CARTE DE
INVĂȚĂTURĂ

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

pentru clasa a VII-a

Evaluare curentă
Subiecte pentru teza unică
Evaluare finală

Florica Mitu

Caba
Educațional

Limba și literatura română

clasa a VII-a

Teorie, aplicaţii, evaluare

Florica Mitu

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

pentru clasa a VII-a

- evaluare pe unități de învățare
- evaluare finală
- propuneri de subiecte pentru teza cu subiect unic
- texte funcționale
- rezolvări

Caba
Educațional

© Copyright 2007 **CABA Educațional**

Toate drepturile sunt rezervate. Nicio parte din această carte nu poate fi reprodusă sau transmisă în orice formă sau prin orice mijloace fără acordul prealabil scris al Editurii CABA.

ISBN (13) 978-973-1840-01-7

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Limba și literatura română pentru clasa a VII-a : teorie, aplicații, evaluare / Florica Mitu - București: Caba Educațional, 2007

Bibliogr.
ISBN 978-973-1840-01-7
371.671:811.135.1:373.3
371.671:821.135.1.09:373.3
371.27:373.3

Redactare:
Oana Georgescu

Tehnoredactare:
Cătălin Tuță,
Oana Georgescu

Copertă:
Cătălin Tuță

Colecția:
Didactica

Seria:
Auxiliare

ROMÂNĂ VII, Mitu
T 0031

Tipărit în România

Format 14,5/20,5. Coli tipo: 14
Bun de tipar: septembrie 2007

Informații și comenzi: CABA Educațional

Telefon fix: 021/327.32.44
031/804.08.87
Fax: 021/327.32.44
Telefon mobil: 0723/563.570
0747/048.670
0722/652.899
site: www.edituracaba.ro
e-mail: comenzi@edituracaba.ro
adresă poștală: OP 39 – CP D4,
021711 București

CUPRINS

Argument 7

Capitolul I: **Evaluarea unităților de învățare** 9

UNITATEA 1: CARTEA 9
- *Varianta 1* 9 137
- *Varianta 2* 11 140

UNITATEA 2: STRUCTURI NARATIVE ÎN PROZĂ 12
- *Varianta 1* 12 141
- *Varianta 2* 14 143
- *Varianta 3* 17 144
- *Varianta 4* 20 147
- *Varianta 5* 25 151
- *Varianta 6* 27 151

UNITATEA 3: DESCRIERE LITERARĂ 29
- *Varianta 1* 29 153
- *Varianta 2* 31 154
- *Varianta 3* 32 157
- *Varianta 4* 35 160

UNITATEA 4: STRUCTURI EPICE ÎN VERSURI 36
- *Varianta 1* 36 163
- *Varianta 2* 38 164
- *Varianta 3* 40 166

UNITATEA 5: STRUCTURI LIRICE 42
- *Varianta 1* 42 168
- *Varianta 2* 43 170
- *Varianta 3* 44 171
- *Varianta 4* 46 173

UNITATEA 6: EPIC ȘI LIRIC 47
- *Varianta 1* 47 174
- *Varianta 2* 50 176
- *Varianta 3* 51 178

UNITATEA 7: PSALM 53
- *Varianta 1* 53 180
- *Varianta 2* 54 181
- *Varianta 3* 55 182

Capitolul II: **EVALUARE FINALĂ** **57**

CARTEA

Varianta 1 .... 57 183
Varianta 2 .... 58 184
Varianta 3 .... 60 186

LIRIC

Varianta 4 .... 61 187

EPIC

Varianta 5 .... 62 188
Varianta 6 .... 64 189
Varianta 7 .... 66 191
Varianta 8 .... 68 194
Varianta 9 .... 70 196

DESCRIERE LITERARĂ

Varianta 10 .... 73 199
Varianta 11 .... 75 201

STRUCTURI NARATIVE

Varianta 12 .... 77 202
Varianta 13 .... 79 204

LIRIC. ODA

Varianta 14 .... 80 205

LIRIC. IMN

Varianta 15 .... 82 206

LIRIC. PASTEL

Varianta 16 .... 83 208

PSALM

Varianta 17 .... 84 209

OPINIE LITERARĂ

Varianta 18 .... 85 211

Capitolul III: **SUBIECTE PENTRU LUCRAREA SCRISĂ CU SUBIECT UNIC PROPUNERI - REZOLVĂRI** **87**

Addenda: **TEXTE FUNCȚIONALE: MODELE** **133**

Capitolul IV: **REZOLVAREA TESTELOR PROPUSE PENTRU EVALUAREA UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚARE** **137**

FIȘE BIOGRAFICE **213**

BIBLIOGRAFIE **218**

Argument,

Această lucrare continuă seria *Carte de învățătură* începută cu volumul *Limba și literatura română pentru clasa a V-a. Teorie, aplicații, evaluare*, urmată de *Limba și literatura română - manual preparator pentru clasa a VI-a*. Aceste lucrări pun la dispoziția elevilor, cadrelor didactice și părinților instrumente de evaluare a cunoștințelor și a abilităților de comunicare însușite și formate de către aceștia în procesul instructiv-educativ.

Lucrarea *Limba și literatura română - manual preparator pentru clasa a VII-a* conține următoarele capitole:

- **Capitolul I:** Evaluare pe unități de învățare, fiecare unitate cuprinzând mai multe variante.
- **Capitolul al II-lea:** Evaluare finală cu optsprezece de variante.
- **Capitolul al III-lea** conține subiecte posibile pentru teza cu subiect unic și rezolvarea acestora.
- **Capitolul al IV-lea:** Rezolvarea testelor pentru unitățile de învățare și a celor pentru evaluarea finală. Rezolvările oferite sunt necesare pentru ca elevii să verifice corectitudinea soluțiilor propuse de ei.
- În **Addenda** am cuprins câteva modele de texte funcționale și de fișe biografice.

Lucrarea are la bază:

- programa actuală a clasei a VII-a;
- obiectivele cadru și de referință;
- standardele de performanță.

În cazul în care se simte nevoia actualizării unor cunoștințe temeinice, vă recomandăm volumele: Florica Mitu, *Limba și literatura română pentru clasa a V-a* și *Limba și literatura română - manual preparator pentru clasa a VI-a*.

În lucrarea de față am cuprins texte literare (unele dezvoltate), selectate din literatura română și universală clasică și modernă, din dorința de a lărgi orizontul cultural al elevilor, de a-i incita la lectură și de a le oferi posibilitatea descoperirii frumuseții și expresivității limbii.

Totodată, aceste texte literare pot constribui la stimularea sensibilității și a imaginației adolescenților.

Modelele de compuneri (dialog, monolog, portret, compuneri libere, descriptive și narative) se constituie, de asemenea, în stimulări ale imaginației și inventivității elevilor.

Itemii concepuți valorifică textele literare sub aspect fonetic, lexical, semantic, gramatical și estetic, pe de o parte și sub aspect funcțional-aplicativ, pe de altă parte. Constant se regăsește itemul de creativitate, constând în exprimarea unei opinii, argumentarea unei idei, elaborarea de texte imaginative funcționale.

Succes!

Autoarea

Capitolul I

EVALUAREA UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚARE

UNITATEA 1: CARTEA

Scriitor. Cititor. Editor. Textul. Fraza. Propoziția. Cuvântul. Pronume/adjectiv pronominal. Omonime. Câmp lexical

Varianta 1

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„Ce-i literatura altceva decât pâinea voastră cea de toate zilele? Zi că nu-i aşa, dacă-ți dă mâna. Hai… Hai!... Îndrăzneşte, dacă ai curaj…

Ilie Ionescu-Ilion parcă amuțise. […]

– Dumneata nu trebuie să vorbeşti, domnule scriitor… Nu, nu!... Dumneata trebuie să scrii numai… Da, da! Şi ştii de ce? Fiindcă eu n-am nevoie decât de oameni care ştiu să scrie… nu şi de cei care mai ştiu să şi vorbească… Ăştia tot timpul nu fac decât să se laude cu ce au de gând să scrie în viitor. Dar de scris… I-a ferit Dumnezeu… Nu scriu niciodată nimic… Adică nimic de seamă, vreau să zic… […]

Ilie Ionescu-Ilion se resemnase, hotărât să-şi păstreze tăcerea şi să-l lase pe editor să-şi continue pledoaria pro domo până va obosi — atitudine, de altfel, pe care omul cu ochelarii fumurii părea c-o mirosise din vreme.

– Şi când mă gândesc că dumneata, până azi, nici n-ai catadicsit măcar să mă cunoşti din reputație, darămite să mă mai onorezi cu un volum… Eh, vezi? O mai mare ruşine pentru mine nici că se poate… Alt scriitor, în locul dumitale, s-ar fi grăbit să-mi strângă mâna şi să-mi spună: «Îmi pare bine de cunoştință», ca eu să fiu obligat, bineînțeles, să-i răspund tot atât de încântat: «Şi să fie într-un ceas bun»…“

(Ion Minulescu — *Cine-i autorul acestui roman senzațional*)

1. Notează câmpul lexical centrat pe cuvântul *carte*. 0,5 p

2. Transcrie un *clişeu* (formulă) *internațional*. 0,5 p

3. Explică următoarele enunțuri: 0,5 p

- *pâinea voastră cea de toate zilele, îți dă mâna.*

4. Precizează componentele comunicării identificate în textul literar. 0,5 p

5. Identifică tipurile (felurile) de propoziții din primul alineat. 1,5 p

6. Scrie, din text, câte un pronume / adjectiv pronominal din cele învățate. 1 p

7. Precizează modul de expunere din acest text literar. 0,5 p

8. Scrie, din ultimul alineat, patru omonime, precizând partea de vorbire. 0,5 p

9. Imaginează / redactează un dialog / monolog cu tema: 1,5 p
Carte — Magică bijuterie de cuvinte și imagini

10. Notează metaforele din următoarele versuri: 2 p

„*Din pulberea iubirii mele*
O mică floare a crescut
Şi vijelii cumplit de grele
Pe biata floare au trecut.“

(Veronica Micle)

Precizează ce definesc aceste metafore.

Varianta 2

Cartea. Universul poeziei. Metafora. Versificație. Paralelism. Repetiții. Câmp lexical. Propoziție. Părți de propoziție

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„Scriere este totul
Peştele este literă
în alfabetul mării,
O frază sunt păsările-n zbor.

Totul este scriere
Totul este de citit.
Piatra poate fi citită,
iar norii ne spun o poveste.

……………………………………
Chiar mâna mea ascunde-n sine
uitata scriere a unui imn.

Stau singur şi în gânduri, Doamne,
iar gândurile litere îmi sunt.
Încerc să recompun o frază
dar timpul meu preschimbă scrisul.

O, de-aş putea să te citesc,
O, de-aş putea să desluşesc
Aceste stranii alfabete…“

(Nichita Stănescu — *Lecția de citire*)

1. Transcrie patru metafore. 1 p

2. Explică aceste metafore. 1 p

3. Scrie, din text, patru aspecte care compun sfera / universul poeziei. 1 p

4. Notează un paralelism şi o repetiție. 0,5 p

5. Formulează mesajul poeziei (idealul poetic, concepția despre menirea eului poetic). 1 p

6. Scrie un câmp lexical identificat în poezie. 1p

7. Relevă valorile morfologice şi expresive ale cuvântului „*o*". 1p

8. Analizează sintactic şi morfologic ultimele două versuri. 2p

9. Prezintă versificaţia. 0,5p

UNITATEA 2:
STRUCTURI NARATIVE ÎN PROZĂ
Dialog. Monolog. Părţi de vorbire: Articol, Pronume, Verb. Rezumat

Varianta 1

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„– Bine, măi nălbarule[1], – ministrul era bun prieten cu nălbarul – ce te-ai apucat să-mi faci? ... îi zise ministrul într-o zi.

– Ş-am să-ţi mai fac. Din pricina mustăţilor şi sprincenelor mele care seamănă cu ale dumitale, mi-am pierdut clientela şi m-am hotărât să mă despăgubesc pe altă cale. [...] Ori îmi plăteşti o pensie echivalentă cu venitul clientelei mele de dobitoace, ori facem socoteală cât preţuiesc mustăţile şi sprincenele mele, ca să le rad.

– Mai nălbarule, tu eşti nebun!

– Deloc: şi de nu cădem la învoială, te dau în judecată: ori dă-ţi demisia [...] ca să nu mă mai ia lumea drept d-ta şi să-mi pierd clientela. Te asigur că am să câştig procesul de la cea întâi instanţă ...

Ministrul râse deocamdată [...]

– Bine, nălbarule, îi zise ministrul, am să propun Corpurilor legiuitoare o lege privitoare la musteţi şi la sprincene: până atunci [...] vei avea pensia cerută şi ca arvună[2] vino la masă la mine [...]

... Se duse la Fălticeni cu de-ale meşteşugului său, tocmai în timpul iarmarocului [...]. N-apucă să iasă din zona gării şi un şuierat se auzi în dreptul său; întoarse capul, era un sergent care dădu un semnal [...]; când trecu prin dreptul altui sergent, alt şuierat; apoi un al treilea, şi al patrulea; şi lucru neobişnuit [...] fiece sergent prin dreptul căruia trecea, se grăbea să şuiere cât mai lung şi mai ascuţit ...

---

[1] *nălbar* = doctor veterinar;

[2] *arvună* = acont.

« Să fi făcut cineva o glumă proastă? se gândi nălbarul; te-i trezi numai că sunt urmărit pentru cine ştie ce ..., sunt mişei care-şi trec vremea şi cu de-acestea ... »

Cu toată nevinovăţia lui, începu a se nelinişti [...]; lucru, însă, curios, cum îl zăriră birtaşul şi chelnerii, toţi începură a se îngrămădi, care mai de care, ca să-l slujească. [...]

[...] Când la ieşire, aproape să se izbească piept în piept cu un comisar.

– Do ... do ... do – comisarul era bâlbâit – Do... do ... mnul pre ... pre ... prefect do ... reşte să ... să ... ştie la ... la ce ... ce otel ... a ... a ... ţi tras? izbuti cu mai mare trudă să întrebe comisarul.“

(C. Hogaş — *Amintiri*)

1. Transcrie două tipuri de articol. 0,5 p

2. Scrie patru forme diferite de pronume. 0,5 p

3. Analizează verbele din primul enunţ. 2 p

4. Formulează enunţuri cu alt sens, decât cel din text, al cuvintelor: 0,5 p
- *a semăna, a izbi*.

5. Notează din text, două arhaisme. 0,5 p

6. Relevă rolul expresiv al monologului în structura textului literar. 1,5 p

7. Argumentează prin două caracteristici, ideea că textul literar este o structură narativă. 2 p

8. Rezumă, în două enunţuri, conţinutul fragmentului. 1,5 p

Varianta 2

Moduri de expunere. Naratorul. Indici temporali și spațiali. Rolul descrierii în structuri narative. Rezumat. Enumerație. Verb. Diateze

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„Chiar de-aş trăi cât unchiu-meu Baptiste, care acum trebuie să fie tot atât de bătrân ca un bătrân boabab din Africa Centrală, niciodată nu voi uita prima mea călătorie la Paris, într-un vagon de clasa a treia.

Era la sfârşitul lui februarie şi era încă tare frig. Afară, un aer cenuşiu, vânt, lapoviță, dâmburi pleşuve, livezi inundate, şiruri lungi de viță de vie uscată; înăuntru, marinari beţi care cântau, ţărani greoi care dormeau cu gura deschisă ca nişte peşti morţi, bătrânele cu coşniţele lor, copii, pureci, doici, toate dischisurile vagonului celor săraci, cu duhoarea lui de lulea, de rachiu, de cârnaţi cu usturoi şi de paie mucegăite.

Călătoria ţinu două zile. Mi-am petrecut aceste două zile pe acelaşi loc, nemişcat […] cu capul ţeapăn şi dinţii încleştaţi. Cum n-aveam nici bani, nici merinde, n-am mâncat nimic tot drumul. Două zile fără să mănânci e cam mult! Îmi mai rămăsese, nu-i vorbă, o monedă de doi franci, dar o păstram cu sfinţenie pentru cazul când, sosind la Paris, nu l-aş fi găsit pe amicul Jacques la gară, cu toată foamea, am avut tăria să nu m-ating de ea. Al dracului era însă că în jurul meu toţi călătorii din vagon mâncau mult […] Totuşi, nu de foame am suferit mai mult în călătoria aceasta îngrozitoare. Plecasem din Sarlande fără pantofi, numai cu nişte galoşi subţirei cu care-mi făceam acolo inspecţia prin dormitor. Foarte frumos cauciucul! Dar iarna, în clasa a treia… Doamne, ce frig mi-a mai fost! Îmi venea să plâng. Noaptea, când toată lumea dormea, îmi luam binişor picioarele în mâini şi le ţineam ceasuri, încercând să mi le încălzesc. Ah, de m-ar fi văzut doamna Eyssette!

Ei bine, cu toată foamea care-i sfâşia burta, cu tot frigul cumplit care-i storcea lacrimi, Piciul era fericit, şi pentru nimic în lume nu şi-ar fi dat locul, jumătatea asta de loc pe care şedea între femeia din Champagne şi infirmier. La capătul acestor suferinţe era Jacques, era Parisul.

În noaptea zilei a doua, pe la trei dimineața, am fost trezit brusc. Trenul se oprise […] Din uşă în uşă trecea un om cu un mic felinar, strigând: «Paris! Paris!Biletele!» Fără voie mi-am tras capul înăuntru cu o mişcare de groază. Era Parisul.

Ah, oraş mare şi crâncen, câtă dreptate avea Piciul să se teamă de tine!

Peste cinci minute intram în gară. Jacques era acolo de un ceas. L-am zărit de departe, cu statura lui înaltă, cam adus din spate, cu brațele-i lungi ca nişte stâlpi de telegraf, care-mi făcea semne de după grilaj.

Dintr-o săritură am fost lângă el.

– Jacques, frate!

– Ah, copil scump!

Şi sufletele noastre se îmbrățişară cu toată puterea brațelor. […]

Jacques îmi spuse încetişor:

– Să mergem. Mâine o să trimit după cufărul tău.

Şi, braț la braț, uşori ca şi pungile noastre am pornit-o spre Cartierul Latin. […] Parisul din seara sosirii mele n-am putut niciodată să mi-l reconstitui […]

Am mai mers multă, multă vreme, pe străzi nesfârşite şi întunecoase; apoi, deodată, Jacques se opri într-o piață mică, unde era o biserică.

– Iată-ne ajunşi la Saint-Germain-des- Prés, îmi zise el. Odaia noastră-i acolo sus.

– Cum, Jacques?... În clopotniță?...

– Chiar în clopotniță!... E tare plăcut ca să ştii cât e ceasul.

Jacques exagera un pic. Locuia în casa de lângă biserică, într-o mică mansardă, la al cincilea sau al şaselea etaj, şi fereastra ei dădea spre clopotnița bisericii Saint-Germain, tocmai la înălțimea cadranului.

Când am intrat înăuntru, am scos un strigăt de bucurie:

– Ai făcut foc! Ce fericire! Şi îndată am alergat la cămin să-mi încălzesc picioarele la flacără, chiar de mi s-ar fi topit galoşii.

Abia atunci Jacques băgă de seamă ce ciudate încălțări aveam. Asta-l făcu să râdă cu poftă.

– Dragul meu – îmi zise el – o mulțime de oameni celebri au sosit la Paris în saboți şi se laudă cu asta. Tu vei putea spune c-ai sosit în galoşi. E mult mai original. Deocamdată, pune-ți papucii ăştia şi să începem a mânca pateul.

Zicând acestea, bunul Jacques împingea în faţa focului o măsuţă ce aştepta într-un colţ, gata pusă."

(Alphonse Daudet — *Galoşii mei*)

1. Identifică modurile de expunere din fragment. 0,5 p

2. Precizează indicii spaţiali şi temporali din textul literar. 0,5 p

3. Rezumă, într-un text de trei enunţuri, conţinutul fragmentului. 1 p

4. Relevă stările fizice şi sufleteşti ale personajului narator. 1 p

5. Explică elementul de originalitate privind naratorul. 1 p

6. Notează portretul lui Jacques. 1,5 p

7. Transcrie enumeraţia. 0,5 p

8. Analizează verbele din primul alineat al fragmentului. 1,5 p

9. Redactează o compunere cu titlul: ***O călătorie...*** 1,5 p

Varianta 3

Moduri de expunere. Rezumat. Dialog. Personaj narator. Adjectiv. Adverb. Grade de comparaţie. Atribut. Complement. Compunere narativă

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„În dimineaţa următoare m-am trezit devreme, cu intenţia de a pune în aplicare un proiect asupra căruia ne hotărâsem mai demult şi anume aşezarea unor araci de bambus care să susţină pomişorii noştri de pe drumul spre Cort. Munca noastră a început imediat după ce am părăsit Cuibul Şoimilor, la intrarea pe drumul către Cort, cu nucii, castanii şi cireşii. Aceştia fuseseră plantaţi pe mai multe rânduri şi erau deja foarte aplecaţi din cauza vântului.

În timp ce munceam astfel, în mod normal, discuţia noastră s-a îndreptat spre modalitatea cea mai potrivită de îngrijire a pomilor, iar băieţii mă copleşiră cu întrebări.

Le-am explicat că mulţi dintre cei mai valoroşi pomi fructiferi din nordul Europei cresc sălbatici în sudul Europei şi în Asia, iar alţii în părţi mai îndepărtate ale lumii. Mărul pădureţ, de exemplu, creştea în sălbăticie în Anglia, pe vremea romanilor şi în acea ţară nu se mai cunoşteau alte fructe decât nucile, merele pădureţe şi afinele. Altoind mărul pădureţ cu alţi copaci necunoscuţi, precum şi cu murul şi afinul, s-au obţinut merii, căpşunii, alunii şi zmeura.

– Poţi să ne spui, tată, întreba Ernest, de unde se trag arborii fructiferi?

– Cred că vă pot spune povestea câtorva pomi. Nucul este originar din Persia, iar alunul din Regatul Pont, în Asia.

– Dar cireşul, tată? mă întrerupse Jack. Sper că provine din Europa.

– Nu, fiule, am răspuns eu. Şi el a fost adus de pe alte meleaguri. A fost numit cireş după Cerasus, un stat din Asia, de unde se spune că a fost adus la Roma de către Lucullus, un general roman, care a trăit cam cu şaptezeci de ani înaintea lui Hristos.

La prânz, ne-am întors la Cuibul Şoimilor, flămânzi ca nişte lupi, iar scumpa mea soție ne pregătise o masă delicioasă, constând mai ales din varză de palmier. Am mâncat cu multă poftă şi, în timp ce ne odihneam, am avut ocazia să vorbesc despre un subiect care mă frământa de ceva timp. […]

– Nu mi-ai spus tu, îi zisei soției, că ai descoperit în trunchiul copacului o gaură prin care treceau albinele?

– Da, răspunse ea, şi e clar că trunchiul e gol şi dincolo de punctul unde am văzut eu albinele intrând. Dacă ar fi gol până la baza trunchiului, ai putea să-ți duci planul la bun sfârşit.

Ideea unei scări i-a încântat atât de mult pe băieți, că au început să danseze în jurul copacului şi să se cațăre ca veverițele cât puteau mai sus, pentru a descoperi din sunetul produs prin lovirea trunchiului cu ciocanul cât de mult se extindea cavitatea. Dar această performanță îndrăzneață îi costă scump. Zgomotul le deranjă pe albine şi un roi întreg se repezi afară, înțepându-i pe copii.

Aşa că am hotărât imediat să alungăm albinele din copac. Prima mea grijă a fost să le fac un nou sălaş, şi luând o tărtăcuță mai mare, i-am turtit partea de jos, astfel încât, atunci când va fi terminată, să poată sta drept pe o bucată de scândură bătută în cuie de creanga unui copac. Apoi am făcut o mică deschizătură în față pentru a servi drept intrare şi i-am pus un acoperiş de paie care s-o protejeze de soare şi ploaie. […]

Am fost încântați de munca albinelor, şi de abia am putut găsi suficiente vase pentru o cantitate atât de mare de miere şi ceară. Am pus albinele în noul lor stup, şi deoarece, din fericire, matca fusese şi ea mutată cu ele, albinele s-au aşezat liniştite în casa lor după un timp.

Fără să mai pierdem timpul, ne-am apucat să lucrăm la scară. […] Astfel, scara mea spiralată era terminată şi chiar dacă nu respecta regulile arhitecturii, era totuşi solidă şi practică. Noi o găseam minunată. […]

După ce am făcut mai multe lumânări, mi-am încercat priceperea în fabricarea unor pantofi de gumă din seva arborelui de cauciuc.

Întâi, am umplut o pereche de ciorapi de-ai mei cu nisip şi i-am acoperit cu un strat foarte subțire de lut care s-a uscat repede la soare. Apoi, cu o pensulă făcută din păr de capră, am aşternut trei straturi de cauciuc topit pentru a atinge grosimea dorită, şi am atârnat pantofii la soare ca să se usuce şi să se întărească.

După o oră sau două cauciucul, se solidificase şi, când am aruncat nisipul şi am scos întâi ciorapii, apoi lutul, am rămas cu o pereche de cizme, atât de bune şi de arătoase, încât băieții mei m-au rugat stăruitor să le fac şi lor câte o pereche. În timp, am putut face încălțăminte pentru toată familia, nu foarte elegantă, dar foarte folositoare. […]

Astfel a trecut zi după zi, şi mereu am avut câte ceva de lucru: nu aveam deloc timp să lenevim sau să plângem de dorul căminului nostru din Elveția, sau de dorul oamenilor în general şi de al prietenilor noştri în special. Fiecare dintre descoperirile sau invențiile noastre erau primite cu încântare de către băieți, iar eu şi soția mea îi mulțumeam foarte des lui Dumnezeu pentru binecuvântarea eforturilor noastre de a ne face viața plăcută în acest tărâm ciudat."

(Johann Rudolf Wyss — *Un Robinson elvețian*)

1. Menționează modurile de expunere din fragment. 0,5p

2. Relevă, în două enunțuri, rolul dialogului în acest text literar. 1p

3. Rezumă, într-un text de şase enunțuri, conținutul fragmentului. 1p

4. Precizează câte o trăsătură definitorie pentru fiecare personaj. 1p

5. Transcrie două enumerații. 0,5p

6. Scrie, din text, patru adjective la diferite grade de comparație. 0,5p

7. Identifică adverbele şi locuțiunile adverbiale din ultimul alineat, precizând felul şi funcția sintactică. 1p

8. Analizează sintactic şi morfologic următoarele sintagme: 2p

...(binecuvântarea) eforturilor noastre de a ne face viața plăcută în acest tărâm ciudat.

9. Redactează o compunere narativă, de douăzeci de rânduri cu titlul: ***Dans magic***. 1,5p

Varianta 4

Momente ale subiectului. Indici spațiali și temporali. Personaje. Enumerație. Verb. Diateze. Numeral. Interjecție. Pronume. Adjective pronominale. Limbaj tehnic

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„După ce fusese umflat, *Go ahead* fusese transportat în luminişul din Fairmont-Park, chiar în locul în care se aflase pentru câteva ore aeronava. […]

Totul era pregătit în acea dimineaţă de 29 aprilie. De la ceasurile unsprezece, enormul aerostat se legăna la câteva picioare de sol, gata să se înalţe în văzduh. […]

Mai era, oare, nevoie să menţionăm imensa mulţime venită în Fairmont-Park, numeroasele trenuri din care se revărsaseră, în capitala Pennsylvaniei, puhoaie de curioşi veniţi din toate statele învecinate, întreruperea vieţii industriale şi comerciale pentru a permite tuturor să asiste la acest spectacol, patroni, funcţionari, muncitori, bărbaţi, femei, bătrâni, copii, membrii ai Congresului, reprezentanţi ai armatei, magistraţi, reporteri, băştinaşi albi şi negri, adunaţi claie peste grămadă în larga poiană? […] Mai trebuie, oare, să numărăm strigătele de hip! hip! ura! care izbucneau în toate părţile, ca nişte focuri de artificii, atunci când Uncle Prudent şi Phil Evans apărură pe platformă, dedesubtul aerostatului pavoazat în culorile americane? […]

O a treia lovitură de tun bubui la unsprezece treizeci.

– Daţi-i drumul! strigă Uncle Prudent, rostind astfel formula sacramentală.

Şi *Go ahead* se înălţă «maiestuos» — adverb consacrat în descrierea evenimentelor aerostatice.

Era, într-adevăr, un spectacol superb! Ai fi zis că este un vas lansat la apă. Şi nu era un vas lansat pe mările văzduhului? […]

O nouă salvă de urale urcă spre iscusiţii aeronauţi.

Apoi, cu ajutorul cârmei, *Go ahead* execută tot felul de mişcări circulare, oblice, rectilinii, după cum îl îndruma mâna cârmaciului. Se învârti în cerc pe un spaţiu restrâns, merse înainte, înapoi, în aşa fel încât să-i convingă şi pe cei mai refractari inamici ai balonului — dacă se găsea vreunul prin preajmă. […]

Un strigăt se ridică deodată din mulțime, un strigăt urmat de alte o sută de mii. Toate brațele se întinseră spre un punct din zare. Şi punctul acesta era spre nord-est.

Acolo, în adâncul azuriu, apăruse un corp mobil ce se apropia, crescând treptat. Era, oare, o pasăre bătând din aripi în înaltul cerului? Era un bolid a cărui traiectorie tăia oblic văzduhul? În tot cazul, era dotat cu o viteză extraordinară şi avea să treacă în curând peste capetele mulțimii.

O bănuială încolți, în acelaşi timp, în mințile tuturor celor din luminiş, ca transmisă de un curent electric.

Dar se părea că *Go ahead* văzuse ciudatul obiect. Simțindu-se cu siguranță amenințat de un pericol, îşi sporise viteza, gonind spre est.

Da! Mulțimea îşi dăduse seama! Un nume, rostit de unul dintre membrii Institutului Weldon, fu repetat de o sută de mii de guri.

Albatrosul! *Albatrosul*!

Într-adevăr, era *Albatrosul*. Robur reapăruse în slava cerului! El era acela care, aidoma unei gigantice păsări de pradă, se pregătea să se repeadă asupra aerostatului!

Şi cu toate acestea, nouă luni mai devreme, sfărâmată de explozie, cu elicele rupte, cu platforma tăiată în două, aeronava fusese nimicită! Fără uimitorul sânge rece al inginerului, care schimbase sensul giratoriu al elicei propulsoare din față, transformând-o într-o elice suspensivă, întreg personalul de pe Albatros ar fi fost asfixiat, datorită căderii atât de rapide a aparatului. Dar, dacă izbutiseră să scape de asfixie, cum de nu se înecaseră, el şi oamenii săi, în apele Pacificului?

Totul se datora faptului că resturile platformei, aripile propulsoarelor, pereții rufurilor, tot ceea ce rămăsese din *Albatros* alcătuia o epavă. Când pasărea rănită se prăbuşeşte în valuri, aripile ei o susțin încă pe creste. Timp ce câteva ceasuri, Robur şi oamenii săi rămăseseră pe această epavă, după care se adăpostiseră în barca de cauciuc aflată la suprafața oceanului.

Providența, pentru acei care cred în intervenția divină, întâmplarea, pentru aceia care au slăbiciunea să nu creadă în Providență, veniseră în ajutorul naufragiaților.

Un vas îi zări, la câteva ore după răsăritul soarelui. Acest vas lansă o ambarcațiune la apă. Nu numai că îi culeseră pe Robur şi pe însoțitorii săi, dar adunaseră şi rămăşițele aeronavei. Inginerul se mulțumi să declare că bastimentul său se scufundase în urma unei coliziuni, păstrând un incognito, respectat de cei de pe vas.

Vasul era o corabie cu trei catarge, Two Friends, din Liverpool. Se îndrepta spre Melbourne, unde avea să ajungă câteva zile mai târziu. […] Puțin timp după sosirea sa la Melbourne, achiziționase o mică goeletă de o sută de tone şi în felul acesta, întrucât era priceput în ale maşinăriei, Robur ajunsese pe insula X. […] Pe scurt, în mai puțin de opt luni, toată operațiunea se încheiase, iar noul *Albatros*, identic cu cel distrus de explozie, la fel de puternic, la fel de rapid, era gata să se înalțe în văzduh. […] Inginerul află ceea ce avea să-i facă cea mai mare plăcere să afle : că Institutul Weldon era gata să înceapă experiențele sale, că *Go ahead*, avându-i în nacelă pe Uncle Prudent şi Phil Evans, urma să plece din Philadelphia, pe data de 29 aprilie.

Ce ocazie pentru a potoli setea de răzbunare ce mistuia inima lui Robur şi a alor săi! O răzbunare teribilă, de care *Go ahead* nu avea cum să scape! Răzbunare publică, dovedind în acelaşi timp, superioritatea aeronavei față de aerostate şi față de toate aparatele de acelaşi tip.

Iată de ce, în ziua aceea, ca un vultur ce se năpusteşte din înaltul cerului, aeronava se ivise deasupra parcului Fairmont. […]

Go ahead încercă atunci să se îndepărteze de inamicul său, înălțându-se şi mai sus. Se descotorosi, aşadar de lestul de rezervă. Făcu un nou salt de o mie de metri. Nu se mai zărea decât ca un punct în spațiu. *Albatrosul*, care îl urmărea mereu, imprimând elicelor viteza maximă de rotație, nu se mai văzu.

Deodată, un strigăt de groază se ridică din mulțime.

Go ahead se mărea văzând cu ochii, în timp ce aeronava apăruse din nou, coborând o dată cu el. De data aceasta, era vorba de o prăbuşire. Gazul, dilatându-se peste măsură în straturile superioare ale atmosferei, făcuse să plesnească învelişul, şi, pe jumătate dezumflat, balonul cădea cu o viteză destul de mare.

Dar aeronava, încetinind viteza de rotație a elicelor de suspensie, cobora cu aceeaşi iuțeală. Ajunse din urmă balonul, în momentul în care acesta se afla la doar o mie două sute de metri de sol, şi se apropie până se aflară bord la bord. […]

Apoi, aeronava se desprinse şi rămase pe loc, în timp ce balonul, golit complet de gaz, se prăbuşi peste copacii din poiană, în care rămase agățat ca o zdreanță uriaşă.

O tăcere înspăimântătoare domnea în parc. Parcă toate inimile ar fi încetat să bată. Mulți închiseră ochii să nu vadă cumplita catastrofă.

Uncle Prudent şi Phil Evans erau, aşadar, din nou prizonierii inginerului Robur. […]

Emoția ajunsese la culme.

Albatrosul se opri la doi metri de pământ. Atunci, în tăcerea adâncă, se făcu auzit glasul inginerului.

– Cetățeni ai Statelor Unite, spuse el, preşedintele şi secretarul Institutului Weldon se află din nou în puterea mea. Păstrându-i, n-aş face decât să mă folosesc de dreptul de a mă răzbuna. Dar, văzând ura dezlănțuită în sufletele lor de succesul *Albatrosului*, mi-am dat seama că lumea nu este încă pregătită pentru revoluție, pe care cucerirea spațiului aerian o va produce într-o bună zi. Uncle Prudent şi Phil Evans, sunteți liberi! […]

Albatrosul se înălță imediat la vreo zece metri deasupra mulțimii. Robur continuă:

– Cetățeni ai Statelor Unite, zise el, experiența mea s-a încheiat; dar părerea mea este, în prezent, următoarea, că nu trebuie să grăbim niciodată lucrurile, nici chiar atunci când este vorba despre progresul omenirii. Ştiința nu trebuie s-o ia înaintea moravurilor. Mai degrabă sunt pentru evoluție decât pentru revoluție. Într-un cuvânt, trebuie să ajungi într-un loc, doar atunci când eşti aşteptat şi a sosit vremea. Astăzi aş ajunge prea devreme, ca să pot face față atâtor interese contradictorii şi divergente. Națiunile nu sunt coapte încă pentru unire. Plec, aşadar, luând cu mine secretul descoperirii mele. Dar nu va fi pierdut pentru omenire. Îi va aparține atunci când va fi destul de instruită ca să poată profita de el şi destul de înțeleaptă ca să nu abuzeze. Rămas bun, cetățeni ai Statelor Unite, rămas bun!

Şi, bătând aerul cu cele şaizeci şi patru de elice ale sale, purtat de cele două propulsoare accelerate la maximum, *Albatrosul* dispăru spre est, în mijlocul unor urale furtunoase, exprimând de data asta admirația mulțimii.

Şi acum, din nou această întrebare: «Cine este Robur? Vom afla vreodată?»

Astăzi se ştie. Robur este ştiința de peste ani, poate chiar cea de mâine. Este rezerva sigură a viitorului".

(Jules Verne — *Robur Cuceritorul*)

1. Transcrie cinci cuvinte din limbajul tehnico-ştiinţific, identificate în fragment. 0,5 p

2. Scrie opt-zece numerale din textul literar, precizând felul lor. 1 p

3. Notează, din text, o enumeraţie şi o interjecţie. 0,5 p

4. Precizează diateza, modul şi timpul verbelor din primele două alineate ale fragmentului. 1,5 p

5. Exemplifică, din text, pronumele şi adjectivele pronominale învăţate. 1 p

6. Precizează momente ale subiectului, identificate în textul literar. 1 p

7. Rezumă, în trei-patru enunţuri conţinutul fragmentului, punând în evidenţă conflictul. 1,5 p

8. Exprimă-ţi opinia, într-un text de cinci rânduri, referitor la semnificaţia personajului Robur şi a mesajului său. 2 p

Varianta 5

Indici spațiali și temporali. Rezumat. Părți secundare de propoziție. Antonime

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„Dimineața, când Tom se deşteptă, se miră mult, întrebându-se unde se află. Se ridică, îşi frecă ochii şi privi în juru-i. Înțelese.

În jurul lui, natura, trezită cu mult înainte, fremăta în revărsatul unui splendid răsărit de soare. Tom îşi deşteptă tovarăşii întru piraterie şi cu chiote de bucurie se repeziră la fluviu. În câteva minute, se dezbrăcară şi începură să se bălăcească în apa limpede, țărmurită de o fâşie de prundiş alb. Dincolo de întinderea maiestuoasă a fluviului, orăşelul cufundat în liniştea depărtării nu le trezea în clipele acestea nicio dorință […] Împrospătați, înveseliți şi înfometați, se întoarseră la tabără şi ațâțară focul. Huck descoperi prin apropiere un izvor de apă limpede. Din frunze de sicomar făcură nişte ceşti cu care băură apă din izvor şi băieții putură să simtă că, băută în vraja pădurii sălbatice, ea înlocuia cu prisosință cafeaua cu lapte. Pe când Joe frigea slănina, ceilalți se repeziră pe mal şi peste puțin se întoarseră cu brațele pline de peşte proaspăt, atât de mult, încât ar fi mulțumit o familie întreagă. Prăjiră peştele şi-l mâncară cu poftă nemaipomenită.

Când isprăviră, strânseră tot şi se întinseră pe iarba verde, la umbra unui stejar, în timp ce Huck îşi fuma pipa şi taifasul fu în toi.

Apoi porniră toți trei să cerceteze insula.

O străbătură în lung şi-n lat, negăsind nimic interesant, decât o vegetație bogată, nestingherită de intervenția omului civilizat. Când se înapoiară la tabără erau prea flămânzi ca să mai prindă peşte sau să prăjească slănină. Tăiară din şunca adusă de Tom, apoi se întoarseră la umbră, să flecărească. […] În sufletele lor începu să încolțească o dorință nedeslușită, care îi chinuia: dorul de casă […], dar se simțeau tulburați de slăbiciunea lor, de aceea, se ruşinară fiecare în sinea lui, căci niciunul nu avea curajul să-şi dezvăluie gândurile.

Auzeau de câtva timp, în subconştientul lor venind din depărtare, ecoul slab al unor bubuituri surde […] Se făcu o tăcere lungă, adâncă, apoi deodată se auzi un bubuit prelung.

– Ce-a fost asta? întrebă Joe înspăimântat. […]

– Să mergem, să vedem!

Săriră în picioare şi porniră în fugă spre ţărmul dinspre oraş. Se opriră în dosul tufişului şi scrutară întinderea apei. Zăriră un mic vapor, la o depărtare de o milă dincolo de oraş, care naviga împotriva curentului. Puntea părea să fie plină de oameni.

Împrejurul vaporului pluteau o mulţime de bărci, dar băieţii nu putură desluşi ce făceau oamenii din ele. În clipa aceea, de pe marginea punţii, ţâşni un nor de fum alb, urmat de acelaşi bubuit.

– Acum ştiu! exclamă Tom: s-a înecat un om!

– Chiar aşa! confirmă Huck, aşa au făcut şi vara trecută, când s-a înecat bietul Bill Turner. Trăgeau cu tunul deasupra apei ca să iasă corpul la suprafaţă. Dar mai înainte, au aruncat în apă, pâine, grâu, argint viu ca să le arate locul unde-i înecatul. […]

Tovarăşii admiseră şi ei, că fără descântece, o bucată de pâine n-ar putea să facă nici o ispravă […]

Băieţii rămaseră tăcuţi. Deodată, mintea lui Tom fu luminată de un gând minunat. El spuse:

– Fraţilor, eu ştiu cine-i înecatul! Suntem noi!

În clipa aceea se simţeau eroi. Izbânda lor li se părea măreaţă, erau socotiţi dispăruţi, plânşi şi pomeniţi cu inima frântă de durere şi lacrimi amare. În urma lor nu rămâneau decât mustrările de cuget de a se fi purtat aspru cu ei, şi mai presus de toate erau ţinta invidiei tuturor băieţilor din oraş. Nici că se putea mai frumos. La urma urmelor, merită să fii pirat. […]

Dar, când se întunecă de-a binelea, toată veselia lor se topi […] Din când în când, Joe încercă să-i descoase şi pe ceilalţi doi, cum s-ar simţi, dacă s-ar reîntoarce în lumea civilizată… nu, nu chiar acum, dar… […]“

(Mark Twain — *Aventurile lui Tom Sawyer*)

1. Scrie alt sens, decât cel din text, al următoarelor cuvinte: 1 p
- *a se deştepta, a ațâța.*

2. Notează câte un antonim pentru fiecare dintre cuvintele: 1 p
- *se dezbrăcară, țărmurită, interesant, începu, niciunul.*

3. Transcrie două serii antonimice existente în text. 0,5 p

4. Notează, din text, două unități frazeologice. 1 p

5. Formulează enunțuri cu sensurile cuvintelor de la cerința **1**. 1 p

6. Consemnează indici temporali şi spațiali din text. 1 p

7. Precizează modurile de expunere, identificate în textul literar. 1,5 p

8. Rezumă, în cinci enunțuri, conținutul fragmentului. 2 p

Varianta 6

Rolul descrierii și al dialogului în narațiune. Personaje. Adjectiv. Adverb. Grade de comparație. Numeral. Verb. Atribut

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„Neputând să mai facă excursii şi să folosească armele de foc, vânătorii coloniei fuseseră constrânşi să renunțe la cea mai dragă îndeletnicire. Noroc că în lațurile şi capcanele întinse în apropiere de French-den se prindea vânat din belşug. De altfel, prepelițele tinamu şi dropiile din ogradă se înmulțiseră atât de mult, încât Service şi Garnett erau nevoiți să taie mereu din ele. Cum adunaseră o mulțime de frunzulițe din pomul de ceai şi multă sevă de arțar, care înlocuieşte atât de bine zahărul, nu mai trebuiră să meargă până la Dike-creek, să-şi reînnoiască provizia. Şi chiar dacă nu vor fi salvați de pe insulă până la iarnă, aveau din plin grăsime pentru felinare, conserve şi vânat pentru gătit. Doar de combustibil trebuiau să se îngrijească, dar lemnele tăiate la Bog-wood le puteau căra oarecum pe ascuns, mergând de-a lungul râului Zeelanda.

În vremea aceea, o descoperire nouă veni să sporească belşugul de la French-den. Descoperirea nu se datora lui Gordon, cu toate cunoştințele lui de botanică, ci meritul fu al lui Kate. Existau pe marginea pădurii Bog câțiva arbori înalți de cincizeci-şaizeci de picioare, care scăpase de tăişul toporului datorită faptului că lemnul lor, foarte fibros, n-ar fi fost tocmai potrivit pentru focurile din hol şi de la grajd. Arborii aveau nişte frunze de o formă alungită, care porneau de la nodurile de ramificație ale crăcilor şi ale căror extremități erau prevăzute cu vârfuri țepoase. De cum văzu copacii aceştia — la 25 octombrie — Kate exclamă:

– Ei!... Iată pomul-vacă!

Dole şi Costar, care o însoțeau, făcură un haz nespus:

– Cum pomul-vacă? spuse unul.

– Îl mănâncă vacile? întrebă celălalt.

– Nu, copii, nu, răspunse Kate. Îi zice aşa pentru că dă lapte, şi un lapte mai bun decât al lamelor voastre.

Când se întoarseră la Frech-den, Kate îi spuse lui Gordon ce descoperise. Acesta îl chemă pe Service, şi amândoi, însoțiți de Kate, merseră din nou la Bog-wood. Uitându-se la copac, Gordon se gândi că trebuie să fie unul din aşa-zişii galactendroni, destul de numeroşi prin pădurile din nordul Americii, şi nu se înşela.

Prețioasă descoperire! Şi într-adevăr, era destul să faci o crestătură în scoarța copacului, pentru ca să țâşnească un fel de suc lăptos, având acelaşi gust şi aceleaşi proprietăți nutritive ca şi laptele de vacă. Mai mult, dacă laşi laptele acesta să se prindă, dă o brânză minunată; în acelaşi timp produce o ceară foarte curată, aproape ca şi ceara de albine, din care se fac lumânări de bună calitate.

– Ei bine, zise Service, dacă-i pomul-vacă, trebuie să-l mulgem!

Şi, glumeț din fire, Service întrebuința fără să ştie chiar expresia indienilor, care spun în mod curent: «Hai să mulgem pomul!»

Gordon făcu o crestătură în scoarța copacului şi, într-adevăr, începu să curgă un suc pe care Kate îl adună într-un vas cu care venise, strângând aproape doi litri.

Era un lichid plăcut, albicios, foarte îmbietor şi care avea aceleaşi substanțe ca şi laptele de vacă, fiind aproape chiar mai hrănitor, mai gras şi mai plăcut la gust.

La French-den, vasul fu golit într-o clipă, iar Costar se mânji la gură ca un pisoi."

(Jules Verne — *Doi ani de vacanță*)

1. Precizează modurile de expunere identificate în textul literar. 1 p

2. Relevă rolul expresiv al acestor moduri de expunere în structura textului. 1 p

3. Transcrie o enumerație. 0,5 p

4. Scrie, din text, câte un adjectiv / adverb la grade de comparație. 0,5 p

5. Notează două locuțiuni / expresii verbale și două numerale. 1,5 p

6. Selectează, din text, exemple adecvate pentru valorile morfologice ale verbului *a fi* (verb predicativ, copulativ, auxiliar). 1,5 p

7. Analizează atributele din penultimul alineat al textului. 1,5 p

8. Precizează felul propozițiilor din penultimul alineat al fragmentului. 1,5 p

UNITATEA 3: DESCRIERE LITERARĂ

Enumerație. Câmp lexical. Diftongi. Hiat. Triftongi. Atribut. Enunțuri exclamative. Compunere.

Varianta 1

Citește cu atenție textul și rezolvă cerințele:

„În vremea veche ... de demult, demult ... ceriul era limpede ... soarele strălucea ca un fecior tânăr ... câmpii frumoase, împrejurate de munți verzi, se întindeau mai mult decât putea prinde ochiul, ... păduri tinere umbreau dealurile ... turmele se auzeau mugind departe ... și, armăsarii nechezeau jucându-se prin miriști ... pe o pajiște verde slobozenia, copilă bălăioară cu cosițe lungi și aurite, se giuca cu un arc destins. Ferice de oamenii din câmpie, ferice de cei de la munte! ... Era vremea atuncea când [...] viața se trecea lină ca un vis [...].

Dar iată aerul se tulbură ... ceriul cel limpede se îmbrobodește cu nori întunecoși ... un nor de prav[1] învăluie câmpia și ascunde munții ... se aud vaiete ... dobitoacele se învârtesc, cum se învârtesc în noapte vijălioase, când lupii urlă în păduri ... caii nechează jalnic ... mulțimi de glasuri se aud strigând ... vădesc când primejdie, când nădejde, izbândă, când perdere[1], turbare, deznădejde, vântul suflă şi, norul se împrăştie puţin ... Doamne, fă-ţi milă! ... Se vede amestecul unei bătălii! ... !“

---

[1] *prav* = praf;

(Alecu Russo — *Cântarea României*)

1. Notează un arhaism şi un cuvânt popular. 0,5 p

2. Transcrie câte două cuvinte care conţin hiat, diftongi şi triftongi. 1 p

3. Scrie, din text, o enumeraţie. 0,5 p

4. Transcrie două structuri lingvistice care sugerează ideea de vechime. 1 p

5. Notează un câmp lexical. 0,5 p

6. Relevă mijloacele prin care se realizează cele două imagini descriptive. 1 p

7. Explică valoarea expresivă a enunţurilor exclamative. 1,5 p

8. Transcrie patru atribute, precizând felul lor. 1 p

9. Prezintă într-un text de maximum cincisprezece rânduri, ***o amintire dragă***. 2 p

---

[1] *perdere* = pierdere.

Varianta 2

Indici spațiali și temporali. Figuri de stil. Atribut. Complement. Compunere descriptivă

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„Spre seară, odată cu răcoarea, greierii se opreau din cântat: locul le era luat de brotăceii verzi de copac, lipiţi de frunzele lămâilor de jos de lângă fântână. Privind cu ochii holbaţi, de parcă erau hipnotizaţi, cu spinarea la fel de lucioasă ca frunzele printre care stăteau, îşi umflau pungile vocale şi orăcăiau strident şi cu atâta violenţă, încât ai fi crezut că trupurile lor umede sunt în pericol să crape din cauza efortului. Când apunea soarele, amurgul era pentru puţin timp verde ca mărul, apoi pălea şi devenea violet, iar aerul se răcorea şi se îmbiba cu parfumurile serii. Apăreau broaştele cenuşii, cu pete ciudate verzi, ca nişte hărţi. Săltau, pitindu-se, printre smocurile lungi de iarbă dintre măslini, unde zborul şovăielnic al ţânţăroilor părea că acoperă pământul cu un val plutitor. Se opreau în loc, clipind şi hăpăind brusc, când trecea vreun ţânţăroi. Stând pe coadă, cu aerul uşor jenat, îşi îndesau în gurile lor mari capete de aripi şi picioare, ajutându-se cu ghearele. Deasupra lor, pe zidurile sfărâmicioase ale grădinii, scorpioni mici şi negri păşeau solemn, ţinându-se de mână, printre grămezi voluminoase de muşchi verde şi păduri de ciupercuţe.

Marea era netedă, caldă şi întunecată ca o catifea neagră. Nicio umbră nu-i tulbura suprafaţa. Coasta îndepărtată a Albaniei era palid conturată de o slabă lucire roşiatică de-a lungul orizontului. Treptat, clipă de clipă, lucirea se întețea, devenind mai puternică şi se răspândea pe tot cerul. Apoi deodată, luna, enormă, roşie, se ridica deasupra crestelor de munţi şi arunca o cărare dreaptă de culoarea sângelui, peste marea întunecată. Acum apăreau bufniţele, plutind din pom în pom, tot atât de uşoare ca nişte fulgi de funingine, ţipând de uimire văzând cum luna se ridică tot mai sus, devenind roşie, apoi aurie şi în cele din urmă, ca un balon de argint care se plimbă într-un cuib de stele."

(Gerald Durrell — *O paradă de licurici*)

1. Notează, din text, doi indici temporali şi doi spaţiali (expoziţie). 1 p
2. Transcrie câte două exemple de figuri de stil învăţate. 1 p
3. Relevă, într-un text de zece-cincisprezece rânduri, îmbinarea elementelor vizuale cu cele auditive. 0,5 p
4. Pe baza răspunsurilor de la cerinţele **1-3**, precizează tipul de text literar. 1 p
5. Scrie, din text, două neologisme. 0,5 p
6. Explică valoarea cuvintelor augmentative şi diminutive din text. 1 p
7. Analizează sintactic şi morfologic următoarele sintagme: 2 p
   - (*era luat*) *de brotăceii verzi de copac*;
   - (*lipiţi*) *de frunzele lămâilor de jos*;
   - (*cu spinarea*) *la fel de lucioasă*;
   - (*se ridică*) *tot mai sus*.
8. Redactează ***o compunere descriptivă***. Vei putea descrie un peisaj, un obiect. 2 p

Varianta 3

Indici spaţiali. Imaginea cromatică. Neologisme. Pronume. Adjective. Propoziţie. Atribut

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„Toate privirile s-au îndreptat din nou spre orizontul din vest.

Soarele cobora cu o viteză care părea că se măreşte în apropierea mării. Pe suprafaţa apelor tremura uşor o dâră largă de argint, lăsată de discul a cărui radiaţie era încă greu de privit. Curând, de la nuanţa de auriu pal, pe care o căpătase coborând, a trecut la aur roşiatic. Ochii, acoperiţi de pleoape, vedeau acum romburi roşii şi cercuri galbene care se îndreptau ca schimbătoarele culori ale caleidoscopului. Striaţii uşoare, ondulate, trasau dungi pe această coadă ca o cometă, pe care reverberaţia o lăsa pe suprafaţa apei. Semăna cu o eşarfă cu paiete argintii, a căror strălucire slăbea pe măsură ce se apropiau de mal.

Pe întregul perimetru al orizontului nu se zărea nicio urmă de nor sau de ceaţă. Nimic nu tulbura claritatea acestei linii circulare, pe care un compas nu ar fi putut-o trage mai fin pe albul unei hârtii veline.

Toţi, nemişcaţi, mai emoţionanţi decât s-ar crede, priveau globul care, deplasându-se oblic pe orizont, a mai coborât puţin şi a rămas parcă suspendat o clipă, deasupra abisului. Apoi, a devenit vizibilă deformarea discului; provocată de refracţie, s-a lăţit în detrimentul diametrului său vertical, amintind de forma unui vas etrusc, cu părţile laterale umflate, al cărui piedestal era scufundat în apă. Toţi erau siguri că fenomenul se va produce. Nimic nu mai putea tulbura acest minunat apus al astrului strălucitor! Nimic nu mai putea apărea ca să oprească ultima lui rază!

Curând, soarele a dispărut pe jumătate sub linia orizontului. Câteva raze luminoase, lansate ca nişte săgeţi de aur, au atins stâncile din faţă ale Staffei.

În spate, falezele de pe Mull şi vârful lui Ben More s-au împurpurat, de parcă ardeau în foc.

În sfârşit, n-a mai rămas decât un segment de arc subţire la suprafaţa mării.

«Raza Verde! Raza Verde!» au strigat în cor fraţii Melvill, Bess şi Partidge, ale căror priviri, timp de un sfert de secundă, s-au scăldat în această incredibilă culoare de jad lichid.

Doar Olivier şi Helena n-au văzut fenomenul care, în sfârşit, apăruse, după atât de multe observaţii zadarnice.

În momentul în care soarele arunca în spaţiu ultima sa rază, privirile lor s-au întâlnit, uitându-se amândoi pe sine, în aceeaşi contemplare…

Dar Helena a văzut raza neagră trimisă de ochii tânărului, iar Olivier raza albastră pornită din ochii tinerei!

Soarele dispăruse de tot; nici Olivier şi nici Helena nu văzuseră Raza Verde.

A doua zi, 12 septembrie, Clorinda ieşea în larg pe o mare liniştită şi o briză favorabilă, ajutată de vânt, înainta spre sud-estul arhipelagului Hebridelor. Curând Staffa, Iona, capătul insulei Mull, dispăreau în spatele falezelor înalte ale marii insule.

După o traversare reuşită, pasagerii iahtului au debarcat în micul port din Oban, apoi, cu trenul de la Oban la Dalmaly şi de la Dalmaly la Glasgow, prin regiunea cea mai pitorească din Highlands, reveneau la vila din Helensburgh.

Optsprezece zile mai târziu, s-a celebrat o căsătorie cu mare pompă la biserica Saint-George din Glasgow [...] Olivier Sinclair, deşi nu văzuse fenomenul atât de căutat, în acea ultimă seară petrecută pe platoul de pe Staffa, a vrut să-i fixeze amintirea de o manieră mai durabilă. Aşa că, într-o zi, a expus un «apus de soare» care a făcut o mare impresie, fiind admirată mai ales o rază verde de o mare intensitate, părând a fi pictată cu smarald topit.

Acest tablou a stârnit atât admiraţie, cât şi discuţii, unii afirmând că era un efect natural minunat reprodus, alţii susţinând că era doar o plăsmuire, natura neputând să realizeze niciodată un astfel de efect."

(Jules Verne — *Raza verde*)

1. Notează doi indici spaţiali şi doi indici temporali. 1 p

2. Relevă modalităţi de realizare a imaginii cromatice, folosind figurile de stil identificate. 1 p

3. Transcrie câte un exemplu de pronume şi adjective pronominale învăţate. 0,5 p

4. Scrie, din text, cinci neologisme. 0,5 p

5. Formulează enunţuri cu următoarele sintagme: 1 p
- (*auriu*) *ochelari*, (*argintiu*) *pantofi* la numărul plural, articulat.

6. Identifică felul propoziţiilor din ultimul alineat al textului. 0,5 p

7. Analizează atributele din ultimul alineat al textului. 1 p

8. Pe baza răspunsurilor de la cerinţele **1-2**, argumentează ideea că textul literar este o descriere literară. 1,5 p

9. Exprimă, într-un text de zece rânduri, îmbinarea emoţiei contemplării peisajului cu sentimentele celor doi tineri şi semnificaţia tabloului lui Olivier. 2 p

Varianta 4

Descriere în versuri. Figuri de stil. Motivul lunii. Antonime. Omonime. Polisemie. Familie lexicală. Pronume. Adjective. Părți de propoziție

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„Un sultan dintre aceia ce domnesc peste vro limbă,
Ce cu-a turmelor păşune, a ei patrie ş-o schimbă,
La pământ dormea ținându-şi căpătâi mâna cea dreaptă,
Dară ochiu-nchis afară, înăuntru se deşteaptă
Vede cum din ceruri luna lunecă şi se coboară
Şi s-apropie de dânsul preschimbată în fecioară.
Înflorea cărarea ca de pasul blândei primăveri
Ochii ei sunt plini de umbra tăinuitelor dureri,
Codrii se înfiorează de atâta frumusețe,
Apele-ncrețesc în tremur străveziile lor fețe,
Pulbere de diamante cade fină ca o bură,
Scânteind plutea prin aer şi pe toate din natură
Şi prin mândra fermecare sun-o muzică de şoapte,
Iar pe ceruri se înalță curcubeele de noapte…“

(Mihai Eminescu — *Scrisoarea III*)

Aceste versuri reprezintă începutul poeziei Scrisoarea III.

1. Formulează patru enunțuri cu alte sensuri, decât cel din textul literar, ale cuvintelor: 1 p

- *limbă, dreaptă, fină, pasul.*

2. Scrie, din text, două antonime. 0,5 p

3. Transcrie câte un exemplu pentru fiecare figură de stil învățată. 1 p

4. Argumentează, prin două caracteristici, ideea că versurile reprezintă o descriere literară. 1 p

5. Analizează părțile de propoziție din următoarele versuri: 1,5p

„Codrii se înfiorează de atâta frumusețe,
Apele-ncrețesc în tremur străveziile lor fețe,
Pulbere de diamante cade fină ca o bură".

6. Transcrie pronumele / adjectivele pronominale, din text, precizând funcția sintactică. 1p

7. Formează familia lexicală a cuvântului *ochi* (cel puțin cinci termeni). 1p

8. Redactează o compunere descriptivă, de maximum zece rânduri, cu titlul ***Anotimpul preferat***. 2p

UNITATEA 4: STRUCTURI EPICE ÎN VERSURI

Baladă cultă / scrisă. Eroi ai neamului. Opinia despre patrie și patriotism. Verbul a fi. Figuri de stil. Versificație

Varianta 1

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„Ca un glob de aur luna strălucea
Şi pe-o vale verde oştile dormea[1];
Dar pe-un vârf de munte stă Mihai la masă
Şi pe dalba-i mână fruntea lui se lasă.

Stă în capul mesei, între căpitani
....
Căpitanii toarnă prin pahare vin
Şi în sănătatea lui Mihai închin[2].
Dar Mihai se scoală şi le mulțumeşte
Şi luând paharul astfel le vorbeşte
— „Nu vă urez viață, căpitanii mei!

---

[1] *dormea* = dormeau;
[2] *închin* = închină;

Dimpotrivă, moarte, iată ce vă cei[3]!
Ce e viața noastră în sclavie oare?
Noapte fără stele, ziuă fără soare.
Cei ce rabdă jugul ș-a trăi mai vor,
Merită să-l poarte spre rușinea lor!
Sufletul lor nu e mai presus de fierul
Ce le-ncinge brațul, iau de martur[4] cerul!
Dar românul nu va[5] câmpuri fără flori,
Zile lungi și triste fără sărbători.
Astfel e vulturul ce pe piscuri zboară
Aripile taie-i, că ar vrea să moară!
Astfel e românul și român sunt eu
Și sub jugul barbar nu plec capul meu."

(Dimitrie Bolintineanu — *Cea de pe urmă noapte a lui Mihai ce Mare*)

1. Notează două antonime din text. 0,5 p

2. Transcrie două repetiții. 0,5 p

3. Scrie două cuvinte care conțin diftongi și două cu hiat. 1 p

4. Transcrie două predicate nominale 0,5 p

5. Notează câte o figură de stil din acelea învățate. 1 p

6. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate din următoarele exemple: 1 p

- „fruntea *lui*";
- „în sănătatea *lui* Mihai";
- „să-*l* poarte";
- „rușinea *lor*";
- „*le*-ncinge brațul".

7. Precizează versificația din ultimele patru versuri. 0,5 p

8. Argumentează prin două caracteristici, că poezia este o baladă eroică. 2 p

9. Exprimă, într-un text de maximum cinci enunțuri ce reprezintă pentru tine eroii neamului. 2 p

---

[3] *cei* = cer;
[4] *martur* = martor;
[5] *va* = vrea.

Varianta 2

Balada. Structură narativă în versuri. Rolul descrierii. Indici spațiali și temporali. Portret. Figuri de stil. Versificație

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„Cerul şi-a schimbat veşmântul.
Ploaia parcă stă să-nceapă.
Printre brazi coboară vântul
Ca un foşnet lung de apă.
Adâncit în gânduri multe
Baciul stă şi nu-şi dă seamă
C-a rămas în loc s-asculte.

După el, călcând cu teamă,
Merg tăcuţii lui prieteni
Prin sălbatice pripoare,
De subt poale verzi de cetini,
Pe poteca fără soare,
Ori străbat în pas alene
Luminişuri fără flori,
Singuratice poiene
Cu mesteceni visători…
Rar trezesc în a lor cale
Câte-o piatră subt copită.
Iar când drumul se prăvale
Jos la coasta povârnită,
Calcă baciul ca pe gratii
Şi-i struneşte blând cu gura:
– Cătinel, feciorii tatii,
Ca să n-o pornim de-a dura!...

II

Astfel, turmă după turmă,
Pleacă toamna de la stâni,
De rămân pustii în urmă
Munţii singuri şi bătrâni
Astăzi ca şi-odinioară,
Cât s-afundă-n vreme anii,
Ei văzură cum coboară
Pe cărări de plai ciobanii,
Când pe soare, când pe ploaie,
Vreme multă, fără număr,
Cu căciula lor de oaie
Şi cu sarica pe umăr,
A trecutului vii moaşte
Peste care vreme creşte.
Culmea verde mi-i cunoaşte,
Stânca sură mi-i iubeşte…
Iar în urma lor, pe sară,
Astăzi ca şi alte dăţi,
Lungă linişte coboară
Peste mari singurătăţi.

Toamna cu-a ei albă frunte
Şi cu galbenii-i conduri
A lăsat argint pe munte
Şi rugină pe păduri.
La răspântii creşte stogul
De foi moarte de curând.
Strigă-n vale Topologul
Şi-a lui larmă, când şi când,
Ca o voce omenească
Până sus pe culmi tresare,
Preajmă mută s-o trezească
Din senina ei visare.“

(G. Topârceanu — *Balade vesele şi triste*)

1. Menționează modurile de expunere, identificate în textul literar. 0,5 p

2. Notează câte două exemple de indici temporali și spațiali. 1 p

3. Relevă modalități artistice de înfățișare a anotimpului. 1,5 p

4. Transcrie elemente de portret. 1 p

5. Exemplifică fiecare figură de stil învățată. 1,5 p

6. Prezintă versificația din prima strofă. 0,5 p

7. Argumentează, prin două caracteristici, ideea că fragmentul face parte dintr-o baladă. 2 p

8. Formulează enunțuri cu alt sens, decât cel din text, al cuvintelor: 1 p
- *calcă, coastă.*

Varianta 3

Poem eroic. Modalități de caracterizare a personajului. Portret. Hiperbolă. Verbul. Valoarea expresivă a verbului la timpul prezent. Propoziția subordonată

Citește cu atenție textul și rezolvă cerințele:

„În mijlocul pădurii este-o poiană lungă
Și largă ce foiește de oameni ca un roi.
La capătul din dreapta ea prelungește-o strungă
Prin care ostășimea curge ca un șiroi.
Ea intră în poiană și se așază-n rânduri,
Privind la o colibă de ramuri de stejar
În care-o umbră mare de om plecat sub gânduri
Stă pe genunchi, se-nchină în fața c-un altar.

Deodată o lumină fantastic izbucnește
Din zece nalți mestecăni cu fruntea-nflăcărată.
Coliba se deschide, umbra se scoală, crește
Și splendid maiestuoasă la oaste se arată!

Un lung fior pătrunde mulțimea-n admirare
Toți zic: «E Ştefan! Ştefan!»
Dar! Ştefan e cel Mare!
Iată-l cărunt, dar încă bărbat între bărbați,
Ca muntele Ceahlăul prin munții din Carpați!
El întruneşte-n sine o triplă maiestate:
Aceea care-o dau anii la conştiinți curate,
Acea care răsfrânge a tronului splendoare,
Ş-acea întipărită de faima-nvingătoare.
Timpul i-au pus coronă de argint, țara de aur,
Şi gloria măreață i-au pus cununi de laur.

Pe falnicii săi umeri, cu anii, sunt clădite
Neperitoare sarcini de fapte strălucite,
Dar, ani şi fapte, Ştefan nu simte-a lor povară,
Căci dragostea moşiei, ca sfânta primăvară,
În sânu-i înfloreşte şi îl întinereşte
Pentru salvarea țării, când țara pătimeşte.
Erou plin de lumină, el e menit în lume
Pe seculul ce-l vede să sape al său nume.
Şi să răspândă raze pe seculi viitori,
Precum un soare splendid ce sparge deşii nori.
Ființă de-o natură gigantică, divină,
El e de-acei la carii istoria se-nchină,
De-acei carii, prin lume, sub paşii lor, când merg,
Las'urme urieşe ce-n veci nu se mai şterg,
A cărora legendă departe mult se-ntinde
Şi-nchipuirea lumei fantastic o aprinde.
Măreț, în a sa umbră un timp întreg dispare,
Căci Dumnezeu pe fruntea-i au scris: «Tu vei fi mare!»"

(Vasile Alecsandri — *Dumbrava Roşie*)

1. Precizează modurile de expunere din acest fragment. 0,5 p

2. Transcrie câte două exemple pentru fiecare figură de stil învățată. 1 p

3. Relevă modalitățile de caracterizare a personajului Ştefan cel Mare. 1 p

4. Argumentează, prin două caracteristici, ideea că fragmentul reprezintă o *odă*. 1,5 p

5. Relevă valoarea expresivă a verbelor la timpul prezent. 1 p

6. Transcrie 1-2 versuri care relevă sentimentul patriotic. 0,5 p

7. Precizează versificația din ultimele opt versuri. 0,5 p

8. Transcrie propozițiile subordonate din ultimele opt versuri, precizând felul lor. 2 p

9. Menționează cinci mari personalități ale istoriei și culturii noastre. 1 p

UNITATEA 5: STRUCTURI LIRICE

Poetul. Poezia. Figuri de stil. Ideea poetică. Sinonime. Familia lexicală. Valori morfologice. Compunere: Monolog / Dialog

Varianta 1

Citește cu atenție textul și rezolvă cerințele:

„Lumea toată-i trecătoare.
Oamenii se trec și mor
Ca și miile de unde,
Ce un suflet le pătrunde,
Treierând necontenit
Sânul mării infinit.

Numai poetul,
Ca pasări ce zboară
Deasupra valurilor,
Trece peste nemărginirea timpului:
În ramurile gândului,
În sfintele lunci,
Unde pasări ca el
Se-ntrec în cântări.“

(Mihai Eminescu — *Numai poetul*)

1. Notează câte un exemplu pentru fiecare figură de stil învățată. 1p
2. Scrie două sinonime contextuale pentru cuvântul *gând*. 0,5p
3. Formează familia lexicală a cuvântului *a cânta* (patru termeni). 0,5p
4. Notează patru expresii în care să existe cuvântul *gând*. 1p
5. Formulează două propoziții în care să apară cele două valori morfologice ale cuvântului *deasupra*. 1p
6. Relevă modul de formare a următoarelor cuvinte: 1p
   - *trecătoare*, *necontenit*, *numai*, *nemărginire*.
7. Exprimă ideea poetică desprinsă din textul literar. 1p
8. Argumentează, prin două caracteristici, ideea că poezia aparține genului liric (este o structură lirică). 1p
9. Compune un monolog / dialog în care să relevi **rolul lecturii în viața ta**. 2p

Varianta 2

Poezia. Figuri de stil. Versificație. Sinonime. Construcții exclamative. Verbul. Articolul

Citește cu atenție textul și rezolvă cerințele:

„Fecioare dulci, e în zadar!
Privirea voastră fermecată
Și ale voastre jurăminte,
Oricât de calde și de sfinte,
Nu pot din drum să mă abată
Căci e croit mai din-nainte,
Așa spinos și solitar...
Un glas îmi strigă:
Mergi! Nebun!

Puterii sfinte mă supun,
Şi fug, şi fug în largul zărei,
Şi fug în voia întâmplării
P-aripa largă-a fanteziei,
Călăuzit d-un singur dor:
Sunt jidovul rătăcitor
Al poeziei!“

(Cincinat Pavelescu — *Poetul*)

1. Notează câte un sinonim contextual pentru următoarele cuvinte: 1 p
- *fermecată, solitar, sfinte, fantezie.*

2. Transcrie două articole diferite. 0,5 p

3. Scrie, din text, două predicate nominale. 1 p

4. Exemplifică, din text, figurile de stil învăţate şi o repetiţie. 1,5 p

5. Menţionează funcţia sintactică a adverbelor identificate în text. 2 p

6. Exprimă, într-un enunţ, ideea poetică desprinsă din textul literar. 1,5 p

7. Relevă valoarea expresivă a enunţurilor (construcţiilor) exclamative. 1 p

8. Precizează versificaţia ultimelor opt versuri. 0,5 p

Varianta 3

Poezie lirică. Odă. Figuri de stil. Simboluri. Arhaisme. Sinonime. Propoziţie. Părţi de propoziţie

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„Ca un zimbru-ntărâtat
Când a prins pământu-n coarne,
Tot ce-n drumul lui a stat
Gata să răstoarne —
Ca un zimbru-ntărâtat

Moldovenii s-au luptat
Cu potop de litve.

Ca un leu sfâşietor
Când cuprins de-arcaşi se vede,
Prin mulţimea de popor
Trăsnet se reped —
Ca un leu sfâşietor
Sar-oltenii-n munţii lor
Într-un iad de latini.

Iar muntenii ce-au avut
Cuib pe apa Dâmboviţii
Ca vulturu-n munţi crescut
Apărând răpiţii
Pui ai săi — făcut-au scut
Ţării lor şi-au abătut
Negrul nor de hoarde.

«Zimbru şi vultur şi leu
Fui când mi-a călcat păgânul
Patria şi dreptul meu».
Şi va fi românul
Şi de-acum român mereu,
Zimbru şi vultur şi leu
Şi viteazul lumii."

(G. Coşbuc — *Stema ţării*)

1. Scrie două cuvinte care conţin diftongi, două cu hiat şi unul cu triftong. 1 p
2. Transcrie două repetiţii. 0,5 p
3. Notează simbolurile din poezie, relevând semnificaţia lor. 1,5 p
4. Transcrie câte două din fiecare figură de stil învăţată. 1,5 p
5. Formulează enunţuri cu două omonime, identificate în text. 0,5 p
6. Argumentează, prin două caracteristici, apartenenţa poeziei la genul liric. 2 p

7. Scrie două arhaisme, identificate în text. 0,5p

8. Analizează sintactic şi morfologic primele trei versuri din utima strofă. 1,5p

Varianta 4

Ideea poetică. Strofa refren. Invocația retorică. Paralelism. Verbul a fi. Adverb. Adjectiv

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„Pe drumu-acesta merg ...
Şi totuşi, Doamne, parcă e-n altă parte calea
Spre care-aş vrea s-alerg! ...

Departe! cine ştie despre ce ținut şi unde? ...
Dar sufletele noastre mereu doresc ceva ...
Pe drumu-acesta mergem, dar pân' la noi pătrunde
Mereu, ca o chemare, un zvon de undeva.

Legați vedem că suntem de lutul ce ne-apasă,
Robiți simțim că suntem de-un dor nepriceput,
Ce tot mereu ne cheamă, ce veşnic nu ne lasă,
Ce tot mereu dispare, - dar tot nu l-am pierdut.

Şi inima ne bate pentru ceva ce nu e
Şi sufletele noastre muncite sunt de-un gând,
....
Ceva e ce ne cheamă, ceva din zări albastre,
Ceva din altă parte, şi nu pricepem ce ...

Pe drumu-acesta merg ...
Şi totuşi, Doamne, parcă e-n altă parte calea
Spre care-aş vrea s-alerg! ... "

(Mihail Săulescu — *Excelsior*)

1. Scrie două sinonime contextuale ale cuvintelor: 1 p
- *robiți, nepriceput.*

2. Transcrie patru adverbe precizând felul lor. 1 p

3. Exemplifică, din text, două adjective. 1 p

4. Precizează valoarea morfologică a verbului *a fi* din text. 1 p

5. Transcrie un paralelism lexical. 0,5 p

6. Notează două repetiții. 0,5 p

7. Explică, într-un text de două enunțuri, valoarea expresivă a construcțiilor interogative și exclamative. 1,5 p

8. Formulează într-un enunț ideea poetică desprinsă din poezie. 1 p

9. Argumentează, prin două caracteristici, ideea că poezia este lirică. 1,5 p

UNITATEA 6: EPIC ȘI LIRIC

Moduri de expunere. Rezumat. Formarea cuvintelor. Pronume. Adjectiv pronominal. Numeral. Adverb. Locuțiune adverbială

Varianta 1

Citește cu atenție textul și rezolvă cerințele:

„«Ah, desigur - își zise el apoi - lacrimile și oftatul, dorul de casă sau mâhnirea, toate astea vin doar de la inimă, iar a mea, mulțumită lui Michel Olandezul, este acum o inimă rece, de piatră.»

Peter își duse mâna la piept: era tare liniște acolo și nimic altceva, nici cea mai slabă zbatere.

«Dacă Olandezul și-a ținut la fel de bine cuvântul și în privința sutei de mii de guldeni, atunci știu că o să am de ce să mă bucur», își spuse Peter, începând să cotrobăie peste tot prin caleașcă. Găsi tot felul de vesminte, dar niciun ban. În cele din urmă, dădu peste o pungă în care erau mii de taleri de aur și bancnote pentru casele de negoț din toate marile orașe.

«Acum am în sfârşit tot ce mi-am dorit», îşi spuse Peter, tolănindu-se într-un colţ al caleştii ce gonea în lumea largă.

Şi astfel călători timp de doi ani în lumea întreagă. Privea din când în când din caleaşca sa, ba în dreapta, ba în stânga, la toate casele ce se aflau înşirate de-a lungul drumului. Când se oprea într-un loc, nu privea decât la firma hanului unde urma să înnopteze. Hoinărea apoi prin oraş, cerând să i se arate tot ce era mai deosebit. Dar nimic din tot ce vedea nu-i trezea niciun fel de bucurie; niciun tablou, nicio casă, niciun cântec, ori un dans. În inima lui de piatră nu tresălta la nimic, iar ochii şi urechile sale erau nesimţitoare la toate frumuseţile lumii. Nu-i mai rămăsese decât bucuria de a mânca, de a bea şi de a dormi.

Astfel îşi petrecea Peter viaţa, cutreierând lumea fără niciun rost, mâncând şi bând doar ca să-şi mai treacă vremea şi dormind din plictiseală. Din când în când, îşi mai amintea însă că pe vremea când era sărac şi trebuia să muncească din greu ca să-şi ducă zilele, era totuşi mai vesel şi mai mulţumit. Pe atunci îl desfăta priveliştea frumoasă a unei văi, îl încântau muzica şi dansul. Cu câtă bucurie aştepta ore în şir bucatele simple pe care maică-sa i le pregătea şi i le aducea lângă stiva de cărbuni!

Amintindu-şi de trecut, i se părea tare ciudat că acum nu mai putea să râdă nici măcar o singură dată. El, Peter, care odinioară izbucnea în hohote de râs la cea mai mică glumă, acum de-abia dacă mai schiţa un zâmbet ori de câte ori cei din jurul lui râdeau cu poftă; şi asta doar aşa, din politeţe… pentru că inima îi rămânea tot mereu întunecată.

Peter se simţea într-adevăr liniştit, dar mulţumit nu era deloc.

În cele din urmă, hotărî să se întoarcă acasă. Dar nu dorul de locurile natale sau tristeţea nemărginită l-au mânat spre casă, ci singurătatea, plictiseala şi pustiul vieţii lui lipsite de orice bucurie. […]

Primul drum pe care l-a făcut a fost la Michel Olandezul, care l-a primit cu aceeaşi prietenie de altădată.

– Michel, îi spuse Peter, am călătorit pretutindeni în lume şi am văzut tot ce era mai frumos de văzut, dar toate nu sunt decât fleacuri şi m-am plictisit peste măsură. Piatra pe care o port în piept mă apără, ce-i drept, de multe. Niciodată nu mă mânii şi nici nu mă întristez, dar nici de bucurat nu mă bucur vreodată şi simt aşa… de parcă aş trăi doar pe jumătate. N-ai putea să faci în aşa fel ca inima asta de piatră să fie şi ea puţin mai simțitoare? Sau poate mai bine ar fi să-mi dai înapoi inima mea cea veche. M-am obişnuit cu ea în ăştia douăzeci şi cinci de ani şi chiar dacă mă mai îndemna uneori să fac şi câte o poznă, era totuşi o inimă plină de voie bună şi de bucurie.“

(Wilhelm Hauff — *Inimă rece*)

1. Precizează modurile de expunere, identificate în fragment. 0,5 p

2. Rezumă, în patru rânduri, conținutul textului literar. 1 p

3. Relevă elementul liric din acest fragment epic. 0,5 p

4. Prezintă modul de formare a următoarelor cuvinte: 1 p
- *într-adevăr*, *înnoptare*, *nesimțitoare*, *voie bună*, *altădată*.

5. Precizează felul propozițiilor din următorul enunț: 1 p
„*Sau poate mai bine ar fi să-mi dai înapoi inima mea cea veche*.“

6. Analizează pronumele şi adjectivele pronominale din enunțul: 1,5 p
„*Dar nimic din tot ce vedea nu-i trezea niciun fel de bucurie*.“

7. Notează, din text, patru numerale, precizând felul lor. 1 p

8. Precizează gradul de comparație al următoarelor cuvinte: 1,5 p
- *cea mai slabă*, *mai vesel*, *mai puțin simțitoare*, *mai bine*, *la fel de bine*, *tare ciudat*.

9. Transcrie patru locuțiuni adverbiale, precizând felul. 1 p

Varianta 2

Moduri de expunere. Rolul descrierii. Portret. Hiperbola. Cuvinte populare și arhaice. Părți de vorbire. Sintaxa propoziției

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„De astă dată mă horărîi să plec călare şi, fiindcă era asupra iarmarocului de la Duminica - Mare, rugai pe prietenul meu Tasache Crăcăuanu, cel mai vestit hipolog, mai bine zis, geambaş de pe vremuri, să-mi închipuie un cal potrivit pungii mele şi ţintei ce urmăream. Astfel, spre sara mai sus-pomenitei sfinte duminici, numai ce-l văd pe Tasache al meu intrând în ogradă şi ducând de dârlogi un soi de dihanie, pe care cu un prisos de bunăvoinţă ar fi putut-o lua drept cal. [...]

– [...] da ce vrai să fac eu cu mâţa asta, bre?

– Cu mâţa asta? Ai s-o pui pe grăunţe şi pe săceală şi, în două săptămâni, n-ai s-o mai cunoşti. E o iapă de rasă, din soiul lui papa Gheorghe de la Călugăreni. [...] Oricum, dar Tasache al meu avusese dreptate: după două săptămâni [...], Pisicuţa - aşa o botezasem pe iapă - [...] parc-o văd şi acum: castanie peste tot, cu botul mic şi cu nările largi, cu capul fin şi tăiat pe nişte linii dulci şi bine hotărâte, cu ochii negri, mari şi vioi, cu coama bogată, cu gâtul gros şi puternic, cu pieptul lat, cu trupul sprinten şi subţire, cu şolduri largi, cu piciorul fin şi nervos, cu copitele mici şi uşor înclinate. Pisicuţa mea avea mai mult înfăţişarea unui lucru de artă, decât a unui cal de ham.[...]

Plecai. Muntele Pietricica, făcând pe stânga, faţă răsăritului, ţinea, învăluit încă, în umbra-i colosală, oraşul adormit. [...] Mersesem trei ore fără oprire. [...]

Descălecai sub un plop bătrân şi stufos de pe marginea drumului, luai şeaua din spatele Pisicuţei, o frecai la ochi, o trăsei de urechi, o mângâiai pe obraz şi o sărutai, drept pe mijlocul botului: ea, măgulită de această neaşteptată dragoste, întinse capul ei drăgălaş şi-l răzămă pe umărul meu ... “

(Calistrat Hogaş — *Floricica*)

1. Precizează modurile de expunere din textul literar. 0,5p
2. Transcrie două cuvinte populare şi două arhaice. 1p
3. Precizează valoarea morfologică a cuvintelor subliniate din următoarea propoziție: 1,5p
   „*Pisicuța mea avea mai mult înfățişarea unui lucru de artă, decât a unui cal de ham.*“
4. Analizează sintactic enunțul: 1,5p
   „*ea [...] întinse capul ei drăgălaş şi-l răzămă pe umărul meu.*“
5. Transcrie hiperbola din textul literar. 0,5p
6. Identifică portretul literar, precizând mijloacele de realizare. 1p
7. Relevă, într-un enunț, elementul liric din textul literar. 1p
8. Realizează o compunere cu titlul **O ființă dragă**. 2p

Varianta 3

Literatură. Scriitor. Rezumat. Sinonime. Adjectiv. Grade de comparație. Adverbe. Propoziția.

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„Eminescu, admirator al lui V. Alecsandri, scrisese Epigonii [...]

[...] s-ar putea zice că înrâurirea lui Alecsandri asupra lui Eminescu a fost mai puțin hotărâtoare decât a lui Eminescu asupra lui Alecsandri.

Una din cele mai frumoase însuşiri ale lui Alecsandri era slăbiciunea pe care o avea pentru scriitorii mai tineri şi mai ales pentru Eminescu, pe care-l socotea mai presus de sine în ceea ce priveşte cultura generală şi pregătirea tehnică [...].

Abia după ce s-a întors din străinătate (1874), la seratele literare ale «*Junimii*», mai întâi la Iaşi, apoi la Bucureşti, a ajuns Eminescu să se apropie de Alecsandri.

«*Junimea*» îşi stabilise axioma că *intră cine vrea şi rămâne cine poate*. Erau mulți cei ce intrau, dar puțini erau în stare să țină piept cu puhoiul criticii. [...]

Citind, Alecsandri se uita din când în când mai la unul, mai la altul, de cele mai multe ori la Eminescu - parc-ar fi voit să zică: «*Dar tu ce zici?*».

De! zicea fie Eminescu, fie Caragiale, prea e frumoasă!

Păcat ar fi să nu i se facă şi puţinele corecturi, de care e nevoie pentru ca să fie deplin frumoasă.

Nu era nici acum vorba de o critică, ci de discuţiuni pentru toţi plăcute [...], un fel de colaborare pentru desăvârşirea operelor viitoare."

(Ioan Slavici — *Amintiri. Alecsandri şi Eminescu*)

1. Scrie câte un sinonim contextual pentru următoarele cuvinte: 0,5p
- *înrâurire, a socoti, colaborare, desăvârşire.*

2. Transcrie patru adjective la diferite grade de comparaţie. 0,5p

3. Identifică patru adverbe / locuţiuni adverbiale, precizând felul lor. 1p

4. Scrie patru locuţiuni / expresii verbale în care să existe cuvântul *vorbă*. 1p

5. Rezumă, în trei enunţuri, conţinutul textului. 1p

6. Precizează felul propoziţiilor din enunţul: 1,5p
„*Păcat ar fi să nu i se facă şi puţinele corecturi, de care e nevoie pentru ca să fie deplin frumoasă.*"

7. Analizează sintactic şi morfologic cuvintele subliniate în textul de la cerinţa **6**. 1,5p

8. Transcrie şi alte aprecieri despre Eminescu din lucrări critice consacrate, de exemplu G. Călinescu, M. Eliade ş.a. 2p

UNITATEA 7: PSALM

Argumentarea speciei. Figuri de stil. Versificație. Propoziția. Construcții antitetice. Familie lexicală. Sinonime

Varianta 1

Citește cu atenție textul și rezolvă cerințele:

„1. Către Tine, Doamne, am ridicat sufletul meu, Dumnezeul meu.
2. Spre Tine am nădăjduit, să nu fiu rușinat în veac, nici să râdă de mine vrăjmașii mei.
3. Pentru că toți cei ce Te așteaptă pe Tine nu se vor rușina, să se rușineze toți ce fac fărădelegi în deșert.
4. Căile Tale, Doamne, arată-mi și căile Tale mă învață.
5. Îndreptează-mă spre adevărul Tău și mă învață, că Tu ești Dumnezeu, Mântuitorul meu și pe Tine Te-am așteptat toată ziua.
6. Adu-ți aminte de îndurările și milele Tale, Doamne, că din veac sunt.
7. Păcatele tinereților mele și ale neștiinței mele nu le pomeni.
8. După mila Ta pomenește-mă Tu, pentru bunătatea Ta, Doamne.
9. Bun și drept este Domnul, pentru această lege va pune celor ce greșesc în cale.
10. Îndrepta-va pe cei blânzi la judecată, învăța-va pe cei blânzi căile Sale.
11. Toate căile Domnului sunt milă și adevăr, pentru cei ce caută așezământul Lui și mărturiile Lui.
12. Pentru numele Tău, Doamne, curățește păcatul meu, că mult este.“

(*Psalmul 24, Al lui David*, în *Biblia* sau *Sfânta Scriptură*)

1. Scrie câte un antonim pentru cuvintele următoare: 1 p
- *vrăjmaș, a-și aduce aminte, nădăjduit, blând.*

2. Exprimă, în trei enunțuri, în ce constă ruga psalmistului. 1,5 p

3. Explică scrierea cu majusculă a pronumelor şi a substantivului „*Domn*". 1 p

4. Relevă care sunt însuşirile atribuite divinităţii. 1,5 p

5. Arată în două enunţuri, valoarea expresivă a formei verbale celei mai frecvente. 1,5 p

6. Argumentează, prin două caracteristici, ideea că textul este un psalm. 1,5 p

7. Precizează modul de formare a următoarelor cuvinte: 1 p

- *fărădelege, neştiinţă.*

Varianta 2

Versificaţie. Vers izolat. Paralelism lexical. Familie lexicală. Părţi de vorbire

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„Ţărână — suntem toţi ţărână,
E de prisos orice trufie...
Ce-a fost, în veci are să fie...
Din noi nimic n-o să rămână.
Zadarnic falnice palate
Sunt în pământ rădăcinate
Nicio pieire nu s-amână.
Despoţi, cu frunţi încoronate,
Poeţi, cu harpe coronate,
Filozofi, oameni de ştiinţă,
Păgâni, vestiţi prin necredinţă,
Nicio pieire nu s-amână...

Ţărână, suntem toţi ţărână."

(Al. Macedonski — *Psalmi moderni*)

1. Transcrie o enumeraţie. 0,5 p

2. Notează valorile morfologice ale verbului *a fi* din text. 1 p

3. Scrie un paralelism lexical. 0,5 p

4. Analizează sintactic şi morfologic versul izolat. 1 p

5. Relevă valoarea expresivă a versurilor care se repetă. 1 p

6. Precizează rima din ultimele patru versuri. 0,5 p

7. Scrie familia lexicală (patru termeni) a cuvântului *rădăcină*. 0,5 p

8. Argumentează prin două caracteristici, ideea că poezia este un psalm. 2 p

9. Redactează ***un monolog despre lectură***. 2 p

Varianta 3

Versificaţie. Vers izolat. Paralelism lexical. Familie lexicală. Părţi de vorbire

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„Cum viscoleşte-n pieptu-mi deznădejdea!
Cum se-ncovoaie tot ce năzuia!
....

N-auzi tu, Doamne, gemetele mele?
Nu vezi cum sângerez, slăbit şi pal?
Învolburări de nouri de cenuşă
Se-ngroaşă între noi ...

O, soare, soare sfânt, apucă grabnic
O suliţă de aur şi străpunge
Năprasnicul balaur de cenuşă
Şi-arată-mi-te cald!

Că rănilor doar tu le-adormi durerea
Când Dumnezeu nu vrea să mi-le-nchidă;
Te-ndură tu de mine, soare sfânt,
Că Domnul m-a uitat ...“

(Barbu Nemţeanu – *Psalm păgân*)

1. Scrie câte un sinonim contextual pentru următoarele cuvinte: 0,5 p
   - *viscoleşte*, *se-ncovoaie*.
2. Transcrie două metafore. 0,5 p
3. Notează din text patru tipuri de atribut, precizând felul lor. 1 p
4. Relevă valoarea expresivă a construcţiilor exclamative şi interogative. 1 p
5. Precizează felul subordonatelor din ultimele patru versuri. 1 p
6. Argumentează, într-un text de patru enunţuri, ideea că poezia este un psalm. 2 p
7. Formulează, într-un enunţ, ideea poetică desprinsă din textul literar. 1,5 p
8. Explică titlul poeziei. 1,5 p

Capitolul

II

EVALUARE FINALĂ

CARTEA

Literatura. Cuvântul. Tipul de text. Opinii despre poezie și poet. Verbul a fi. Adverbul. Propoziția. Părți de propoziție

Varianta 1

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„Un vers răzleț pe-o filă găsită-ntr-un saltar
În minte cată parcă să-mi readucă iar
Duioasa poezie ce-am început odată,
Dar a rămas uitată ...

Ce-am vrut să spun în versul răzleț găsit acum?
«O roză ofilită zvârlită zace-n drum ...»

....

Un vers, cu toate-acestea, pesemne că i-a fost
Ursit acestei roze zvârlite fără rost ...
Dar nu-mi aduc aminte ce-am vrut să spun atunci:

....
Atât este astăzi întreaga poezie,
Un vers, scris poate noaptea, şi ziua - cine ştie?

Un vers în care poate am vrut să înțeleg
Mai mult decât ce-ar spune un poem întreg ...“

(Mihail Săvulescu — *Un vers răzleț*)

1. Identifică tipul de text. 0,5 p

2. Transcrie două cuvinte populare. 0,5 p

3. Notează câte un sinonim contextual pentru următoarele cuvinte: 1 p

- *răzleț, filă, ursit, roză.*

4. Scrie patru adverbe / locuțiuni adverbiale identificate în textul literar, precizând felul lor. 1 p

5. Precizează funcția sintactică a cuvintelor din următoarea propoziție: „*Atât este astăzi întreaga poezie*". 1 p

6. Formulează două enunțuri în care verbul *a fi* este predicativ, respectiv, auxiliar. 1 p

7. Exprimă, într-un text de trei enunțuri, ideea poetică desprinsă din poezie. 1 p

8. Exprimă semnificația titlului poeziei. 1 p

9. Notează o apreciere (a ta sau a unui scriitor / critic) despre poezie. 2 p
Poți consulta: M. Eminescu — *Cugetări*, L. Blaga — *Elanul Insulei* ş.a.

Varianta 2

Cuvinte. Viziunea asupra poeziei. Figuri de stil. Valoarea expresivă a verbului. Propoziția. Pronumele

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„E uşor a scrie versuri
Când nimic nu ai a spune,
Înşirând cuvinte goale
Ce din coadă au să sune.

Dar când inima-ți frământă
Doruri vii şi patimi multe,
Ş-a lor glasuri a ta minte
Stă pe toate să le-asculte.

……………………………………

Ah! atuncea ți se pare
Că pe cap îți cade cerul,
Unde vei găsi cuvântul
Ce exprimă adevărul?“
....

(Mihai Eminescu — *Criticilor mei*)

1. Explică următoarele propoziții: 0,5 p
„*ce / Din coadă au să sune*“, „*pe cap îți cade cerul*“.

2. Scrie câte un antonim pentru cuvintele: 0,5 p
- nimic, înşirând, să asculte, adevăr.

3. Analizează sintactic şi morfologic propoziția: 1 p
„*E uşor a scrie versuri*“.

4. Precizează funcția sintactică a pronumelor din propoziție. 1 p

5. Relevă valoarea expresivă a interjecției şi a enunțurilor interogative. 1 p

6. Explică, într-un text de trei enunțuri, ideea poetică, desprinsă din textul literar. 1 p

7. Arată valoarea expresivă a verbelor din poezie. 1 p

8. Argumentează, prin două caracteristici, ideea că poezia este o creație lirică. 1 p

9. Redactează un monolog despre ***o lectură posibilă***. 2 p

Varianta 3

Lectură. Portrete literare. Sinonime. Locuțiuni verbale. Atribute

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„Una din marile mulțumiri ale vieții e să fii om şi să stai în toată tigna[1] de vorbă cu alt om. [...]

Luaserăm adecă Eminescu şi eu încă de la Viena obiceiul de a citi împreună tot ceea ce fie unul, fie altul avea de gând să publice, şi eu îi citeam ceea ce a scris el, iară el îmi citea ceea ce am scrie eu.

Acum, Caragiale, adevărat mare maestru în ale citirii, citea atât cele scrise de noi, cât şi ceea ce scria el însuşi. [...]

Eminescu, om avântat, de o fire impulsivă, cu mintea luminoasă, cu sufletul plin de duioşie şi cu o extraordinară cultură generală, era nesecat în gândiri ademenitoare, iar Caragiale, care puține învățase, dar pentru toate îşi avea mintea deschisă şi toate era în stare să le înțeleagă din puține cuvinte, era încântat şi sta în fața lui cu ochii scrutători, hâtru, nesățios, care toate vrea să le afle şi-l zgândărea mereu mai cu «Aş!», mai cu «Nu se poate!», mai cu «Ba bine că nu!», ca să scoată din el tot ce avea în sufletul lui. [...] “

(Ioan Slavici — *Amintiri*)

1. Notează două repetiții din textul literar. 0,5p

2. Scrie două locuțiuni verbale. 1p

3. Explică sensul următoarelor sintagme: 1,5p
- *mintea luminoasă, gândiri ademenitoare, mintea deschisă, ochi scrutători.*

4. Notează câte un sinonim contextual pentru următoarele cuvinte: 1p
- *avântat, hâtru, nesățios, zgândărea.*

5. Scrie, din text, câte un exemplu de atribut, dintre acelea învățate. 1,5p

6. Transcrie portretele desprinse din text, precizând modalitatea de realizare. 1,5p

7. Notează un principiu moral (de viață) descoperit în textul literar. 2p

---

[1] *tigna* = tihna.

Varianta 4

LIRIC

Scrisoare. Ideea poetică. Figuri de stil. Versificaţia. Antonime. Familie lexicală. Adverb. Compunere: scrisoarea

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„.Îţi scriu să ştii că toate-s ca la plecare,
Că n-am clintit un lucru de două săptămâni,
Pe masă o mănuşă, zvârlită la-ntâmplare,
Păstrează încă forma frumoasei tale mâini.

Şi iată evantaiul şi mica ta oglindă,
....

Şi-afară de aceste, e-un miros blând de floare
Ce rătăceşte încă ... sunt cei doi trandafiri,
Care-au murit pe-ncetul în apa din pahare,
Mărindu-mi întristarea cu două amintiri.

Aşa e-n casa noastră, iar cel ce ţi le scrie
E-aşa ursuz şi jalnic, încât mă-ntreb de-s eu,
Sau am murit ş-acuma trăiesc iar, cine ştie,
Şi nu-s decât un paznic bătrân într-un muzeu ... “

(Dimitrie Anghel — *Scrisoare*)

1. Transcrie două cuvinte antonime. 0,5 p

2. Scrie câte un antonim pentru următoarele cuvinte: 1 p
- *clintit, întristare, blând, ursuz.*

3. Identifică patru adverbe / locuţiuni adverbiale, precizând felul lor. 1 p

4. Notează familia lexicală a cuvântului *a trăi*. 1 p

5. Transcrie două structuri lexicale care sugerează fiinţa iubită, absentă. 0,5 p

6. Exemplifică din text două figuri de stil dintre acelea învățate. 1 p

7. Exprimă într-un text de patru enunțuri, ideea poetică desprinsă din text. 1,5 p

8. Precizează versificația din ultima strofă. 0,5 p

9. Redactează ***o scrisoare***. 2 p

Varianta 5

EPIC

Structuri narative. Indici spațiali și temporali. Rezumat. Sinonime. Antonime. Complement. Atribut

Citește cu atenție textul și rezolvă cerințele:

„Într-o vale dintre dealurile de la poalele munților, sub locul de unde izvora Râul Thalos, a zărit lumini în noapte şi a auzit zvon de cânt undeva, în depărtare. Tare s-a mai minunat el, căci ştia că Elfii Verzi de pe acel meleag nu aprindeau focuri şi nu cântau pe timp de noapte. La început, s-a temut ca vreo ceată de orci izbutise oarecum să iasă din împrejmuirea de la miazănoapte, dar, apropiindu-se mai mult, şi-a dat seama că nu era vorba de orci; cântăreții foloseau un grai pe care nu-l mai auzise până atunci, neasemenea graiului gnomilor ori al orcilor. Atunci s-a oprit Felagund, a rămas nemişcat în umbra noptatică a copacilor şi uitându-se în jos, către tabăra aceea, a zărit o seminție neştiută de el.

Cei care se aflau acolo erau o parte din neamul şi obştea care-l urmase pe Bëor bătrânul, după cum a fost numit mai târziu, mare căpetenie printre Oameni. După multe vieți de rătăcire dincolo de hotarele Răsăritului, Bëor i-a călăuzit, în cele din urmă, peste Munții Albaştri, şi astfel au ajuns prima seminție a Oamenilor care a pătruns în Beleriand; cântau acum pentru că erau bucuroşi, crezând că scăpaseră de toate primejdiile şi că ajunseseră, în sfârşit, pe un meleag unde nu aveau de ce se teme.

Felagund a stat îndelung şi i-a privit, şi inima i s-a aprins de iubire pentru ei; a rămas însă ascuns printre copaci, până când i-a văzut adormind. Abia atunci s-a urnit din ascunziş şi s-a dus printre cei care dormeau, aşezându-se lângă focul ce dădea să se stingă, nestrăjuit de nimeni, a luat în mână o harpă simplă la care cântase Bëor şi pe care, apoi, o pusese deoparte şi a început să cânte pe strunele ei un cânt cum n-auziseră niciodată urechile oamenilor, căci nu avuseseră niciun dascăl care să-i deprindă arta cântatului, şi tot ce ştiau se datora Elfilor Verzi din sălbăticie.

S-au trezit oamenii şi au ascultat cum ciupea Felagund coardele şi cum cânta şi fiecare dintre ei gândea că visează un vis fermecat, până când zărea că şi ceilalţi erau treji, dar unul n-a scos un cuvânt şi n-a mişcat câtă vreme a cântat Felagund, atât de frumoasă era muzica aceea şi minunea cântului. Înţelepte erau vorbele Regelui elf şi inimile celor ce-l ascultau s-au înţelepţit şi ele, căci lucrurile despre care glăsuia în cântul său, despre facerea Ardei şi binecuvântarea din tărâmul Aman de dincolo de negurile Mării, se închegau în vedenii limpezi dinaintea ochilor, iar mintea fiecăruia tălmăcea graiul elfic după cum îi era felul şi alcătuirea sa.

Astfel s-a făcut că oamenii l-au numit pe Regele Felagund, fiind el primul dintre eldari ce le-a ieşit în cale, Nóm, anume Înţelepciune în graiul lor, iar după el i-au numit nómini pe cei de-o speţă cu el [...] Dar Felagund a rămas în mijlocul lor multă vreme şi le-a desluşit adevărul despre lume şi ei l-au îndrăgit şi l-au numit stăpânul lor…“

(J.R.R. Tolkien — *Silmarillon*)

1. Precizează modurile de expunere, identificate în fragment. 0,5 p

2. Notează, din textul literar, indici spaţiali şi temporali (expoziţie). 0,5 p

3. Transcrie două serii sinonimice. 0,5 p

4. Notează din text, două antonime. 0,5 p

5. Rezumă, în trei enunţuri, conţinutul fragmentului. 1 p

6. Analizează complementele şi atributele din următorul enunţ: 4 p

„*Dar Felagund a rămas în mijlocul lor multă vreme şi le-a desluşit adevărul despre lume şi ei l-au îndrăgit şi l-au numit stăpânul lor...*“

7. Redactează un text de şapte rânduri, în care să arăţi: 2 p
Ce înseamnă muzica în viaţa ta.

Varianta 6

Indici temporali și spațiali. Personaj narator. Rezumat. Formarea cuvintelor. Propoziție. Părți de propoziție

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„A doua zi era duminică. Am coborât şi am băut lapte cald, am hrănit animalele, şi apoi copiii mei şi soția s-au aşezat pe iarbă şi eu m-am urcat pe o ridicătură de pământ şi, după ce am ținut slujba de duminică pe care o ştiam pe dinafară, şi am cântat câteva fragmente din Psalmul 119, le-am spus o mică parabolă, cu care voiam să subliniez unele dintre adevărurile importante care stau la baza moralității şi religiei creştine, şi am încheiat cântând un imn.

După masă, am propus să dăm un nume locuinței noastre, ca şi tuturor părților insulei pe care le cunoşteam, pentru ca, printr-o plăcută iluzie, să ne închipuim că suntem pe un tărâm locuit […] Începând cu golful unde debarcasem, i-am cerut lui Fritz să-i dea un nume.

– Golful Stridiilor, zise el, erau atât de multe acolo.

– Oh, nu! zise Jack. Golful Homarului este un nume mult mai bun, pentru că acolo am fost prins de picior.

– Atunci, ar trebui să-l numim Golful Lacrimilor, zise Ernest, în amintirea celor vărsate de tine acolo.

– N-ar trebui să-i spunem mai bine Golful Salvării, spuse soția mea, în semn de recunoştință pentru supraviețuirea noastră?

Am fost cu toții mulțumiți de acest nume şi apoi am botezat Cortul prima noastră locuință, Insula Rechinului, mica insulă din golf, şi la cererea lui Jack, locul unde ne făcusem săgețile a fost numit Mlaştina Flamingilor. Promontoriul de pe care eu şi Fritz căutasem urmele camarazilor noştri de pe corabie a primit numele de Capul Dezamăgirii. Pârâul a fost numit Râul Jaguarului, iar podului i s-a spus Podul Familiei. Cu noua noastră locuință a fost mai greu. Eu am sugerat numele de Cuibul Şoimilor, deoarece le-am spus eu băieților mei:

– Voi sunteți la fel de neastâmpărați şi de aventurieri ca şi şoimii tineri şi la fel de dispuşi să prădați totul în jurul casei voastre.

Mai multe nume fuseseră propuse, dar al meu era de departe cel mai potrivit. A fost primit cu urale, ca fiind şi cel mai expresiv şi cel mai poetic.

Astfel, într-o sporovăială plăcută, am pus bazele geografiei noii noastre țări şi, încheind ziua de Sabat cu o rugăciune şi un imn de mulțumire, ne-am dus la culcare cu inimile împăcate."

(Johann Rudolf Wyss — *Un Robinson elvețian*)

1. Precizează modurile de expunere şi naratorul din fragment. 0,5 p

2. Notează, din text, indici temporali şi spațiali. 0,5 p

3. Rezumă, în două enunțuri, conținutul textului literar. 1 p

4. Notează personajele care apar în fragment. 0,5 p

5. Explică, într-un text de cinci rânduri, cum denumesc personajele locurile unde au ajuns. 1 p

6. Explică modul de formare a următoarelor cuvinte: 1 p

- *dinafară*, *Golful Stridiilor*, *neastâmpărat*, *geografie*.

7. Analizează sintactic şi morfologic următorul enunț: 2,5 p

„*Mai multe nume fuseseră propuse, dar al meu era de departe cel mai potrivit.*"

8. Te numeşti Viorica / Viorel Câmpeanu, eşti membru al *Clubului de Turism* din Orşova. Redactează o invitație adresată prietenilor tăi din Clubul de Turism din Sighişoara. Data redactării: 12 aprilie 2008. 2 p

Varianta 7

Personaj narator. Dialog. Rezumat. Omonime. Pronume. Adjectiv. Grade de comparație. Scrisoare

Citește cu atenție textul și rezolvă cerințele:

„Soția mea a fost încântată de roabe (pe care le-am umplut până la refuz cu obiecte din barcă), dar a privit cu îndoială la plăcile de fier și la răzătoare.

Am lăudat cu căldură strădania băieților mei mai mici, care, în timpul absenței noastre, adunaseră o mare cantitate de cartofi și foarte multe rădăcini de manioc asemănătoare cu cele pe care le descoperise Ernest în ziua precedentă. Ca recompensă, le-am dat două dintre cele mai mici roabe, pentru folosul lor personal.

Răzătoarele și plăcile de fier stăteau pe iarbă, lângă noi, iar soția mea, arătând înspre ele, întrebă:

– La ce ne folosesc aceste lucruri, dragul meu?

– O să ne ajute să avem pâine proaspătă.

– Nu-mi dau seama, exclamă ea, ce au a face răzătoarele cu pâinea! Și, oricum, chiar dacă am avea făină, unde e cuptorul?

– Putem să coacem niște turte pe aceste plăci metalice, am răspuns eu. Cât despre făină, ea se poate obține din rădăcini de casava. Dacă vei face niște săculeți rezistenți din pânză, vom încerca un experiment cu coacerea pâinii înainte de a ne culca în această seară.

Soția mea pregăti repede sacii, dar am văzut că nu avea prea multă încredere în talentele mele de brutar, pentru că pusese noul nostru vas de cupru la fiert plin cu cartofi ca să fie gata pentru cină, în caz că am fi dat greș cu pâinea.

Între timp, eu întinsesem o bucată mare de pânză pe pământ și îi pusesem pe băieți să dea pe răzătoare rădăcinile de manioc bine spălate. În acest timp aveam o grămadă din ceea ce părea a fi un praf alb și umed. Când am adunat o cantitate suficientă, am umplut sacii și i-am cusut bine la capete, astfel încât atunci când erau apăsați, să iasă din ei prin ochiurile țesăturii doar seva otrăvitoare.

Ca să obțin o presă, am întins pe masă câteva scânduri netede și punând sacii cu făină pe ele, i-am acoperit cu o altă scândură. Apoi am luat o bârnă lungă şi am folosit-o ca pe un levier, proptindu-i un capăt sub una dintre rădăcinile arcuite ale copacului nostru, apoi am aşezat pe celălalt capăt al ei plumb, bare de fier şi pietre, în general orice obiect greu pe care l-am putut găsi, astfel încât curând seva se scurgea pe pământ.

– Cred că vom putea începe coptul pâinii în curând, exclamă Fritz după un timp; nu mai curge deloc lichid din saci acum.

– Sunt pregătit, i-am răspuns eu, dar înainte de a ne apuca să facem pâine pentru noi, trebuie să facem o turtă pentru găini şi pentru maimuţă, dacă o mănâncă şi nu păţesc nimic, putem să le urmăm şi noi exemplul liniştiţi.

Sacul fu deschis şi praful pus la uscat. Am amestecat apoi o cantitate mică cu apă şi, adăugând puţină sare, am frământat o turtă, care a fost pusă pe una dintre plăcile de fier, deasupra unui foc făcut între nişte pietroaie mari, pe pământ. Imediat ce partea de jos s-a rumenit, turta a fost întoarsă şi, când a fost suficient de coaptă, a fost luată de pe foc şi lăsată să se răcească. […]

Am observat cu satisfacţie că păsările ciuguleau cu multă plăcere firimiturile şi că Domnul Nip îşi devora şi el bucata de turtă cu poftă.

– Vezi, draga mea, am spus eu adresându-mă soţiei mele, animalele au mâncat tot şi trebuie să începem să coacem mâine dimineaţă devreme dacă Nip şi păsările nu vor păţi nimic după ce au mâncat turta.

Ne-am aşezat cu toţii la masă. Cartofii erau minunaţi, şi din nou, cu inimile mulţumite şi sătui, ne-am retras în castelul nostru din copac."

(Johann Rudolf Wyss — *Un Robinson elveţian*)

1. Menţionează modurile de expunere identificate şi naratorul fragmentului. 0,5 p

2. Rezumă, în trei enunţuri, conţinutul textului literar. 1 p

3. Transcrie cinci omonime (omofone, omografe). 1 p

4. Formulează enunţuri cu patru dintre aceste omonime. 1 p

5. Analizează pronumele şi adjectivele din ultimul alineat. 2,5 p

6. Transcrie adjective la diferite grade de comparaţie. 1 p

7. Te numeşti Cosmin / Cosmina Dinulescu, te afli în tabără la Herculane. Redactează o scrisoare de maximum douăzeci de rânduri adresată familiei / prietenilor. Data redactării: 27 iulie 2008. 2 p

Varianta 8

Personaje. Personaj narator. Rezumat. Verbul a fi**. Locuțiuni/expresii verbale. Pronume. Adjectiv. Propoziție. Formarea cuvintelor**

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„– Ascultaţi-mă şi îmi veţi da dreptate, răspunse Felix. Tatăl meu a fost un iscusit aurar din Nürnberg, iar mama mea a lucrat pe vremuri ca jupâneasă la o doamnă de viţă nobilă. Când s-a măritat cu tatăl meu, doamna contesă, la care slujise cu credinţă mama, i-a dat o zestre bogată. Ea a fost mereu binevoitoare faţă de părinţii mei şi, când am venit eu pe lume, mi-a fost naşă, iar la botez mi-a făcut daruri din belşug. Când părinţii mei au murit amândoi, la scurt timp unul după altul, răpuşi de o molimă, iar eu am rămas singur pe lume şi părăsit, era cât pe-aici să fiu dus la orfelinat. Dar naşa mea, auzind de nenorocirea care mă lovise, m-a luat în grija ei şi m-a dat să învăţ carte. Când am mai crescut puţin, mi-a scris o scrisoare în care mă întreba dacă nu voiam să învăţ meseria tatălui meu. Am primit cu mare bucurie şi aşa am fost dat în ucenicie la meşterul meu din Würzburg. Am fost destoinic în munca mea şi datorită acestei iscusinţe am căpătat în scurt timp certificatul de ucenic, după care m-am pregătit să plec la drum. I-am scris naşei mele despre planul făcut şi mi-a răspuns neîntârziat că-mi dă ea bani pentru călătorie. Mi-a mai trimis şi câteva nestemate, cerându-mi să le ferec într-un frumos giuvaer, pe care apoi să i-l aduc, drept dovadă a măiestriei mele, chiar eu personal, urmând să primesc banii de drum. N-o mai văzusem pe naşa mea, aşa că vă puteţi închipui cu câtă bucurie aşteptam s-o întâlnesc. Am lucrat zi şi noapte la giuvaerul promis; a ieşit aşa de frumos şi de delicat, că până şi meşterul meu a rămas încântat. Odată terminat, l-am înfăşurat cu grijă şi l-am pus la fundul raniţei; mi-am luat rămas bun de la meşter şi am pornit-o la drum, spre castelul naşei mele. Atunci s-a întâmplat să apară ticăloşii ăştia de tâlhari, spuse Felix mai departe, izbucnind în plâns şi mi-au spulberat toate speranţele. Căci, dacă doamna contesă îmi va pierde giuvaerul sau dacă va uita ce i-am spus şi-mi aruncă traista ponosită, cum o să mai cutez să apar în faţa preacinstitei mele naşe? Cum o să-i dovedesc cine sunt? De unde să-i mai dau înapoi nestematele? Voi pierde atunci şi banii pentru călătorie şi o să trec drept un nerecunoscător, care a dat din mână, cu atâta nechibzuinţă, bunurile ce-i fuseseră încredinţate. Şi la urma urmei, cine-o să mă creadă dacă o să mă apuc să povestesc ciudata întâmplare prin care am trecut?

– În privinţa asta, fii fără grijă! spuse vânătorul. Şi-apoi nu cred că doamna contesă îţi va pierde preţiosul giuvaer. Iar dacă va fi să se întâmple aşa, ea îl va despăgubi, fără îndoială, pe salvatorul ei şi va da mărturie în scris despre toată întâmplarea."

(Wilhem Hauff — *Hanul din Spessart şi alte povestiri*)

1. Precizează modurile de expunere din fragment. 0,5p

2. Menţionează personajele care apar în textul literar. 0,5p

3. Rezumă, în cinci enunţuri, conţinutul fragmentului. 1p

4. Relevă trăsăturile lui Felix şi modalităţile de caracterizare. 1p

5. Precizează valorile morfologice ale verbului *a fi* din textul literar. 2p

6. Transcrie pronumele şi adjectivele pronominale posesive. 1p

7. Precizează felul propoziţiilor din ultimul enunţ. 1p

8. Relevă modul de formare a următoarelor cuvinte: 1p

- *preacinstite*, *fără îndoială*, *binevoitoare*, *neîntârziat*, *nechibzuinţă*.

9. Transcrie cinci locuţiuni / expresii verbale. 1p

Varianta 9

Personaj narator. Rezumat. Adjectiv. Grad de comparație. Propoziție. Atribut. Limbaj marinăresc. Paronime

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„Eu aveam o rudă care locuia în New Bedford, pe nume domnul Ross, în casa căruia obişnuiam să-mi petrec, când şi când, vreo trei sau patru săptămâni. Bricul urma să pornească în larg pe la mijlocul lunii iunie (iunie, 1827) şi ne-am înțeles ca, înainte cu o zi sau două de pornirea lui în larg, tatăl meu să primească un bilet, cum primea de obicei, din partea domnului Ross, prin care acesta să mă invite să petrec vreo două săptămâni cu Robert şi Emmer, fiii săi. Augustus s-a oferit să ticluiască biletul şi să-l trimită. Odată stabilit că voi pleca la New Bedford, eu trebuia apoi să mă duc la prietenul meu, care reuşise să-mi aranjeze o ascunzătoare pe Grampus. Acest adăpost, m-a încredințat el, avea să fie destul de confortabil cât să pot sta în el mai multe zile, timp în care trebuia să nu mă arăt la față […]

M-a condus în cabina lui, care se afla la tribordul bricului, prima de lângă bordaj. O dată intrați, a închis uşa şi-a zăvorât-o. […] După aceea, a apăsat cu nodurile degetelor strânse în pumn într-un anumit loc de pe covor, […] a ridicat de marginea chepengului (de care covorul fusese prins în ținte), şi am văzut că dedea în cala dinspre pupa. […]

Lumânarea dădea o lumină atât de slabă încât cu greu îmi puteam croi drum prin grămada haotică a încărcăturii din cală, unde mă aflam acum.. […] Prietenul meu mi-a arătat că unul dintre capetele lăzii se putea desface cu uşurință. L-a dat la o parte şi mi-a prezentat interiorul, ceea ce m-a amuzat foarte tare. O saltea de la unul din paturile cabinelor acoperea în întregime fundul lăzii, care conținea aproape toate accesoriile pentru un maximum de confort ce putuseră fi îngrămădite într-un spațiu atât de restrâns, lăsând totodată destul loc să încap şi eu, fie aşezat, fie întins cât eram de lung. Printre altele, aveam şi câteva cărți, un condei, cerneală şi hârtie, trei pături, un ulcior mare, plin cu apă, un butoiaş cu pesmeți marinăreşti, trei sau patru cârnați imenşi de Bologna, o enormă bucată de şuncă, o ciosvârtă de berbec fript şi o jumătate de duzină de sticle cu întăritoare şi lichioruri. N-am mai stat pe gânduri şi mi-am luat în posesie mica odăiţă, cu o mulţumire mai mare decât cea simţită de orice rege care a intrat vreodată într-un nou palat. […]

Am rămas trei zile şi trei nopţi (după cât am apreciat eu) în vizuina mea fără să ies decât de vreo două ori, ca să-mi dezmorţesc oasele stând în picioare, între două cufere aflate la capătul celălalt al capacului lăzii. […]

Am citit o vreme… până când, dând să aţipesc, am stins lumânarea cu multă grijă şi am căzut, curând, într-un somn greu. […] Am avut nişte vise de-a dreptul înspăimântătoare. Toate soiurile de nenorociri şi de orori se abătuseră asupra mea. Printre alte cazne, eram sufocat, sub nişte perne imense, de nişte demoni cu înfăţişări dintre cele mai nepământeşti şi feroce. Şerpi uriaşi mă strângeau tare, încolăciţi în jurul meu, şi mă priveau ţintă, îngrozindu-mă cu ochii lor scânteietori. Apoi, deşerturi nesfârşite şi dintre cele mai dezolante şi mai ameninţătoare, se deschideau înaintea mea. Uriaşe şi ameninţător de înalte trunchiuri de copac, cenuşii şi lipsite de frunze, se ridicau unul după altul, cât vedeai cu ochii. Rădăcinile lor se pierdeau înfipte în mlaştini fără margini, ale căror ape întunecate zăceau, negre ca smoala, neclintite şi deopotrivă de înspăimântătoare, dedesubt. Iar bizarii copaci păreau înzestraţi cu viaţă omenească, clătinându-şi încoace şi încolo braţele lor scheletice, strigând îndurare către apele mute, cu nişte glasuri pătrunzătoare şi sfâşietoare, ca în culmea agoniei şi disperării. Decorul s-a schimbat, şi acum eu stăteam gol şi singur, în mijlocul întinderilor de nisip fierbinte ale Saharei. La picioarele mele era ghemuit un fioros leu de la tropice. Deodată, ochii lui sălbatici s-au deschis şi s-au fixat asupra mea. Dintr-un singur salt a ţâşnit în picioare, dezvelindu-şi colţii înfiorători. În clipa următoare, din gâtlejul său roşu a izbucnit un răget ca tunetul din ceruri, iar eu am fost trântit năprasnic la pământ. Sufocat, în culmea groazei, în cele din urmă, m-am trezit pe jumătate. Însă, visul meu nu era nicidecum vis. Acum eram pe deplin conştient. Labele unui monstru uriaş în carne şi oase îmi apăsau greu pieptul — îi simţeam răsuflarea fierbinte în ureche şi vedeam, pe întuneric, cum îi luceau colţii albi şi înfiorători deasupra mea […] S-a repezit cât era de lung, peste trupul meu — dar, mare nu mi-a fost mirarea când, cu un lung şi înăbuşit scheunat, a început să mă lingă de zor pe faţă şi pe mâini, în cea mai extravagantă demonstraţie de dragoste şi de bucurie! Eram uluit, cu totul amuţit de surpriză – totuşi nu într-atât încât să nu recunosc scheunatul specific al lui Tiger, câinele meu Terra-Nova şi ciudatul său mod de a se gudura, prea bine cunoscut. El era!“

(Edgar Allan Poe — *Aventurile lui Arthur Gordon Pym*)

1. Precizează modurile de expunere şi naratorul fragmentului. 0,5 p

2. Rezumă, într-un text de maximum cinci rânduri, conținutul textului literar. 0,5 p

3. Relevă rolul adjectivului în prezentarea coşmarului. 1 p

4. Transcrie adjective la diverse grade de comparație. 0,5 p

5. Notează, din text, o enumerație. 0,5 p

6. Precizează felul propozițiilor din ultimele două enunțuri. 1 p

7. Analizează sintactic şi morfologic următoarele cuvinte din enunțurile de la cerința **7**: 2 p

- *de surpriză, al lui Tiger, de a se bucura, el era.*

8. Notează, din text, un paronim şi mai exemplifică alte patru. 0,5 p

9. Scrie, din text, cinci cuvinte specifice limbajului marinăresc. 0,5 p

10. Redactează o compunere descriptivă, ***cu subiect la alegere***. 2 p

Varianta 10

DESCRIERE LITERARĂ

Narațiune. Enumerație. Propoziție. Părți de propoziție. Compunere descriptivă. Substantive. Pluralul

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„La 13 octombrie, treceam prin dreptul Insulei Prințul Edward, situată la 46⁰53’ latitudine sudică şi 37°46′ longitudine sudică […] Pe 18, ajungeam la Insula Kerguelen sau Insula Dezolării, în Oceanul Indian de Sud, şi aruncam ancora în Christmas Harbour, unde apa avea patru stânjeni adâncime.

Insula aceasta sau, mai exact, acest grup de insule, este situată în sud-estul Capului Bunei Speranțe, la o distanță de aproape 800 de leghe. Fusese descoperit în 1772, de către Baronul de Kergulen sau Kerguelen, un francez care, crezând că pământul insulei era doar o bucată dintr-un întins continent sudic, a dus această informație acasă, producând multă vâlvă la vremea aceea. […] În 1777, căpitanul Cook a dat peste acelaşi grup de insule şi a numit-o pe cea mai mare Insula Dezolării, un nume binemeritat, desigur. […]

Relieful acestui ținut este deluros, deşi niciuna dintre aceste culmi nu se poate numi înaltă. Vârfurile lor sunt acoperite cu zăpezi veşnice. Există mai multe golfuri adăpostite, bune de ancorat, dintre care Christmas Harbour este cel mai convenabil […]

Pe Insula Kerguelen se mai pot găsi foci, din speciile cu blană sau păr şi numeroase morse. De asemenea, sunt multe colonii de păsări. Pinguinii sunt cei mai numeroşi — se pot vedea patru specii diferite. Pinguinul imperial, numit astfel din pricina dimensiunilor şi a frumosului său penaj, este cel mai mare. Partea de deasupra corpului său este, de regulă, de culoare gri, uneori bătând în liliachiu; partea de dedesubt este de un alb imaculat. Capul şi labele sunt lucioase, de un negru strălucitor. Dar principala distincție a penajului constă în două dungi late, de culoarea aurului, care coboară de la cap până pe piept. Are ciocul lung, trandafiriu sau roşu intens.

Aceste păsări merg ridicate în picioare, cu o ținută impunătoare. Își țin capul sus, cu aripile lăsate pe lângă corp ca două brațe și, cum coada le ajunge până la pământ, ca o trenă, asemănarea cu omul este izbitoare și, la prima aruncătură de ochi sau în umbra înserării, ar putea să păcălească privitorul. Pinguinii imperiali pe care i-am întâlnit pe Insula Kerguelen erau puțin mai mari decât o gâscă. Celelalte soiuri sunt guralivii, lacomii și colonialii. Dar acești pinguini sunt mult mai mici, cu penaj mai puțin spectaculos, diferiți de imperiali și din alte puncte de vedere.

Pe lângă pinguini, aici se mai întâlnesc multe alte păsări, printre care aș putea aminti găinușele-de-mare, petrelii albaștri, lișițele, rațele, găinușele de Port Egmont, cormoranii moțați, porumbeii de Cape, petrelii-grași, rândunicile-de-mare, pescărușii, găinușele de Mother Carey, gâștele de Mother Carey sau petrelii uriași și, în sfârșit, albatroșii."

(E. A. Poe — *Aventurile lui Arthur Gordon Pym*)

1. Transcrie patru cuvinte / enunțuri specifice navigației. 0,5 p

2. Identifică modurile de expunere din acest fragment. 0,5 p

3. Rezumă, într-un text de maximum trei rânduri, conținutul textului literar. 1 p

4. Transcrie o enumerație. 0,5 p

5. Analizează sintactic și morfologic următorul enunț: 1,5 p
„*Dar acești pinguini sunt mult mai mici, cu penaj mai puțin spectaculos...*"

6. Scrie pluralul următoarelor substantive: 1 p
- *blană, bucată, corp, cap.*

7. Formulează enunțuri cu formele de plural ale substantivelor scrise la cerința **6**. 2 p

8. Formulează enunțuri cu alt sens, decât cel din text, al cuvintelor: 0,5 p
- *culoare, pană.*

9. Redactează o compunere descriptivă, de maximum cincisprezece rânduri, cu titlul: ***Un animal extraordinar / preferat***. 1,5 p

Varianta 11

Narațiune. Descriere. Personaj narator. Portret. Propoziție. Predicat. Formarea cuvintelor. Compunere-portret

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„Dar tare mi-ar fi plăcut să stau puțin de vorbă cu Phoebe.

Păcat că n-o cunoaşteți. Nu cred că ați văzut niciodată o fetiță mai frumoasă şi mai isteață ca ea. E isteață foc! Vreau să spun că, de când a început să meargă la şcoală, a luat mereu numai note mari pe toată linia. De fapt, eu sunt singurul imbecil din familie. Frate-meu D.B. e scriitor şi aşa mai departe, iar frate-miu Allie-acela care a murit şi de care v-am povestit – era un geniu. Eu sunt într-adevăr singurul imbecil. Dar ar trebui s-o cunoaşteți pe Phoebe. Are păr roşu, cam cum avea Allie, şi vara îl poartă foarte scurt. Şi îl dă după urechi. Are urechi mici şi frumoase. Iarna îl lasă să crească, şi uneori mama îi face codițe, alteori îl poartă aşa, pe spate. Dar e frumos oricum. Are numai zece ani. E cam țâr, ca mine, dar e frumoasă şi-i stă bine pe patine cu rotile. M-am uitat odată, de la fereastră, cum trecea Fifth Avenue ca să se ducă la Central Park şi era, aşa cum vă spuneam, genul de fată căreia îi stă bine pe patine cu rotile. Sunt sigur că v-ar plăcea. Vreau să spun că, dacă-i vorbeşti despre ceva, înțelege exact ce vrei să spui. Adică poți s-o iei oriunde. Dacă, de pildă, o duci la un film prost, îşi dă imediat seama că-i prost. Şi, dac-o duci la un film bun, îşi dă seama că-i bun. [...] Dar filmul ei preferat e 39 de trepte, cu Robert Donat. Ştie tot filmul pe dinafară, pentru că am dus-o să-l vadă de vreo zece ori. Şi, uite, de exemplu, când Donat, încercând să se ascundă de polițişti şi aşa mai departe, ajunge la ferma aceea din Scoția, Phoebe întreabă în gura mare, în acelaşi timp cu scoțianul din film: «Poți înghiți scrumbia?» Ştie tot dialogul pe dinafară. [...] E grozavă. V-ar plăcea. Singurul ei cusur este că uneori e puțin prea sentimentală. E foarte sensibilă pentru un copil. Zău că e. Şi ştiți ce mai face? Scrie întruna cărți. Numai că le lasă pe jumătate. Toate sunt despre o puştoaică pe care o cheamă Hazel Weatherfield — dar Phoebe scrie „Hazle". Hazle Weatherfield e o fetiță-detectiv.

La început, s-ar părea că e orfană, dar taică-su tot apare mereu din senin şi e întotdeauna „un domn înalt, frumos şi are vreo 20 de ani“. Povestea asta mă distrează grozav! Phoebe! Jur că v-ar plăcea şi dumneavoastră. Era deşteaptă chiar şi când era numai de-o şchioapă! Când era mică, mică de tot şi mă duceam cu Allie în parc, o luam cu noi, mai ales duminica. Allie avea o barcă cu pânze şi-i plăcea duminica să se joace cu ea pe lac. O luam şi pe Phoebe cu noi. Îşi punea mănuşi albe şi mergea între noi ca o doamnă adevărată. Şi când discutam câte ceva cu Allie, despre vreun lucru, aşa, în general, Phoebe asculta. Câteodată uitam de ea, că era tare mititică, dar ne amintea imediat că-i cu noi. Ne întrerupea, dându-i lui Allie sau mie un ghiont, şi ne spunea: „Cine? Cine a spus asta? Bobby sau doamna?“ […] Şi pe Allie îl distra Phoebe! Adică vreau să spun că şi Allie era topit după ea. Acum are zece ani şi nu mai e chiar atât de mică, dar toţi sunt nebuni după ea, toţi cei care au cap.

În orice caz, e un om cu care îţi face plăcere oricând să vorbeşti la telefon. Dar mi-era prea frică să nu răspundă bătrânii şi să afle că sunt la New York, că m-au dat afară de la Pencey şi aşa mai departe.“

(J. D. Salinger — *De veghe în lanul de secară*)

1. Menţionează modurile de expunere şi naratorul din acest text literar. 0,5 p

2. Relevă, într-un text de şapte rânduri, portretul din acest fragment. 1 p

3. Explică, în două enunţuri, de ce personajul-narator îşi evocă sora. 1 p

4. Transcrie două repetiţii. 0,5 p

5. Analizează sintactic şi morfologic propoziţia: 1 p

„*E isteaţă foc!*“

6. Relevă modul de formare a următoarelor cuvinte: 1 p

- *câteodată, orice, întruna, dumneavoastră.*

7. Precizează felul propoziţiilor şi al predicatelor din enunţul: 2 p

„*Păcat că n-o cunoaşteţi. Nu cred că aţi văzut niciodată o fetiţă mai frumoasă şi mai isteaţă ca ea.*“

8. Redactează ***o compunere-portret***, de maximum cincisprezece rânduri. 2 p

Varianta 12

STRUCTURI NARATIVE

Rezumat. Dialog. Sinonime. Omonime. Felul propoziţiilor. Diftongi, Hiat

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„După descoperirea respectivă, care mi-a mărit încrederea în mine, am considerat că rezolvasem enigma. Fraza: *tulpina principală, a şaptea ramură, pe partea estică* nu sugera altceva decât poziţia capului în arbore, iar aceasta: *lasă din ochiul stâng al capului de mort* nu admitea decât o singură interpretare, căci era vorba de căutarea unui tezaur îngropat. Am înţeles că trebuia să las să cadă un glonţ prin ochiul stâng al craniului şi că un zbor de albină sau, în alţi termeni, o dreaptă plecând din punctul cel mai apropiat de trunchi şi *întinzându-se ca un glonţ*, adică ajungând acolo unde ar fi căzut glonţul, indica locul precis. În punctul respectiv era foarte posibil să fi fost îngropată comoara.

– Totul este deosebit de clar, dar şi ingenios, am zis, simplu şi explicit. Şi, după ce ai plecat de la *hanul episcopului*, ce ai făcut?

– După ce mi-am notat cu grijă copacul, forma şi poziţia sa, m-am întors acasă. De-abia am părăsit *scaunul necuratului*, că gaura circulară a dispărut şi, de oriunde încercam să o văd, nu reuşeam. De atunci, mi-a fost imposibil s-o mai zăresc. Ceea ce mi se pare punctul culminant în treaba asta este că (şi am repetat experienţa, convingându-mă că aşa este) deschizătura circulară de care vorbeam nu se vede decât dintr-un singur punct, anume de pe cornişa îngustă din coasta stâncii.

În cursul expediţiei la *hanul episcopului* fusesem urmat de Jupiter, care observase, de câteva săptămâni, că eram tare preocupat şi se îngrijea să nu mă lase singur. Dar, în ziua următoare, m-am trezit dis-de-dimineaţă, am reuşit să scap de el şi am fugit în munţi să caut copacul. L-am găsit destul de greu. Când m-am întors acasă noaptea, servitorul meu era pregătit să mă ciomăgească. Cât despre restul întâmplării, cunoşti totul la fel de bine ca mine.

– Presupun, am zis, că la primele încercări, n-ai nimerit locul din pricina prostiei lui Jupiter, care a lăsat scarabeul să cadă prin ochiul drept al craniului, nu prin cel stâng.

– Exact. Greşeala lui a creat o diferenţă de două degete şi jumătate în ceea ce privea *glonţul*, adică poziţia ţăruşului de lângă copac. Dacă tezaurul ar fi fost pur şi simplu marcat de căderea *glonţului*, eroarea ar fi fost lipsită de importanţă. Dar *glonţul* şi punctul cel mai apropiat de arbore erau două puncte ce serveau doar la stabilirea liniei de direcţie. Fireşte că eroarea, tare mică la început, creşte o dată cu lungimea liniei, şi când am ajuns la o distanţă de cincizeci de paşi, eram în cu totul altă parte. Fără ideea mea fixă că există undeva, prin apropiere, o comoară îngropată, ne-am fi chinuit degeaba.

– Dar emfaza[1] dumitale, atitudinea solemnă, când balansai scarabeul, ce ciudăţenii! Te credeam nebun de legat! Şi, de ce ai dat drumul unei insecte prin ochiul craniului în loc să laşi să cadă un glonţ?

– Dumnezeule! Ca să fiu sincer, îţi mărturisesc faptul că mă simţeam jignit de bănuielile tale cu privire la sănătatea mea mintală. M-am hotărât să te pedepsesc pe tăcute, introducând cu răceală un strop de mistificare[2]. Iată de ce am balansat scarabeul şi de ce l-am lăsat să cadă din arbore. Observaţia pe care ai făcut-o în legătură cu greutatea lui mi-a sugerat acest lucru.

– Înţeleg. Doar un lucru nu-mi dă pace. Ce putem spune despre scheletele găsite în groapă?

– La asta nu pot răspunde mai bine ca tine. Se explică într-un singur fel, iar ipoteza mea implică o cruzime greu de crezut: e clar că piratul Kidd — dacă într-adevăr Kidd a îngropat tezaurul, lucru de care nu mă îndoiesc, din punctul meu de vedere — a trebuit să fie ajutat într-o asemenea treabă . Dar după ce munca s-a încheiat, a crezut că este mai bine să-i facă dispăruţi pe toţi cei care-i ştiau secretul.“

(Edgar Allan Poe — *Scarabeul de aur*)

1. Menţionează modurile de expunere şi naratorul din fragment. 0,5 p

2. Rezumă, într-un text de maximum cinci rânduri, conţinutul fragmentului. 1,5 p

---

[1] *emfaza* = preţiozitate, retorică, stil bombastic, grandilocvenţă;

[2] *mistificare* = falsificare, denaturare, deformare, măsluire.

3. Notează trei elemente de acțiune polițistă. 0,5 p

4. Scrie câte un sinonim pentru următoarele cuvinte: 1 p

- *enigmă*, (*a*) *sugera*, *interpretare*, (*a*) *indica*, *ingenios*.

5. Formulează enunțuri cu alt sens, decât cel din text, al cuvintelor: 1 p

- *mine*, *cadă*, *coastă*, *a se îndoi*, *a se încheia*.

6. Delimitează propozițiile din ultimul enunț al fragmentului, precizând felul lor. 2,5 p

7. Analizează sintactic şi morfologic enunțul: „*este mai bine*.“ 1 p

8. Transcrie două cuvinte care conțin hiat şi două cu diftongi. 1 p

Varianta 13

Structuri narative. Basm. Rezumat. Numeralul. Adverb. Părți de propoziție.

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„A fost odată un împărat şi o-mpărăteasă sănătoşi şi voinici, dar tot mâhniți, fiindcă de aproape zece ani, de când se luaseră, duceau degeaba dorul unui copil măcar.

Venind vremea să plece împăratul la război departe, cum trebuie să se-ntâmple oricărui împărat într-o poveste, după ce şi-a sărutat soția, i-a zis:

– Măria-ta, eu acuma plec şi numa Cel-de-sus ştie când m-oi întoarce. Să te găsesc sănătoasă! Dar să ştii că la-ntoarcere trebuie să găsesc şi copil în casă; de unde nu, pâine şi sare cu mine nu mai mănânci!

[...] A trecut de la asta o lună ... au trecut trei ... cinci ... aproape nouă – suna a pace – şi niciun semn.

De grijă şi de supărare, sta biata împărăteasă în odaia ei, [...] sta închisă cu bătrâna credincioasă, care o crescuse pe ea de mică, ofta şi se jelea ... Ce o să facă ea când o da cu ochii de soțul ei?

[...] Şi aşa, într-o zi, pe la scăpătatul soarelui [...] amândouă, îmbrăcate ca nişte cucoane de rând, să nu le cunoască nimeni, s-au dus la plimbare într-o pădure. Acolo umblând ele încet, duse pe gânduri, iată că găsesc o țigăncuşă zdrențeroasă şi lihnită, stând jos pe o buturugă în acea singurătate, cu un dănciuc aproape gol în brațe [...], el sugea şi ea plângea. [...]

De prisos să ne mai lungim la povestit cu de-amănuntul toate ... Destul să spunem că, peste un an de la plecare, întorcându-se împăratul biruitor de la război, a găsit acasă mare mulțumire: cocon împărătesc ... şi o doică, mândrețe de fată oacheşe, îmbrăcată numa-n mătăsuri, ca orice doică de cocon împărătesc şi s-a bucurat foarte mult împăratul despre toate. "

(I.L.Caragiale – *Mamă* ...)

1. Menționează modurile de expunere identificate în textul literar. 0,5 p

2. Rezumă, în trei enunțuri, conținutul fragmentului. 1,5 p

3. Argumentează, prin două caracteristici, ideea că fragmentul aparține unui basm. 1,5 p

4. Transcrie adverbele, precizând felul lor. 1 p

5. Notează numeralele, menționând felul lor. 1 p

6. Precizează funcția sintactică a cuvintelor din următorul enunț: „*De grijă şi de supărare, sta biata împărăteasă în odaia ei*". 2,5 p

7. Exemplifică, din text, felul atributului. 1 p

Varianta 14

LIRIC

Odă. Propoziția. Părți de propoziție. Exprimarea unei opinii

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„Domnul sfânt să ne iubească,
Şi-al său Duh ocrotitor
Plin de pace să plutească
Peste Țara Românească!

Noi prin vremi ce ne-ncercară
Altă armă n-am avut
Numai dragostea de țară
Ce strămoşii ne-o lăsară
Şi pe Sfântul Domn de scut.

Dar ne-a fost destul atâta!
Fruntea sus, voi frați ai mei!
Astfel Cerul hotărât-a
Să se-nalțe amărâta
Țară, prin puterea ei!

Mai fățiș, mai fără veste
Ne-ați lovit, dușmani de voi!
Dar ce-a fost, a fost poveste!
Dragostea de țară este
Și mai tare-acum în noi.

Și de cine ne-o fi teamă?
Mult a fost, să vă răbdăm
Nebăgați de voi în seamă —
Astăzi știți voi cum ne cheamă
Dacă nu, să vă-nvățăm!

Numai Domnul ne iubească
Și-al său Duh ocrotitor
Plin de pace să plutească
Peste Țara Românească
Și-al românilor popor!“

(G. Coşbuc — *Scut şi armă*)

1. Transcrie patru repetiții. 1 p
2. Relevă semnificația modului conjunctiv în poezie. 1 p
3. Arată rolul expresiv al enunțurilor exclamative. 1 p
4. Argumentează, prin două caracteristici, apartenența poeziei la genul liric, specia odă. 2 p
5. Analizează sintactic şi morfologic următorul enunț: 1,5 p

   Dar ce-a fost, a fost poveste!

6. Precizează versificația din ultima strofă a poeziei. 0,5 p
7. Exprimă-ți, într-un text de cinci-şapte rânduri, ***opinia despre patrie***. 2 p

Varianta 15

Imn. Figuri de stil. Câmp lexical. Antonime. Sintaxă

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„Împărecheri ciudate de slove...o, cuvinte !
Ce farmec se deşteaptă cînd vă rosteşte gura...
De n-aţi fi fost voi oare, atunci cu ce veşminte
S-ar fi-mbrăcat pe lume şi dragostea şi ura ?

....

Cuvinte, juvaere...voi singurele-amante
Ce mi-aţi păstrat credinţă, din ce adînci nevoi
Aţi răsărit, ca-n urmă, ca nişte diamante,
Din val în val s-ajungeţi curate pîn la noi ?

....

Cuvinte, juvaere, ecouri depărtate
Al altor suferinţe şi bucurii - cuvinte,
Cu voi trăiesc trecutul şi clipa care bate,
Şi viaţa care-ncepe dincolo de morminte. “

(Dimitrie Anghel — *Imn*)

1. Transcrie un câmp lexical. 0,5 p

2. Notează din text două cuvinte antonime. 0,5 p

3. Exemplifică, din text, figurile de stil învăţate. 1 p

4. Precizează felul propoziţiilor din al treilea şi al patrulea vers. 1 p

5. Analizează predicatele din propoziţiile identificate la cerinţa **4**. 2 p

6. Argumentează, prin două caracteristici, că poezia este un imn. 1 p

7. Scrie patru locuţiuni / expresii în care să existe cuvântul viaţă. 1 p

8. Redactează o compunere cu subiect la alegere, de exemplu ***Jocurile copilăriei*** sau ***Sportul este o distracţie***. 2 p

Varianta 16

Poezie descriptivă. Pastel. Figuri de stil. Rimă. Familie lexicală. Câmp lexical. Formarea cuvintelor. Articol. Predicat

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„Grădina-i liniştită şi pustie.
Ai zice că-i pe pânză zugrăvită ...
Ascult tăcerea ei desăvârşită,
Şi parc-aştept să-nceap-o simfonie.

....
Prin ramuri trece-o undă răzvrătită
Şi-un molcom vânt porneşte să adie.

O frunză prinde lin să se-nfioare.
Mai multe-apoi ... Şi-n clipa următoare,
Tot sufletul grădinii se dezleagă!

Povestea ta, iubito-acum răsună:
Tu ai visat p-aici o vară-ntreagă
Şi frunză nu-i de tine să nu-mi spună!“

(Barbu Nemţeanu — *Toamnă*)

1. Scrie familia lexicală (patru termeni) a cuvântului *fior*. 0,5 p

2. Transcrie un câmp lexical. 1 p

3. Relevă modul de formare a următoarelor cuvinte? 1 p
- *desăvârşit, înfiorat, (a) dezlega, răsuna.*

4. Precizează felul primelor patru predicate. 1 p

5. Notează, din text, două articole diferite. 0,5 p

6. Transcrie câte o figură de stil din acelea învăţate. 1 p

7. Precizează rima din ultimele două strofe. 1 p

8. Relevă, într-un text de cinci - şapte enunţuri, aspecte ale peisajului şi sentimentele exprimate. 1 p

9. Redactează ***o compunere descriptivă***. 2 p

Varianta 17

PSALM

Paralelism. Repetiție. Enumerație. Sinonime. Propoziție

Citeşte cu atenţie textul şi rezolvă cerinţele:

„Doamne, toate sunt prin tine;
Şi averea, şi puterea,
Fericirea, mângâierea:
Ce ne trebuie ştii bine.
Dai cu dreaptă socotință;
Mulțumiri şi suferință;
Lui Isus I-ai dat o cruce
Căci ştiai c-o poate duce;
Când dureri ne dai şi nouă
Ne dai plânsul ca o rouă;
Când dai marilor putere,
Nu le dai nici o plăcere,
Când dai răilor cruzime,
Dai blândețe la victime.
Eşti puterea înțeleaptă
Şi justiția cea dreaptă;
Fă oricând ce vrei din mine.

Doamne, toate sunt prin tine…"

(Alexandru Macedonski — *Doamne, toate*…)

1. Transcrie două repetiții şi un paralelism. 0,5 p

2. Scrie câte un sinonim pentru următoarele cuvinte: 1 p
- *mângâiere*, *drept*, *mulțumire*, *cruzime*, *blândețe*.

3. Notează, din text, o enumerație. 0,5 p

4. Exemplifică, din text, figurile de stil învățate. 1 p

5. Argumentează, prin două caracteristici, ideea că poezia este un *psalm*. 2 p

6. Precizează felul propozițiilor din ultimele patru versuri. 1 p

7. Analizează sintactic şi morfologic primele două propoziții de la cerința **6**. 3 p

Varianta 18

Opinia despre creația literară. Enumerație. Sinonime. Prepoziția. Propoziția. Compunere. Opinia despre un spectacol / o expoziție

Citeşte cu atenție textul şi rezolvă cerințele:

„Opera lui Creangă este epopeea poporului român. Creangă este Homer al nostru. În Creangă trăiesc credințele, eresurile, datinile, obiceiurile, limba, poezia, morala, filozofia poporului, cum s-au format în mii de ani de adaptare la împrejurările pământului dacic, dedesubtul fluctuațiilor de la suprafața vieții naționale.

Creangă este reprezentantul perfect al sufletului românesc între popoare, al sufletului moldovenesc între români, al sufletului țărănesc între moldoveni, al sufletului omului de munte între țăranii moldoveni.

Creangă explică ceea ce zugrăveşte prin proverbe. De aici frecvența proverbelor în scrierile sale ...

Expresie fidelă a ideilor populare, opera lui Creangă e originală prin sensibilitate, prin ton, prin turnura stilului, care sunt ale sale."

(G. Ibrăileanu — *Povestirile lui Creangă*)

1. Transcrie o enumerație. 1 p

2. Scrie câte un sinonim pentru următoarele cuvinte: 1 p
- *eres, fluctuație, perfect, fidelă.*

3. Precizează funcția sintactică a cuvintelor din propoziția: „*Creangă este Homer al nostru*". 2 p

4. Transcrie prepozițiile, precizând felul lor. 1 p

5. Notează două enunțuri care relevă originalitatea scriitorului Creangă. 2 p

6. Exprimă, într-un text de maximum zece enunțuri, ***opinia despre un spectacol / o expoziție / impresie dintr-un muzeu***. 2 p

Capitolul III

SUBIECTE PENTRU TEZA CU SUBIECT UNIC*: PROPUNERI - REZOLVĂRI

I. 1. ***Argumentează, într-o compunere de una-două pagini, ideea că opera literară „Iapa lui Vodă“, de Mihail Sadoveanu / „Florin scrie un roman“, de Mircea Cărtărescu / „Amintiri din copilărie“, de Ion Creangă / „Două loturi“, de Ion Luca Caragiale / „Moromeții“, de Marin Preda este creație epică în proză (aparține genului epic în proză).***

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

- precizarea a patru caracteristici ale genului și ale speciei literare;
- exemplificarea caracteristicilor menționate, pe baza textului literar;
- prezentarea, pe scurt, a subiectului operei literare, cu referire la situații semnificative;
- relevarea semnificației personajelor și a titlului, a elementelor de originalitate.

Atenție!

Trebuie respectată structura compunerii, adică:

- ***Introducerea***, care cuprinde succinte informaţii despre autor şi opera respectivă, raportată la întreaga creaţie a acestuia.
- ***Cuprinsul*** – reprezintă abordarea propriu-zisă a subiectului pe baza planului de idei oferit/conceput şi a reperelor indicate în formularea subiectului.
- ***Încheierea*** – conţine concluzii, raportări la opere înrudite tematic, citări de opinii ale criticilor consacraţi şi păreri personale.

---

* concepute pe baza a două manuale alternative:
- Alexandru Crişan, Sofia Dobra, Florentina Sâmihăian, *Limba română*, manual pentru clasa a VII-a;
- Marin Iancu, A.Gh. Olteanu, Ana Tulbă, *Limba română*, manual pentru clasa a VII-a.

Iapa lui Vodă *de Mihail Sadoveanu*

Plan:

- definirea genului şi a speciei literare;,
- dimensiunea spaţială, atmosfera Hanului Ancuţei;
- dimensiunea temporală: trecut şi prezent narativ;
- narator-personaj; povestirea comisului Ioniţă din Drăgăneşti;
- originalitatea povestirii: procedeul alternanţei şi al simetriei;
- particularităţile stilului;
- explicarea titlului povestirii.

Genul epic este genul literar care cuprinde opere literare narative, în proză ori în versuri, cu eul narativ proiectat în persoana a III-a (perspectivă obiectivă), uneori în persoana I (perspectivă subiectivă), creaţii literare cu dimensiuni spaţiale şi temporale nelimitate, cu o succesiune de evenimente săvârşite de personaje între care există anumite relaţii.

Povestirea este o specie a genului epic în proză în care naratorul, implicat ca martor sau doar ca mesager al întâmplării, se limitează la povestirea unui singur fapt epic; interesul se centrează pe situaţii, ceea ce atribuie caracter exemplar acestei specii literare.

Opera literară *Hanu-Ancuţei* de Mihail Sadoveanu, apărută în 1928, este o capodoperă cu structură mozaicală, compusă din nouă povestiri relatate de personaje cu condiţie socială diversă, într-o atmosferă proiectată în atemporalitate.

Indicii spaţiali şi temporali plasează acţiunea povestirii într-un cadru original, cu aură de legendă: un han ca o cetate, într-o toamnă „aurie“, bogată în rodul podgoriilor, într-o perioadă cu ploi năpraznice, „spuneau oamenii că ar fi văzut balaurul negru în nouri, deasupra puhoaielor Moldovei“, o vreme a petrecerilor şi a poveştilor.

Închinând oale cu vin nou, ascultând cântecele lăutarilor, în prezenţa Ancuţei celei tinere, foarte asemănătoare celei de demult, comisul Ioniţă se ia la întrecere cu moş Leonte zodierul în a spune poveşti şi a tâlcui lucrurile vechi şi noi. Începutul relatării este pregătit cu grijă, într-un stil ceremonios, asemeni unui ritual. Odată câştigată atenţia, comisul Ioniţă povesteşte o întâmplare de demult, de pe vremea domnitorului Mihalache Sturza. În drumul spre curtea domnească din Iaşi, comisul se opreşte la Hanu-Ancuţei, unde întâlneşte un boier căruia îi povesteşte necazul pentru care apelează la dreapta judecată a voievodului, un proces pentru drepturile asupra ocinei părinteşti, rămas nerezolvat din timpul lui Calimah-Vodă. Comisul nu recunoaşte în boierul cu care cinsteşte vin nou pe domnitorul de la care aştepta dreptate. Amuzat, Mihai Sturza îl întreabă ce va face dacă voievodul nu-i va rezolva pricina. Răspunsul vine prompt, „atunci să poftească măria sa să-i pupe iapa nu departe de coadă!...“

Conflictul povestirii se manifestă pe două planuri: conflictul social, ilustrat de întâmplarea de demult, trăită de comis, şi conflictul interior, psihologic, nostalgia personajelor după vremurile apuse. Punctul culminant în istorisirea comisului îl constituie întâlnirea cu voievodul, momentul în care comisul recunoaşte în domnitor pe boierul cu care băuse la han. Voievodul îi face dreptate şi-l întreabă cum rămânea dacă nu ar fi obținut acest lucru. Răspunsul răzeşului conferă caracter de anecdotă povestirii: „Eu vorba nu mi-o iau înapoi. Iapa-i peste drum!“

Pentru această întâmplare, comisul se laudă cu calul său, „ca un lucru rar“, „pentru că aista-i moştenire din iapa lui Vodă. Şi când rânchează el şi râde, parcă ar avea o smintire din alt veac şi din acele zile ale tinereții mele. După asta puteți cunoaşte ce fel de om sunt eu! Ş-acuma să mai primim vin în ulcele şi să încep altă istorie pe care de mult voiam să v-o spun...“

De fapt, acest personaj întreține celor prezenți pofta de istorisiri.

În această povestire, pe lângă narațiune şi dialog, apare şi descrierea locului acțiunii şi a personajelor, în primul rând a comisului Ioniță (portret): „Stătea stâlp acolo, în acele zile grase şi vesele, un răzeş străin, care mie îmi era drag foarte...“, „Era un om înalt, cărunt, cu fața uscată şi adânc brăzdată. În jurul mustății tuşinate şi la coada ochilor mititei, pielea era scrijelită în crețuri mărunte şi nenumărate. Ochiul lui era aprig şi neguros, obrazul cu mustață tuşinată părea că râde cu tristeță. Îl chema Ioniță comisul. Dumnealui, Ioniță comisul, avea o pungă destul de grea în chimir, sub straiele de şiac sur. Şi venise călare pe un cal vrednic de mirare. Era calul din poveste, înainte de a mânca tipsia cu jar. Numai pielea şi ciolanele! Un cal roib, pintenog de trei picioare, cu şaua naltă pe dânsul, neclintit într-un dos de părete, cu mănunchiul de ogrinji sub bot...“

Portretul comisului se continuă cu descrierea calului, eroul anecdotei. Anumite trăsături ale personajului se repetă în acest text literar (procedeu al sublinierii). De asemenea, se realizează o schiță de portret al voievodului.

Conținutul povestirii ca şi originalitatea acesteia se realizează prin procedeul înlănțuirii, a relatării cronologice (în succesiune) şi prin procedeul alternanței: frecvent se interferează prezentul cu trecutul narativ: Ancuța cea de demult / Ancuța cea tânără, comisul de atunci (din tinerețe) / comisul de acum, „iapa lui Vodă“ / „moştenirea din iapa lui Vodă“.

În această povestire există un narator martor care realizează cadrul acțiunii, pregăteşte povestirea comisului şi personajul-narator, comisul Ioniță.

Pentru aceste caracteristici, textul literar este o operă epică, ca specie — povestire.

Florin scrie un roman *de Mircea Cărtărescu*

Plan

- definirea genului literar şi a speciei literare;
- peripețiile haiducului Florea, eroul romanului scris de Florin;
- Florin, erou al scriitorului Florescu;
- relația realitate-imaginație, autor-narator-personaj;
- originalitatea viziunii asupra actului creației literare.

Genul epic este genul literar care cuprinde opere literare narative, în proză ori în versuri, cu eul narativ proiectat în persoana a III-a (perspectivă obiectivă), uneori în persoana I (perspectivă subiectivă), creații literare cu succesiune de evenimente săvârşite de personaje între care există anumite relații. În funcție de amploarea şi complexitatea acțiunii, se diferențiază speciile literare: **în proză** avem snoava, schița, povestirea, nuvela, romanul şi basmul iar **în versuri**, fabula, balada, legenda, poemul eroic, epopeea. Există şi fabule, poeme, legende în proză, după cum sunt şi basme în versuri.

Povestirea este o specie a genului epic în proză în care naratorul, implicat ca martor sau doar ca mesager al întâmplării, se limitează la povestirea unui singur fapt epic, interesul se centrează pe situație, ceea ce atribuie caracter exemplar povestirii.

Originalitatea textului literar, *Florin scrie un roman*, de Mircea Cărtărescu, constă în viziunea asupra actului creației literare, asupra relației autor-narator-personaj.

Personajul central al acestei povestiri este Florin, prezentat în triplă ipostază: ***autor*** al unui roman haiducesc cu punct de plecare în *Hanu-Ancuței*, de Mihail Sadoveanu, ***narator obiectiv*** al unui episod din viața haiducului Florea: prinderea acestuia de către potera condusă de căpitanul Gealatu, prin trădarea Aniței și miraculoasa lui salvare; ***personaj*** al scriitorului Florescu, care scrie o povestire pentru un manual.

Povestirea conține trei secvențe, povestiri în ramă, episodul haiducului Florea, romanul lui Florin, atmosfera medievală a hanului, dimensiune spațială și temporală cu asemănările și deosebirile de *Hanu-Ancuței* și elemente lexicale arhaice, constituie un plan al imaginației atribuite unui adolescent modern, secvența a doua are ca personaj central pe Florin, el însuși proiectat în alt plan imaginativ: întâmplările din viața acestuia și a celor din gașcă reprezintă viața modernă dominată de computer, de jocuri pe calculator, (de exemplu, Duke) plimbare cu role și pălăvrăgeli cu prietenii, animozitatea față de Ana („Aniță modernă“) și, mai ales, față de Călău (porecla noului prieten al fetei, nume comparabil cu Gealatu, personajul din romanul lui Florin). A treia secvență – aceea a scriitorului Florescu – pune în evidență jocul imaginației, actul creației literare, ca produs al fanteziei. Așa cum manevra Florin jocul pe computer, tot astfel scriitorul profesionist conduce personajele spre evenimente și finalități adecvate unei povestiri pentru un manual. Povestirea se constituie pe măsura lecturii: „Abia acum, când tu o citești, ea începe să existe cu adevărat“.

Apariția poștăriței care ar părea că reprezintă planul realității, relevă faptul că și a treia secvență reprezintă tot un plan imaginar.

Așadar, textul literar *Florin scrie un roman* aparține genului epic în proză, fiind povestire în ramă, în care se relatează câte un eveniment, la care participă personaje: principale, Florin, prezent în toate cele trei secvențe, personaje secundare (haiducul Florea, Anița, Gealatu, Călău, Ana); unele dintre acestea au rol principal în secvența lor, și personaje episodice (Florina, Elena, poștărița).

În aceste secvențe apar, ca **moduri de expunere**, narațiunea (dominantă), dialogul, descrierea (foarte succintă); există un **conflict** (lupta dintre haiduc și poteră, pe de o parte, dorința de răzbunare a Aniței pe de altă parte; animozitatea lui Florin față de Ana și Călău), un **punct culminant** și un **deznodământ**: haiducul Florea se eliberează miraculos, Florin devine personaj în povestirea scriitorului Florescu, apare poştăriţa, prin intermediul căreia se iese din universul ficţional.

Concluzia care se impune este aceea că sursa literaturii o constituie realitatea, transfigurată artistic de către fantezia creatoare a scriitorului.

Prin mijloace artistice, prin forţa cuvântului, se creează un univers artistic, veridic, cu personaje, întruchipări ale concepţiei de viaţă şi ale aspiraţiilor creatorului.

Amintiri din copilărie *de Ion Creangă*

Plan

- definirea genului literar şi a speciei literare;
- imaginea satului humuleştean şi a casei părinteşti, părinţii, elemente etnografice;
- încercările lui Nică de a zădărnici plecarea, semnificaţia acesteia;
- rolul descrierii în fragmentul epic; lirismul;
- particularităţile stilului.

Genul epic este genul literar care cuprinde opere literare narative, în proză ori în versuri, cu eul epic proiectat în persoana a III-a (perspectivă obiectivă), uneori în persoana I (perspectivă subiectivă), creaţii literare caracterizate prin dimensiuni spaţiale şi temporale nelimitate, prin succesiune de evenimente (care constituie momentele subiectului), săvârşite de personaje între care există anumite relaţii. În funcţie de complexitatea acţiunii, se diferenţiază speciile literare epice.

Romanul este specie a genului epic în proză, de mari dimensiuni, cu acţiune complexă, desfăşurată pe mai multe planuri, cu dimensiuni spaţiale şi temporale nelimitate şi cu personaje numeroase. Naratorul îşi exprimă indirect concepţiile şi sentimentele prin intermediul personajelor participante la acţiune. În roman, modul de expunere dominant este naraţiunea, realizată de un narator obiectiv sau de un narator subiectiv ca în romanul *Amintiri din copilărie*.

Opera literară *Amintiri din copilărie*, de Ion Creangă, este un roman cu caracter memorialstic, o evocare din perspectiva unui narator subiectiv, a unui univers rural aparte — satul natal, Humuleşti, un paradis al copilăriei. În fiecare din cele patru capitole apare imaginea satului, la mijlocul secolului al XIX-lea, prezentat din alt unghi (indici spaţiali şi temporali). În ultimul capitol, expoziția se constituie din comparații de factură populară, cu profund substrat afectiv. „Cum nu se dă scos ursul din bârlog, țăranul de la munte, strămutat la câmp, şi pruncul, dezlipit de la sânul mamei sale, aşa nu mă dam eu dus din Humuleşti, în toamna anului 1855, când veni vremea să plec la Socola, după stăruința mamei [...] Mort-copt, trebui să fac pe cheful mamei, să plec fără voință şi să las ce-mi era drag!"

Apropiata plecare, desprinderea simbolică de satul care reprezenta o etapă a vieții, copilăria, generează sentimente puternice, ataşamentul față de comunitate, dragostea pentru părinți şi locurile natale, mândria, îndreptățită de a proveni dintr-un sat „întemeiat în puterea cuvântului", veche vatră de cultură şi viață țărănească: „Dragu-mi era satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare şi limpede ca cristalul, în care se oglindeşte Cetatea Neamțului de atâtea veacuri!"

Aflat la răscruce de drumuri şi cu vestigii ale istoriei, satul se individualizează prin sătenii lui şi prin particularitățile culturale: şezătorile, clăcile, horele, petrecerile din sat, cântecele lui Mihai scripcariul: „Şi câte şi mai câte nu cânta Mihai lăutariul din gură şi din scripca sa răsunătoare, şi câte alte petreceri pline de veselie nu se făceau pe la noi, de-ți părea tot anul zi de sărbătoare! Vorba unei babe: «Să dea D-zeu tot anul să fie sărbători şi numai o zi de lucru, şi atunci să fie praznic şi nuntă»".

Ultimul enunț relevă modalitatea prin care naratorul estompează unda de tristețe, provocată de apropiata părăsire a satului, prin umor specific, robust. De asemenea, se subliniază două trăsături ale humuleştenilor: hărnicia şi optimismul lor, ei muncesc („satul vuieşte de vatale"), dar ştiu să şi petreacă.

În acelaşi timp, acest pasaj, ca şi următorul, exprimă sentimentele naratorului, deci lirismul: „Apoi lasă-ți, băiete, satul cu tot farmecul frumuseților lui, şi pasă de te du în loc străin şi aşa depărtat, dacă te lasă pârdalnica de inimă!"

Acțiunea fragmentului este redusă la încercările nereuşite ale lui Nică de a-şi convinge mama să renunțe la ideea de a-l trimite la şcoala de la Socola. Tocmai când se pregătea să aducă alte argumente, apare moş Luca, harabagiul: „Şi, scurtă vorbă, ne adunăm cu rudele lui Zaharia, cu ale mele, în ogradă la moş Luca, sărutăm noi mâna părinților, luându-ne rămas bun cu ochii înecați în lacrimi".

Această plecare are valoare simbolică, reprezintă desprinderea de copilărie, pornirea pe drumul vieții.

În structura narativă a fragmentului, descrierea — imaginea satului natal — exprimă lirismul, iar dialogul reprezintă modalitatea indirectă de caracterizare a personajelor: mama, Smaranda Creangă, hotărâtă să-şi trimită băiatul la învățătură, tatăl, Ştefan a Petrei Ciubotariul, mai ezitant, mai îngrijorat privind întreținerea copiilor, dar susținând decizia soției.

Aceste moduri de expunere (narațiunea, dialogul şi descrierea) cărora li se adaugă monologul interior (gândurile, frământările naratorului — personaj implicat în acțiune), pun în evidență trăsături ale lui Nică, sentimentele şi atitudinea lui, relația cu familia şi cu satul.

Particularitățile stilului lui Creangă se datorează oralității, realizată prin lexic popular şi regional: băiet, ieu, culeşer, înțălege, mieu, macar, strein, şese, pâne etc., construcții (enunțuri) populare: „ – Ioane, cată să nu dăm cinstea pe ruşine şi pacea pe gâlceavă!...“, „Degeaba te mai sclifoseşti“, „Pare-mi-se că ştii tu moarea mea“, „ ia acuş“, „să te dezmerd cât eşti de mare“, „să-şi ieie nădejdea“, „doar nu-i de capul său“, „când m-ar bate numai atâtea griji, măi femeie, ce mi-ar fi?“, „banii nu se culeg de la trunchi, ca surcelele“, „nu se ştie zilele omului“, „nu-i chip“, „ce necaz pe capul mieu“, „În sfârşit, ca să nu-mi uit vorba“, „m-am frământat cu gândul, feliu şi chip“, „şi, scurtă vorbă“, „să nu-ți salte inima de bucurie!“ „şi câte şi mai câte“, „apoi, lasă-ți, băiete satul...“, „dacă te lasă pârdalnica de inimă“ etc.

În romanul lui Creangă apare viața rurală în complexitatea şi frumusețea ei, păstrătoare a tradiției, cu un cod moral şi înțelepciune specifice.

Moromeții *de Marin Preda*

Plan

- definirea genului literar şi a speciei literare;
- aspecte ale satului Siliştea-Gumeşti, conflicte familiale, evenimente semnificative, conflictul social;
- Ilie Moromete, personaj exponențial, trăsături;
- Elemente de originalitate — viziunea satului, noul tip de personaj, particularități stilistice.

Genul epic este genul literar care cuprinde opere literare narative, în proză ori în versuri, cu eul epic proiectat la persoana a III-a (perspectiva obiectivă), uneori în persoana I (perspectiva subiectivă), creații literare caracterizate prin dimensiuni spațiale şi temporale nelimitate, prin succesiune de evenimente (care constituie momente ale subiectului) săvârşite de personaje între care există anumite relații.

Romanul este specie a genului epic în proză, de mari dimensiuni, cu acțiune complexă, desfăşurată pe mai multe planuri, de dimensiuni spațiale şi temporale nelimitate şi cu personaje numeroase. Naratorul îşi exprimă concepțiile şi sentimentele prin intermediul personajelor participante la acțiune. În roman, modul de expunere dominant este narațiunea, realizată de un narator obiectiv, omniprezent şi omniscient, ca în opera literară *Moromeții*.

Expoziția romanului surprinde imaginea satului Siliştea-Gumeşti, din Câmpia Dunării, într-un moment când „se pare că timpul era foarte răbdător cu oamenii, viața se scurgea aici fără conflicte mari". Se precizează momentul începerii acțiunii, începutul verii, într-o sâmbătă seara, când familia Moromete se întorsese mai devreme de la munca câmpului. Apoi sunt schițate câteva personaje, trăsături şi comportamente individualizante: cei trei fii ai lui Moromete din prima căsătorie, Paraschiv, Nilă şi Achim, unul se culcă pe prispă, altul în casă şi al treilea în ieslea cailor, în aşteptarea cinei. Fetele, Ilinca şi Tita, se duc la scăldat. Moromete iese la poartă, aşteptând să apară cineva cu care să stea de vorbă. Într-adevăr, apare vecinul, Tudor Bălosu, care vrea să-i cumpere salcâmul şi pentru a-l convinge să-l vândă, îi spune că a doua zi vine agentul fiscal, Jupuitu, să încaseze „fonciirea". Din discuția cu vecinul se desprinde o trăsătură esențială a personajului Moromete, disimularea: nu-i răspunde lui Bălosu, în schimb se derulează un monolog interior semnificativ: „Da, am discutat odată să-ți vând un salcâm! Poate am să ți-l vând... poate n-o să ți-l vând... De ce trebuie să ne grăbim aşa?! — părea să-i spună..."

Este clar că relațiile dintre cei doi vecini nu sunt cordiale (afectuoase, prieteneşti).

Desfăşurarea acțiunii cuprinde succesiunea de evenimente specifice satului cu majoritatea sătenilor, mici proprietari de pământ (cu pământ obținut prin împroprietărirea de după primul război mondial), care se străduiesc să şi-l păstreze, de aceea nu sunt mari conflicte sociale, ci familiale.

Sătenii se străduiesc să facă faţă impozitelor, „fonciirea"; Moromete vinde salcâmul, se împrumută la primarul Aristide, încearcă să se împrumute şi la Scămosu, negustor de găini şi află de la acesta că fiii lui sunt înţeleşi să fugă de acasă. Achim plecase la Bucureşti cu acordul familiei, luând oile şi promiţând că va trimite bani, ceea ce nu făcuse până atunci. Sfătuiţi şi aţâţaţi de Guica, sora lui Moromete, Paraschiv şi Nilă vor fugi, luând caii, bani şi lucruri din lada de zestre a fetelor. Neliniştit şi întristat, Moromete se adresează lui Scămosu cu un glas care aproape îl sperie pe acesta: „Băieţii mei! Exclamă Moromete cu un glas de parcă n-ar fi ştiut că avea băieţi. Băieţii mei, Scămosule, sunt bolnavi... Să fugă de acasă! De ce asta? Nu i-am lăsat eu să facă ce vor? Absolută, absolută libertate le-am lăsat! Dacă veneau şi-mi spuneau: «Mă, noi vrem să fugim de acasă», crezi că i-aş fi împiedicat eu, Scămosule?! «De ce să fugiţi, frăţioare? le-aş fi spus. Încet nu puteţi să mergeţi?»"

Ca să achite datoriile, Moromete trebuie să vândă grâu la un preţ mic şi chiar o parte din pământ. Conflictul familial se împleteşte cu cel social, de aceea Moromete, nereuşind să-şi realizeze cele două dorinţe: păstrarea intactă a pământului (cele două loturi, unul al lui şi celălalt al Catrinei, nevasta sa) şi familia unită, se retrage în tăcere, trăieşte acut sentimentul înstrăinării şi al singurătăţii. Deşi afişează o aparentă nepăsare, Moromete nu mai stă pe prispă sau pe stănoagă la taifas cu prietenii, nu mai participă la întâlnirile din poiana fierarului Iocan, nu mai răspunde la salut cu jovialitate. Din Moromete cel de altădată rămăsese „capul lui de humă arsă, făcut odată de Din Vasilescu şi care acum privea însingurat de pe poliţa fierăriei lui Iocan la adunările care încă mai aveau loc în poiană…, dar lipsite de prezenţa lui Moromete nu mai erau interesante."

Punctul culminant al conflictului familial, căruia i se suprapune cel social, îl reprezintă momentul fugii de acasă a lui Paraschiv şi Nilă.

Deznodământul romanului consemnează schimbările petrecute şi viitorul care se anunţa: „Trei ani mai târziu, izbucnea cel de-al doilea război mondial. Timpul nu mai avea răbdare".

Aşa cum sugerează şi titlul romanului, în centrul acţiunii se află familia Moromete, de fapt, Ilie Moromete, un nou tip de personaj în literatura română, ţăranul mic proprietar, inteligent, căruia simţul proprietăţii îi permite să filosofeze, să stea la taifas în poiana fierăriei şi acasă, să povestească cu umor întâmplări din sat sau din viața sa (de exemplu, cum a plecat la munte să vândă porumb, atras de aventura drumului, nu de interes comercial, spre deosebire de Tudor Bălosu). Moromete contemplă satul, viața ca pe un spectacol interesant în care el însuşi îşi construieşte un rol. Acțiunea şi personajele romanului se circumscriu lui Ilie Moromete, de aceea transformarea lui sub loviturile evenimentelor duce la transformări şi în comunitatea sătească.

Opera literară *Moromeții* este un roman prin amploarea acțiunii, prin complexitatea personajelor, în primul rând a eroului principal, prin îmbinarea narațiunii cu dialogul şi monologul, mai puțin descriere. Originalitatea constă în viziunea asupra satului şi a noului tip de țăran: micul proprietar de pământ, de asemenea, în particularitățile de limbaj în care se îmbină vorbirea populară cu unele neologisme.

Două loturi *de Ion Luca Caragiale*

Plan

- definirea genului literar şi a speciei literare;
- căutarea înfrigurată a biletelor de loterie câştigătoare;
- agresarea chivuțelor;
- relația lui Lefter Popescu cu şeful său;
- semnificația deznodământului;
- elemente de originalitate.

Genul epic este genul literar care cuprinde opera literare narative, în proză ori în versuri, cu eul epic proiectat în persoana a III-a (perspectivă obiectivă), uneori în persoana I (perspectivă subiectivă), creații literare caracterizate prin dimensiuni spațiale şi temporale nelimitate, prin succesiune de evenimente săvârşite de personaje între care există anumite relații.

Nuvela este specie a genului epic în proză, mai extinsă decât schița şi mai redusă decât romanul, cu un singur fir narativ, urmărind un conflict unic, concentrat, cu acțiune desfăşurată în diverse locuri într-un interval de timp limitat, la care participă personaje nu prea numeroase, unele complexe.

Ion Luca Caragiale ocupă un loc neegalat în literatura română ca dramaturg, dar şi-a dovedit valoarea estetică şi ca autor de nuvele şi schițe, adevărate „monumente artistice“.

Nuvela *Două loturi* abordează tema vieții umile, lipsite de orizonturi a micului funcționar.

Ca specie literară, în nuvelă se îmbină cele trei moduri de expunere: narațiunea dominantă, dialogul (monolog) şi descrierea. Ca element de originalitate, nuvela aceasta nu începe cu expoziția, ci cu un dialog tensionat, apoi se precizează intriga: biletele de loterie ieşite câştigătoare, câțiva indici temporali şi spațiali, o schiță de portret a personajului Lefter Popescu.

Desfăşurarea acțiunii surprinde câteva secvențe pline de tensiune: superstițios, Lefter ascultase sfatul unor prieteni, cumpărase biletele (lozurile) cu bani de împrumut, le caută febril, îşi aminteşte că le-a pus într-o jachetă pe care soția sa a dat-o în schimbul a zece farfurii, sparge aceste farfurii, însoțit de căpitanul Pandele, de comisarul Turtureanu şi de doi sergenți, ajunge acasă la țiganca Țâca, o brutalizează, caută în jachetă, este convins că țiganca ştie de câştiguri şi nu vrea să-i dea biletele. Țâca şi mama sa sunt duse la poliție.

Disperat, Lefter se întâlneşte seara la berărie cu prietenii. Apare şi şeful său, Turbatu, căruia îi ceruse câteva zile de concediu pe motiv că este bolnav, acesta îl somează să vină a doua zi la birou (**punctul culminant**).

Lefter se mai duce odată la țigănci acasă, acestea fuseseră eliberate; îl bat şi-l alungă.

A doua zi, la serviciu, trebuind să predea un dosar, găseşte biletele în sertarul biroului. Îşi prezintă demisia scrisă într-un limbaj prețios şi semnată *Eleutheriu Poppescu* şi se grăbeşte să-şi încaseze premiile/câştigurile, dar stupoare… numerele sunt câştigătoare, dar fiecare la cealaltă tragere.

Personajul face o criză de nervi şi repetă cuvântul „viceversa“ (**deznodământul**).

Alt element de originalitate este finalul nuvelei, în care autorul mărturiseşte că nu ştie ce s-a mai întâmplat cu personajul său, delimitându-se de acei scriitori care ar fi confecționat un sfârşit ca acesta: doamna Popescu ar fi maică bătrână la mănăstirea Țigăneşti, adună cioburi de străchini, iar Lefter Popescu, un bătrânel plimbându-se dimineața pe la Universitate şi seara în jurul Observatorului pompierilor şoptind „viceversa“.

Titlul nuvelei *Două loturi* pune în evidență rolul intrigii în structura nuvelei. Forma învechită a substantivului loz pune în evidență ideea că este o veche năzuință a omului să rezolve probleme vitale prin noroc, prin şanse miraculoase.

Alt element de originalitate a nuvelei o constituie ponderea expresivă a dialogului, modalitate de caracterizare indirectă a personajelor.

Personajul principal este Lefter Popescu, caracterizat indirect, nu numai prin fapte şi limbaj, dar şi prin nume. Apar personaje secundare: doamna Popescu, căpitanul Pandele, comisarul Turtureanu; personaje episodice: țigăncile, şeful lui Lefter, cei doi sergenți.

2. Argumentează într-o compunere de una - două pagini, ideea că poezia „Pașa Hassan“, de George Coșbuc, este o baladă cultă / poezia „Monastirea Argeșului“ este o baladă populară.

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

- prezentarea a patru caracteristici ale speciei literare;
- exemplificarea caracteristicilor menționate pe baza textului literar;
- prezentarea pe scurt a subiectului baladei, cu referire la situații semnificative;
- relevarea semnificației personajelor și a titlului baladei.

Pașa Hassan *de George Coşbuc*

Plan

- definirea genului literar şi a speciei literare;
- momentele luptei dintre români şi turci;
- personaje antitetice, trăsături;
- procedee artistice (hiperbola, antiteza), ironia;
- semnificația titlului.

Genul epic este genul literar care cuprinde opere literare narative, în proză ori în versuri, cu eul narativ proiectat în persoana a III-a (perspectivă obiectivă), uneori în persoana I (perspectivă subiectivă), creații literare cu dimensiuni temporale şi spațiale nelimitate, cu succesiune de evenimente săvârşite de personaje între care există anumite relații.

Balada este o specie a genului epic în versuri, uneori cu pronunțat caracter liric, cu subiect fantastic, legendar (celebrarea unui erou), istoric sau familiar, ale cărei versuri se cântă sau sunt recitate, acompaniate de un instrument.

Pașa Hassan este o baladă cultă de inspirație istorică, surprinzând un moment din lupta de la Călugăreni, 1595, de înfruntare dramatică între oastea lui Mihai şi armata otomană condusă de Sinan şi de Hassan paşa.

Subiectul baladei se concentrează asupra a două personaje antitetice, Mihai şi Hassan. Aspectele luptei sunt sumar surprinse în primele două strofe: vodă Mihai deschide drumuri armatei sale prin „mulțimea păgână“ cu „fulgeru-n mână“, turcimea „cade-n mocirlă“, iar „fulgerul Sinan, izbit de pe cal, /Se-nchină prin baltă“. În acest timp, Hassan-paşa, adăpostit la „poala pădurii“ porunceşte ienicerilor să-i atace pe români (**expoziția**). Mihai îl zăreşte, se îndreaptă spre el fulgerător şi-l provoacă la luptă (**intriga** baladei).

Desfășurarea acțiunii se constituie din urmărirea lui Hassan de către voievodul român, goana nebună a paşei spre taberele turceşti unde-şi caută salvarea. **Punctul culminant** surprinde paroxismul pe care-l atinge, spaima lui Hassan căruia i se pare că Mihai are proporții gigantice. Sosirea paşei Hassan la corturile spahiilor reprezintă **deznodământul** baladei.

În această baladă cultă, ponderea o are narațiunea, dialogul reducându-se la provocarea la luptă rostită de Mihai: „– Stai, paşă, o vorbă de-aproape să-ți spun!“, „– Stai, paşă, să piară azi unul din noi!“, sunt provocări specifice cavalerismului.

Descrierea, procedeul antitezei şi al hiperbolei pun în evidență cele două personaje: Mihai şi Hassan, ambele construite unul prin prisma celuilalt. Portretul acestora se completează cu succintele descrieri ale naratorului: Mihai „ca volbura toamnei“, „ca lupu-ntre oi“, intră în urgie, „Hassan, de mirare, e negru-pământ, „El vede ghiaurul că-i suflet de vânt“, iar tăria armatei sale „tăriile plevei“. Pentru Hassan, Mihai „e groază şi vai/Că vine furtună“. „Sălbaticul vodă e-n zale şi-n fier/Şi zalele-i zuruie crunte,/ Gigantică poart-o cupolă pe frunte,/Şi vorba e tunet, răsufletul ger,/Iar barda din stânga-i ajunge la cer,/Şi vodă-i un munte“. Înfățişarea hiperbolizantă a voievodului, rod al paroxismului la care ajunsese paşa, apare în antiteză cu manifestările şi aspectul demențial al acestuia: „Turbanul îi cade…/ Îşi rupe cu mâna veşmântul, /Aleargă de groaza pieirii bătut/Mănâncă pământul“, „şi-i dârdâie dinţii şi-i galben pierit!“

Scăpat de grozava urmărire a viteazului domn valah, Hassan „a jurat/ Să zacă de spaimă o lună“. Ironia din aceste versuri este sporită de aluzia la proverbul „fuga e bună“ („e sănătoasă“). Balada se încheie admirativ „Căci vodă ghiaurul în toţi a băgat / O groază nebună“.

Personajele principale sunt caracterizate mai ales indirect, prin faptele, comportamentul, limbajul acestora prezentate în antiteză.

Balada cuprinde douăsprezece strofe a câte şase versuri, cinci dintre acestea au măsura de douăsprezece silabe, iar al şaselea şase silabe (jumătate), ritmul este amfibrah, rimează versurile 1-4 - 5 (rimă îmbrăţişată) şi 2-3-6. Şi prin versificaţie, această poezie demonstrează caracteristici de baladă.

Ca şi balada populară, această baladă cultă preamăreşte un erou, dar, spre deosebire, are un autor care foloseşte variate mijloace expresive: figurile de stil, dominante fiind metafora şi hiperbola, ca procedeu — antiteza, apar numeroase enunţuri exclamative, care urmăresc manifestări psihologice ş.a. Prin lexicul arhaic se realizează dimensiunea temporală.

Monastirea Argeşului

Plan

- definirea genului literar şi a speciei literare;
- momentele subiectului (căutarea locului pentru mănăstire, surparea zidurilor, visul, jurământul, zidirea, zborul meşterilor);
- mitul creaţiei şi al jertfei; semnificaţia personajului Manole;
- simbolul fântânii.

Genul epic este genul literar care cuprinde opera literare narative, în proză ori în versuri, cu eul narativ proiectat în persoana a III-a (perspectivă obiectivă), uneori în persoana I (perspective subiectivă), creaţii literare cu dimensiuni spaţiale şi temporale, nelimitate, cu succesiune de evenimente săvârşite de personaje între care există anumite relaţii.

Balada este o specie a genului epic în versuri, uneori cu pronunţat caracter liric, cu subiect fantastic, legendar (celebrarea unui erou), istoric sau familiar, ale cărui versuri se cântă sau sunt recitate, acompaniate de un instrument.

Alături de *Miorița*, balada-legendă *Monastirea Argeșului* se înscrie în sfera comorilor folclorice, ilustrând vocația creatoare și nevoia de spiritualitate a poporului.

Expoziția baladei plasează acțiunea într-un timp legendar, în vremea lui Negru-vodă, care, împreună cu „Nouă meșteri mari/Calfe și zidari,/Și Manole zece/Care-i întrece“, caută loc de zidire a mănăstirii, pe „Argeș în gios“. Este căutat „un zid părăsit/Și neisprăvit“, ceea ce semnifică elementul de continuitate. Voievodul își dorește o construcție unică „Cum n-a mai fost altă“, oferindu-le averi și ranguri, ca recompensă, dar îi și amenință.

Desfășurarea acțiunii conține motivul surpării zidurilor (**intriga**), motivul visului, motivul jurământului, motivul femeii destinată zidirii, motivul zidirii, motivul conflictului feudal, motivul lui Icar (motivul zborului), motivul fântânii.

Singur Manole, împătimit al creației, nu-și încalcă jurământul, de aceea Ana va fi jertfită. Momentul cel mai dramatic este acela al rugii lui Manole: Dumnezeu îi împlinește ruga, dar nici „ploaia cu spume“, nici un vânt teribil n-o pot întoarce din cale pe Ana, dovadă a dragostei sale nețărmurite. **Punctul culminant** al acțiunii baladei îl constituie momentul zidirii. Pentru a rămâne unică, bisericii trebuie să i se jertfească și constructorii. Negru vodă poruncește să li se ia schelele, lăsându-i pe acoperișul bisericii. Aceștia își asumă destinul, refăcând legenda lui Icar: își construiesc aripi din șindrilă și se aruncă de pe acoperiș. În locul unde s-a prăbușit Manole, în timp ce aude vaietul din zid, a apărut „O fântână lină/Cu apă puțină, /Cu apă sărată/Cu lacrimi udată“ (**deznodământul**).

Cele trei moduri de expunere, narațiunea, descrierea și dialogul, explică apariția unei bijuterii arhitecturale, biserica de la Curtea de Argeș, aspirația de înălțare spirituală. Numai în folclorul românesc mitul creației și al jertfei este legat de construirea unei biserici, consemnează un timp și un spațiu legendar, caracterizează personajele principale: Manole; secundare: Negru-vodă, meșterii și Ana. Cele mai dramatice și mai luminoase personaje sunt Manole artistul, creatorul de frumuseți unice și Ana, întruchipare a dragostei și devotamentului.

Fântâna este simbolul inepuizabilei sete de frumos, un frumos născut din sacrificiu, din durere — apa este sărată asemeni lacrimilor.

Figurile de stil puține, abundența verbelor, repetițiile și versificația contribuie la exprimarea zbuciumărilor sufletești și a sentimentelor.

Această minunată baladă a fost transmisă pe cale orală (de aici variantele existente), până la tipărirea ei de către Vasile Alecsandri.

Baladele populare au fost numite şi cântece bătrâneşti.

Această baladă a constituit sursa de inspiraţie a multor scriitori, de pildă drama *Meşterul Manole*, de Octavian Goga, *Meşterul Manole*, de Lucian Blaga, balada *Meşterul*, de Nicolae Labiş.

3. Argumentează într-o compunere de una - două pagini, ideea că opera „Dan, căpitan de plai“, de Vasile Alecsandri / evocarea luptei de la Rovine din „Scrisoarea III“, de Mihai Eminescu, reprezintă poem eroic.

În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

- prezentarea a patru caracteristici ale speciei literare;
- exemplificarea caracteristicilor menționate pe baza textului literar;
- prezentarea, pe scurt, a subiectului poemului, cu referire la situații semnificative;
- relevarea elementelor de originalitate.

Dan, căpitan de plai *de Vasile Alecsandri*

Plan

- definirea genului epic şi a speciei literare: poem eroic;
- sursa de inspirație a poemului alecsandrian;
- momentele subiectului: expoziția, cadrul natural (timp şi spațiu narativ), personaje: Dan, Ursan; desfăşurarea acțiunii, aspecte ale luptei, conflict, punct culminant — luarea lui Dan ca prizonier, deznodământul;
- semnificația personajelor, relațiile dintre ele;
- explicarea titlului; elemente de originalitate.

Genul epic este genul literar care cuprinde totalitatea operelor narative, cu eul epic proiectat în persoana a III-a (perspectiva obiectivă) sau în persoana I (perspectivă subiectivă), cu dimensiuni temporale şi spațiale nelimitate, cu o succesiune de evenimente săvârşite de personaje între care există anumite relații. Creațiile epice sunt în versuri sau în proză. Ca moduri de expunere, narațiunea este dominantă, dialogul, monologul şi descrierea pot fi mai ample, mai reduse, sau unele pot lipsi.

Poemul eroic este o creație epică în versuri, alcătuită din mai multe episoade, cu unul sau mai multe personaje, însuflețite de sentimente nobile şi care săvârşesc fapte mărețe.

Opera epică, *Dan, căpitan de plai*, întruneşte caracteristicile unui poem eroic. Sunt prezentați trei eroi: Dan, viteazul străjer al înălțimilor, „trăieşte ca şoimul singuratic/În peşteră de stâncă, pe-un munte păduratic“, Ursan, viteaz străjer al câmpiei, „de peste Milcov pribeag misterios“, cei doi întruchipând unitatea poporului român, ipostaze ale strămoşului erou, şi Fulga, neînfricata fiică a lui Ursan, urmaşă demnă a unor asemenea viteji.

Vremurile nestatornice şi primejdioase, locurile, paradis râvnit de năvălitori, ca şi trăsături definitorii ale personajelor, apar în expoziție, prin imagini de mare emoție estetică, realizate prin varietatea mijloacelor poetice: figuri de stil, construcții narative şi descriptive, starea meditativă a personajului Dan, ajuns la vârsta senectuții. „Apoi el pleacă fruntea şi cade în visare/Iar munții, albi ca dânsul, se-nclină-n depărtare“. Personajul este integrat naturii, cunoaşte tainele şi glasul acesteia. Vestea năvălirii tătarilor o primeşte, simbolic, de la „doi vechi stejari/Crescuți dintr-o tulpină pe culmea cea de munte/Ş-având ca o coroană un secul pe-a lor frunte“; ca-n basme, ca-n legende, eroul este înfrățit cu natura.

Desfăşurarea acțiunii cuprinde evenimente dramatice: lupta în care Ursan este rănit, prietenul său, Dan îl apără, apare Fulga; ea îşi răpeşte tatăl, Dan este luat prizonier, iar arcaşii din Orhei alungă duşmanul.

Punctul culminant al acțiunii îl reprezintă momentul în care Ghirai han îi propune lui Dan viața cu prețul renunțării la legea creştinească. Refuzul acestuia stârneşte admirația hanului: Dan nu vrea ruşine pe obrazul său, nici pata fărădelegii, vrea „Ca dup-o viață lungă, ferită de ruşine/ Mormântul meu să fie curat şi alb ca mine!“, „Aşa m-au deprins Ştefan, uşoară țărâna-i fie!/La trai fără mustrare şi fără prihănie“. Ultima sa dorință este să mai sărute o dată glia țării. Impresionat, Ghirai îi dă calul său şi-i permite să ajungă la hotarul țării. Viteazul Dan îngenunche „Şi pentru totdeauna sărută ca pe-o moaşte/Pământul ce tresare şi care-l recunoaşte“. Apoi se întoarce la Ghirai han şi cade mort. Cuvintele hanului tătar sunt o încununare a cinstei, nobleței şi patriotismului acestui erou exemplar. „O! Dan viteaz, ferice ca tine care pere,/Având o viață verde în timpul tinereții/ Şi albă ca zăpada în iarna bătrâneții!...“

Narațiunea amplă, ca și desele descrieri, abundă în figuri de stil, în construcții (enunțuri) patetice. Cele câteva dialoguri și monologul cu profunde încărcături emoționale, modurile de expunere, scot în evidență nobilele trăsături a celor doi vechi oșteni ai lui Ștefan cel Mare, patriotismul manifestat prin vitejie, vigilență, sacrificiu de sine, demnitate națională.

Personajele sunt caracterizate direct prin portretele realizate de naratorul obiectiv, dar mai ales, indirect, prin fapte, comportament, idealuri, limbaj.

Versurile ample, de 13-14 silabe, cu ritm iambic și rimă împerecheată, contribuie la realizarea imaginilor artistice dinamice, uneori meditative, de o anume gravitate și solemnitate.

Motto-ul poemului, fragment dintr-un cântec popular dezvăluie sursa folclorică a poemului și faptul că Dan era erou popular.

Scrisoarea III *de Mihai Eminescu*

Plan

- definirea genului epic și a speciei literare, poem eroic;
- structura poemului; imaginea trecutului istoric;
- personajele antitetice, semnificația lor;
- mijloace artistice de realizare a poemului;
- originalitatea poeziei.

Genul epic este genul literar care cuprinde totalitatea operelor narative, cu eul epic proiectat în persoana a III-a (perspectivă obiectivă) sau în persoana I (perspectivă subiectivă), cu dimensiuni spațiale și temporale nelimitate, cu succesiune de evenimente săvârșite de personaje între care există anumite relații. Creațiile epice pot fi în proză ori în versuri; se îmbină narațiunea dominantă cu dialogul, monologul și descrierea.

Poemul eroic este o creație epică în versuri alcătuită din mai multe episoade, cu unul sau mai multe personaje, însuflețite de sentimente nobile și care săvârșesc fapte mărețe.

Scrisoarea III este una din cele cinci satire eminesciene, capodoperă a genului; această poezie nu a fost concepută ca un poem eroic de felul poemului lui Vasile Alecsandri, ci ca un termen necesar al antitezei prin care Eminescu satiriza decăderea contemporanilor săi, raportați la trecutul măreț, reprezentat de Mircea cel Bătrân, voievod exemplar. Poemul se constituie din două părți antitetice: imaginea trecutului și imaginea prezentului. Trecutul se compune din câteva secvențe: visul romantic al sultanului, alegorie a extinderii Imperiului Otoman, momentul Mircea cel Bătrân: turcii, conduși de Baiazid, ajung la Dunăre, solia de pace a lui Mircea (dialogul Mircea-Baiazid) (**expoziția**), lupta de la Rovine (1394), scrisoarea fiului de domn după victoria în bătălie, revenirea la un tablou nocturn comparabil cu cel cu care începuse poemul (**deznodământul**).

Prin cele trei moduri de expunere, narațiunea, dialogul și descrierea, poetul creează o imagine impresionantă a unor vremuri strălucite, deși „triste și amare“, cum spunea poetul Grigore Alexandrescu în poezia *Umbra lui Mircea. La Cozia*. Mulțimea turcească furnică la hotarul țării. Conștient de forțele sale, exponent al unei politici înțelepte, Mircea încearcă să ajungă la o înțelegere pașnică cu sultanul. Modestia și înțelepciunea (caracterizare directă: „Un bătrân atât de simplu, după vorbă, după port“) voievodului se lovesc de intențiile de cucerire, de trufia și orgoliul nemăsurat al invadatorului, care se laudă cu victoriile sale în Apus: „Toată floarea cea vestită a întregului Apus,/Tot ce stă în umbra crucii, împărați și regi s-adună/Să dea piept cu uraganul ridicat de semilună/Cavalerii de la Malta, /Papa cu-a lui trei coroane; Fulgerele adunat-au contra fulgerului care/În turbarea-i furtunoasă a cuprins pământ și mare“. Jignirilor și aroganței sultanului („Cum? Când lumea mi-e deschisă, a privi gândești că pot/Ca întreg Aliotmanul să se-mpiedice de-un ciot?“ „Și purtat de biruință să mă-mpiedic de-un moșneag?“), Mircea le răspunde cumpătat, demn și hotărât: „De-un moșneag, da, Împărate, căci moșneagul ce privești/Nu e om de rând, el este domnul Țării Românești“. Hotărât să nu se închine („Ce e scris și pentru noi,/Bucuroși le-om duce toate, de e pace de-i război“), îl avertizează: „Eu nu ți-aș dori vreodată să ajungi să ne cunoști/Nici ca Dunărea să-nece spumegând a tale oști“ și aduce ca argumente pilda istoriei, înfrângerea lui Darius, venit să cotropească țara. Tăria sa și a oștirii, Mircea o explică prin dragostea pentru glia strămoșească: „iubirea de moșie e un zid/Care nu se-nfiorează de-a ta faimă, Baiazid!“

Portretele celor două personaje apar în antiteză, mai ales prin caracterizare indirectă.

Imaginea luptei se constituie din elemente vizuale, mulțimea şi iureşul armatelor, încleştarea, prin elemente de mişcare sugerate mai ales prin abundența verbelor la timpul prezent (prezentul istoric) şi prin elemente auditive, aliterații: „Ce mai freamăt, ce mai zbucium!/Codrul clocoti de zgomot şi de arme şi de bucium“, „mii de capete pletoase“, „mii de coifuri strălucitoare“, „Călărețiі împlu câmpul şi roiesc“, „lănci scânteie lungi în soare, arcuri se întind în vânt“, „ Şi ca nouri de aramă şi ca ropotul de grindeni /Orizonu-ntunecându-l, vin săgeți de pretutindeni/ Vâjâind ca vijelia şi ca plesnetul de ploaie (aliterație)… urlă câmpul,“„strigăt de bătaie“, „strigampăratul ca şi leul în turbare“, „săgeți în valuri şuieră“ şi ca o încununare a victoriei voievodul însuşi conduce lupta: „Mircea însuşi mână-n luptă vijelia-ngrozitoare,/Care vine, vine, vine, calcă totul în picioare/Durduind soseau călării ca un zid înalt de suliți/Printre cetele păgâne trec rupându-şi large uliți/Şi gonind biruitoare tot veneau a țării steaguri/Ca potop ce prăpădeşte, ca o mare tulburată/ Peste-un ceas păgânătatea e ca pleava vânturată.“ Oastea română, „acea grindin-oțelită“, condusă de Mircea, alungă turcimea peste Dunăre (**punctul culminant**).

Numeroasele figuri de stil: epitete, comparații, metafore, hiperbolă, repetiții, enunțurile exclamative, versificația, contribuie la realizarea unei imagini plastice, impresionante, lecție de patriotism autentic, de demnitate națională şi voință de libertate.

Desfășurarea acțiunii cuprinde dialogul Mircea-Baiazid, prezentarea luptei şi strălucita victorie a românilor, apoi în liniştea care cuprinde totul, „unul dintre fiii falnicului domn“ scrie o scrisoare dragei sale, în care cu modestie şi delicatețe îi comunică vestea biruinței. În această scrisoare, Eminescu foloseşte versurile unei doine (**deznodământul**).

Această parte a poeziei *Scrisoarea III* poate fi considerată poem eroic prin faptele mărețe şi sentimentele nobile ale lui Mircea cel Bătrân şi ale oştirii sale: „Eu? Îmi apăr sărăcia şi nevoile şi neamul/Şi de-aceea tot ce mişcă-n țara asta, râul, ramul/Mi-e prieten numai mie, iară ție duşman este/ Duşmănit vei fi de toate, făr-a prinde chiar de veste“, îi spune el, strălucitul domnitor patriot, lui Baiazid, tipul cuceritorului trufaş şi nesăbuit.

4. ***Argumentează, într-o compunere de o pagină, ideea că poeziile: „Doina“/ „Imnul lui Ștefan cel Mare“ de Vasile Alecsandri / „Deșteaptă-te române“ („Un răsunet“), de Andrei Mureșanu / „Versul țării“, de Ion Pillat / „Patria română“, de George Coșbuc, aparțin genului liric.***

În redactarea compunerii, vei avea în vedere:

- precizarea a patru caracteristici ale genului literar;
- exemplificarea caracteristicilor menționate pe baza textului literar;
- relevarea ipostazei eului liric;
- ilustrarea rolului emoțional al mijloacelor artistice și a elementelor de originalitate.

Doina *(Culegerea Flori alese din poezia populară)*

Plan

- definirea genului literar şi a speciei literare;
- ipostaze ale eului liric, gama sentimentelor;
- mijloace artistice, versificația;
- particularități ale creației folclorice.

Genul liric cuprinde totalitatea operelor literare în care eul creator îşi exprimă nemijlocit sentimentele, stările sufleteşti, atitudinile față de lumea exterioară şi față de transformările sale interioare. În general, operele lirice sunt creații literare în versuri, adesea descriptive sau confesiuni.

Doina este specie a genului liric, în versuri, specifică poporului român, în care se exprimă o varietate de sentimente profunde.

Ca produs artistic popular, doina este creație orală, anonimă, sincretică, versurile se cântă; există variante ale aceleiaşi doine.

În *Doina* culeasă şi publicată de Vasile Alecsandri creatorul anonim exprimă direct, prin adresare, dragostea, prețuirea, ataşamentul față de această creație, alinare a omului în orice împrejurare a vieții.

Doina din culegerea *Flori alese din poezia populară* începe cu un dialog între eul liric şi natură prin care se exprimă sentimentul singurătății şi tristețea provocată de coborârea turmelor de oi de la munte. Aceste sentimente, stările sufleteşti de pustiu şi întristare sunt atribuite naturii, brazilor „încetinați“ (cu cetină).

Enumerația„stâni, strunghițe“ (strunga – loc de muls oi), băcițe, scaune, țancuri (vârf de stâncă), lăsători (mică depresiune), diminutivele: „şipoțel, troscoțel“ figurează spațiul existențial al transhumanței şi transmite starea de melancolie. Repetițiile şi forma versurilor pun în evidență specificul transhumanței şi stări sufleteşti caracteristice momentului părăsirii locurilor de care omul se ataşează, deplasărilor, coborâre şi urcare în funcție de ciclurile naturii. Oierii sunt legați sufleteşte de locuri, integrați naturii în funcție de care se desfăşoară viața lor, natura este umanizată, după cum şi omul împrumută caracteristici ale naturii.

Profunzimea sentimentelor se desprinde şi din versificație: măsura de 7-8 silabe, ritmul trohaic, rima împerecheată şi rimă interioară în anumite versuri. Limbajul poeziei este simplu, dar încărcat de sinceritate şi tensiune interioară: există puține figuri de stil: epitete „încetinați“, „foc vă legănați“, „iarbă lungă, iarbă lată“, „foc a mătura-o“, repetiții, interjecția „o!“, două enunțuri interogative retorice.

Această doină impresionează prin simplitatea mijloacelor poetice, apte să exprime sentimente profunde.

Imnul lui Ștefan cel Mare *de Vasile Alecsandri*

Plan

- definirea genului literar şi a speciei literare;
- evocarea lui Ştefan cel Mare, semnificația acestuia în timp;
- mijloace artistice de realizare a imaginii lui Ştefan, sentimentele eului liric;
- elemente de originalitate; particularitățile stilului.

Genul liric cuprinde totalitatea operelor literare în care eul creator îşi exprimă nemijlocit sentimentele, stările sufleteşti, atitudinile față de lumea exterioară şi față de transformările sale interioare. În general, operele lirice sunt creații literare în versuri, adesea descriptive sau confesiuni.

Imnul este o specie a genului liric, închinată unei personalități, unei idei mărețe, unui sentiment nobil.

Poezia *Imnul lui Ştefan cel Mare*, prin sentimentele exprimate, prin imagini, mijloace poetice şi prin titlu este un imn. Este evocată personalitatea lui Ştefan cel Mare, simbol al năzuinţei de libertate, unitate şi demnitate naţională. Poezia începe cu o adresare directă: „Dormi, erou al românilor,/ O! Ştefan, erou sfânt!“, prin această invocaţie retorică se conturează portretul moral al eroului: „Tu apărai…/Cu drag privindu-ţi patria/Şi moartea cu dispreţ, /Măreţ în sânul luptelor/Şi-n pace-ai fost măreţ“, „Într-a noastre suflete/În veci tu nu apui“. Ştefan este „soare-nvingător“, simbol al idealului naţional în prezent şi în viitor! Personalitatea voievodului se întregeşte prin idealurile naţionale pe care le-a apărat şi spre care a năzuit: „Visai unirea Daciei/Cu-o turmă şi-un păstor“ (vers cu rezonanţă biblică), „O! mare umbră eroică,/Priveşte visul tău:/Uniţi suntem în cugete/Uniţi în Dumnezeu“. Idealul de unire şi de libertate naţională, întruchipat de Ştefan cel Mare, era şi al generaţiei patruzecioptiste (1848) din care făcea parte şi Vasile Alecsandri care a contribuit activ la înfăptuirea Unirii din ianuarie 1859.

Finalul imnului reia două versuri de la începutul poeziei, formulează jurământul de unire a neamului: „Un gând s-avem în numele/Românului popor,/Aprinşi de-amorul gloriei/Ş-al patriei amor!“

Imnul reprezintă o altă lecţie, originală şi autentică de demnitate naţională din care toţi românii din prezent şi viitor, ar trebui să înveţe nevoia de unire şi de iubire a patriei.

Stilul poeziei este retoric, patetic, trebuind să înflăcăreze conştiinţa care să vadă în Ştefan idealul de luptător, om politic şi vizionar, cuprinde numeroase figuri de stil: epitete: „erou sfânt“, „sublima-ţi glorie“ „Măreţ în sânul luptelor/Şi-n pace-ai fost măreţ“, „soare-nvingător“ (şi metaforă),„raze splendide“, „sacru dor“; metafore: „negura trecutului“, „soare-nvingător“, „O turmă şi-un păstor“, „O! mare umbră-eroică“, hiperbolă, personificare „Ca santinele falnice/Carpaţii te păzesc/Şi de sublima-ţi glorie/Cu secolii şoptesc“ etc.

Versificaţia contribuie la realizarea tonului patetic şi a caracteristicilor unui imn. Poezia cuprinde cinci strofe a opt versuri fiecare, cu măsura de 6 şi 8 silabe, ritmul iambic şi rima variabilă, domină rima încrucişată.

Deșteaptă-te, române! *de Andrei Mureşanu*

Plan

- definirea genului literar şi a speciei literare;
- caracterul mobilizator, evocarea străbunilor legendari;
- continuitatea aspirațiilor de unire şi libertate;
- expresivitatea mijloacelor artistice, stilul retoric;
- semnificația titlului.

Genul liric cuprinde totalitatea operelor literare în care eul creator îşi exprimă sentimentele, stările sufleteşti, atitudinile față de lumea exterioară şi față de transformările sale interioare. În general, operele lirice sunt creații literare în versuri, adesea descriptive sau confesiuni.

Imnul este o specie a genului liric, închinată unei personalități, unei idei mărețe, unui sentiment nobil.

Imnul național este un cântec patriotic adoptat de o țară pentru a fi intonat în cadrul unor ceremonii publice, naționale şi internaționale.

Poezia *Un răsunet*, de Andrei Mureşanu, a fost scrisă în 1848 şi a apărut în revista *Foaie pentru minte, inimă şi literatură* (21 iunie 1848), alături de prima parte a *Proclamației de la Islaz*, programul Revoluției din Țara Românească. Poezia a fost adoptată de revoluționarii de la 1848 ca imn, cântată pe o melodie de Anton Pann. La *Marea Unire* din 1918, a răsunat pe Câmpia Libertății de la Alba Iulia. Firesc, la 24 ianuarie 1990, prin hotărâre guvernamentală, a devenit imn al României, poezia fiind cunoscută cu titlul *Deşteaptă-te, române* (primul emistih).

Caracterul de imn este conferit atât de conținutul poetic, idealuri revoluționar-naționale, cât şi de mijloacele artistice, de stilul retoric.

Poezia începe cu un îndemn patetic, chemare la luptă pentru împlinirea unor idealuri patriotice străvechi, exprimate prin vocative (“române“), verbe la modul imperativ: „Deşteaptă-te, române“, „croieşte-ți“, „să se închine“ (conjunctiv cu valoare imperativă). În strofa a doua, eul liric se identifică cu neamul, căruia i se adresează mobilizator, de aceea foloseşte verbe la persoana I, plural: „să dăm dovezi“, „păstrăm“, adjectiv pronominal, persoana I, plural „a noastre piepturi.“ Reluarea adresării, a îndemnului în strofa a treia: „înalță-ți“, „cată“ urmată de invocarea eroilor legendari ai istoriei noastre: Mihai, Ştefan, Corvin, au menirea de a trezi conştiința națională. Jertfe ale visului de libertate şi unire, pilda lor îi călăuzeşte pe urmaşi: „Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine/«Viață-n libertate, ori moarte!», strigă toți“. Blestemul mamelor văduvite să cadă asupra celor care „s-ar face vânzători“, nu şi-ar îndeplini datoria de onoare față de țară. Cu aceeaşi obidă este condamnată stăpânirea otomană, „iataganul barbarei semilune“, „a cărui plăgi fatale şi azi le mai simțim“.

Chiar şi limba este amenințată, dar îndemnul vine înflăcărat şi convingător: „Români din patru unghiuri, acum ori niciodată/Uniți-vă-n cuget, uniți-vă-n simțiri!“, preoții cu crucea să lumineze calea luptei pentru libertate şi unire: „Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,/Decât să fim sclavi iarăşi în vechiul nost' pământ!“

Poezia exprimă idealuri patriotice de evidentă actualitate, într-un emoționant stil retoric, abundent în exclamații (fiecare strofă conține cel puțin o propoziție exclamativă) şi figuri de stil: epitete („somnul cel de moarte“, „barbarii de tirani“, „iataganul barbarei semilune“, şi metaforă „mărețe umbre“ şi metaforă „oarba neunire“, „sânta libertate“, „gloriosul loc“, „plăgi fatale“, „oarba lor trufie“, „preasfânt“ „vechiul nost' pământ“), metafore: („cu focul vostru-n vine“, „fulgere, trăsnet, pucioasă“, „să trecem prin sabie şi foc“, „iataganul barbarei semilune“, „jug“), comparații: („stau ca brazii în munte voinici sute de mii“, „sar ca lupi în stâne“, „ca vitele-l purtăm“), enumerație: „voinici sute de mii…/Bătrâni, bărbați, juni, tineri din munți şi din câmpii“, „mărețe umbre, Mihai, Ştefan, Corvine“).

De asemenea, versificația contribuie la realizarea patosului, a tonului profetic, versurile au măsura de 13-14 silabe, ritmul iambic, rima este încrucişată, strofele catren.

Titlul semnifică necesitatea trezirii conştiinței naționale şi a întreținerii aspirațiilor patriotice.

Patria română *de George Coşbuc*

Plan

- definirea genului literar şi a speciei literare;
- idealuri naționale, pilda istoriei;
- tripla perspectivă prin care este definită patria;
- expresivitatea mijloacelor artistice.

Genul liric cuprinde totalitatea operelor literare în care eul creator îşi exprimă nemijlocit sentimentele, stările sufleteşti, atitudinea faţă de lumea exterioară şi faţă de transformările sale interioare.

În general, operele lirice sunt creaţii literare în versuri, adesea descriptive sau confesiuni.

Oda este specie a genului liric în versuri prin care se exprimă sentimentul de admiraţie pentru o persoană, o idee sau un eveniment. În funcţie de tema abordată odele pot fi religioase, eroice, patriotice, ode triumfale, ode erotice (închinate fiinţei iubite).

Poezia *Patria română*, de George Coşbuc, este o odă în care se defineşte şi se preamăreşte patria, privită din triplă perspectivă: **trecutul** cu faptele strămoşilor care au învins pe Baiazid şi pe Sinan la Rovine şi pe Neajlov, pe leşii puşi la jug ca să are şi să planteze stejari la Dumbrava Roşie, în timpul lui Ştefan cel Mare: „Patria ne-a fost pământul/Unde-au vitejit străbunii“; **prezentul**: Patria ne e pământul unde trăiesc toţi românii în unire, bucurându-se şi întristându-se: „Toţi de-aceeaşi soartă“, „Asta-i patria română/Şi ea sfântă să ne fie“; **viitorul**: patria e pământul unde vor trăi nepoţii care trebuie să apere pământul, legea românească, limba, unitatea naţională. Fiecare român este dator să dea „patriei române/Inima şi viaţa-ntreagă“. Această triplă perspectivă scoate în evidenţă ideea de continuitate naţională, sentimentul permanenţei, al apartenenţei la o glie şi o istorie zbuciumată, piatră de încercare a dăinuirii unui popor, care-a avut puterea să păstreze legea, datina, limba, credinţa şi ideea unităţii, chiar dacă mult timp a fost despărţit în trei principate.

Fiecare dintre cele trei strofe începe cu acelaşi vers, diferă numai timpul verbului *a fi*: trecutul *a fost*, prezentul *e* şi viitorul *o fi*. Repetiţia este elementul artistic dominant, se repetă „Unde ni-au trăit strămoşii/ne-or trăit nepoţii“, „numai noi“ etc.

Eul liric se identifică cu poporul său: „suntem, ne iubim; ne dăm mâna“. Limbajul poetic este simplu, dar expresiv, se disting unele inversiuni: „Şi la Neajlov te făcură/ Fără dinţi, Sinane-n gură“, „Mândră Românie“/ „De-o vrea Cerul, în vecie,/S-or lupta să ne păzească/Limba, legea românească“.

Această odă cuprinde trei strofe, fiecare cu câte unsprezece versuri, ritmul trohaic, rima combinată, predomină rima împerecheată.

Versul țării *de Ion Pillat*

Plan

- definirea genului literar şi a speciei literare;
- caracteristici ale limbii române, sentimente;
- mijloace artistice de exprimare a viziunii şi a sentimentelor eului liric;
- elemente de originalitate, explicarea titlului.

Genul liric cuprinde totalitatea operelor literare în care eul creator îşi exprimă nemijlocit sentimentele, stările sufleteşti, atitudinea față de lumea exterioară şi față de transformările sale interioare. În general, operele lirice sunt creații literare în versuri, adesea descriptive sau confesiuni.

Oda este specie a genului liric în versuri prin care se exprimă sentimentul de admirație pentru o persoană, o idee sau un eveniment. În funcție de tema abordată odele pot fi religioase, eroice, patriotice, ode triumfale, ode erotice (închinate ființei iubite).

Poezia *Versul țării*, de Ion Pillat, întruneşte caracteristicile unei ode patriotice. Prin comparații („ca frunza"), metafore „cu freamăt de pădure", „grai de pârău legând luceferi/În zori, prin clăile de fân", repetiții „grai" şi prin paralelism este definită limba română, „versul țării", cum sugerează titlul, coordonată a ființei naționale. Mai multe versuri (patru) încep cu substantivul *grai*, motivul poetic al odei, căruia i se relevă caracteristicile: expresivitate, prospețime, caracter popular, referindu-se la îndeletniciri străvechi: „grai de cioban", „grai de plăieş", caracter unitar, armonios, în continuă evoluție: „grai de pârău".

Prin figuri de stil inedite, originale eul liric îşi exprimă admirația față de limba românească, relevând inepuizabile surse de prospețime şi expresivitate.

Poezia compusă din două catrene are o versificație modernă, versuri libere prin care se comunică fluxul ideatic şi afectiv.

5. *Argumentează, într-o compunere de o pagină, ideea că „Psalmul 145“ este un imn religios.*

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

- precizarea a patru caracteristici ale genului literar;
- exemplificarea caracteristicilor menționate pe baza textului literar;
- ilustrarea mijloacelor expresive și ipostaze ale eului liric.

Psalmul 145 - O cântare de laudă a lui David

Plan

- definirea genului literar şi a speciei literare;
- ipostaze, atitudini, sentimente al eului liric;
- mijloace artistice de exprimare a sentimentelor;
- particularitățile stilului.

Genul liric cuprinde totalitatea operelor literare în care eul creator îşi exprimă nemijlocit sentimentele, stările sufleteşti, atitudinea față de lumea exterioară şi în fața transformărilor sale interioare. În general, operele lirice sunt creații literare în versuri, adesea descriptive sau confesiuni.

Imnul este specie a genului liric, la origine era o invocație mistică adresată unei divinități.

În *Psalmul 145, O cântare de laudă a lui David*, psalmistul exprimă preamărirea lui Dumnezeu şi binecuvântarea, specifice unui spirit evlavios. În totalitate, imnul este o laudă adusă atotputerniciei forței creatoare nelimitate a divinității, strălucirii şi măririi lui Dumnezeu, înfăptuitor al unei lucrări miraculoase. Psalmistul vesteşte bunătatea, răbdarea şi dreptatea lui Dumnezeu. Toate făpturile laudă înfăptuirile dumnezeieşti, cuvioşii le binecuvântează. Psalmistul îndeamnă la proslăvirea împărăției dumnezeieşti.

Stilul solemn se distinge prin inversiuni „Preamărite-voi“, „Mare este Domnul şi lăudat foarte“, vocative, „Doamne, Dumnezeule, Împărate“, prin verbele la modul conjunctiv cu valoare de imperativ, exprimând îndemnul: „Să vorbească despre slăvita strălucire şi să povestească mărirea lucrărilor tale!“, „să vestească“, „să întâmpine“, „să te laude“, „să crăinicească“, „să te binecuvânteze", „să grăiască". Toate versetele sunt enunțuri exclamative. Sunt enumerate atributele divinității pe care le preamărește: „Domnul este îndurat şi milosârd, îndelung răbdător şi plin de bunătate"/Domnul este bun pentru toţi şi îndurările sale se revarsă peste toată zidirea sa".

Psalmii lui David din *Vechiul Testament* au fost preluați de biserica creştină, devenind un model pentru poezia imnică universală.

II 1. ***Redactează o compunere, de una-două pagini, în care să caracterizezi un personaj principal / secundar dintr-o povestire / nuvelă / baladă / dintr-un roman / poem eroic studiat / ă.***

În realizarea compunerii, vei avea în vedere:

- identificarea tipului de personaj, raportat la subiectul operei literare respective;
- precizarea și exemplificarea a două mijloace de caracterizare a personajului;
- numirea și ilustrarea a patru trăsături ale personajului;
- prezentarea relațiilor personajului cu alte personaje ale operei literare;
- relevarea semnificației personajului.

Iapa lui Vodă *de Mihail Sadoveanu*

Caracterizarea personajului Comisul Ioniță

Plan

- caracterizare directă: portretul realizat de naratorul martor;
- caracterizare indirectă: povestirea comisului, relația cu boierul venit la hanul Ancuței, atitudinea față de voievodul Mihail Sturza, rolul calului;
- tipul de personaj — animator al povestirilor prin spiritul de competiție întreținut;
- elemente de originalitate; stilul.

Capodoperă a creației sadoveniene și a literaturii române, opera literară *Hanu-Ancuței* (1928) este comparabilă cu *Povestiri din Canterbury*, de Chaucer; „capodoperă de un echilibru desăvârșit, muzicală și unduitoare, gravă și surâzătoare, în care se armonizează eroicul și mâhnirea, pasiunea și resemnarea, accentul polemic și prietenia!“; „carte a filosofiei populare, făcând elogiul vieții curate, al bunătății și prieteniei.“[2].

Drumeții care poposesc la han au condiții sociale și îndeletniciri diferite, la o ulcică cu vin nou simt plăcerea prieteniei și deapănă istorii de demult, trăite de ei sau la care au fost martori.

Comisul Ioniță este unul dintre aceia care are plăcerea povestitului și o întreține și celorlalți, tot promițându-le o istorie și mai interesantă: „Ș-acuma să mai primim vin în ulcele și să încep altă istorie pe care de mult voiam să v-o spun...“ și istoria este amânată de poveștile altor personaje; cartea se termină cu:

„Și comisul Ioniță însuși, după ce a cuprins de după grumaz pe căpitanul Neculai sărutându-l, a uitat, cu desăvârșire că trebuie să ne spuie o istorie cum n-am mai auzit.“

Comisul este caracterizat direct de către narator „Era un om înalt, cărunt, cu fața uscată și adânc brăzdată. În jurul mustății tușinate și la coada ochilor mititei, pielea era scrijelită în crețuri mărunte și nenumărate. Ochiul lui era aprig și neguros, obrazul cu mustața tușinată părea că râde cu tristeță. Îl chema Ioniță comisul“.

Trăsăturile fizice sunt completate cu descrierea straiului, care vădea categoria socială și a calului, anticipându-se, astfel, istoria-anecdotă pe care personajul avea să o nareze.

„Dumnealui, Ioniță comisul, avea o pungă destul de grea în chimir, sub straie de șiac sur. Și venise călare pe un cal vrednic de mirare. Era calul din poveste, înainte de a mânca tipsia cu jar. Numai piele și ciolane! Un cal roib, pintenog de trei picioare, cu șaua naltă pe dânsul, neclintit într-un dos de părete, cu mănunchiul de ogrinji sub bot…“

Este un cal cu care comisul se mândrește: „Cal ca mine n-are nimeni…“, și atrăgând atenția asupra acestuia, fiind „cal dintr-o viță aleasă“ „urmaș al celebrei iepe a lui Vodă“, și-a pregătit începerea istorisirii.

Prin caracterizare indirectă, fapte, comportamente, atitudini, concepții, relații cu alte personaje, limbaj, se completează personalitatea eroului.

De la început, naratorul își exprimă direct simpatia: „Stătea stâlp acolo, în acele zile grase și vesele, un răzeș străin, care mie îmi era drag foarte. Închina oala către toate obrazele, asculta cu ochii duși cântecele lăutarilor și se lua la întrecere și cu moș Leonte la tâlcuirea tuturor lucrurilor de pe lumea asta...“

Atmosfera hanului, ulcelele cu vin și cântecele lăutarilor trezesc amintirea nostalgică a timpurilor apuse și nevoia de a povesti întâmplări cum nu s-au mai văzut. În vremea tinereței, sub domnia voievodului Mihail Sturza, necazurile îl duceau la scaunul domnesc pentru dreptate. Poposind la acest han pe timpul celeilalte Ancuțe, ca orice tânăr cutezător și nechibzuit îl cinstește cu ulcele de vin pe un boier abia sosit, îi povestește necazurile sale și ce va face dacă vodă nu-i rezolvă pricina, îl invită să-i pupe iapa în partea dorsală. Ajuns la domnie, se pierde puțin cu firea recunoscând în voievod pe boierul de la han, dar își păstrează respectul și cutezanța, arată documentele și va obține dreptate. La întrebarea domnitorului ce ar fi făcut dacă nu ar fi obținut dreptate, comisul răspunde râzând că nu-și ia cuvântul înapoi, iapa așteaptă peste drum. Vesel, domnitorul îl bate prietenește pe umăr. Comisul își încheie povestirea întărind ideea că toți trebuie să privească la acest cal „ca la un lucru rar… aista-i moștenire din iapa lui Vodă. Și când rânchează el și râde, parcă ar avea o amintire din alt veac și din acele zile ale tinereții mele. După asta puteți cunoaște ce fel de om sunt eu!“ Ultimul enunț, exclamativ, reprezintă o autocaracterizare.

Istorioara comisului, duios nostalgică, accentuează atmosfera prietenoasă, apropie sufletele și dezleagă limbile; după această povestire vor urma și altele.

Comisul a câștigat prietenia și respectul celor prezenți, naratorul însuși atribuindu-i apelative respectuoase, ceremonioase: „Dumnealui, comisul…“

Atmosfera hanului și istoriile depănate se află la hotarul dintre legendă și realitate, ceea ce atribuie și personajelor un aer misterios: „Calul cel slab al răzășului, din coasta hanului, simțind tăcere în preajmă, nechează deodată subțire și rânji înspre noi ca un demon. Ancuța își întoarse ochii sprâncenați spre el, înfricoșată și uimită“.

Două loturi *de Ion Luca Caragiale*

Caracterizarea personajului Lefter Popescu

Plan

- identificarea tipului de personaj: micul funcţionar;
- caracterizare directă: Lefter neîncrezător în norocul său;
- caracterizare indirectă: căutarea febrilă a biletelor câştigătoare; comportarea faţă de soţie şi faţă de ţigănci, relaţia cu prietenii şi cu şeful; demisia;
- semnificaţia personajului.

Incontestabilul său talent scriitoricesc, Ion Luca Caragiale şi l-a demonstrat şi în nuvelele create, printre care *Două loturi*, în care abordează tema vieţii micului funcţionar, terorizat de şeful său şi de existenţa sa umilă.

Personajul principal al nuvelei, Lefter Popescu, încearcă să iasă din această viaţă obscură printr-un câştig la loterie. Prin caracterizare directă, autorul îl prezintă ca pesimist, neîncrezător în norocul său, ceea ce-l determină să cumpere biletele de loterie cu bani de împrumut, aşa cum a fost sfătuit de prieteni.

Modalitatea principală de caracterizare a personajului este caracterizarea indirectă: faptele, atitudinile, comportamentul, concepţiile, limbajul, relaţia cu celelalte personaje, opinia acestora despre el.

Aflând de la căpitanul Pandele, cel care-i împrumutase banii, că biletele sunt câştigătoare, Lefter le caută cu disperare. Comportamentul în asemenea împrejurări este tipic personajului/tipului uman pe care-l întruchipează. Aspru şi irascibil cu soţia, îşi descarcă nervozitatea spărgând cele zece farfurii obţinute pe jacheta în buzunarul căreia crede că se află biletele. Brutal şi nedrept cu ţigăncile pe care le suspectează că vor să încaseze ele câştigul, împreună cu prietenii, căpitanul Pandele şi comisarul Turtureanu comite abuzuri, violenţe, devenind năpăstuitor al unor fiinţe sărmane, comite fapte necugetate. Aflând că ţigăncile au fost eliberate, revine la ele acasă încercând să le convingă să-i dea biletele, dar îşi primeşte răsplata meritată pentru faptele sale, este bătut şi alungat de chivuţe.

Cu cât se apropie scadenţa ridicării câştigurilor, cu atât sporeşte nervozitatea şi violenţa lui Lefter. În pericol să-şi piardă slujba, cu atât mai mult cu cât şeful, Turbatu îl vede la berărie cu prietenii, tocmai când ceruse concediu motivând că este bolnav, somat de şef să predea nişte lucrări, Lefter vine la birou şi găseşte într-un sertar biletele. Convins că se află în posesia unui câştig însemnat, îşi dă demisia, scriind cererea într-un stil preţios şi semnând cu forma franţuzită a numelui, Eleutheriu Poppescu. Limbajul violent cu chivuțele, stilul preţios din cererea de demisie, dialoul absurd cu soţia constituie o modalitate indirectă de caracterizare a personajului, ca şi numele acestuia. Atâta vreme cât este sărac se numeşte Lefter (fără bani). Popescu este un nume frecvent la români, semnificând o numeroasă categorie de indivizi, închipuindu-se bogat îşi schimbă numele.

Personajul evoluează interesant, el, cel supus şi umil, terorizat de sistemul social, devine irascibil şi violent cu cei mai slabi decât el, apoi arogant, când se crede bogat şi total dezechilibrat când primeşte lovitura de graţie, biletele sunt câştigătoare, dar viceversa. Din nou, destinul se dovedeşte potrivnic.

Moromeții *de Marin Preda*

Caracterizarea personajului Ilie Moromete

Plan

- tipul de personaj: micul proprietar de pământ; Ilie Moromete, personaj principal;
- caracterizare indirectă, tehnica comportamentistă, participarea la întrunirile din poiana fierarului Iocan, taclalele cu prietenii, drumul la munte, fuga fiilor, criza;
- relația cu familia, cu Tudor Bălosu, cu agentul fiscal şi cu prietenii;
- trăsături: inteligență, seninătate, autoiluzionarea, umorul, însingurarea;
- originalitatea şi semnificația personajului.

În literatura română de după cel de-al doilea Război Mondial, Marin Preda poate fi considerat cel mai mare prozator. Romanul *Moromeții* a fost apreciat drept primul roman psihologic din lumea satului, complexitatea sufletului țărănesc decurgând din caracterul complicat al relațiilor social-economice şi familiale, într-o perioadă aparent calmă, „timpul era foarte răbdător cu oamenii; viața se scurgea aci fără conflicte mari“.

Originalitatea lui Marin Preda constă în viziunea asupra satului şi noul tip de personaj: ţăranul mic proprietar de pământ, care-şi permite să contemple viaţa, să discute politică, citind ziare, eliberat de lupta pentru obţinerea pământului vital pentru existenţa sa. Totuşi, romanul surprinde procesul disoluţiei (destrămării) micii proprietăţi ţărăneşti, început în volumul I şi desăvârşit în volumul al II-lea al romanului.

În romanul lui Marin Preda apare mai puţin caracterizarea directă, doar sumare notaţii, mai ales de ordin moral, cât mai cu seamă caracterizarea indirectă: tehnica comportamentistă, prezentarea faptelor, atitudinilor, concepţiilor personajului şi individualizarea prin limbaj.

În expoziţia romanului *Moromeţii*, naratorul obiectiv prezintă personajele prin comportamentul lor. Ilie Moromete, personajul principal, în aşteptarea cinei, iese pe stănoagă şi aşteaptă un sătean cu care să stea la taclale. Apare vecinul său, Tudor Bălosu, pe care nu-l agreează, de aceea îşi disimulează intenţiile şi se grăbeşte să se folosească de orice prilej pentru a-l părăsi. Prin monolog interior, naratorul surprinde psihologia personajului. Atitudinea lui Moromete stârneşte animozitate vecinului.

Idealul lui Moromete, ca mic proprietar de pământ, este să-l păstreze intact, el mulţumindu-se cu cele două loturi, al lui şi al Catrinei, soţia lui. Intră în conflict cu cei trei fii mai mari, din prima căsătorie. Aţâţaţi de Guica, mătuşa lor şi sora lui Moromete, băieţii vor partea lor şi plănuiesc să fugă la Bucureşti. Asaltat de taxe, de „fonciire“, împrumutul la bancă şi de consecinţele fugii fiilor săi, Moromete se vede neputincios să-şi realizeze idealul.

Nu este înţeles de familie, relaţiile tensionate cu Catrina sunt cauzate de faptul că nu a trecut casa pe numele ei şi aceasta se teme să nu fie alungată de copiii lui Moromete din prima căsătorie.

Familia nu înţelege plăcerea lui de a glumi inteligent, de a povesti lucruri amuzante, de a pleca la munte cu porumb, nu pentru a face comerţ şi a câştiga bani (aşa cum face Tudor Bălosu), ci de dragul aventurii, că poate petrece ore întregi cu prietenii săi, Cocoşilă şi Dumitru lui Nae, povestindu-le cu umor ce-a văzut în casa lui Traian Pisică, cizmarul satului, cel cu mulţi copii, că în poiana fierarului Iocan îşi permit să facă politică.

Dar aflând că feciorii săi îl privesc cu duşmănie şi-l vorbesc de rău în sat pentru lipsa spiritului comercial, le aplică o corecţie moromeţeană, îi lasă şi pe ei să plece la munte, convins şi bucuros că nu vor avea succes.

Atitudinea fiilor cei mari şi asaltul datoriilor fac să se diminueze autoritatea lui în familie. Fuga lui Paraschiv şi a lui Nilă, vestea că Achim nu va trimite bani, aflată de la Scămosu, tulbură seninătatea şi mulțumirea lui Moromete. El îşi exprimă amărăciunea, „Băieții mei, Scămosule, sunt bolnavi…“ Şi continuă cu umor specific: «De ce să fugiți, frățioare? le-aş fi spus. Încet nu puteți să mergeți?»“.

Eşecul în familie îl dezechilibrează, meditează pe piatra de hotar a loturilor, încercând să înțeleagă unde a greşit şi ce are de făcut. Având pământ suficient pentru trebuințele familiei, s-a crezut liber, se autoiluzionase, acum era în pericol să intre în conflict cu lumea şi cu el însuşi: „El simțea că primejdia, care îl amenință, aceea de a-şi pierde pentru totdeauna linişte şi de a nu mai putea să se înțeleagă cu oamenii era cu mult mai mare decât aceea care ar fi urmat pierderii pământului…“ Din ce în ce mai tulburat şi mai neliniştit: „în linişte aceea desăvârşită a câmpiei, deodată el înțelese şi se linişti: întunericul nu putea fi fără fund. Acea lume necruțătoare care amenința să-l strivească (şi care pătrunsese cu sălbăticie până în sânul familiei) trebuia să aibă undeva un înțeles […] De acolo năvălea întunericul. Acum ştia ce avea de făcut, trebuia să pătrundă prin el.“

A fost nevoit să vândă salcâmul, simbolul unității familiei, este asaltat de datorii, au fugit fiii cei mari, va vinde pământ ca să-şi achite hangaralele (datoriile), să-l întrețină pe Niculaie la şcoală şi să cumpere alți cai. Deşi nu este un învins, totuşi Moromete îşi pierde seninătatea şi iluziile, se retrage în tăcere, renunță pentru un timp la plăcerile sale: poveştile cu prietenii, întrunirile din poiana fierăriei. Bălosu nu are satisfacția să-l vadă venind să apeleze la el. Moromete îşi păstrează demnitatea, rămânând un personaj exponențial. Chiar dacă pierduse din autoritate, Moromete este, în continuare, respectat. Cândva Țugulan îşi exprimase, în stil propriu admirația, înțelesese că Moromete era mulțumit cu ce avea: „era sănătos, avea copiii sănătoşi, avea două loturi de pământ, era un om deştept care îți făcea plăcere să stai cu el de vorbă […] şi pe lângă toate acestea mai era şi un om bun […] Ce om ciudat!“

„– Moromete, spuse el cu o voce scăzută, intensă. Uite, ascultă-mă aici… dumneata eşti singurul care meriți să ai nu două loturi, trei!“

În finalul primului volum al romanului, naratorul obiectiv preciza „Moromete intra într-o lungă stare depresivă din care n-avea să fie scos decât de marile zguduiri care se apropiau — izbucnirea celui de-al doilea război mondial.“.

Autorul are o vădită admirație față de personajul său, mărturisind că model pentru Ilie Moromete a fost însuşi tatăl său, Tudor Călăraşu.

Pașa Hassan *de George Coşbuc*

Caracterizarea personajului Pașa Hassan

Plan

- tipul de personaj;
- caracterizare directă şi caracterizare indirectă, fapte, comportament, relația cu alte personaje: paşa comandă oastei din loc ferit, provocării lui Mihai îi răspunde prin fugă;
- trăsăturile personajului: laşitatea, groaza trăită la paroxism, ironia naratorului;
- semnificația personajului; originalitatea baladei.

În balada lui George Coşbuc, *Paşa Hassan* este al doilea personaj principal, unul dintre comandanții armatei otomane în lupta de la Călugăreni din 1595, strălucită victorie strategică a voievodului Mihai Viteazul. Personajul Hassan este caracterizat indirect prin faptele sale, prin relațiile cu celălalt personaj principal, Mihai, prin procedeul antitezei.

Spre deosebire de Mihai Viteazul, care conduce iureşul luptei, Hassan se află „sub poala pădurii“ de unde trimite porunci. În timp ce ienicerii sunt spulberați de români, „paşa rămâne alături de drum,/Departe de luncă“, înspăimântat, confuz („Nu ştie de-i vis ori aieve-i“), atât de neaşteptată este înfrângerea; „Hassan, de mirare, e negru-pământ“ (caracterizare directă) „El vede cum zboară flăcăii Sucevei/El vede ghiaurul că-i suflet de vânt /Şi-n față-i puterile turcilor sunt/Tăriile plevei.“

Uimirea devine spaimă la provocarea cavalerească rostită necruțător de Mihai, descumpănirea („paşa-şi pierduse şi capul şi firea!“) se transformă în panică: „el fuge nebun“. Stăpânit de groază, pentru el Mihai capătă dimensiuni hiperbolice, pare o stihie dezlănțuită, năpustită asupra lui.

Gesturile disperate sunt ale omului cuprins de spaima morţii: îşi loveşte calul năprasnic cu scările, cu pumnii, „mai tare zoreşte“; „cu ochii de sânge, cu barba vâlvoi“ (caracterizare directă), „El zboară şoimeşte“, precizează ironic naratorul, totuşi i se pare „că-n loc e ţinut“. Abundenţa verbelor de mişcare la timpul prezent, inversiunile, metaforele, epitetele şi hiperbola surprind paroxismul la care ajunsese paşa în goana-i nebună: îi cade turbanul, îşi sfâşie veşmintele: „Aleargă de groaza pieirii bătut,/Mănâncă pământul“. Spaima este surprinsă în gradare ascendentă: „Îi dârdâie dinţii şi-i galben-pierit“, „Hassan a jurat/Să zacă de spaimă o lună“.

În mod ironic, naratorul pune salvarea paşei pe seama lui Alah şi sugerează proverbul cu fuga e bună, lăsând să se înţeleagă urmarea, astfel punând în evidenţă ruşinea, dezonoarea celui ce nu acceptă o luptă dreaptă.

Antiteza dintre cei doi conducători, Mihai Viteazul şi paşa Hassan pune în evidenţă în punctul culminant şi în deznodământ trăsăturile acestora: Mihai viteaz, în fruntea oastei sale ca exemplu şi îmbărbătare, are curajul să-şi pericliteze viaţa într-o luptă cavalerească: „Stai, paşă!Să piară azi unul din noi!“; Hassan laş, fricos, lipsit de demnitate, îşi păstrează viaţa prin dezonoare, fiind salvat de oştenii cărora trebuia să le fie model. Caracterizarea indirectă, dominantă înfăţişează reacţii, stări sufleteşti, trăiri la limita normalului, antieroice.

Originalitatea baladei constă în prezentarea, (dovadă şi titlul), unui antierou, ceea ce implică intenţia satirică a autorului.

Paşa Hassan *de George Coşbuc*

Caracterizarea personajului Mihai Viteazul

Plan

- tipul de personaj;
- caracterizare directă, portretul hiperbolizat, generat de groaza pe care o stârneşte lui Hassan;
- caracterizare indirectă: prezenţa voievodului în mijlocul luptei, vitejia şi demnitatea, provocarea paşei Hassan la luptă cavalerească;
- atitudinea naratorului; semnificaţia titlului baladei.

Deşi intitulată *Paşa Hassan*, nu acest personaj este eroul din baladă, ci Mihai Viteazul, ceea ce reprezintă element de originalitate şi procedeu, asociat antitezei, de a reliefa măreția voievodului muntean şi laşitatea căpeteniei turceşti. În structura baladei, ambele personaje sunt principale.

În prezentarea lui Mihai Viteazul, naratorul utilizează atât caracterizarea directă, portretul hiperbolizat, cât şi caracterizarea indirectă, fapte, atitudini, relații cu alte personaje, opinia acestora.

Balada începe tocmai cu imaginea voievodului în iureşul luptei, în fruntea oastei sale, aşa cum îl vede paşa Hassan, aflat deoparte, uimit de risipirea armatei sale. Vodă împrăştie „mulțimea păgână“, „cu fulgeru-n mână“, deschizând cale bravilor săi oşteni, în timp ce „fulgerul Sinan, izbit de pe cal/Se-nchină prin baltă“.

Zărindu-l deoparte pe Hassan, Mihai îşi face drum spre el „ca volbura toamnei“, „Şi intră-n urdie ca lupu-ntre oi“, „Şi-o vântură toată“. El pare, înspăimântatului paşă, „că-i suflet de vânt“, „groază şi vai“, vine „ca o furtună“.

Cu bărbătească cutezanță, Mihai îl provoacă la luptă, „Să piară azi unul din noi“. Se înțelege că scopul acestei provocări este scurtarea luptei în care cad victime oşteni şi de o parte şi de alta.

În conştiința îngrozitului Hassan, chipul voievodului ia proporții cosmice. Caracterizarea directă realizează un portret monumental viteazului domn: „Gigantică poart-o cupolă pe frunte,/Şi vorba-i tunet, răsufletul ger/Iar barda din stânga-i ajunge la cer/Şi vodă-i un munte“. Figurile de stil, epitetele, metaforele, aliterațiile: „Sălbaticul vodă e-n zale şi-n fier/Şi zalele-i zuruie crunte“, plasticizează portretul.

În această baladă, adevăratul erou legendar este Mihai, cu atât mai măreț, cu cât a stârnit groaza trăită paroxistic de către adversarul/duşmanul său. Urmărind gesturile, stările fizice şi sufleteşti ale paşei, notate amănunțit, implicit se evidențiază personalitatea voievodului muntean, care a reuşit să stârnească spaimă: „Căci vodă ghiaurul în toți a băgat/O groază nebună“. În mod simetric, balada se începe şi se încheie cu o referire la Mihai, accentuând vitejia fără margini a acestuia, implicit patriotismul — el îşi riscă, atât de brav, viața pentru libertatea țării sale. Mihai a fost şi este exemplar, un model de curaj, demnitate, spirit de sacrificiu. Este evidentă admirația autorului față de acest personaj, după cum este sesizabilă ironizarea şi ridiculizarea lui Hassan.

Monastirea Argeșului

Caracterizarea personajului Manole

Plan

- tipul de personaj;
- caracterizarea indirectă: semnificația visului, forța jurământului, drama meşterului Manole, semnificația zborului şi a fântânii;
- trăsături ale personajului, perseverența, respectarea jurământului, dragostea pentru Ana, asumarea destinului: zidirea ființelor celor mai dragi, jertfa totală;
- semnificația personajului şi a fântânii.

Manole este personajul principal al baladei, prezentat direct, de la început printr-o trăsătură, cel mai iscusit dintre meşteri: „Şi Manole, zece, /care-i şi întrece“. Odată stabilit locul mănăstirii, în zadar lucrează meşterii cu tot elanul, ceea ce construiesc ziua, se surpă noaptea, locurile fiind rele, câinii „latră-n pustiu/Şi urlă-n morțiu“.

Principala modalitate de caracterizare este indirectă, o reprezintă faptele, sentimentele, comportamentul, relațiile cu celelalte personaje.

Manole destăinuie tovarăşilor săi visul, jură cu toții, dar singurul care nu încalcă jurământul este el, cel mai împătimit creației, menit să facă sacrificiul cel mai mare: zidirea soției şi a copilului şi chiar jertfirea vieții sale.

Manole trăieşte drama cea mai teribilă, văzându-şi soția venind. Sunt zadarnice rugile sale, în disperată încercare de-a o salva: „Cât el o zărea,/ Inima-i sărea,/ În genunchi cădea/Şi plângând zicea:/– Dă, Doamne pe lume /O ploaie cu spume/[…] Mândra să-mi oprească/“; „Inima-i plângea/ Şi iar se-nchina/ Şi iar se ruga: /Suflă, Doamne, un vânt,/[…]Mândra să-mi întoarne“.

Din prea mare dragoste pentru Manole, Ana învinge orice piedică; nimic n-o abate din drum.

Drama lui Manole atinge punctul culminant în actul zidirii: „Manole turba,“, „Iar Manea ofta/Şi se apuca/Zidul de zidit/Visul de-mplinit“ Nici vaietele, nici rugămințile ei nu-l opresc din zidit: „Manole turba/Şi mereu lucra“.

După intensă suferință şi jertfire prețioasă, Manole şi tovarăşii săi răspund mândrindu-se că pot zidi o mănăstire „mult mai frumoasă, mult mai luminoasă“.

Acest orgoliu nemăsurat le-a pecetluit destinul. Nici Manole, nici meşterii nu acceptă destinul impus, ci şi-l asumă. Lăsaţi pe acoperişul bisericii, încearcă să zboare cu aripile de şindrilă. Numai în locul unde a căzut Manole a apărut o fântână, simbol al sacrificiului. „Cu apă sărată,/ Cu lacrimi udată!“, el fiind singurul care şi-a împlinit vocaţia de creator, de artist, n-a încălcat jurământul (sufletul lui e curat), a zidit fiinţele cele mai dragi (şi-a zidit inima) şi prin aceasta şi-a câştigat rolul de creator de frumuseţi — biserica, înălţare a sufletului. Fântâna mai semnifică şi setea, izvorul inepuizabil de frumos.

În această baladă cu caracter de legendă, creatorul anonim ilustrează mitul jertfei şi al creaţiei, unul din cele patru mituri fundamentale ale poporului nostru, după aprecierea criticului şi istoricului literar George Călinescu. Celelalte mituri sunt mitul etnogenezei (formării poporului român) – „Traian şi Dochia“, mitul erotic – „Zburătorul“, mitul transhumanţei – „Mioriţa“.

Personajul Manole a atras, a fascinat pe unii scriitori care au realizat opere literare precum dramele: *Meşterul Manole*, de Octavian Goga şi *Meşterul Manole*, de Lucian Blaga sau balada *Meşterul*, de Nicolae Labiş etc.

Dan, căpitan de plai *de Vasile Alecsandri*

Caracterizarea personajului Dan

Plan

- tipul de personaj;
- caracterizarea directă realizată de narator şi de Ghirai-han;
- caracterizare indirectă: vajnic străjer la hotarul ţării, vigilenţa, cutezanţa, meditaţia tristă, vitejia în lupta cu tătarii, captivitatea, refuzul vieţii câştigate cu preţul trădării legii creştineşti, moartea;
- semnificaţia personajului.

Aşa cum sugerează şi titlul poemului, personajul principal este Dan, vechi oştean al lui Ştefan cel Mare, ca şi prietenul său, Ursan. Ca erou, Dan a intrat în legendă, aşa cum relevă motto-ul, fragmentul de cântec popular.

Din caracterizarea directă, a naratorului, se desprind câteva trăsături: „Bătrânul Dan trăieşte ca şoimul singuratic“, „vechi pustnic, rămas singur din timpul său afară“, „trist“, meditează la viaţa sa, închinată ţării; „munţii, albi ca dânsul, se-nclină-n depărtare“, „dalba-i vitejie“ a înfruntat multe urgii.

Principala modalitate de caracterizare este indirectă, adică prin faptele, comportamentul, atitudinile şi sentimentele eroului, limbajul, relaţiile cu alte personaje.

Ajuns la vârsta senectuţii, în momente de melancolică meditaţie, Dan rămâne la fel de vigilent ca în tinereţe. Integrat organic naturii, în mijlocul căreia îşi îndeplineşte cu cinste şi curaj nobila misiune, află din semne de el ştiute, din graiul a „doi vechi stejari/Crescuţi dintr-o tulpină pe culmea cea de munte/Ş-având ca o coroană un secul pe-a lor frunte“ că ţara este în primejdie. Imediat se pregăteşte să-i înfrunte pe duşmani până sosesc oştenii: „La luptă, Dane, ţara-i în jaf, ţara-i în foc!“ Constată cu mândrie că „pe inimă şi paloş rugina nu s-a pus“. Îşi doreşte viaţă numai pentru a apăra ţara. Şi, împreună cu prietenul său, Ursan, ţin piept duşmanului: „Fug toţi şi pier din cale-i“, îşi apără prietenul rănit până la apariţia Fulgăi, care-şi salvează tatăl, dar bătrânul şi curajosul Dan este luat în captivitate. Lui Ghirai han îi răspunde demn şi hotărât, refuzând viaţa câştigată prin dezonoare (i se ceruse să renunţe la legea strămoşească): „Ceahlăul, sub furtună, nu scade muşunoi!“ Îşi doreşte un sfârşit demn, „Dup-o viaţă lungă, ferită de ruşine,/Mormântul meu să fie curat şi alb ca mine!/Aşa m-au deprins Ştefan, uşoară ţărâna-i fie!“

Atitudinea lui Dan stârneşte admiraţia hanului, care-l cinsteşte ca pe tatăl său, cu mâna lui taie lanţul captivităţii şi-i îndeplineşte ultima dorinţă, îi dă calul său pentru a ajunge la hotarul ţării să mai sărute o dată glia. Dan îngenunchează fericit, priveşte cu ochii-n lacrimi pământul ţării sale, îl sărută „smerit“ ca pe o moaşte după ce-şi făcuse cruce: „Pământul […] tresare şi-l […] recunoaşte“. Întors în cortul hanului, moare, stârnind admiraţia tătarului: „O! Dan viteaz, ferice de tine care pere/Având o viaţă verde în anii tinereţii/Şi albă ca zăpada în iarna bătrâneţii!...“

În prezentarea personajului şi a faptelor sale, autorul foloseşte construcţii retorice, numeroase figuri de stil, metafore, comparaţii, epitete, hiperbola.

Din dialogul celor doi prieteni, Dan şi Ursan, se desprind trăsături ale acestora: sunt doi vechi oşteni ai lui Ştefan, animaţi de patriotism, rămaşi să ducă mai departe aspiraţia de libertate şi demnitate naţională, sunt doi eroi exemplari.

III. 1. ***Rezumă în zece-douăzeci de rânduri, subiectul baladei „Monastirea Argeșului" / „Pașa Hassan", de George Coșbuc / poemul eroic Dan, căpitan de plai, de Vasile Alecsandri.***

Monastirea Argeșului

Negru-Vodă, însoţit de Manole şi alţi nouă zidari şi calfe, caută pe Argeş în jos un zid părăsit unde să fie clădită o mănăstire. Voievodul le promite bogăţii dacă realizează o mănăstire cum n-a mai fost, dar îi şi ameninţă cu moartea. În vis, o şoaptă de sus îi spune lui Manole că trebuie zidită cea dintâi soţie sau soră care va veni în zori cu mâncare. Toţi jură că vor păstra taină asupra jertfei care trebuie făcută. În zori de zi Manole îşi vede soţia venind, se roagă Domnului să dea ploaie cu spume şi vânt năprasnic s-o oprească pe Ana, dar nimic n-o face să se întoarcă. Deşi adânc îndurerat, Manole o ia în braţe, o aşează pe ziduri, spunând că vor să glumească şi o zideşte, în ciuda rugăminţilor şi vaietelor acesteia.

La terminarea zidirii vine Negru-Vodă care se arată încântat de minunăţia construită. Îi întreabă pe meşteri, dacă ar putea zidi altă mănăstire mult mai frumoasă. Cu mândrie, aceştia răspund că ar putea, ei fiind meşteri cum n-au mai existat pe lume. Atunci vodă porunceşte să fie dărâmate schelele şi meşterii să rămână pe acoperişul bisericii. Meşterii îşi construiesc aripi de şindrilă cu care să coboare de pe acoperiş, dar toţi mor. În locul în care s-a prăbuşit Manole, în timp ce auzea vaietul din ziduri a apărut o fântână cu apă sărată.

Pașa Hassan *de George Coşbuc*

Mihai Vodă se află pe câmpul de luptă, în fruntea oastei sale, risipind păgânimea, în timp ce Hassan, la loc ferit, uimit de înfrângere, transmite porunci ienicerilor să reziste.

Mihai Viteazul îl vede pe Hassan, îşi deschide drum către el şi-l provoacă la luptă. Îngrozit, paşa Hassan fuge mâncând pământul. Îşi bate disperat calul, îşi rupe veşmântul, părându-i-se că nu fuge destul de repede.

Spaima îl face să-l vadă pe Mihai la proporţii gigantice. Dârdâind şi palid, îşi găseşte salvarea, ajungând la tabăra spahiilor. Toţi beii au înţeles spaima paşei, Mihai stârnind groază tuturor.

Dan, căpitan de plai *de Vasile Alecsandri*

Bătrânul Dan, vechi oştean al lui Ştefan cel Mare, ca şi Ursan, veghează încă la hotarul ţării. Află că ţara este atacată de tătari, îşi ia armele şi împreună cu prietenul său ţin piept duşmanilor până la sosirea arcaşilor. În luptă, Ursan este rănit. Dan îl apără cu preţul libertăţii sale, până când Fulga reuşeşte să-şi salveze tatăl. Dan este luat în captivitate de către Ghirai han. Hanul tătar îi cruţă viaţa cu preţul renunţării la legea creştinească. Demn şi curajos, Dan refuză, exprimându-şi dorinţa de a-şi sfârşi viaţa în cinste, aşa cum a trăit şi cum a fost deprins de Ştefan-vodă. Cutează să-şi mărturisească ultima dorinţă, aceea de a săruta, pentru ultima oară, pământul patriei. Impresionat, hanul tătar îl eliberează din lanţuri, îi dă calul lui şi-i permite să ajungă la hotarul ţării. Dan îngenunchează, îşi face cruce şi sărută pământul ca pe moaşte. Se întoarce în cortul lui Ghirai şi cade mort, stârnind admiraţia hanului.

2. *Rezumă, în douăzeci și cinci de rânduri, subiectul nuvelei „Două loturi“, de Ion Luca Caragiale / al romanului „Moromeții“, de Marin Preda (fragmentele din manual).*

Două loturi *de Ion Luca Caragiale*

Domnul Lefter, împreună cu soţia sa, caută cele două bilete de loterie despre care a aflat că au ieşit câştigătoare. El cumpărase biletele cu bani împrumutaţi de la căpitanul Pandele, convins că astfel ar putea avea mai mult noroc.

Lefter trimite şefului său, Turbatu, o scrisoare rugându-l să-i acorde trei zile de concediu, fiind bolnav. Astfel ar putea să caute biletele.

La un moment dat, Lefter îşi aminteşte că a pus biletele în jacheta cenuşie de vară. Soţia sa îi spune că a dat-o chivuţei Ţâca în schimbul a zece farfurii. Furios, Lefter sparge farfuriile, apoi, însoţit de căpitanul Pandele, de comisarul Turtureanu şi de doi sergenţi merge acasă la ţigănci ca să obţină jacheta. Lefter nu găseşte biletele la acestea, comisarul Turtureanu o arestează pe Ţâca şi pe mama ei, le apostrofează şi le maltratează.

La berărie, unde se întâlneşte cu prietenii, Lefter este văzut de şeful său care-l somează să se prezinte la serviciu.

Lefter se duce încă o dată la ţigăncile care fuseseră eliberate, cu speranţa că va obţine biletele. Acestea se reped la el, îl lovesc cu ce apucă şi-l alungă.

La serviciu, şeful îi cere un dosar şi astfel Lefter găseşte biletele în sertarul biroului. Convins că este câştigător a unei mari sume de bani, Lefter îşi dă demisia şi se grăbeşte să-şi ridice câştigurile, dar află că biletele sunt câştigătoare, dar viceversa, ceea ce îi provoacă o criză de nervi. În încheierea nuvelei, autorul mărturiseşte că nu ştie ce s-a întâmplat cu eroul său. Alţi autori l-ar prezenta după mulţi ani, bătrân, plimbându-se dimineaţa, prin faţa Universităţii, iar seara în jurul Observatorului pompierilor, murmurând „viceversa“, iar pe soţia sa, ca maică bătrână la mănăstirea Ţigăneşti, toată ziua adunând cioburi de străchini.

Moromeţii *de Marin Preda*

La începutul verii, cu câţiva ani înaintea celui de-al doilea război mondial, într-o sâmbătă seara, familia Moromete se întoarce mai devreme de la munca câmpului.

În aşteptarea cinei, cei trei fii ai lui Moromete, din prima căsătorie, se culcă, Paraschiv pe prispă, Nilă în casă şi Achim în grajd. Fetele, Tita şi Ilinca, se duc la gârlă să se scalde, iar Moromete iese în drum cu ţigara în gură. Apare vecinul său, Tudor Bălosu care-l întreabă dacă s-a hotărât să-i vândă salcâmul.

*

O femeie o anunţă pe Catrina că vine perceptorul. Ea ascunde lucrurile, Moromete îl trimite pe Paraschiv cu căruţa şi plugul la lot, apoi pleacă la fierarul Iocan să împrumute bani până le trimite Achim. Acesta nu are să-i dea, de aceea Moromete se duce la Scămosu, negustor de găini. De la acesta Moromete află că băieţii lui sunt înţeleşi să fugă de acasă şi că Achim, plecat cu oile la Bucureşti, nu-i va trimite bani. Dezmeticindu-se şi înţelegând situaţia, încearcă să-şi păstreze cumpătul.

*

Catrina încearcă să afle de ce Moromete este aşa de supărat şi de tăcut. Insistenţele ei îl fac să izbucnească, răcneşte şi-o ameninţă cu pumnul, apoi dispare, după colţul casei.

*

Cu toată aparenta lui nepăsare, Moromete se schimbase: nu mai răspunde jovial la salut, nu mai stă ceasuri întregi pe prispă sau pe stănoagă, nu mai participa la întrunirile din poiana lui Iocan; acolo rămăsese numai capul lui din humă arsă, făcut de Din Vasilescu.

Trei ani mai târziu izbucnea războiul.

3. Rezumă, în maximum 10 rânduri, fragmentul din capitolul al IV-lea al romanului „Amintiri din copilărie".

Amintiri din copilărie *de Ion Creangă*

(fragment din capitolul al patrulea)

În toamna anului 1855, Nică trebuie să părăsească satul Humuleşti pentru a merge la şcoala de la Socola. În zadar încearcă s-o convingă pe mamă să renunţe la idee. Se străduieşte să inventeze tot felul de motive, dar mama rămâne neînduplecată. De astă dată este susţinută chiar şi de tată. Naratorul evocă cu mare emoţie satul de care se simte atât de legat. Aminteşte de petreceri, de bucuriile avute, de aceea îi este atât de greu să se despartă de acestea. Nică şi Zaharia Gâtlan trebuie să plece cu moş Luca, harabagiul, cu căruţa lui trasă de doi cai ca nişte zmei. Îşi i-au rămas bun de la părinţi cu lacrimi în ochi.

ADDENDA TEXTE FUNCȚIONALE

Modele

Cerere

Domnule Director,

Subsemnata, Stănculescu Mirela, elevă în clasa a VII-a, la Şcoala Mircea Vulcănescu din Deva, vă rog să-mi eliberați o adeverință din care să reiasă că sunt elevă la această şcoală.

Menționez că această adeverință îmi este necesară la Clubul Gimnaştii Pasionați, din care fac parte.

27 octombrie 2007 Stănculescu Mirela

Domnului Director al Şcolii Mircea Vulcănescu, Deva

sau

Doamnă Preşedintă,

Subsemnatul, Voicu Daniel, elev în clasa a VII-a, Şcoala Victor Babeş din Arad, vă rog să binevoiți a aproba înscrierea mea în Clubul Ecologist din localitate.

Solicit aceasta întrucât mă atrage activitatea care se desfăşoară la acest club şi pot să-mi valorific aptitudinile.

15 noiembrie 2007 Voicu Daniel

Doamnei Preşedintă a Clubului Ecologist, Arad

Invitație

Mangalia, 20 mai 2008

Doamnă Dirigintă/Profesoară/Directoare,

Cu respect și cu deosebită bucurie vă invităm la *Festivalul Portului Popular*, desfășurat în ziua de 10 iunie 2008, începând cu ora 11.00, la *Casa Țăranului Român*. *Grupul Mâini Îndemânatice*, din care fac parte, a realizat câteva costume populare foarte frumoase.

Aștept cu emoție aprecierea dumneavoastră.

Cu respect,
Diana Dumitrescu

sau

Pitești, 5 mai 2008

Draga mea/Dragul meu,

Te invit, în ziua de 10 mai, la ora 11:00, în Parcul Trandafirilor, să admirăm împreună frumusețea florilor aranjate în Expoflora.

Pe curând,
Marcu/Marcela

Telegramă

Felicitări! Ești super!

Călin

sau

Sosesc, 23 aprilie, ora 20.30

Dana

Scrisoare de felicitare

Medgidia, 17 iunie 2007

Draga mea,/Dragul meu coleg,

Te felicit cu prilejul obținerii premiului I la Concursul de creații S.F.

Performanța ta nu mă surprinde. Sunt mândră/mândru că am o asemenea prietenă/un astfel de coleg.

Cu mare bucurie,
Roxana/Radu

Capitolul
IV

REZOLVAREA TESTELOR PROPUSE PENTRU EVALUAREA UNITĂȚILOR DE ÎNVĂȚARE

UNITATEA 1: CARTEA

Varianta 1

1. **Câmp lexical:** *carte, literatură, volum, scriitor, editor*.

2. Formula (clişeu) internațională: *pro domo*.

3. Enunțul „*pâinea voastră cea de toate zilele*“, parafrazarea expresiei biblice (din rugăciunea Tatăl Nostru) semnifică creația literară; „*îți dă mâna*“ este o expresie populară cu sensul „*îți permiți*“.

4. În textul literar apare dialogul, emițător - editorul este singurul activ, receptorul nu-i răspunde: „*Ilie Ionescu-Ilion se resemnase, hotărât să-şi păstreze tăcerea...*“, astfel încât dialogul, de fapt, devine monolog. Mesajul informează asupra relației editor - scriitor.

5. Propozițiile din primul alineat:

   P_1: *Ce-i literatura altceva decât pâinea voastră cea de toate zilele?* → propoziție interogativă, neexclamativă, afirmativă, principală, dezvoltată;

   P_2: *Zi* → propoziție enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă, principală;

   P_3: *că nu-i aşa* → propoziție enunțiativă propriu-zisă, negativă, secundară, completivă directă, simplă;

   P_4: *dacă-ți dă mâna* → propoziție enunțiativă propriu-zisă, afirmativă, neexclamativă, subordonată circumstanțială condițională, dezvoltată;

   P_5: *Hai!... Hai!* → propoziție enunțiativă, imperativă, afirmativă, principală, simplă;

P$_6$: *Îndrăzneşte* → propoziție enunțiativă, imperativă, afirmativă, principală, simplă;

P$_7$: *Dacă ai curaj* → propoziție enunțiativă, neexclamativă, afirmativă, subordonată circumstanțială condițională, simplă.

6. • *Ce* = pronume interogativ invariabil;
- *altceva* = pronume nehotărât;
- *voastră* = adjectiv pronominal posesiv;
- *toate* = adjectiv pronominal nehotărât;
- -*ți* = pronume personal, persoana a II-a, singular;
- *dumneata* = pronume de politețe, persoana a II-a, singular;
- *eu* = pronume personal, persoana I, singular;
- *care* = pronume relativ;
- *cei* (*acei*) = pronume demonstrativ de depărtare, numărul plural;
- *ăştia* = pronume demonstrativ de apropiere, numărul plural, forma populară;
- *tot* = adjectiv pronominal nehotărât;
- *dumitale* = pronume de politețe, persoana a II-a, singular;
- *se* = pronume reflexiv, cazul acuzativ, forma neaccentuată;
- *i* = pronume personal, persoana a III-a, plural, forma neaccentuată, cazul acuzativ;
- *nimic* = pronume negativ;
- -*şi* = pronume reflexiv, cazul dativ, forma neaccentuată;
- -*l* = pronume personal, persoana a III-a, genul masculin, singular, cazul acuzativ, forma neaccentuată;
- -*o* = pronume personal, persoana a III-a, singular, genul feminin, cazul acuzativ, forma neaccentuată;
- *mă* = pronume personal, persoana I, numărul singular, cazul acuzativ, forma neaccentuată;
- (*pentru*) *mine* = pronume personal, persoana I, numărul singular, caz acuzativ, forma accentuată;
- *alt* = adjectiv pronominal nehotărât;
- -*mi* = pronume personal, persoana I, singular, forma neaccentuată, cazul dativ;
- *îmi* = pronume personal, persoana I, numărul singular, cazul dativ.

7. În acest text apar, ca moduri de expunere, dialogul (de fapt monolog) şi naraţiunea (foarte succintă).

8. Omonime:

- *mai*: substantiv, adverb;
- *fie*: verb, conjuncţie;
- *bun*: adjectiv, substantiv.
- *mare*: adjectiv, substantiv;
- *mine*: pronume, substantiv;

9. ***Carte – Magică bijuterie de cuvinte și imagini***

Monolog:

Cartea! Magie de cuvinte! Lumea cuvintelor simple, nărăvaşe, a cuvintelor muguri, a cuvintelor spini, deschizătoare de drumuri, de inimi sau de nelinişti, zâne sau vrăjitoare… Pe câmpul alb cu oi negre, se perindă scene ca-n filme, scene ca-n intimitatea casnică, cu oameni buni şi oameni răi, cu bucurii şi necazuri. Te văd aplecată spre chipul neprihănit al copilului gungurind, al copilului în luptă cu cartea, uneori greu de descifrat, te văd sorbind cuvinte dintr-o scrisoare care-ţi înaripează viaţa sau te aruncă-n deznădejde. Te văd încercând să te-mpaci cu tine şi cu lumea, să mergi înainte cu fruntea sus pe calea vieţii către apus. Vei surâde sau vei plânge în singurătate? Să ştii: cartea e o mare consolare; totdeauna o prietenă!

Dialog

– De ce eşti trist?… parcă ţi s-au înecat corăbiile.

– Astăzi n-am tras o carte norocoasă. Am fost la un interviu. Părea să am un atu, dar în ultimul moment am constatat că era o cacealma. Postul era rezervat pentru cineva cu multe cărţi de credit grase. Ştii proverbul? Ai carte, ai parte! Da, dar ce fel de carte, nu se spune. Desigur nu carte de muncă a unui intelectual fără spate puternic.

– Nu dispera! Până atunci consolează-te cu cărţi de lectură, îţi oferă lumi neimaginate, poţi călători în timp şi în spaţiu. Şi poate aşa vei găsi şi cartea ta norocoasă.

– Să dea Domnul!

10. Metafore: „*pulberea iubirii*“, „*o mică floare*“, „*vijelii cumplit de grele*“, „*biata floare*“.

Toate metaforele exprimă manifestările sentimentului iubirii.

Varianta 2

1. **Metafore:** *„peştele-literă"*, *„alfabetul mării"*, *„păsările-n zbor"*, *„norii"*, *„uitata scriere"*, *„stranii alfabete"*, *„scrisul"*.

2. Aceste metafore compun sfera poeziei, universul poetic care se identifică cu tainele naturii — marea şi peştii, cu zborul — nevoia de înălţare, sugerat de zborul păsărilor care devin idei poetice (*„o frază"*), cu pietrele şi norii, purtători ai unor vechi poveşti.

3. Universul poetic este figurat prin elemente ale naturii terestre şi cosmice, prin tainele acestora, scrise în propria substanţă şi care trebuie *„citite"*, prin harul creatorului: *„totul este scriere"* (am zice informaţie, cod) *„peştele, marea, păsările, norii, piatra"*, toate aşteaptă să fie citite, ele spunând *„o poveste"*. Eul liric este şi el o scriere, ascunde *„istorii vaste"*, uitate imnuri. În singurătate, gândurile plăsmuitorului sunt litere, fraze, adaptate vremurilor, *„timpul meu preschimbă scrisul"*.

4. **Paralelism şi repetiţie:**
   - *„Scriere este totul/Totul este scriere"* (propoziţie formată din subiect şi predicat nominal);
   - *„O, de-aş putea să te citesc/O, de-aş putea să desluşesc"*;
   - *„o frază"*.

5. Mesajul este concentrat în primul şi ultimele trei versuri: *„Scriere este totul"*, *„O, de-aş putea să te citesc"*/ *O, de-aş putea să desluşesc / aceste stranii alfabete"*.

   Idealul poetic este *„citirea"*, *„desluşirea"* tainelor lumii şi ale vieţii şi recreere, adică *„scriere"* şi *„rescriere"*.

   Sensul profund al metaforei *„scriere"* este acela de creaţie.

6. **Câmp lexical:** *scriere, literă, alfabet, poveste, frază, scrisul.*

7. • *o* = articol nehotărât, genul feminin, numărul singular. Atribuie substantivului pe care-l însoţeşte (*o frază, o poveste*) valoare generală, de filozofie poetică;

   • *o* = interjecţie exprimă zbuciumul interior al eului liric, dornic să creeze; *„O, de-aş putea să desluşesc / aceste stranii alfabete..."*

8. P$_1$: *O, de-aş putea* → propoziţie enunţiativă, optativă, subordonată, simplă, afirmativă;

- *o* = interjecţie, exprimă neliniştile eului liric, „idealul poetic";
- *de* = conjuncţie subordonatoare introduce propoziţia subordonată circumstanţială condiţională;
- *aş putea* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a II-a, modul condiţional-optativ, timpul prezent, persoana I, numărul singular. (subiectul este inclus în persoana verbului);

P$_2$: *să desluşesc aceste stranii alfabete…* → propoziţie enunţiativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată, completivă directă;

- *să desluşesc* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana I, numărul singular; subiect inclus;
- *alfabete* = complement direct, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul plural, cazul acuzativ. nearticulat;
- *aceste* = atribut adjectival pronominal, exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, genul neutru, numărul plural, cazul acuzativ (se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „alfabete");
- *stranii* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil, cu trei forme, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „alfabete", genul neutru, numărul plural, cazul acuzativ.

9. Poezia are o **versificaţie** modernă, versuri libere şi albe, adică un ritm adaptat fluxului afectiv al eului liric, fără rimă.

UNITATEA 2: STRUCTURI NARATIVE ÎN PROZĂ

Varianta 1

1.
- articol hotărât enclitic: *le*, *l*, *lor*, *a*, *ei*, *i*;
- articol nehotărât: *o*, *un*;
- articol posesiv-genitival: *ale*, *al*.

2. - pronume personal: *te, mi, îi, mă, le, tu, mine, lui, îl, -l*;
   - pronume de politețe: *d-ta, dumitale*;
   - pronume relativ: *care, căruia, cine, ce*;
   - pronume reflexiv: *se*;
   - pronume nehotărât: *cineva, toți*;
   - pronume demonstrativ: *acestea.*

3. **Verbe:**
   - *era* (*bun prieten*) = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a numărul singular, împreună cu numele predicativ „*prieten*" formează predicatul nominal;
   - *ai apucat* = verb predicativ, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul perfectul compus, persoana a II-a, numărul singular;
   - *să faci* = verb predicativ, conjugarea a III-a, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a II-a, numărul singular;
   - *zise* = verb predicativ, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfectul simplu, persoana a III-a, numărul singular.

4. - *În grădiniță am semănat legume necesare casei*;
   - *M-a izbit privirea lui rece.*

5. **Arhaisme:** *nălbar, iarmaroc, birtaş, arvună.*

6. În text apar ca moduri de expunere narațiunea, dialogul şi monologul. Monologul exprimă nedumerirea şi îngrijorarea personajului.

7. Textul este o structură narativă pentru că există un narator obiectiv şi personaje care dialoghează despre nişte întâmplări.

8. Nălbarul (doctor veterinar) îi pretinde ministrului, prieten al său, cu care-l confundă lumea, despăgubire pentru că şi-a pierdut clientela din cauza acestei asemănări. Când a mers la iarmaroc pentru treburi profesionale a fost uimit că sergenții, birtaşul şi chelnerii l-au salutat şi l-au servit ca pe ministru.

Varianta 2

1. În acest text literar apar, ca moduri de expunere, narațiunea, descrierea şi dialogul.
2. La sfârşitul lui februarie „*era încă tare frig. Afară, un cer cenuşiu, vânt, lapoviță, dâmburi pleşuve, livezi inundate, şiruri lungi de viță de vie uscată*“. Piciul călătoreşte în vagon de săraci la Paris, unde se afla fratele său. Călătoria ține două zile chinuitoare.
3. Piciul călătoreşte la Paris, într-un vagon ticsit cu săraci. Drumul este chinuitor, personajul flămânzind, neavând bani pentru mâncare şi fiind îmbrăcat necorespunzător vremii. Întâlnirea cu fratele său este bucurie şi pentru că se termină chinurile îndurate.
4. Suferințele fizice ale personajului narator constau în frigul, foamea şi poziția nemişcată a corpului, stări trăite în timpul celor două zile de călătorie. Este chinuitoare foamea, cu atât mai mult cu cât cei din jur mâncau mult. Puținii bani pe care-i avea îi păstra pentru întoarcere, dacă nu şi-ar fi întâlnit fratele. În ciuda acestor suferințe intense, Piciul se simțea fericit, ştiind că la Paris îşi va găsi fratele; scăpase de şcoala din Sarlande.

   La sosire, se repede în brațele fratelui: „*şi sufletele noastre se îmbrățişară cu toată puterea brațelor*“.
5. În acest fragment apar două tipuri de naratori: în primul rând, personajul-narator, Piciul, relatarea făcându-se la persoana I şi intervenția scurtă a unui narator obiectiv care surprinde unele stări sufleteşti ale personajului-narator (narațiune la persoana a III-a, de exemplu: „*Ah, oraş mare şi crâncen, câtă dreptate avea Piciul să se teamă de tine!*“)
6. Piciul realizează un portret fratelui său: „*statura lui înaltă, cam adus din spate, cu brațele-i lungi ca nişte stâlpi de telegraf, care-mi făceau semne de după grilaj*“, caracterizare directă (descriere). Se adaugă sentimentele celor doi frați.
7. În fragment apare **enumerația**: „*marinari beți care cântau, țărani greoi…, bătrânele cu coşnițele lor, copii, pureci, doici… Cu duhoarea lui de lulea, de rachiu, de cârnați cu usturoi şi de pere mucegăite*“.

8. **Verbele:**

- *aş trăi* = verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul condiţional-optativ, timpul prezent, persoana I, numărul singular, funcţia de predicat verbal;
- *trebuie* = verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, funcţia de predicat verbal;
- *să fie* (*tot atât de bătrân*) = verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, formează predicatul nominal împreună cu numele predicativ, exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil, cu patru forme, genul masculin, numărul singular, cazul nominativ, gradul comparativ de egalitate;
- *nu voi uita* = verb predicativ, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul viitor, persoana I, numărul singular, forma negativă, funcţia de predicat verbal.

9. ***O călătorie***

Plănuită din timp sau ivită pe neaşteptate, o călătorie este un eveniment. Trenul îţi oferă surpriza unor vecinătăţi plăcute, sau nu. Cu autoturismul personal apar alte plăceri sau neplăceri. Cel mai mult mi-ar plăcea o croazieră pe Dunăre, de la Sulina spre izvorul fluviului, în Pădurea Neagră. Deocamdată, aceasta este o călătorie imaginară. Şi de ce nu? Tot călătorie este. În legănarea undelor să priveşti apa, malurile cu flora şi fauna specifice Deltei Dunării. Să te imaginezi în zbor, plutind alene, în voia curenţilor lini sau vijelioşi, în strigăte de cormorani. Să-ntâmpini primele raze de soare, abia mijinde pe cer, la orizont, apoi, înălţate tot mai sus, să le saluţi de sub umbrela protectoare şi în sfârşit, în amurg, brăzdând valurile fluviului înainte să se ascundă după deal, pădure şi maluri nu prea înalte. Îi şopteşti „somn uşor!“ şi-i dai întâlnire a doua zi. Şi uite-aşa călătoreşti… în vis!

Varianta 3

1. În fragment apar, ca moduri de expunere, naraţiunea şi dialogul.
2. Prin dialog, băieţii se instruiesc; tatăl lor le explică unde îşi au originea unii pomi fructiferi, precum mărul, cireşul ş.a., astfel satisfăcându-le curiozitatea cunoaşterii.

3. Într-o dimineață, personajul narator, însoțit de băieți, pune araci ca să susțină pomişorii plantați. În timp ce muncesc, tatăl le explică de unde au fost aduşi pomii fructiferi. După astfel de muncă, mâncarea este mai gustoasă. În trunchiul copacului vor construi o scară, după ce mută albinele într-un stup pe care-l amenajaseră şi după ce adună toată cantitatea de miere şi ceară.

Din ceară a confecționat mai multe lumânări, apoi a făcut pantofi din arborele de cauciuc pentru toată familia. Încântați de toate realizările, îi mulțumesc lui Dumnezeu.

4. Personajul narator, tatăl, este un om învățat, priceput şi cu dragoste pentru familia sa.
Soția îşi iubeşte familia şi îşi ajută soțul în tot ceea ce întreprinde.
Băieții, fiecare în felul lui, este harnic şi dornic să învețe cât mai multe lucruri. Se adaptează condițiilor şi se bucură de viață.

5. **Enumerații:** „*nucii, castanii şi cireşii*", „*nucile, merele pădurețe şi afinele*", „*altoind mărul pădureț cu alți copaci necunoscuți, precum şi cu murul şi afinul, s-au obținut merii, căpşunii, alunii şi zmeura*".

6. **Adjective:**

- *cea mai potrivită* = adjectiv, gradul superlativ relativ de superioritate;
- *cei mai valoroşi* = adjectiv, gradul superlativ relativ de superioritate;
- *mai multe* = adjectiv, gradul comparativ de superioritate;
- *mai îndepărtate* = adjectiv, gradul comparativ de superioritate;
- *mai mare* = idem;
- *foarte subțire, foarte eleganți, foarte folositoare* = adjective, gradul superlativ absolut.

7. **Adverbe:**

- *mereu* = adverb de mod, de frecvență, complement circumstanțial de mod;
- *astfel* = adverb de mod, funcția complement circumstanțial de mod;
- *deloc* = adverb de mod, funcția de atribut adverbial;
- *foarte des* = adverb de mod, de frecvență, complement circumstanțial de mod.
- *nu* = adverb de mod, de negație, fără funcție sintactică.

8.
- *eforturilor* = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, , numărul plural, cazul genitiv, articulat cu articolul hotărât „*lor*“;
- *noastre* = atribut adjectival exprimat prin adjectiv pronominal posesiv, persoana I, numărul plural, mai multe obiecte posedate, mai mulți posesori, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*eforturilor*“, genul neutru, numărul plural, cazul genitiv;
- *de a face plăcută* = atribut verbal exprimat prin locuțiune / expresie verbală, modul infinitiv, precedat de prepoziția simplă „*de*“ şi adjectivul „*plăcută*“;
- *plăcută* = adjectiv provenit din verb la modul participiu, variabil, patru forme, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ;
- *în tărâm* = complement circumstanțial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziție simplă;
- *viața* = complement direct, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, articulat cu articolul hotărât „*a*“;
- *acest* = atribut adjectival pronominal, exprimat prin adjectiv demonstrativ de apropiere, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*tărâm*“, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ;
- *ciudat* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil, cu patru forme, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „tărâm“, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, gradul pozitiv.

9. Compunere narativă

Dans magic

Eram în tabăra de creație „*Forme şi culori*“, la *Izvorul Mureşului*. Ne întâlneam acolo fete şi băieți din toată țara, cu intenția de a realiza picturi şi sculpturi pe care să le vindem la *Târgul artelor*, iar fondurile obținute să le donăm *Caselor de copii*.

Am format grupuri de 2, 3 sau 4 tineri artişti, ne-am retras în ateliere şi ne-am pus pe lucru. Unii se sfătuiau, alții meditau în tăcere, făceau schițe, pregăteau culori, lemn, marmură şi alte materiale potrivite inspirației lor. De regulă, fiecare atelier era încuiat după încetarea lucrului ca să fie surpriză lucrările finite.

Programul de lucru se completa cu momentele de relaxare şi de distracție. Se legau prietenii, se cânta, se spuneau glume şi se recitau poezii în jurul focului, seara. Dar mai ales, se dansa mult.

Tabăra se încheia cu o expoziție a lucrărilor. Urma să fie premiate cele care întruneau aprecieri unanime.

Câştigătorii obțineau o excursie la Roma. Am rămas uluită când a fost expus un grup statuar intitulat *Dans magic*, care se înrudea izbitor cu pictura mea.

Ciudate lucruri îți este dat să trăieşti uneori!

Varianta 4

1. **Cuvinte tehnico-științifice:** *aeronava, aerostat, aeronauți, cârmă, mişcări circulare, rectilinii, oblice, balon, nord-est, curent electric, elice, sensul giratoriu, elice propulsoare, elice suspensivă, asfixiat, pereții rufurilor, epavă, naufragiați, ambarcațiune, bastimentul, coliziuni, catarge, corabie, goeletă, tone, experiență, nacelă, lest, rotație, gazul, straturile superioare ale atmosferei, bord, catastrofă, revoluție, ştiință, accelerate, corp mobil, traiectorie, bolid.*
2. **Numerale:**
   - *29* (*aprilie*) = numeral cardinal, compus;
   - *unsprezece* = numeral cardinal, compus;
   - *a treia* = numeral ordinal;
   - *treizeci* = numeral cardinal compus;
   - *o sută de mii* = numeral cardinal compus;
   - *nouă, două, trei, o sută, opt, jumătate, o mie două sute şaizeci şi patru* = numerale cardinale simple (primele şase) şi compuse (ultimul).
3. **Interjecție:** „*hip! hip! ura!*“

   Enumerație: „*patroni, funcționari, muncitori, bărbați, femei, bătrâni, copii, membri ai Congresului, reprezentanți ai armatei, magistrați, reporteri, băştinaşi albi şi negri*“.

4. Verbe:

- *fusese umflat* = verb predicativ, diateza pasivă, modul indicativ, timpul mai ult ca perfectul;
- *fusese transportat* = ca mai sus;
- *se aflase* = verb predicativ, diateza reflexivă, modul indicativ, timpul mai mult ca perfectul;
- *era pregătit* = (nefiind exprimat complementul de agent, iar cuvântul pregătit având înțelesul de gata) verb copulativ, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect;
- *se legăna* = verb predicativ, diateza reflexivă, modul indicativ, timpul imperfect;
- *să se înalțe* = verb predicativ, diateza reflexivă, modul conjunctiv, timpul prezent.

5. Pronume / adjective pronominale:

- *se* = pronume reflexiv, intră în componența verbului;
- *câteva* = adjectiv pronominal nehotărât;
- *totul* = pronume nehotărât;
- *acea* = adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare;
- *această* = adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere;
- *care* = pronume relativ;
- *toate* = adjectiv pronominal nehotărât;
- *tuturor* = pronume nehotărât;
- *acest* = adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere;
- *vreunul* = pronume nehotărât;
- *alte* = pronume nehotărât;
- *acesta* = adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere;
- *ce* = pronume relativ;
- *a cărui* = adjectiv pronominal relativ;
- *tot* = adjectiv pronominal nehotărât;
- *acelaşi* = adjectiv pronominal demonstrativ de identitate;
- *unul* = pronume nehotărât;
- *îşi* = pronume personal, persoana a III-a;
- *acela* = pronume demonstrativ de depărtare;
- *el* = pronume personal;
- *ei, o* = pronume personale;

- *acei* = pronume demonstrativ de depărtare;
- *îi, i, lor* = pronume personale;
- *săi, său, sa, sale* = adjective pronominale posesive;
- *toată* = adjectiv pronominal nehotărât;
- *ce* = adjectiv pronominal relativ;
- *alor săi* = pronume posesiv;
- *aceea* = adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare;
- *aceeaşi* = adjectiv pronominal demonstrativ de identitate;
- *mea* = adjectiv pronominal posesiv;
- *mă, -mi, mine* = pronume personale;
- *mele* = adjectiv pronominal posesiv;
- *asta* = adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere;
- *cine* = pronume interogativ;

6. În textul literar apar, ca momente ale subiectului, *expoziţia*, precizarea locului, a momentului în care începe evenimentul, prezentarea personajelor principale şi a asistenţei la întâmplare; de asemenea, apare *punctul culminant* al evenimentului: confruntarea dintre aerostat şi aeronava lui Robur, după care urmează *deznodământul* – plecarea lui Robur luând cu el secretul descoperirilor sale, lumea nefiind pregătită pentru acestea.

7. În ziua de 29 aprilie, în Fairmont-Park, Institutul Weldon vrea să demonstreze, în faţa unei mulţimi impresionante, superioritatea aerostatului. Apare Robur cu aeronava lui pentru a se răzbuna pe preşedintele şi pe secretarul institutului, care-i distruseseră nava. Balonul se prăbuşeşte, cei doi sunt salvaţi de către Robur, care-i eliberează în loc să se răzbune. Se dovedise superioritatea aeronavei sale, de aceea pleacă ducând cu el descoperirile pe care lumea nu este pregătită să le primească.

8. Personajul Robur, aşa cum explică textul literar, simbolizează *„ştiinţa de peste ani*“, *„rezerva sigură a viitorului*“. În acelaşi timp, întruchipează nevoia omenirii de evoluţie, de autodepăşire, dar această aspiraţie este trăită de cei aleşi, de înainte mergători, adesea aceştia nefiind înţeleşi, preţuiţi, acceptaţi. Noul, în orice domeniu este primit numai atunci când lumea a ajuns la nivelul necesar de înţelegere, de instruire, încât acesta să slujească binelui.

Varianta 5

1. **Sinonime:**
   - *a se deştepta* = a înţelege, a deveni conştient, a stârni;
   - *a aţâţa* = a întărâta, a asmuţi, a irita.
2. **Antonime:**
   - *se dezbrăcară* ≠ se îmbrăcară;
   - *ţărmurită* ≠ neţărmurită;
   - *niciunul* ≠ toţi;
   - *interesant* ≠ plictisitor, anost, neinteresant;
   - *începu* ≠ termină, sfârşi.
3. **Serii antonimice** din text:
   - *depărtare* ≠ apropiere,
   - *tăcere lungă* ≠ bubuit prelung;
   - *porniră* ≠ se opriră.
4. **Unităţi frazeologice:** *lacrimi amare, inimă frântă, lume civilizată, dorul de casă.*
5.
   - *Peisajul îi deştepta o veche amintire*;
   - *Devenise mai deştept de când studia filozofia*;
   - *Cuvântarea aţâţa la revoltă.*
6. Indicii temporali şi spaţiali ai fragmentului precizează momentul şi locul întâmplării relatate: într-o dimineaţă, în apropierea fluviului se trezesc cei trei adolescenţi, „*tovarăşi întru piraterie*“, fugiţi de acasă, tabăra pe care şi-o instalaseră, insula pe care o cercetează, apoi ţărmul dinspre oraş.
7. În text apar, ca moduri de expunere, naraţiunea şi dialogul.
8. Dimineaţă, Tom îşi trezeşte tovarăşii de aventură şi se reped la scăldat în fluviu, apoi mănâncă slănină friptă de Joe şi peşte proaspăt pescuit. Cercetează insula, dar nu găsesc nimic deosebit. Deodată aud un bubuit prelung şi, ajunşi la ţărm, văd un mic vapor pe care se agită lumea. Tom are ideea că înecatul pe care-l caută cei din vapor sunt ei, ceea ce-i face să se simtă eroi. Curând însă îi apucă dorul de casă.

Varianta 6

1. În textul literar apar, ca moduri de expunere, narațiunea, descrierea şi dialogul.

2. Prin narațiune se relatează evenimentul, găsirea *„pomului-vacă“*, prețios pentru proviziile necesare tinerilor naufragiați; prin descriere, se înfățişează acest pom şi substanța nutritivă atât de prețioasă – sucul lui la fel de gustos ca laptele de vacă, din care se putea face o brânză minunată şi ceara pentru lumânări de bună calitate. În sfârşit, dialogul dinamizează acțiunea şi stârneşte bună dispoziție.

3. **Enumerație:** *„aveau din plin grăsime pentru felinare, conserve şi vânat“*, *„frunzulițe din pomul de ceai şi multă sevă de arțar“*.

4. **Adjectiv la grad de comparație:**
   - *cea mai dragă* = adjectiv, gradul superlativ relativ de superioritate;
   - *mai bun* = adjectiv, gradul comparativ de superioritate;
   - *foarte fibros, foarte curată* = adjective, gradul superlativ absolut;
   - *foarte îmbietor* = adjectiv, gradul superlativ absolut;
   - *mai hrănitor, mai gras, mai plăcut* = adjective, gradul comparativ de superioritate.

   Adverbe:
   - *mai mult* = adverb, gradul comparativ de superioritate;
   - *atât de mult, atât de bine* = adverbe, gradul superlativ absolut.

5. **Locuțiuni / expresii verbale:**
   → *făcură un haz (nespus), să facă excursii, făcu o crestătură.*

   Numerale:
   - *25 (octombrie)* = numeral cardinal;
   - *amândoi* = numeral colectiv;
   - *cincizeci-şaizeci, doi (litri)* = numerale cardinale.

6. Valorile morfologice ale verbului ***a fi***:
   - *fuseseră constrânşi* = verb auxiliar, formează diateza pasivă, predicat verbal;
   - *erau nevoiți* = verb copulativ, formează predicatul nominal;

- (*nu*) *vor fi salvați* = verb auxiliar, formează diateza pasivă, predicat verbal;
- *n-ar fi fost potrivit* = verb copulativ, formează predicat nominal;
- *fu golit* = verb auxiliar, diateza pasivă;
- *erau prevăzute*, *să fie unul*, *era destul*, *i pomul-vacă*, *era un lichid* = verbe copulative, predicate nominale.

7. Atributele:

- *plăcut* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv provenit din verb la modul participiu, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*lichid*“, genul neutru, numărul singular, cazul nominativ, gradul pozitiv;
- *albicios* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil, patru forme, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*lichid*“, genul neutru, numărul singular, cazul nominativ;
- *foarte îmbietor* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv provenit din verb la modul participiu, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*lichid*“, genul neutru, numărul singular, cazul nominativ, gradul superlativ absolut;
- *aceleaşi* = atribut adjectival pronominal, exprimat prin adjectiv demonstrativ de identitate, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*substanțe*“, genul feminin, numărul plural, cazul acuzativ;
- *ca şi laptele* = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular (defectiv de plural), cazul acuzativ, articulat cu articolul hotărât „*le*“, precedat de locuțiunea prepozițională „*ca şi*“;
- *de vacă* = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziție;

8. P_1: *Era un lichid plăcut, albicios, foarte îmbietor fiind aproape chiar mai hrănitor, mai gras şi mai plăcut la gust*

→ propoziție enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, principală;

P_2: *care avea aceleaşi substanțe ca şi laptele de vacă*

→ propoziție enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată atributivă.

UNITATEA 3: DESCRIERE LITERARĂ

Varianta 1

1. **Arhaism:** *slobozenia, prav;*

   Cuvânt popular: *se giuca, perdere.*

2. **Cuvinte care conțin hiat:**
   → ***au**zeau, slobozen**ia**, **au**rite, câmp**ie**, **ae**rul, primejd**ie**;*
   Cuvinte cu diftongi:
   → ***oa**men**ii**, vrem**ea**, s**oa**re, străluc**ea**, frum**oa**se, v**ia**ță, un**ei**;*
   Cuvinte cu triftongi:
   → *umbr**eau**, bălă**ioa**ră, auz**eau**.*

3. **Enumerație:** *„ceriul era ..., soarele ..., câmpii..., munți...., păduri..., dealurile..., turmele..., armăsarii..., aerul..., ceriul..., un nor.., dobitoace..., caii...“.*

4. Ideea de vechime: *„În vremea veche ... de demult, demult...“.*

5. Câmp lexical: *primejdie, prevedere, turbare, deznădejde;*
   urlă, nechează, strigând.

6. Cele două imagini descriptive se realizează prin procedeul antitezei, prima reprezintă un spațiu paradisiac, a doua imaginea terifiantă a primejdiei, a bătăliei care devastează aceste locuri mirifice. Expresivitatea acestor imagini se constituie prin gradarea aspectelor descriptive, realizate şi prin punctele de suspensie, prin frecvența substantivelor şi a adjectivelor în prima secvență şi a verbelor în a doua, de asemenea prin unele conotații ale lexicului, prin figuri de stil: comparații *„ca un vis*“, *„ca un fecior tânăr*“, epitete: *„vremea veche de demult ... demult*“(şi repetiție), *„copilă bălăioară cu cosițe lungi şi aurite*“ (metafioră). Dominante devin aspectele auditive care cresc în intensitate în tabloul bătăliei.

7. Enunțurile exclamative exprimă fericirea, bucuria vieții tihnite în primul tablou şi deznădejdea, spaima, exprimată şi prin ruga: „*Doamne, fă-ți milă!*“ în al doilea tablou.

8. • *veche* = atribut adjectival;
• *de demult* = atribut adjectival;
• *frumoase, tânăr, înconjurate, verzi, tinere, bălăioară, lungi, aurite, destins, cel limpede, întunecoşi* = atribute adjectivale;
• *din câmpie, de la munte, de prav, de glasuri* = atribute substantivale prepoziționale;
• *unei bătălii* = atribut substantival genitival.

9. ***O amintire dragă...***

Mi-amintesc o neasemuită noapte de Crăciun. Aveam cinci ani. M-am trezit în muzica magică a Colindelor. Am văzut un Moş Crăciun în care am recunoscut pe unchiul meu. Acesta mi-a arătat un brad înalt, bogat împodobit ale cărui steluțe luminiscente dansau multicolor în întunericul încăperii. Sub crengile bradului, grele de podoabe, dulciuri şi cadouri, se aflau pachete frumos ambalate. Unchiul meu mi-a spus că Moş Crăciun îl rugase pe el să-mi aducă darurile pentru că fusesem un copil cuminte, iar el era departe la copiii bolnavi şi părăsiți de părinți. Acolo era mai necesară prezența lui, dar el vede şi aude ce fac şi ce spun. Am cântat, am recitat poezii şi m-am bucurat că şi copiii cei mai nefericiți se vor bucura de prezența şi generozitatea Moşului. Aveam să înțeleg că Moş Crăciun este frumoasa poveste a copilăriei şi a dragostei de oameni. Am deschis fereastra şi-am văzut că ningea ca-n basme. Aceasta este cea mai dragă amintire a copilăriei mele.

Varianta 2

1. Indicii temporali și spațiali precizează momentul: „*spre seară, odată cu răcoarea*“, când greierii îşi încetau cântecul la apusul soarelui şi specificul locului: lângă fântână brotăceii verzi de copac erau lipiți de frunzele lămâilor.

Autorul descrierii este fascinat de aspectul brotăceilor şi de orăcăitul lor strident, de schimbările cromatice ale peisajului în amurg.

Marea este calmă, coasta îndepărtată a Albaniei abia conturată, cerul, luna, crestele munților, grădina.

2. **Figuri de stil:**
   - ***epitete:*** brotăcei „*cu ochii holbați, … hipnotizați*“ (şi personificare), „*orăcăiau strident şi cu atâta violență*“, „*pete ciudate verzi*“, „*zborul şovăielnic*“, „*cu aerul uşor jenat*“, „*zidurile sfărâmicioase ale grădinii*“, „*grămezi voluminoase de muşchi verde*“, coasta Albaniei „*palid conturată*“, luna „*enormă, roşie*“, „*cărare dreaptă de culoarea sângelui*“;
   - ***comparații:*** „*lucioasă ca frunzele*“, „*întunecată ca o catifea neagră*“, „*uşoare ca nişte fulgi de funingine*“, „*ca un balon de argint*“, „*verde ca mărul*“, „*ca nişte hărți*“;
   - ***metafore:*** „*smocuri lungi de iarbă*“, zborul țânțăroilor, „*val plutitor*“, „*cărare dreaptă de culoarea sângelui*“, „*cuib de stele*“;
   - ***personificare:*** scorpionii „*păşeau solemn, ținându-se de mână*“, „*cu aerul uşor jenat*“ ş.a.

3. Primele manifestări ale înserării aduc o bogată imagine vizuală. Încetarea cântecului greierilor lasă loc liniilor, formelor şi culorilor: brotăceii verzi, lămâii, fântâna, dar pentru un scurt moment, ca să izbucnească strident şi violent orăcăitul lor. La apusul soarelui impresionează jocul cromatic: amurgul apare „*puțin timp verde ca mărul, apoi pălea şi devenea violet*“, iar aerul răcorit se îmbibă de parfumurile serii; broaştele cenuşii cu pete verzi animă totul, li se adaugă zborul şovăielnic al țânțăroilor; în grădini „*păşeau solemn ținându-se de mână*“, scorpionii.

   Apoi, imaginea capătă perspectivă, marea ca o catifea neagră, țărmurile îndepărtate ale Albaniei, orizontul în strălucire roşiatică, luna „*enormă şi roşie aruncă dâre sângerii în mare*“. Este o mirifică îmbinare de culori şi nuanțe de la roşu, negru, auriu şi argintul stelelor.

   Pe măsură ce paleta cromatică devine dominantă, elementele auditive se estompează.

4. Textul este o descriere literară, peisajul în amurg fiind receptat şi evocat prin sensibilitatea unui scriitor atent la anumite aspecte, forme, culori, sunete. Descrierea se realizează cu mijloace artistice, prin numeroase figuri de stil, prin procedee literare.

5. **Neologisme:** *hipnotizați*, *strident*, *violență*.

6. Cuvântul augmentativ *țânțăroi*, exprimă neplăcere, repulsie, iar cuvântul diminutival *brotăceii* relevă simpatie.

7. → (*era luat*) *de brotăceii verzi de copac*:
   - *de brotăceii* = complement de agent, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul acuzativ, articulat cu articolul hotărât „*i*“, precedat de prepoziția simplă „*de*“;
   - *verzi* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil, două forme, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*brotăceii*“, genul masculin, numărul plural, cazul acuzativ, gradul pozitiv;
   - *de copac* = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția simplă „*de*“;

   → (*lipiți*) *de frunzele lămâilor de jos*:
   - *de frunzele* = complement circumstanțial de loc, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul plural, cazul acuzativ, articulat cu articolul hotărât „*le*“, precedat de prepoziția simplă „*de*“;
   - *lămâilor* = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul genitiv articulat cu articolul hotărât „*lor*“;
   - *de jos* = atribut adverbial exprimat prin adverb de loc cu prepoziția simplă „*de*“;
   - (*cu spinarea*) *la fel de lucioasă* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil, cu patru forme, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*spinarea*“, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, gradul comparativ de egalitate;
   - (*se ridică*) *tot mai sus* = complement circumstanțial de loc, exprimat prin adverb de mod, gradul superlativ absolut.

8. **Compunere descriptivă: *Fascinația muntelui***

   Într-o minunată dimineață de august, cu cer senin şi soare mângâietor, am pornit pe cărarea de munte de la Azuga spre cabana Gârbova. În răcoarea pădurii, auzeam ciripitul păsărelelor şi un lin foşnet, ca o şoaptă discretă. Ne-am oprit în poieniță să admirăm candelabrul, dar surpriză! Brațele din dreapta fuseseră rupte de vijeliile verii. Uşor întristați, ne-am continuat drumul admirând culorile pădurii , consolându-ne cu ideea că natura se revigorează prin puterile ei nebănuite. În aerul înmiresmat şi-n tihna muntelui ne simțeam purificați. Din când în când ne opream să culegem zmeură, biluțe mici, roşii, fragile şi parfumate. Am observat ramuri cu forme atât de ciudate, parcă modelate de un sculptor genial. Cu osteneală, imaginație şi har se putea alcătui o colecție inedită.

În astfel de momente de întoarcere în natură înțelegi frumusețea vieții.

Varianta 3

1. Indicii spațiali și temporali relevă o imagine unică de apus de soare pe malul mării. Spre orizontul vestic şi pe suprafața apelor, se răsfrâng razele soarelui cu schimbările sale cromatice, de la „*dâra largă de argint*“, la nuanța de „*auriu pal*“, „*la aur roşiatic*“. Semănau „*cu o eşarfă cu paiete argintii*“.

Personajele contemplă schimbările cromatice produse de refracție şi aşteaptă încordați minunea: „*soarele, dispărut pe jumătate sub linia orizontului*“ trimite „*câteva raze luminoase, lansate ca nişte săgeți de aur*“, ating „*stâncile din față ale Staffei*“.

Falezele de pe Mull şi vârful lui Ben More, împurpurate, „*parcă ardeau în foc*“, iar când rămâne „*un segment de arc subțire la suprafața mării*“, apare Raza Verde, „*incredibilă culoare de jad lichid*“.

A doua zi, 12 septembrie, personajele părăsesc Staffa, se întorc la vila din Helensburgh.

Peste optsprezece zile a avut loc căsătoria celor doi tineri, Helena şi Olivier Sinclair, la biserica Saint George din Glasgow.

2. În realizarea imaginii cromatice s-a folosit procedeul gradării, al trecerii line dintr-o culoare în alta, dintr-o nuanță în alta, până la redarea mirificului fenomen: *Raza Verde*. Figurile de stil sugerează un fenomen uimitor şi emoția intensă a personajelor care aşteptau de câtăva vreme să vadă minunea;

- **epitete:** „*tremura uşor*“, „*dâră largă de argint*“, „*aur roşiatic*“, „*romburi roşii şi cercuri galbene*“ „„*striații uşoare, ondulate*, „*eşarfă cu paiete argintii*“, „*incredibila culoare de jad lichid*“;
- **comparații:** „*ca de cometă*“, „*ca nişte săgeți de aur*“, „*ca schimbătoarele culori*“;
- **metafore:** „*raza neagră trimisă din ochii...*“, „*raza albastră*“, „*smarald topit*“;
- **personificare:** „*tremura uşor o dâră...*“

3. • *toate* = adjectiv pronominal nehotărât;
• *s* = pronume reflexiv;
• (*pe*) *care* = pronume relativ;
• *se* = pronume reflexiv;
• *a cărui* = pronume relativ;
• *o* = pronume personal, forma neaccentuată;
• *această* = adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere;
• *ce* = pronume relativ invariabil;
• *nicio* = adjectiv pronominal negativ;
• *nimic* = pronume negativ;
• *acestei* = adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere;
• *toți* = pronume nehotărât;
• *său* = adjectiv pronominal posesiv;
• *câteva* = adjectiv pronominal nehotărât;
• *sa* = adjectiv pronominal posesiv;
• *lor* = pronume personal;
• (*pe*) *sine* = pronume reflexiv;
• *acea* = adjectiv pronominal demonstrativ de depărtare;
• *i-* = pronume personal;
• *acest* = adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere;
• *unii*, *alții* = pronume nehotărât.

4. Neologisme:
→ *radiație, striații, cometă, reverberația, perimetru, abis, refracție.*

5.
- *Auriii* ochelari i se păreau mai interesanți decât cei fumurii.
- Îi plăcuseră mult *argintiii* pantofi de balerină.

6. P$_1$: *Acest tablou a stârnit atât admirație, cât şi discuții, unii afirmând, alții susținând* → propoziție enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, principală;

P$_2$: *că era un efect natural minunat reprodus* → propoziție enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată completivă directă;

P$_3$: *că era doar o plăsmuire, natura neputând* → propoziție enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată completivă directă;

P$_4$: *să realizeze niciodată un astfel de efect* → propoziție enunțiativă propriu-zisă, nexclamaativă, dezvoltată, afirmativă, subor-donată completivă directă.

7.
- *acest* = atribut adjectival pronominal exprimat prin adjectiv pronominal demonstrativ de apropiere, acordat în gen, număr şi caz cu substantivul „tablou", genul neutru, numărul singular, cazul nominativ;
- *natural* = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil, patru forme, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „efect", genul neutru, numărul singular, cazul nominativ, fără grad de comparație;
- *reprodus* = atribut adjectival exprimat prin adjectiv provenit din verb la modul participiu, variabil, patru forme, acordat cu substantivul „efect". genul neutru, numărul singular, cazul nominativ;
- *astfel de* = atribut adverbial, exprimat prin adverb de mod.

8. Textul este o descriere literară pentru că se înfățişează un fenomen natural, apusul soarelui la mare prin percepția subiectivă a unui artist, atent la schimbările peisajului, ale cromaticii, la aspectele stranii, mirifice, pe care le surprinde prin mijloacele literare, îmbinarea vizualului şi auditivul, figuri de stil, procedeul gradării. De asemenea, sunt exprimate emoțiile, sentimentele personajelor care trăiesc un moment unic în frumusețe.

9. După mai multe seri de aşteptare a fenomenului – Raza Verde – în ajunul plecării personajele vin în amurg pe malul mării cu certitudinea că vor vedea fenomenul nemaipomenit. Cei doi tineri trăiesc o emoție şi mai puternică, dragostea care le stăpâneşte sufletele, astfel încât în momentul apariției Razei Verzi ei se adâncesc în privirea lor îndrăgostită, nu văd Raza Verde, în schimb Helena vede raza neagră trimisă din ochii tânărului, iar Olivier, raza albastră pornită din ochii tinerei; ei văd raza minunată a iubirii şi de aceea tânărul poate reprezenta într-un admirabil tablou „*apus de soare*“, raza pe care n-o văzuse în exterior ci o primise în suflet prin iubire, interiorizându-şi-o; „*o rază verde de o mare intensitate, părând a fi pictată cu smarald topit*“.

Varianta 4

1.
   - Învăța cu plăcere orice *limbă*, gândind că-i va folosi cândva;
   - La orizont abia se mai zărea o *limbă* de pământ;
   - Inspectoarea se dovedea *dreaptă* în aprecieri;
   - Calea cea *dreaptă* este mai sigură;
   - Am o *fină* drăgălaşă, cu ochi albaştri şi cu părul blond cârlionțat;
   - Iarna, *Pasul* Tihuța este închis circulației din cauza căderilor masive de zăpadă;
   - Până la obținerea medaliei mai era un *pas* (o probă).
2. **Antonime:**
   - *în afară* ≠ înăuntru;
   - *dormea* ≠ se deştepta;
   - *se coboară* ≠ se înalță.
3. **Figuri de stil:**
   - ***epitete:*** „*blândei primăveri*“, „*ochii plini de umbra tăinuitelor dureri*“, „*încrețesc în tremur*“, „*străveziile lor fețe*“, „*pulbere fină*“, „*scânteind plutea*“, „*mândra fermecare*“;
   - ***comparații:*** „*ca de pasul blândei primăveri*“, „*ca o bură*“;
   - ***metafore:*** „*înflorea cărarea*“, „*umbra tăinuitelor dureri*“, „*pulbere de diamante*“, „*mândra fermecare*“ „*curcubeiele de noapte*“;
   - ***personificare:*** luna „*se coboară şi s-apropie... preschimbată în fecioară*“, „*pasul blândei primăveri*“, „*codri se înfiorează*“, (apele) „*în tremur străveziile lor fețe*“;
   - ***aliterație:*** „*luna lunecă*“.

4. Fragmentul este o descriere literară care înfățişează un peisaj de vis (visul sultanului), metamorfozat prin preschimbarea lunii în fecioară. Natura vrăjită stârneşte emoții, farmecul ei este surprins prin mijloace artistice, îmbinarea vizualului, codrii, ape, cărări scăldate în culori diamantine, „*pulbere de diamante cade fină ca o bură*“, culori ale primăverii (şi ea personificată) , îmbinate cu o muzică de şoapte. Farmecul cuprinde atât natura terestră, cât şi pe aceea cosmică, „*pe ceruri se înalță curcubeele de noapte*“. Totul este trăit şi surprins cu sensibilitatea eului poetic vrăjit de frumusețea şi tainele naturii. Fragmentul abundă în mijloace poetice: figurile de stil şi versificația, care sporesc emoția.

5.
- *Codrii* = subiect, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul nominativ, articulat cu articolul hotărât „*i*“;
- *se înfiorează* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea I,diateza reflexivă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul plural;
- *de frumusețe* = complement circumstanțial de cauză, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția simplă „*de*“;
- *atâta* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv nehotărât, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*frumusețe*“, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ;
- *apele* = subiect, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul plural, cazul nominativ, articulat cu articolul hotărât „*le*“;
- *-ncrețesc* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul plural;
- *în tremur* = complement circumstanțial de mod, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția simplă „*în*“;
- *străveziile* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil, trei forme, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul

„*fețe*“, genul feminin, numărul plural, cazul acuzativ, articulat cu articolul hotărât „*le*“, fără grad de comparație;

- *lor* = atribut pronominal, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul plural, cazul genitiv;
- *fețe* = complement direct, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul plural, cazul acuzativ, nearticulat;
- *pulbere* = subiect exprimat prin substantiv comun simplu, genul feminin, numărul singular, cazul nominativ, nearticulat;
- *de diamante* = atribut substantival prepozițional, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul plural, cazul acuzativ, precedat de prepoziția simplă „*de*“;
- *cade* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, singular;
- *fină* = complement circumstanțial de mod (în realitate este element predicativ suplimentar), exprimat prin adjectiv variabil patru forme, genul feminin, numărul singular, cazul nominativ (se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*pulbere*“);
- *ca o bură* = complement circumstanțial de mod, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, articulat cu articolul nehotărât „*o*“, precedat de prepoziția „*ca*“.

6.
- *dintre aceia* = pronume demonstrativ de depărtare, funcția de atribut pronominal;
- *ce* = pronume relativ, în frază – element de relație, în propoziție – subiect;
- *vreo* = adjectiv pronominal nehotărât, funcția de atribut adjectival pronominal;
- *a ei* = pronume personal, funcția de atribut pronominal;
- *-şi* = pronume reflexiv, funcția de atribut pronominal;
- *se* = pronume reflexiv, funcția de complement direct;
- *s-* = pronume reflexiv, funcția de complement direct;
- *de dânsul* = pronume personal, funcția de complement indirect;
- *ei* = pronume personal, funcția de atribut pronominal;
- *se* = pronume reflexiv, intră în componența verbului, diateza reflexivă;

- *lor* = pronume personal, funcția de atribut pronominal;
- (*pe*) *toate* = pronume nehotărât, funcția de complement circumstanțial de loc.

7. Familia lexicală:
ochi: *ochire, ochit, ochitor/oare, ochitură, ochios, Ochilă, neochit* etc.

8. ***Anotimpul preferat***

Îmi place iarna, când norii cern fulgi mari de zăpadă în dansul lor legănat, când se-așterne covorul gros imaculat, când ramurile copacilor se-mbracă în beteală albă. Mă plimb pe aleile parcului și-mi pregătesc evadarea spre munte, cu schiurile pe umăr și rucsacul în spate. Privesc florile de gheață de pe geam și m-avânt cu gândul pe pârtiile aglomerate, răsunând de veselie. Până la sfârșitul săptămânii, când Săgeata Albastră va zbura spre Munții Bucegi, mă voi duce la patinoar. În ritmul tineresc al muzicii care animă gheața, mă avânt, fac piruete și sărituri, alunec sprinten pe luciul patinoarului. Și vom vedea ce va mai fi.

UNITATEA 4: STRUCTURI EPICE ÎN VERSURI

Varianta 1

1. Antonime:
- noapte ≠ zi;
- viață ≠ moarte.

2. Repetiții: *căpitanii, românul, astfel, jugul.*

3. Cuvinte cu diftongi:
→ *străluc**ea**, **pe-o**, **pe-un**, Mih**ai**, dalb**a-i**, **lui** mes**ei**, căpitan**ii**, t**oa**rnă, **eu**;*

Cuvinte cu hiat: ***au**r, **luâ**nd, sclav**ie**.*

4. Predicate nominale: *ce-e, nu e mai presus, astfel e, român sunt.*

5. Figuri de stil:
- **epitete:** „*glob de aur*“, „*dalba-i mână*“, „*vale verde*“, „*zile triste*“(și personificare), „*jugul barbar*“;
- **comparație:** „*ca un glob*“;
- **metafore:** „*capul mesei*“, „*noapte fără stele, ziuă fără soare*“, „*fierul*“, „*jugul*“, „*câmpuri fără flori*“ (cu sensul de robie).

6. Valori morfologice:

- *lui* = pronume personal persoana a III-a, numărul singular, genul masculin;
- *lui* = articol hotărât proclitit;
- *l* = pronume personal persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, forma neaccentuată;
- *lor* = pronume personal, persoana a III-a, numărul plural;
- *le* = pronume personal, persoana a III-a, numărul plural.

7. Versificația: măsura este de 11 - 12 silabe, ritmul este trohaic, rima împerecheată.

8. Poezia este o baladă în care se elogiază mari bărbați ai istoriei, deveniți figuri legendare, simboluri ale iubirii de moşie, ale nevoii de libertate şi demnitate națională. În stilul simplu, familial dar patetic, Mihai voievodul, cerând sacrificiul suprem pentru păstrarea libertății, dă o lecție de patriotism.

9. ***Constantin Brâncoveanu***

Sfinte, sfinte Constantine…!

Sfânt al istoriei mele, mă-nveți demnitatea şi jertfa! N-ai vrut să-ți trădezi religia şi neamul. Ai văzut cele patru capete fragede şi dragi ție rostogolindu-se la picioarele călăilor. Ai sângerat din toată ființa şi le-ai lăsat în grija Domnului… N-a fost destul! Cu inima sfâşiată, dar cu sufletul neînfrânt, ți-ai oferit capul şi carnea, preț pentru legea strămoşească şi pildă pentru viitorime. Cât te cinstesc, ce mic mă simt în fața măreției tale! Pe fruntea mea se lasă o scânteie din nimbul tău. Nu trebuie să te uităm!

Varianta 2

1. Ca moduri de expunere apar: descrierea, narațiunea, dialogul (de fapt, monolog).

2. Elemente de decor:

- ***indici spațiali:*** „*printre brazi*“, „*sălbatice pripoare*“, „*pe poteca fără soare*“, „*poiene*“, „*munți singuratici şi bătrâni*“, „*culmea verde*“, „*stânca sură*“, „*Topologul*“.

- ***indici temporali:*** Toamna turmele coboară-n vale: „*toamna cu-a ei albă frunte / Şi cu galbenii-i conduri / A lăsat argint pe munte / Şi rugină pe păduri*“.

3. Anotimpul toamna este înfăţişat prin fenomene proprii: „*ploaia*“, „*vântul / Ca un foşnet lung de apă*“, „*argint pe munte*“ (zăpadă), „*rugină pe păduri*“, schimbarea culorilor, prin îmbinarea elementelor auditive cu cele vizuale, în imagine plastică, realizată prin descriere cu ajutorul figurilor de stil şi al versificaţiei. Natura este umanizată, ceea ce exprimă comuniunea omului cu aceasta: „*Strigă-n vale Topologul / Ca o voce omenească*“.

4. **Elemente de portret:** Baciul care pare şi el un element al naturii alături de „*tăcuţii lui prieteni*“, nu este individualizat, ci apare portretul generic (colectiv) – ciobanii – sub aspect vestimentar: „*Cu căciula lor de oaie / Şi cu sarica pe umăr, / A trecutului vii moaşte / Peste care vremea creşte*“, prin această imagine statuară se sporeşte impresia de element al naturii, de integrare organică în peisaj.

5. **Figuri de stil:**
   - ***personificare:*** „*Cerul şi-a schimbat veşmântul*“, oile „*călcând cu teamă*“, „*singuratice poiene*“, „*mesteceni visători*“, „*trezesc... câte-o piatră*“, oile, turma reprezintă pentru baci „*feciorii tatii*“, „*culmea verde mi-i cunoaşte*“, „*stânca sură mi-i iubeşte*“, toamna cu „*alba frunte*“, „*galbenii-i conduri*“, „*strigă-n vale Topologul*“, „*preajma mută s-o trezească / Din senina ei visare*“;
   - ***epitete:*** „*adâncit în gânduri multe*“, „*poale verzi de cetini*“, „*pas alene*“, „*singuratice poiene*“, „*mesteceni visători*“, „*munţi singuri şi păgâni*“, „*lungă linişte*“, „*mari singurătăţi*“, „*alba frunte*“, „*galbenii-i conduri*“, „*foi moarte*“, „*senina ei visare*“;
   - ***metafore:*** „*argint pe munte*“, „*rugină pe păduri*“, „*senina ei visare*“;
   - ***comparaţii:*** „*ca un foşnet lung de apă*“, „*ca pe gratii*“, „*ca şi odinioară*“, „*ca o voce omenească*“;
   - ***oximoron:*** „*vii moaşte*“.

6. **Versificaţie:** versurile au opt silabe, ritm trohaic, rima încrucişată: 1-3; 2-4; 5-7; 6.

7. Fragmentul face parte dintr-o baladă păstorească, fiindcă se prezintă transhumanța, deplasarea turmelor, oieritul fiind o îndeletnicire străveche: „*Astăzi ca şi-odinioară / Cât s-afundă-n vreme anii / Vreme multă, fără număr*“ de aceea ciobanii par „*A trecutului vii moaşte*“. Personajul prezent aminteşte de oierii de de-a lungul anilor. Deplasarea este lentă „*în pas alene*“, ca şi tonalitatea versurilor. Imaginea naturii în care omul se integrează perfect a fost realizată prin numeroase figuri de stil, dintre care dominantă este personificarea, ceea ce exprimă comuniunea, relația afectivă dintre om, peisaj şi animale.

8.
- În accident tânărul şi-a fracturat o *coastă*;
- Ea *calcă* rufe, deşi nu-i place.

Varianta 3

1. În fragment apar, ca moduri de expunere, narațiunea, descrierea şi monologul.

2. **Figuri de stil:**
- ***epitete:*** „*fantastic izbucneşte*“, „*splendid maiestuoasă*“, „*a tronului splendoare*“, „*faimă-nvingătoare*“, „*falnică*“, „*fapte strălucite*“ ş.a.;
- ***comparații:*** „*ca un rai*“, „*ca un şiroi*“, „*ca muntele Ceahlăul*“, „*ca sfânta primăvară*“, „*precum un soare splendid*“ ş.a.;
- ***personificări:*** „*mesteceni cu fruntea-nflăcărată*“, „*secolul ce-l vede*“, „*istoria se-nchină*“;
- ***metafore:*** „*coronă de argint*“, „*de aur*“, „*cununi de laur*“, „*țara pătimeşte*“, „*raze*“, „*deşii nori*“;
- ***hiperbolă:*** „*ființă de-o natură gigantică, divină*“, „*urme uriaşe*“, „*în a sa umbră un timp întreg dispare*“.

3. În fragment apare caracterizare directă, portretul realizat de autor surprinde trăsături fizice, dar mai ales morale: „*umbra... creşte şi splendid maiestuoasă la oaste se arată*“, „*cărunt dar încă bărbat între bărbați*“, asemănat cu măreția Ceahlăului în munții Carpați, cu „*falnici umeri*“, mai ales că poartă o uriaşă responsabilitate şi cu vigoare în lupte.

Caracterizarea indirectă, fapte ale domnitorului, opinii şi atitudini ale autorului şi ale oştenilor față de erou, completează personalitatea monumentală. La apariția lui, oştimea se-nfioară şi şopteşte admirativ. El are o triplă maiestate determinată de conştiința curată, a împlinirii menirii lui, a splendorii domniei şi a faptelor de dreptate şi vitejie, simbolizate prin cele trei coroane: de argint, de aur şi de laur. Întruchipare a dragostei de patrie, Ştefan a devenit un erou nemuritor al neamului şi al omenirii: „*El este de-acei la carii in istoria se-nchină*". Tăria îi vine din credința în Dumnezeu, din conştientizarea menirii sale („*Dumnezeu pe fruntea-i au scris «vei fi mare!»*"), din dragostea de țară şi de libertate. „*Erou plin de lumină*", este pildă pentru urmaşi.

Pentru aceste nobile trăsături şi fapte, a fost sanctificat în vremea noastră.

4. Caracterul de odă al fragmentului rezultă din acest portret, din admirația oştirii față de voievodul lor, a naratorului față de acest personaj pilduitor, pe care trebuie să-l cinstim, să-l venerăm. El întruchipează ființa națională, demnitatea şi dorul de libertate. Mijloacele poetice relevate, printre care hiperbola, reprezintă alt argument că textul literar este o odă de preamărire a eroului național, intrat în legendă, în memoria colectivă a poporului.

5. Verbele la timpul prezent sporesc expresivitatea evocării, aducând în prezent vremea istorică strălucită şi eroul maiestuos, Ştefan. Este prezentul istoric care sporeşte emoția estetică.

6. „*Căci dragostea moşiei, ca sfânta primăvară,*
În sânu-i înfloreşte şi îl întinereşte
Pentru salvarea țării, când țara pătimeşte".

sau

„*Erou plin de lumină, el e menit în lume,*
Pe seculul care-l vede să sapă al său nume
Şi să răspândă raze pe seculi viitori,
Precum un soare splendid ce sparge deşii nori".

7. **Versificația:** măsura este de 13-14 silabe, ritmul iambic şi rima împerecheată.

8. Propozițiile subordonate:

P_1: *la carii istoria se-nchin*ă → propoziție enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată atributivă;

P_2: *carii, prin lume, sub pașii lor las urme urieșe* → propoziție enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată atributivă;

P_3: *când merg* → propoziție enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă, subordonată circumstanțială temporală;

P_4: *ce-n veci nu se mai șterg* → propoziție enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată, subordonată atributivă;

P_5: *a cărora legendă departe mult se-ntinde* → propoziție enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată atributivă;

P_6: *și-nchipuirea lumi fantastic o aprinde* → propoziție enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată atributivă;

P_7: *căci Dumnezeu pe fruntea-i au scris* → propoziție enunțiativă propriu-zisă, neeclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată circumstanțială de cauză.

9. **Mari personalități**:
   - *Alexandru cel Bun, Carol I* — istorie;
   - *Mihai Eminescu* — literatură;
   - *Constantin Brâncuși* — sculptură;
   - *George Enescu* — muzică;
   - *Ștefan Luchian* — pictură;
   - *Lucia Sturza-Bulandra* — actriță.

UNITATEA 5: STRUCTURI LIRICE

Varianta 1

1. **Figuri de stil:**
   - ***personificare și epitet:*** „*sânul mării infinit*";
   - ***comparație:*** „*ca păsări*", „*ca el*";
   - ***epitet:*** „*nemărginirea timpului*";

- ***metaforă:*** „*ramurile gândului*“, „*sfintele lunci*“, „*cântări*“ (creații lirice).

2. **Sinonime:**
   - *gând* = idee, reflecție, cugetare, fantezie.

3. **Familia lexicală:**
   → *(a) cânta, cântec, cântare, cântător - oare, cântăreț - eață, cântecel, descântare, descântător - oare, descântec.*

4. **Expresii:** *nici gând, dus pe gânduri, a-i da prin gând, a-şi lua gândul de la ... , a pune pe gând / gânduri, a-l paşte gândul, a-l frământa (apăsa) gândul, cu gândul (la ceva), a-şi face gânduri.*

5. - Se ridică *deasupra* preocupărilor mărunte. (propoziție care cere cazul genitiv)
   - Judeca întâmplarea / lucrurile pe *deasupra.* (superficial; adverb).

6. **Formarea cuvintelor:**
   - *trecătoare* → verbul trece + sufixul -toare;
   - *necontenit* → prefixul ne- + a conteni + sufixul -it;
   - *numai* → adverbul nu + adverbul mai;
   - *nemărginire* → prefixul ne- + substantivul margine → verb (a) mărgini + sufixul -ire.

7. Spre deosebire de oamenii obişnuiți (muritori), poetul prin cântările sale (opera sa), devine nemuritor.

8. Poezia aparține genului liric (unei structuri lirice) prin temă, concepția despre menirea poetului în lume (meditația asupra menirii poetului) şi prin mijloacele poetice relevate la cerința **1**.

9. **Dialog / monolog**

Lectura o necesitate?!

Întotdeauna au existat şi vor exista oameni care nu pot trăi fără să citească. În ciuda asalturilor vieții, a tentațiilor tehnologice, aceştia vor simți nevoia să ia o carte în mână, să-şi plimbe privirile setoase pe paginile miraculoase. Vei fi printre aceştia sau nu? Întreabă-te!

– Este foarte important să ai norocul să întâlneşti persoana care să-ți descifreze vraja cuvântului scris.

– Unde aş putea întâlni o asemenea persoană?

– Oriunde! acasă, la şcoală, în cercul de prieteni sau întâmplător, în orice loc.

– Dar avem atâtea de făcut astăzi şi timpul ne este limitat.

– Aşa este. Trebuie să prețuieşti timpul. Lectura cere renunțare la ceva ce uneori pare interesant, distractiv… dar câte bucurii îți poate oferi o carte. Trebuie să devii un împătimit al lecturii!

Varianta 2

1. **Sinonime:**
   - *fermecată* = vrăjită, magică;
   - *sfinte* = divine, dumnezeieşti;
   - *solitar* = singuratic, unic;
   - *fantezie* = imaginație, ficțiune.

2. **Articol hotărât enclitic:** *privire**a**, pute**rii**, larg**ul**, întâmplă**rii**, poezi**ei***;
   Articol genitival - posesiv: *ale* (*noastre*), *a* (*fanteziei*), *al* (*poeziei*);
   Articol nehotărât: *un*.

3. **Predicate nominale:** *e în zadar, e croit, sunt jidovul.*

4. **Figuri de stil:**
   - ***epitete:*** „*fecioare dulci*“, „*privirea voastră fermecată*“, jurăminte „*calde*“ şi „*sfinte*“, drum „*spinos şi solitar*“;
   - ***metafore:*** „*largul zărei*“, „*voia întâmplărei*“, „*aripa largă a fanteziei*“, „*jidovul rătăcitor al poeziei*“;
   - ***repetiție:*** „*voastră / voastră*“, „*şi fug, şi fug*“.

5. • *în zadar* = locuțiune adverbială, funcția de nume predicativ;
   • *nu* = adverb de mod, de negație, intră în componența predicatului;
   • *mai din-nainte* = adverb de timp, funcția de complement circumstanțial de timp;
   • *aşa* = adverb de mod, funcția de complement circumstanțial de mod.

6. Poezia exprimă ideea predestinării poetului care urmează drumul „*spinos şi solitar*“, drumul fanteziei, dirijat de puterea sfântă a vocației sale creatoare, asemănându-se jidovului rătăcitor , metaforă a menirii sale în lume.

7. Enunțurile exclamative exprimă conştientizarea menirii poetului, dorul său creator, declarare poetică a concepției sale despre poezie.

8. Versificaţia: măsura este de 8-9 silabe, iar versurile scurte sunt de 3-5 silabe, ritmul iambic, rima complexă: rimează versurile 9 cu 10, 11 cu 13 şi cu 16, 14 cu 15.

Varianta 3

1. **Cuvinte cu diftongi:** *c**oa**rne*, *l**ui***, *răst**oa**rne*, *s-**au***, *moldoven**ii***, *l**eu***, *olten**ii***, *munț**ii***, ***ia**d*, *munten**ii***, *c**ui**b*, *Dâmboviț**ii***, *p**ui***, ***ai***, *s**ăi***, *făcut-**au***, *h**oa**rde*, *f**ui***, *m**i-a***, *m**eu***, *d**e-a**cum*, *mer**eu***, *lum**ii***;

   Cuvinte cu hiat: *sfâş**ie**tor*, *patr**ia***;

   Cuvinte cu triftong: *c**e-au***, *ş**i-au***.
2. **Repetiții:** versurile „*ca un zimbru-ntărâtat*“, „*ca un leu sfâşietor*“ repetate de două ori; versul „*Zimbru şi vultur şi leu*“ se repetă în penultimul vers al poeziei.
3. Simbolurile poeziei sunt: *zimbru, vultur, leu*, însemne ale stemei țării, ceea ce justifică titlul poeziei şi exprimă aspirațiile patriotice.
4. **Figuri de stil:**
   - ***epitete:*** „*zimbru-ntărâtat*“, „*leu sfâşietor*“, „*trăsnet se reped*“, „*negrul nor*“;
   - ***metafore:*** „*potop de litve*“, „*iad de latini*“, „*cuib pe apa Dâmboviții*“, „*scut țării*“, „*negru nor de hoarde*“, „*răpiții pui ai săi*“;
   - ***hiperbolă:*** duşmanii patriei sunt denumiți prin metafore cu sens hiperbolic: *potop, iad, negru nor,*
   - ***comparații:*** „*ca un zimbru*“, „*ca un leu*“, „*ca vulturu-n munți crescut*“, ceea ce semnifică dorința de libertate şi de dezmărginire.
5. **Omonime:** (*a*) *stat, leu, pui, tot, drept,*
   - A apărut un nou *stat* pe harta lumii;
   - N-am în buzunar niciun *leu*, vechi sau nou;
   - *Pui* întrebări fără rost;
   - Se auzi: *pui, pui*!
   - *Tot* omul vrea să fie bogat şi respectat;
   - L-a privit *drept* în ochi, cu mustrare pentru fapta sa;
   - O durea piciorul *drept* pe care-l fracturase în excursie.

6. Poezia *Stema țării* aparține genului liric, specia odă, pentru că exprimă dragostea românilor din cele trei provincii pentru patria pe care au apărat-o așa cum simbolizează animalele din stemă. Eul liric se identifică cu aspirațiile de libertate și demnitate ale neamului său pe care-l elogiază pentru vitejia și hotărârea de a-și apăra drepturile strămoșești: românul va rămâne „*zimbru și vultur și leu*". Poezia aparține genului liric și prin mijloacele poetice prin care exprimă sentimentele: figurile de stil menționate. Versificația, de asemenea, contribuie la realizarea patosului, a expresivității.

7. **Arhaisme din poezie:** *litve*, *hoarde*, *arcașii*.

8. • *fui zimbru, vultur, leu* = predicat nominal, exprimat prin verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana I, numărul singular și numele predicativ multiplu, exprimat prin substantive comune, simple, genul masculin, numărul singular, cazul nominativ, nearticulat;

   • *și* = conjuncție coordonatoare copulativă, leagă substantivele din numele predicativ;

   • *când* = conjuncție subordonatoare, introduce propoziția circumstanțială temporală, iar în propoziție complement circumstanțial de timp;

   • *mi* = atribut pronominal, exprimat prin pronume personal, persoana I, numărul singular, cazul dativ, forma neaccentuată;

   • *a călcat* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect compus, persoana a III-a, numărul singular;

   • *păgânul* = subiect, exprimat prin substantiv comun (provenit din adjectiv), simplu, genul masculin, cazul nominativ, articulat cu articolul hotărât „*l*";

   • *patria* = complement direct, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, articulat cu articolul hotărât „*a*";

   • *dreptul* = complement direct, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, articulat cu articolul hotărât „*l*";

- *şi* = conjuncţie coordonatoare copulativă, leagă cele două complemente directe;
- *meu* = atribut adjectival pronominal, exprimat prin adjectiv posesiv, persoana I, numărul singular, genul neutru (se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*dreptul*“, cazul acuzativ, un posesor, un obiect posedat.

Varianta 4

1. Sinonime:
- *robiți* = stăpâniți, dominați;
- *nepriceput* = neînțeles, tainic, enigmatic.

2. Adverbe:
- de mod: *parcă, mereu, tot, nu*
- de loc: *departe, unde, undeva*

3. Adjective:
- pronominale: *acesta, altă, ce, noastre*;
- propriu - zise: *nepriceput, albastre*.

4. Verbul a fi:
- *e* = verb predicativ;
- *suntem (legați)* = verb auxiliar;
- *suntem robiți* = verb auxiliar;
- *nu e* = verb predicativ.
- *sunt (muncite)* = verb auxiliar.

5. Paralelism lexical: „*Legați vedem că suntem de lutul ce ne-apasă*“;
„*Robiți simțim că suntem de-un dor nepriceput*“;
toată strofa a treia.

6. Repetiții: „*Ce tot mereu*“, „*ceva*“, strofa întâi se repetă în ultima.

7. Enunțurile interogative şi exclamative reprezintă meditația poetului care aspiră la alte zări decât drumul obişnuit. Este chemarea necunoscutului, „*un dor nepriceput*“, nevoia înălțării spirituale care-i frământă sufletul şi care constituie sursa poeziei.

8. Poezia transmite aspirația de înălțare spirituală, „*dorul nepriceput*".

9. Poezia este lirică prin ideea poetică și prin mijloacele poetice prezentate la cerințele **6**,**7**.

UNITATEA 6: EPIC ȘI LIRIC

Varianta 1

1. Modurile de expunere din acest fragment sunt: narațiunea, monologul interior și dialogul.

2. Peter obține de la Michel Olandezul o inimă de piatră, veșminte bogate, o caleașcă și o pungă cu mii de taleri de aur cu care colindă lumea. Nimic din ceea ce este frumos în lume nu-l mai emoționează. Simțindu-se plictisit, se întoarce acasă și îi cere Olandezului să-i înapoieze inima cea adevărată.

3. În acest fragment, lirismul este reprezentat de amintirea lui Peter, vremea în care, sărac fiind și trebuind să muncească din greu, se putea bucura de frumusețea locurilor, de muzica și dansurile localnicilor, râdea din toată inima de cea mai neînsemnată glumă, savura bucatele simple pe care i le pregătea mamă-sa.

4. Formarea cuvintelor:

- ***derivare cu prefix și sufix:*** în- + *noapte* + -re = *înnoptare*; ne- + *simți* + -tor / toare = *nesimțitoare*;
- ***compunere:***
    - prin sudare: *altă* + *dată* (adjectiv pronominal + substantiv) = *altădată*;
    - alăturare: *voie* + *bună* (substantiv + adjectiv) = *voie bună*;
    - alăturare cu cratimă: *întru* + *adevăr* (prepoziție + substantiv) = *într-adevăr*.

5. P_1: *sau poate mai bine ar fi* → propoziție enunțiativă optativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, principală;

P_2: *să-mi dai înapoi inima mea cea veche* → propoziție enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată subiectivă.

6. **Pronume / adjective pronominale:**
   - *nimic* = pronume negativ invariabil, funcția sintactică de subiect;
   - (*din*) *tot* = pronume nehotărât, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ, precedat de prepoziția simplă „din“, funcția sintactică de atribut pronominal;
   - *ce* = pronume relativ, în frază – element de relație, introduce propoziția subordonată atributivă, în propoziție complement direct;
   - *i* = pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul dativ, forma neaccentuată, funcția sintactică de complement indirect;
   - *niciun* = adjectiv pronominal negativ, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „fel“, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, funcția sintactică de atribut adjectival.
7. **Numerale:**
   - *sută de mii* = numeral cardinal compus;
   - *mii* (*de taleri*) = numeral cardinal;
   - *doi* = numeral cardinal;
   - *o dată* = numeral adverbial;
   - *primul* (*drum*) = numeral ordinal;
   - *jumătate* = numeral fracțional;
   - *douăzeci şi cinci* = numeral cardinal compus.
8. - *cea mai slabă* = gradul superlativ relativ de superioritate;
   - *mai vesel, mai bine* = gradul comparativ de superioritate;
   - *mai puțin simțitoare* = gradul comparativ de inferioritate;
   - *la fel de bine* = gradul comparativ de egalitate;
   - *tare ciudat* = gradul superlativ absolut.
9. **Locuțiuni adverbiale:**
   - *în cele din urmă* = locuțiune adverbială de timp;
   - *din când în când* = locuțiune adverbială de timp;
   - *ba în dreapta, ba în stânga* = locuțiuni adverbiale de loc;
   - *fără nici un rost* = locuțiune adverbială de mod;
   - *din greu* = locuțiune adverbială de mod;
   - *ori de câte ori* = locuțiune adverbială de timp;

- *tot mereu* = locuțiune adverbială de mod;
- *peste măsură* = locuțiune adverbială de mod;
- *în aşa fel* = locuțiune adverbială de mod.

Varianta 2

1. În textul literar apar, ca moduri de expunere, narațiunea, dialogul şi descrierea.
2. **Arhaisme:** *iarmaroc*, *geambaş*;
   Cuvinte populare (fonetisme): *sara*, *vrai*, *bre*;
   Cuvânt regional: *săceală* (*țesală*).
3. **Valori morfologice:**
   - *mea* = adjectiv pronominal posesiv;
   - *mai* = adverb, ajută la formarea gradului comparativ de superioritate;
   - *unui* = articol nehotărât;
   - *a* = articol posesiv - genitival.
4. ▸ „*Ea întinse capul ei drăgălaş şi-l răzămă pe umărul meu*“
   - *ea* = subiect exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin, cazul nominativ;
   - *întinse* = predicat verbal exprimat prin verb predicativ, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfectul simplu, persoana a III-a, numărul singular;
   - *capul* = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, articulat cu articol hotărât enclitic „*l*“;
   - *ei* = atribut pronominal exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul feminin, cazul genitiv;
   - *drăgălaş* = atribut adjectival exprimat prin adjectiv propriu -zis, variabil cu patru forme, se acordă în gen, număr şi caz, cu substantivul „*capul*“, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, gradul pozitiv;
   - *şi* = conjuncție coordonatoare;
   - *l* = complement direct exprimat prin pronume personal, persoana a III-a numărul singular, genul masculin, cazul acuzativ, forma neaccentuată;

- *pe umărul* = complement indirect exprimat prin substantiv comun simplu, genul masculin, numărul singular, cazul acuzativ, articulat cu articolul hotărât enclitic „*l*“, precedat de prepoziția simplă „*pe*“;
- *răzămă* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea I, diateza activă, modul indicativ, timpul perfect simplu, persoana a III-a, numărul singular;
- *meu* = atribut adjectival pronominal, exprimat prin adjectiv posesiv, persoana I, numărul singular, un posesor un obiect posedat, cazul genitiv.

5. **Hiperbola:** „*dihanie*“ drept cal, „*mâță*“.

6. Portretul din acest text literar este descrierea noii înfățișări pe care o capătă iapa după două săptămâni de îngrijire. Enumerarea conturează aspectul încântător al animalului, prezentat asemănător unei ființe feminine, cu forme şi linii delicate, dar şi riguroase, „*ochii mari, vioi, coamă bogată, piept puternic, trup sprinten şi subțire*“, „*şolduri largi*“, „*picior fin şi nervos*“, adevărată operă de artă datorită armoniei, a frumuseții.

7. În acest text literar, liricul constă în sensibilitatea cu care naratorul realizează portretul, în dragostea cu care îşi îngrijeşte iapa, în relația stabilită între ei: „*o frecai la ochi, o trăsei de urechi, o mângâiai pe obraz şi o sărutai*“, ea „*măgulită de această neaşteptată dragoste*, întinse capul ei drăgălaş şi-l răzămă pe umărul meu“.

8.

O ființă dragă

Mi-amintesc de chipul blând al bunicului/bunicii, încoronat de părul alb, ondulat, cu privire vie şi cu un surâs îngăduitor. Fața lui / ei radia o lumină caldă şi multă seninătate. Părea să fi descoperit înțelepciunea lumii şi eu chiar credeam asta. Când mă îngrijora ceva, mă uitam în ochii lui/ei adânci, de un albastru ca seninul cerului. Îmi spunea adesea că trebuie să mă bucur de orice lucru, oricât părea de neînsemnat.

La şaptezeci de ani, bunicul / bunica este tot zvelt / ă, merge uşor legănat / ă, dar parcă în pas de dans. Îi place să se plimbe în parc şi se bucură de florile multicolore, de foşnetul frunzelor, de ciripitul păsărelelor şi de clipocitul lacului. Stând pe o bancă, îmi pare o statuie integrată naturii.

Varianta 3

1. **Sinonime:**
   - *înrâurire* = influențare, influență;
   - *a socoti* = a aprecia, a considera;
   - *colaborare* = conlucrare, participare;
   - *desăvârşire* = perfecționare.
2. **Adjective:**
   - *mai puțin hotărâtoare* – gradul superlativ de inferioritate;
   - *cele mai frumoase* – gradul superlativ relativ de superioritate;
   - *mai tineri* – gradul comparativ de superioritate;
   - *mai presus* – gradul comparativ de superioritate;
   - *prea frumoasă* – gradul superlativ absolut;
   - *deplin frumoasă* – gradul superlativ absolut;
   - *plăcute* – gradul pozitiv;
   - *generală* – adjectiv fără grad de comparație.
3. **Adverbe / locuțiuni adverbiale**:
   - *abia* – adverb de timp;
   - *din când în când* – locuțiune adverbială de timp;
   - *mai* – adverb de mod;
   - *de cele mai multe ori* – locuțiune adverbială de mod;
   - *parcă* – adverb de mod;
   - *prea* – adverb de mod;
   - *nu* – adverb de mod;
   - *păcat* – adverb de mod;
   - *deplin* – adverb de mod;
   - *nici* – adverb de mod;
   - *acum* – adverb de timp.
4. **Locuțiuni / expresii verbale:**
   - *a se lua cu vorba, a-şi ține vorba, a avea o vorbă cu cineva, a-şi lua vorba înapoi, a face vorba, a fi în vorbă cu cineva, a lăsa vorbă.*
5. Cei doi scriitori, Alecsandri şi Eminescu, se prețuiau reciproc. La şedințele societății *Junimea*, când citea creațiile sale, Alecsandri vroia să cunoască părerea lui Eminescu şi a lui Caragiale. Aceştia participau la desăvârşirea creației citite.

6. • *păcat ar fi* – prepoziție enunțiativă, optativă, neexclamativă, principală, simplă, afirmativă;

• *să nu i se facă şi puținele corecturi* – propoziție enunțiativă, neexclamativă, secundară, subiectivă, dezvoltată, negativă;

• *de care e nevoie* – propoziție enunțiativă, neexclamativă, secundară, atributivă, dezvoltată, afirmativă;

• *pentru ca să fie deplin frumoasă* – propoziție enunțiativă, neexclamativă, secundată, circumstanțială de scop, simplă, afirmativă;

7. • *Ar fi păcat* – predicat nominal exprimat prin verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul condițional-optativ, timpul prezent, persoana a III-a, sens impersonal, numărul singular şi numele predcativ exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul nominativ, nearticulat;

• *i* – complement indirect exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, genul feminin, numărul singular, cazul dativ, forma neaccentuată;

• *puținele* – atribut adjectival exprimat prin adjectiv variabil, cu patru forme, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*corecturi*", genul feminin, numărul singular, cazul nominativ, preia articolul hotărât al substantivului fiind antepus acestuia;

• *de care* – (în propoziție) complement indirect, exprimat prin pronume relativ, cazul acuzativ, numărul singular, precedat de prepoziția „*de*", (în frază) element de relație.

8. Aprecieri critice:

Titu Maiorescu: „*literatura poetică română va începe secolul al 20-lea sub auspiciile geniului lui, şi forma limbei naționale, care şi-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire până astăzi, va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a vestmântului cugetării româneşti*." (Eminescu și poeziile lui)

UNITATEA 7: PSALM

Varianta 1

1. **Antonime:**
   - *vrăjmaş* ≠ prieten;
   - *nădăjduit* ≠ deznădăjduit;
   - *a-şi aduce aminte* ≠ a uita;
   - *blând* ≠ aspru, necruţător.
2. Psalmistul se roagă Domnului pentru înălţarea sufletului său spre Dumnezeu, pentru a i se arăta calea cea dreaptă.

   Se roagă Mântuitorului pentru a-i fi iertate păcatele tinereţii şi neştiinţa. Conştient de multele păcate săvârşite, crede în bunătatea Domnului, întrevede calea dreaptă şi adevărată către mântuire.
3. Scrierea cu majuscule a pronumelor şi substantivelor care numesc şi se referă la Dumnezeu se explică prin smerenia psalmistului. El se adresează Domnului cu evlavie, cu umilinţă.
4. Lui Dumnezeu i se atribuie atotputernicie, bunătate, dreapta judecată, clemenţă cu păcătoşii care se căiesc şi caută calea adevărului: „*Toate căile Domnului sunt milă şi adevăr*“, „*Pentru numele Tău, Doamne, curăţeşte păcatul meu, că mult este*“.
5. În aceste versete, frecvenţa cea mai mare o au verbele la modul imperativ, specific rugăciunii şi în acelaşi timp, preamărind mila dumnezeiască.

   Aceste forme verbale relevă atitudinea pioasă a creştinului dornic de mântuire.
6. Textul este un psalm deoarece cuprinde ruga smerită adresată lui Dumnezeu, conţine versete care exprimă esenţa credinţei creştine. Sunt folosite mijloace lingvistice şi artistice specifice unei rugăciuni.
7. **Formarea cuvintelor:**
   - ***compunere prin sudare:***
     prepoziţii + substantiv = *fără* + *de* + *lege* = *fărădelege*;
   - ***derivare cu prefix şi sufix:*** ***ne-*** + *şti* + ***-inţă*** = *neştiinţă*.

Varianta 2

1. **Enumerație:**
   „Despoți ..., poeți ..., filozofi ..., oameni de știință ..., păgâni ...“
2. **Verbul *a fi*:**
   - verb copulativ: *„țărână suntem“*, *„e de prisos“*, *„sunt înrădăcinate“*;
   - verb predicativ: *„a fost“*, *„are să fie“*.
3. **Paralelism lexical:** versurile al optulea până la al unsprezecelea.
4. ▸ *„Țărână, suntem toți țărână“*:
   - *suntem țătână* – predicat nominal exprimat prin verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana I, numărul plural şi numele predicativ exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul nominativ, nearticulat;
   - *toți* – subiect exprimat prin pronume nehotărât, numărul plural, cazul nominativ.
5. Cele două versuri care se repetă subliniază condiția de muritor a omului, sfârşitul vieții inevitabil.
6. În ultimele patru versuri rima este împerecheată.
7. **Familia lexicală:**
   - *rădăcină, rădăcinuță, rădăcinos - oasă, rădăciniş, înrădăcina, înrădăcinare, înrădăcinat, dezrădăcina, dezrădăcinare, dezrădăcinat*.
8. Poezia este un psalm prin ideea poetică (tema) abordată, condiția existențială a omului, prin atitudinea eroului liric, acceptarea lucidă a destinului inevitabil, prin motivul zădărniciei (*„zadarnic ...“*), *„nicio pierire nu se amână“*, prin lexicul poetic.

9. ***O lectură posibilă…***

Dacă m-ai întreba cum poți să-ți petreci util şi plăcut timpul liber, ți-aş spune citeşte, citeşte, citeşte… orice că-ți va folosi cândva. Dar dacă ai de ales, alege o carte profundă: *Biblia*, *Mitologie*, *Poezii* de Eminescu, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, din care înveți în ce să crezi, cum să gândeşti, cum să te cunoşti pe tine şi să-i cunoşti şi pe ceilalți; citeşte literatură de anticipație, reviste științifico-tehnice, zăbovește îndelung asupra albumelor de artă în timp ce asculți muzica preferată și apoi plimbă-te în parcuri, meditând la ce ai citit sau fă schimb de idei cu prieteni adevărați…

Poți să citești poezii de Nichita Stănescu ori Constanța Buzea, *Făcutul meu, cuvântul* ș.a.

Varianta 3

1. **Sinonime:**
   - *viscolește* = se zbuciumă, se frământă sufletește;
   - *se-ncovoaie* = se frânge, se năruie, se spulberă.
2. **Metafore:** „*viscolește*“, „*se-ncovoaie*“, „*sângerez*“, „*învolburări de nouri de cenușă*“, „*suliță de aur*“, „*năprasnicul balaur de cenușă*“, „*răni*“.
3. • atribut adjectival pronominal posesiv: *mele*;
   • atribut pronominal: *-mi* (*pieptu-mi*);
   • atribut substantival prepozițional: (*învolburări*) *de nouri de cenușă*, (*suliță*) *de aur*, (*balaur*) *de cenușă*;
   • atribut adjectival: (*soare*) *sfânt*, *năprasnicul* (*balaur*).
4. Construcțiile / enunțurile exclamative și interogative exprimă deznădejdea creștinului care simte că l-a părăsit Dumnezeu, de aceea adresează o rugă fierbinte zeului păgân, „*soare sfânt*“.
5. **Subordonatele:**
   P_1: *Că rănilor doar tu le-adormi durerea* → propoziție subordonată, circumstanțială cauzală;
   P_2: *Când Dumnezeu nu vrea* → propoziție subordonată, circumstanțială temporală;
   P_3: *să mi le închidă* → propoziție subordonată, completivă directă;
   P_4: *că Domnul m-a uitat* → propoziție subordonată circumstanțială cauzală.
6. Poezia este un psalm pentru că dezvăluie zbuciumul sufletesc al omului deznădăjduit. Descoperind absența lui Dumnezeu, disperat, creștinul trăiește dramatic propria sa neputință. Metaforele folosite, prin conotația lor de hiperbolă reliefează această disperare. Singura nădejde rămâne în zeul păgân, soarele, căruia i se adresează ruga.

7. Acest psalm adresează Divinității strigătul deznădăjduit, apoi o rugăminte soarelui - zeu.

8. Titlul poeziei sugerează ideea că eul liric adresează o rugăciune nu lui Dumnezeu, absent, ci unei zeități păgâne de la care așteaptă izbăvirea, mântuirea.

REZOLVAREA TESTELOR DE EVALUARE FINALĂ

Varianta 1

1. Textul literar este o creație lirică din care se desprinde concepția despre poezie, „*un vers*“ concentrează o trăire unică.

2. **Cuvinte populare:** *saltar* (*sertar*), *cată*.

3. **Sinonime:**
   - *răzleț* = rătăcit, izolat;
   - *ursit* = menit, sortit, predestinat;
   - *filă* = foaie;
   - *roză* = trandafir.

4. **Adverbe / locuțiuni adverbiale:**
   - *parcă, iar, pesemne, poate, mai mult* – adverb de mod;
   - *odată, acum, atunci, astăzi, noaptea, ziua* – adverbe de timp;
   - *fără rost* – locuțiune adverbială de mod.

5. „*Atâta este astăzi întreaga poezie*“
   - *este atâta* = predicat nominal;
   - *astăzi* = complement circumstanțial de timp;
   - *întreaga* = atribut adjectival;
   - *poezie* = subiect.

6. • Discursul politicianului *era întrerupt* de vociferări tot mai puternice. (verb auxiliar);
   - Câștigătorul *va fi premiat* de președintele țării. (verb auxiliar)
   - Aș *fi* plecat în excursie dacă aș *fi* știut. (verb auxiliar)
   - N-am mai văzut asemenea spectacol de când *sunt*. (verb predicativ)
   - Cine știe de unde *este* („*ce origine are*“). (verb predicativ)

7. Ideea poetică este sintetizată în ultimele două versuri. Creația lirică exprimă o trăire unică, a cărei semnificație este uitată sau sporită în timp. La fiecare recitire apare o altă emoție, un alt sens, poate mai profund.

8. Titlul contribuie la dezvăluirea concepției poetice; un vers, chiar răzleț, reprezintă o trăire lirică intensă. Lărgind semnificația sintagmei, un vers răzleț reprezintă poezia.

9. **Aprecieri asupra literaturii:**

   a) Lucian Blaga: „*Poetul este nu atât un mânuitor cât un mântuitor al cuvintelor. El scoate cuvintele din starea lor naturală și le aduce în starea de grație*.“

   (*Elanul insulei, aforisme și însemnări*, p. 42)

   b) Lucian Blaga: „*Dar poezia e o artă a cuvântului numai în măsura în care e și o artă a necuvântului*“.

   (*Aforisme și însemnări*, p. 158)

   c) Mihai Eminescu: „*Ce e poezia? Înger palid cu priviri curate, / Voluptos joc cu icoane și cu glasuri tremurate, / Strai de purpură și aur peste țărâna cea grea.*“ (*Epigonii*)

Varianta 2

1. Propoziția „*ce din coadă au să sune*“ se referă la versurile / poeziile lipsite de idei, de emoție, idee antitetică aceleia din enunțul „*pe cap îți cade cerul*“ care dezvăluie efortul de a făuri un limbaj poetic apt să exprime tumultul sufletesc.

2. **Antonime:**

   - *nimic* ≠ tot;
   - *să asculte* ≠ să vorbească, să spună;
   - *înșirând* ≠ deșirând;
   - *adevăr* ≠ minciună.

3. „*E ușor a scrie versuri*“

   - *e ușor* = predicat nominal exprimat prin verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular și numele predicativ exprimat prin adverb de mod;
   - *a scrie* = subiect exprimat prin verb la modul infinitiv;

- *versuri* = complement direct exprimat prin substantiv comun simplu, genul neutru, numărul plural, cazul acuzativ, nearticulat.

4. Pronume:

- *nimic* = pronume negativ, funcția sintactică de complement direct;
- *ce* = pronume relativ, în frază - element de relație, în propoziție - subiect;
- *ți* = pronume personal, funcția sintactică de atribut pronominal;
- (*a*) *lor* = pronume personal, funcția sintactică de atribut pronominal genitival;
- (*pe*) *toate* = pronume nehotărât, funcția sintactică de complement direct;
- *le* = pronume personal, funcția sintactică de complement direct;
- *ți* = pronume personal, funcția sintactică de complement indirect, subiect logic;
- *se* = pronume reflexiv, intră în componența diatezei reflexive, fără funcție sintactică;
- *îți* = pronume personal, funcția sintactică de atribut pronominal.

5. Interjecția „*Ah!*“ şi enunțul interogativ exprimă munca îndârjită a poetului de a crea limbajul poetic adecvat zbuciumului său sufletesc.

6. Versurile fără profunzime sufletească, goale de idei se scriu lesne. Dar trăirile intense, ideile nobile şi aspirațiile înalte îşi găsesc veşmânt poetic prin eforturi şi zbuciumări. Devine dramatică febrila căutare a cuvântului potrivit să exprime bogăția sufletească.

7. Verbele din poezie sugerează cele două atitudini, uşurința de a scrie poezii fără valoare: „*e uşor a scrie*, *nu ai a spune*, *înşirând, au să sune*“ (din coadă) şi zbuciumul în căutarea formei poetice potrivite unor creații de mare adâncime sufletească: „*frământă, stă ... să asculte*, *se pare*, *îți cade* (*cerul*), *vei găsi*, *exprimă*“.

8. Poezia este creație lirică pentru că exprimă concepția autorului despre poezie, despre limbajul poetic. Mijloacele artistice folosite: cuvinte şi expresii cu sens figurat, lexic popular: „*din coadă au să sune*“, „*pe cap îți cade cerul*“, enunțul interogativ retoric şi versificația exprimă o intensă trăire lirică.

Varianta 3

1. **Repetiții:** se repetă verbele *a citi, a scrie*, la diferite moduri şi timpuri.

2. **Locuțiuni verbale:** să stai de vorbă, luaserăm obiceiul, avea de gând, avea mintea deschisă, era în stare.

3. • *minte luminoasă* = minte strălucită, învățat, cultivat;
   • *gânduri ademenitoare* = idei fascinante, interesante;
   • *mintea deschisă* = dornic de a şti;
   • *ochi scrutători* = curiozitate intelectuală, dornici de cultură.

4. **Sinonime:**
   - *avântat* = entuziast, pasionat, înflăcărat;
   - *nesățios* = nesătul, avid;
   - *hâtru* = glumeț, şiret;
   - *zgândărea* = stârnea, ațâța.

5. **Atribute:**
   • *marile* = atribut adjectival;
   • *din mulțumiri* = atribut substantival prepozițional;
   • *ale vieții* = atribut substantivalgenitival;
   • *toată, alt, însuşi* = atribute adjectivale pronominale;
   • *de a citi* = atribut verbal;
   • *adevărat, mare, impulsivă, luminoasă, extraordinară, generală* = atribute adjectivale;
   • *om avântat* = apoziție dezvoltată;
   • *de o fire, cu o minte, cu o cultură* = atribute substantivale prepoziționale;
   • *ademenitoare, puține, scrutători, hâtru, nesățios* = atribute adjectivale;
   • *lui* = atribut pronominal.

6. Portretele, reprezintă o caracterizare directă a autorului care consemnează prin descriere şi enumerare, în mod deosebit, trăsături morale ale celor doi scriitori evocați: Eminescu, minte strălucită, om pasionat cu o cultură profundă, „*om avântat, de o fire impulsivă, cu mintea luminoasă, cu suflet plin de duioşie şi cu o extraordinară cultură generală, era nesecat în gânduri ademenitoare*" – un geniu şi Caragiale, mai puțin cult, dar dornic de instruire, „*avea mintea deschisă şi toate era în stare să le înțeleagă din puține cuvinte*", „*cu ochii scrutătări, hâtru, nesățios, care toate vrea să le afle*", inteligent şi abil în a-l provoca pe poet să-şi dezvăluie cultura şi gândirea impresionante.

7. Un veritabil principiu de viață exprimă primul enunț: „*să fii om şi să stai în toată tigna* (*tihna*) *de vorbă cu alt om*“ cu un om superior prin cultură şi inteligență, prin structura intelectuală şi morală.

Varianta 4

1. Antonime:

- *am murit* ≠ trăiesc;
- *e* / *-s* ≠ nu-s.

2.
- *clintit* ≠ neclintit, nemişcat;
- *întristare* ≠ bucurie, veselie;
- *blând* ≠ aspru, dur;
- *ursuz* ≠ vesel, voios.

3. Adverbe / locuțiuni adverbiale:

- *nu, încă, aşa, decât* = adverbe de mod;
- *acuma* = adverb de timp;
- *pe-ncetul* =locuțiune adverbială de mod.

4. Familie lexicală:

a trăi: *trai, trăire, trăit, trăitor - oare, retrăi, retrăire, retrăit, netrăit.*

5. Ființa iubită este sugerată prin câteva aspecte: „*o mânuşă, evantaiul, mica oglindă*“, lucruri ale ei, prin atmosfera încăperii, „*n-am clintit un lucru*“, „*miros blând de floare*“, „*cei doi trandafiri*“, dar mai ales prin sentimentul trăit de îndrăgostit, („*întristarea*“) şi manifestările acestuia.

6. Figuri de stil:.

- ***epitete:*** „*mânuşă zvârlită*“, „*frumoasei tale mâini*“, „*mica ta oglindă*“, „*miros blând*“ (şi personificare), „*ursuz şi jalnic*“, „*paznic bătrân*“;
- ***metafore:*** „*doi trandafiri*“ – două amintiri, „*muzeu*“ – casa în care nu este prezentă iubita.

7. Poezia exprimă sentimentul iubirii, nefericirea îndrăgostitului părăsit, căruia casa îi pare un muzeu. Câteva obiecte ale iubitei întrețin amintirea ei. Lucrurile rămase neclintite par exponate într-un muzeu din care a dispărut viața, iar eul liric apare în ipostaza unui paznic bătrân, „*ursuz şi jalnic*“. Nefericit, îndrăgostitul îi scrie iubitei, asigurând-o că totul este neschimbat în casa lor, numai el suferă atât de mult încât îi pare că a murit, asemeni celor doi trandafiri rămaşi în glastră.

8. Versificația: măsura este de 13 - 14 silabe, ritmul iambic, rima încrucișată.

9. ***Scrisoare:*** Modelul se află la pagina 191.

Varianta 5

1. În fragment apare, ca mod de expunere, narațiunea.

2. Indici spațiali:

- „*Într-o vale dintre dealurile de la poalele munților, sub locul de unde izvora Râul Thalos*“; „*prima seminție de oameni a ajuns în Beleriand, după ce trecuse Munții Albaștri*“.

Indici temporali:

- într-o noapte.

3. Sinonime:

- *s-a oprit* = a rămas pe loc = a stat;
- *a zărit* = a privit, a văzut;
- *s-a urnit* = s-a dus.

4. Antonime:

- *nu cântau* ≠ cântau;
- *dormeau* ≠ s-au trezit;
- *a auzit* ≠ nu auzise.

5. Într-o noapte, Felagund aude cântece în depărtare. Apropiindu-se, îi vede pe oamenii conduși de Bëor Bătrânul în jurul focului, cântând de bucurie că au ajuns într-un tărâm fără primejdii. Îndrăgindu-i, Felagund a rămas multă vreme cu ei și i-a învățat lucruri folositoare.

6. Complementele:

- *în mijlocul lor* = complement circumstanțial de loc, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, plural, genul masculin, cazul genitiv, precedat de locuțiunea prepozițională „*în mijlocul*“;
- *vreme* = complement circumstanțial de timp, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat;
- *le* = complement indirect, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul plural, genul masculin, cazul dativ, forma neaccentuată;

- *adevărul* = complement direct, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, cazul acuzativ, articulat cu articolul hotărât „*l*“;
- *l-* = complement direct, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, cazul acuzativ, forma neaccentuată;

Atribute:

- *multă* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil, patru forme, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*vreme*“, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, gradul pozitiv;
- *despre lume* = atribut substantival prepoziţional, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, precedat de prepoziţia „*despre*“;
- *lor* = atribut pronominal, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul plural, cazul genitiv.

7. ***Muzica...***

Ce înseamnă muzica în viaţa mea? Înseamnă totul! N-aş putea trăi fără muzică. Îmi place muzica cultă, muzica rock, house, pop. Ascult Paraziţii, Vama Veche, Mandinga, Depeche Mode, Elvis Presley, Beattles… Orice fel de muzică, dar în tonalitate şi volum moderat, nu să-mi zbârnâie urechile. Învăţ ascultând muzică, în concordanţă cu dispoziţia mea sufletească. În general, îmi place să ascult muzică acasă, în săli de concert sau chiar în Cişmigiu, vara, sâmbăta şi duminica.

Varianta 6

1. Modurile de expunere din fragment sunt: naraţiunea şi dialogul. Naratorul este personaj implicat în acţiune.

2. **Indici temporali:** „*A doua zi era duminică*“;
Indici spaţiali: insula pe care se salvaseră cei şase naufragiaţi.

3. În ziua de duminică, după micul dejun, naratorul ţine slujba religioasă şi cântă din *Psalmul 119*. Apoi se decid să dea nume locurilor unde vor trăi.

4. În fragment apar următoarele personaje: naratorul, soţia sa şi cei trei băieţi: Fritz, Jack, Ernest.

5. În denumirea locurilor unde vor trăi, personajele au în vedere întâmplări sau caracteristici ale acestora. Golful este numit *Golful Stridiilor* sau *Mlaştina Flamingilor*, locuri bogate în aceste vieţuitoare. *Capul Dezamăgirii* a fost numit locul unde au constatat că au dispărut camarazii lor de pe corabie, pârâul a devenit *Râul Jaguarului*. Cel mai frumos, cel mai poetic este *Cuibul Şoimilor*, denumirea noii lor locuinţe. Astfel se străduiesc să-şi creeze iluzia că se află pe o insulă locuită.

6. Formarea cuvintelor:

- ***prin compunere:***
  - prin sudare: *din + afară = dinafară*;
  - prin alăturare: *Golful Stridiilor*,
- ***derivare:***
  - cu prefix și sufix: ***ne-*** *+ astâmpăr +* ***-at*** *= neastâmpărat*;
  - cu prefixoid și sufixoid: ***geo-*** *+ grafie = geografie*.

7.
- *nume* = subiect, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul plural, cazul nominativ, nearticulat;
- *mai multe* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv variabil, patru forme, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „nume“, genul neutru, numărul plural, cazul nominativ, gradul comparativ de superioritate;
- *fuseseră propuse* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a III-a, diateza pasivă, modul indicativ, timpul mai mult ca perfectul, persoana a III-a, numărul plural;
- *dar* = conjuncţie coordonatoare adversativă, leagă două propoziţii principale;
- *al meu* = subiect, exprimat prin pronume posesiv, persoana I, numărul singular, un obiect posedat, un posesor, genul neutru, cazul nominativ;
- *era cel mai potrivit* = predicat nominal, exprimat prin verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular, şi numele predicativ, exprimat prin adjectiv variabil, patru forme,

se acordă în gen, număr şi caz cu subiectul,
genul neutru, numărul singular, cazul nominativ,
gradul superlativ relativ de superioritate;

- *de departe* = complement circumstanțial de mod, exprimat prin locuțiune adverbială de mod.

8. Orşova, 12 aprilie 2008

Dragii mei „plimbăreți",

Vă invit să participați la croaziera pe Dunăre spre izvorul său, organizată începând cu ziua de 21 aprilie a.c. Întâlnirea va avea loc în portul Orşova, la ora 7,00.

Pe curând,
Viorel/Viorica

Varianta 7

1. În fragment apar, ca moduri de expunere, narațiunea şi dialogul. Naratorul este personaj implicat în acțiune, de aceea relatarea se face la persoana I.

2. Naratorul a adus de pe corabie multe obiecte utile: roabe, plăci de fier şi răzătoare, cu ajutorul căreia rădeau rădăcinile de manioc. După ce au stors seva otrăvită, din făina obținută astfel au copt turte şi le-au dat găinilor şi maimuței, Domnul Nip, care le-au mâncat cu plăcere. Aşa s-au convins că vor avea pâine.

3. Omonime:

- roabe: substantive;
- dar: substantiv, conjuncție adresativă;
- mei: pronume posesiv, substantiv;
- mai: adverb, substantiv;
- care: substantiv, pronume relativ;
- dat: substantiv (*soartă*), verb la participiu;
- de: prepoziție, conjuncție (subordonată);
- cât: pronume, adverb, substantiv;

- noi: pronume personal, adjectiv;
- o: pronume personal, verb (forma populară de viitor), articol nehotărât, interjecție, substantiv;
- un: articol nehotărât, numeral, adjectiv nehotărât;
- vas: substantiv;
- ei: pronume personal, interjecție;
- sare: substantiv, verb;
- tot: pronume, adverb.

Omofone, nu și omografe:

- ca să / casă;
- de vreme / devreme;
- de loc / deloc.

4.

- *La unele popoare şi în secolul al XXI-lea, femeile sunt* ***roabe****.*
- *Am pus în căsuța porumbeilor boabe de* ***mei****.*
- *Sunt mulți care cred că fiecare om are un* ***dat*** *al sorții.*
- *În urma expoziției organizate, mi se deschideau* ***noi*** *perspective de dezvoltare.*
- ***O****, ce superb apus de soare poți vedea la mare!*
- ***O*** *vedea tot mai des şi* ***n-o*** *putea uita* (pronume).
- *Eu cred că şi cu* ***o*** *floare se face primăvară.*
- *În port a intrat un* ***vas*** *ultraluxos.*
- ***Un*** *gând frumos este* ***un*** *dar de fiecare zi a celor care se iubesc.* (adjectiv nehotărât)
- *Vroia să invite la Serata literară* ***un*** *poet,* ***un*** *dramaturg şi* ***doi*** *muzicieni.* (numeral)
- *Pe tabloul pictat recent am primit* ***cât*** *mi-a oferit.*
- ***Cât*** *devotament se citea în ochii ei!*
- *Andrei s-a întors mai* ***devreme*** *de la facultate.*
- *Nu-mi vorbi* ***de vreme*** *tocmai într-o zi ploioasă ca asta.*
- ***De vreme*** *ce ai hotărât plecarea la Sinaia, nu-mi rămâne decât să mă pregătesc.*
- ***De*** *vei învăța, sigur vei reuşi la concursul de admitere la clubul Tinerilor Cercetători.* (conjuncție subordonatoare)
- *Îşi construise în Snagov o* ***casă*** *de invidiat.*

- ***Ca să** slăbească, **sare** peste mai multe mese (nu mănâncă).*
- *Amuzat, Vali **sare** într-un picior de un sfert de oră.*

5. • *ne* = pronume personal, persoana I, numărul plural, cazul acuzativ, forma neaccentuată, funcția de complement direct.

• *cu toții* = pronume nehotărât, numărul plural, cazul acuzativ, funcția sintactică complement circumstanțial de mod, (de fapt este complement circumstanțial sociativ);

• *minunați* = adjectiv propriu-zis, variabil, patru forme, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*cartofii*“, genul masculin, numărul plural, cazul nominativ, gradul pozitiv, funcția sintactică de nume predicativ;

• *mulțumite* = adjectiv provenit din verb la modul participiu, variabil, patru forme, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*inimi*“, genul feminin, numărul plural, cazul acuzativ, gradul pozitiv, funcția de atribut adjectival;

• *nostru* = adjectiv pronominal posesiv, persoana I, numărul plural, un obiect posedat, mai mulți posesori, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „*castelul*“ genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, funcția de atribut adjectival.

6. • *mai mici* = adjectiv, gradul comparativ de superioritate;

• *foarte multe* = adjectiv, gradul superlativ absolut;

• *cele mai mici* = adjectiv, gradul superlativ relativ de superioritate.

7.

Herculane,
27 iulie 2008

Dragii mei,

În sfârşit am răgaz să vă scriu şi să vă împărtăşesc primele impresii despre drumul spre Herculane şi despre această localitate cunoscută de pe vremea ocupației romane.

Când am ajuns la Drobeta-Turnu Severin am încercat să identific ruinele podului construit de Apolodor din Damasc la porunca împăratului Traian.

Am văzut Hidrocentrala de la Porțile de Fier și am admirat, pe de o parte semeția munților și pe de altă parte valurile Dunării. Ajunși la Orșova am văzut portul și biserica catolică cu „degetul" îndreptat spre cer.

În partea veche a stațiunii Herculane, în centru te întâmpină statuia eroului care-a dat numele localității. Îi vezi ținuta impunătoare cu pielea leului din Nemeia în jurul coapselor și cu măciuca în mâna dreaptă. Este uimitor acest erou, întruchipare a forței fizice și a minții, a curajului nelimitat și a dreptății. Printre faptele sale se află și eliberarea lui Prometheus, pedepsit de Zeus pentru că dăruise oamenilor focul.

Mă bucur că am ajuns aici. Am multe lucruri interesante de văzut. Dar despre acestea în viitoarea scrisoare.

Pe curând,
Vă sărut cu dor,
Cosmin / Cosmina

Varianta 8

1. În acest fragment, ca mod de expunere apare dialogul.

2. Personajele sunt Felix, care vorbește despre familia și viața lui până în acel moment și despre cauza îngrijorării sale și vânătorul care încearcă să-l liniștească.

3. Felix povestește că tatăl său a fost un aurar iscusit, iar mama jupânească la o doamnă nobilă și bună. Atât la căsătoria acestora, cât și la nașterea lui, doamna a fost foarte generoasă. Rămas orfan, Felix este întreținut la școli și la învățarea meseriei tatălui său de către aceeași doamnă. Acum se ducea la nobila doamnă să-i ducă giuvaerul confecționat ca dovadă a recunoştinţei şi măiestriei sale. La temerea lui că giuvaerul va fi pierdut de doamna contesă, vânătorul îl linişteşte, asigurându-l de grija şi recunoştinţa contesei faţă de salvatorul ei.

4. Trăsăturile lui Felix se desprind din caracterizarea indirectă, şi anume din relatarea lui: aflăm că este copilul unor oameni harnici şi cinstiţi, recompensaţi generos, pentru aceasta, de către stăpâna lor, aceeaşi care-l va îngriji, rămas orfan. Felix este un tânăr muncitor, deosebit de priceput în arta aurăriei, recunoscător şi cinstit, dornic să-i demonstreze binefăcătoarei sale calităţile pe care le are. Îngrijorarea lui privind bijuteria relevă dorinţa de a răsplăti bunătatea nobilei doamne. Curajos, tânărul îşi riscă viaţa, pentru a o salva pe contesă.

5. Verbul ***a fi***:

- *a fost un aurar* = verb copulativ, alcătuieşte cu numele predicativ predicatul nominal;
- *a fost binevoitoare* = verb copulativ, predicat nominal împreună cu numele predicativ;
- *a fost naşă* = verb copulativ;
- *era* = verb copulativ (numele predicativ este propoziţie predicativă „*cât pe-aci să fiu dus la orfelinat*");
- *să fiu dus* = verb auxiliar, ajută la formarea diatezei pasive;
- *am fost dat* = verb auxiliar, diateza pasivă;
- *am fost destoinic* = verb copulativ, predicat nominal;
- *cine sunt* = verb copulativ, predicat nominal;
- *fuseseră încredinţate* = verb auxiliar, diateza pasivă;
- *fii fără grijă* = verb copulativ, predicat nominal;
- *va fi* = verb predicativ, predicat verbal.

6.
- *meu* = adjectiv pronominal posesiv;
- *mea* = adjectiv pronominal posesiv;
- *mei* = adjectiv pronominal posesiv;
- *mele* = adjectiv pronominal posesiv.

7. P_1: *Iar ea îl va despăgubi, fără îndoială, pe salvatorul ei* = propoziţie enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, principală;

P_2: *Dacă va fi* = propoziție enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă, subordonată circumstanțială condițională;

P_3: *să se întâmple așa* = propoziție enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată subiectivă;

P_4: *și va da mărturie în scris despre toată întâmplarea* = propoziție enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, principală.

8. Modul de formare a cuvintelor:

Compunere:

- ***prin sudare:*** adverb *prea* + adjectiv = *preacinstita*,
  bine + *voitoare* = *binevoitoare*;
- ***prin alăturare:*** adverb *fără* + substantiv = *fără îndoială*,

Derivare:

- Prefix, sufix: ***ne-*** + ***în-*** + *târziu* + ***-at*** = *neîntârziat*,
  ne- + *chibzui* + ***-ință*** = *nechibzuință*.

9. ***Locuțiuni / expresii verbale:***

- *veți da dreptate, a dat o zestre, am venit pe lume, a făcut daruri, a luat în grijă, am fost dat în ucenicie, să aduc dovadă, am luat rămas bun.*

Varianta 9

1. În fragment apar narațiunea și descrierea; naratorul este personaj implicat în acțiune, povestirea realizându-se la persoana I.

2. Personajul narator ticluiește modul cum se va îmbarca în mod clandestin pe bric. Prietenul său îl instalează într-o ascunzătoare destul de confortabilă, cu provizii însemnate de alimente, lumânări, cărți. În timpul claustrării, personajul are un coșmar în care este asaltat de monștri. Se trezește în timp ce câinele său, Tiger, îi lingea fața și mâinile.

3. Prin numeroase adjective la diverse grade de comparație și prin sensul lor, naratorul exprimă grozăvia, spaima trăită datorită coșmarului avut: „*vise de-a dreptul înspăimântătoare*“, sufocat de perne „*imense, de niște demoni cu înfățișări dintre cele mai nepământești* *şi feroce*“, „*şerpi uriaşi*“, încolăciţi îl sufocau, „*îngrozindu-mă cu ochii lor scânteietori*“. Se afla în deşerturi nesfârşite, „*dintre cele mai dezolante şi mai ameninţătoare*“, rădăcinile unor copaci uriaşi, terifianţi se înfigeau în mlaştini nesfârşite, „*negre ca smoala*“, înspăimântătoare, copacii strigând prin ramuri – braţe scheletice în culmea disperării şi a agoniei. Se vedea în deşertul Saharei, iar la picioarele lui era ghemuit un leu fioros. Acesta face un salt, dă un răget înspăimântător „*ca tunetul din ceruri*“ şi-l trânteşte la pământ pe narator. În acest moment al groazei, personajul-narator se trezeşte, descoperindu-şi câinele.

4. **Adjective:**
   - *mai multe* = gradul comparativ de superioritate;
   - *atât de slabă* = (atât de = foarte) gradul superlativ absolut;
   - *foarte tare* = gradul superlativ absolut;
   - *mai mare* = gradul comparativ de superioritate;
   - *cele mai dezolante şi mai ameninţătoare* = gradul superlativ relativ de superioritate;
   - *ameţitor* („foarte“) *de înalte* = gradul superlativ absolut;
   - *cele mai nepământeneşti, cea mai extravagantă* = gradul superlativ relativ de superioritate.

5. **Enumeraţie:** „*câteva cărţi, un condei, cerneală şi hârtie, trei pături, un urcior mare, un butoiaş cu pesmeţi marinăreşti, trei sau patru cârnaţi imenşi de Bologna, o enormă bucată de şuncă, o ciosvârtă de berbec fript şi o jumătate de duzină de sticle cu întăritoare şi lichioruri*“.

6. P_1: *Eram uluit, cu totul amuţit de surpriză – totuşi nu într-atât* = propoziţie enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, principală;

   P_2: *încât să nu recunosc scheunatul specific al lui Tiger, câinele meu Terra-Nova, şi ciudatul său mod de a se gudura, prea bine cunoscut* = propoziţie enunţiativă, propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată, subordonată circumstanţială consecutivă;

   P_3: *El era!* = propoziţie enunţiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, simplă, principală.

7. • *de surpriză* = complement circumstanţial de cauză, exprimat prin substantiv comun, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat;

• *al lui Tiger* = atribut substantival genitival, exprimat prin substantiv propriu, genul masculin, cazul genitiv, articulat cu articolul posesiv genitival „*al*“ şi articolul hotărât proclitic „*lui*“;

• *de a se gudura* = atribut verbal, exprimat prin verb la modul infinitiv, diateza reflexivă, precedat de prepoziţia simplă „*de*“;

• *el era* = predicat nominal, exprimat prin verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular, şi numele predicativ, exprimat prin pronume personal, persoana a III-a, numărul singular, genul masculin, cazul nominativ.

8. Paronime:

- invite / evite;
- feroce / vorace;
- glaciar / glacial;
- inerva / enerva;
- prepoziţie / propoziţie;
- orori / erori;
- aluzie / iluzie;
- fişă / fisă;
- ordinar / ordinal;
- prenume / pronume.

9. Cuvinte specifice limbajului marinăresc: *bric*, *cală*, *pupa*, *bordaj*, *tribord*.

10. *Peisaj*

Din dealuri coborau pâlcuri de copaci pe care se încolăceau liane şi drumuri şerpuite, grăbite să ajungă la ţărmul mării. Valurile îşi urmau dansul lor neobosit, uneori lin şi alteori vijelios. Adia briza mângâietoare. Razele soarelui se îmbăiau în undele strălucitor transparente ale mării la ţărm, tot mai verzi şi întunecate în larg. Pescăruşii patrulau grijulii, din când în când îşi transmiteau mesaje în limbajul lor codificat.

Pe mare se zăreau vaporaşe, iole, şalupe, bărci. Deodată s-a auzit un zgomot ciudat şi am văzut o parapantă multicoloră planând în văzduh, deasupra mării. Se distingeau două siluete parcă purtate în ghearele unui monstru aerian.

Varianta 10

1. Cuvinte / enunțuri specifice navigației: „*46°53' latitudine sudică și 37°46' longitudine sudică*", „*aruncam ancora*", „*apa avea patru stânjeni adâncime*", „*grup de insule situat în sud-estul Capului Bunei Speranțe, la o distanță de aproape 800 de leghe*", „*continent sudic*".
2. În acest fragment apar, ca moduri de expunere, narațiunea și descrierea.
3. Insula Dezolării este un ținut deluros, cu zăpezi veșnice; insula Kerguelen are faună bogată: foci, morse, pinguini (cei mai numeroși) și foarte variate specii de păsări.
4. **Enumerație:** „*Pe lângă pinguini, aici se mai întâlnesc multe alte păsări, găinușele de mare, petrelii albaștri, lișițele, rațele, găinușele de Port Egmont, cormoranii moțați, porumbeii de Cape, petrelii grași, rândunicile - de - mare, pescărușii, găinușele de Mother Carey, gâștele de Mother Carey sau petrelii uriași și, în sfârșit, albatroșii.*"
5. • *Dar* = conjuncție coordonatoare adversativă;
   • *acești* = atribut adjectival pronominal, exprimat prin adjectiv demonstrativ de apropiere, se acordă în gen, număr și caz cu substantivul „pinguini", genul masculin, numărul plural, cazul nominativ;
   • *pinguini* = subiect, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul plural, cazul nominativ, nearticulat;
   • *sunt mai mici, cu penaj* = predicat nominal, exprimat prin verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul plural și numele predicativ multiplu, exprimat prin adjectiv propriu-zis variabil, trei forme, se acordă în gen, număr și caz cu subiectul, genul masculin, numărul plural, cazul nominativ, gradul comparativ de superioritate și prin substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, nearticulat, precedat de prepoziția simplă „*cu*";
   • *mult* = complement circumstanțial de mod, exprimat prin adverb de mod;
   • *mai puțin spectaculos* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv

propriu-zis, variabil, patru forme, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul „penaj“, genul neutru, numărul singular, cazul acuzativ, gradul comparativ de inferioritate.

6. Pluralul substantivelor:

- *blană*: blănuri, blăni;
- *cap*: capi, capete, capuri;
- *corp*: corpuri, corpi;
- *bucata*: bucăţi, bucate.

7.
- I-au prins, în sfârşit, pe ***capii*** teroriştilor.
- În noua fermă existau peste zece mii de ***capete***.
- Orice ciomag are două ***capete***.
- Părţi ale uscatului care înaintează în mare se numesc ***capuri***.
- A cumpărat mai mute ***corpuri*** de iluminat.
- Noul Palat al copiilor avea mai multe ***corpuri***, cu stiluri arhitecturale moderne.
- La microscop se observau ***corpi*** patogeni.
- Magazinul de ***blănuri*** s-a desfiinţat.
- A adus mai multe ***blăni*** necesare construirii mansardei.
- Enervat, a rupt diploma în ***bucăţi***.
- Restaurantul ***Ca la mama acasă*** oferă ***bucate*** tradiţionale, gustoase.

8.
- Se plimba neliniştit pe ***culoarele*** spitalului în aşteptarea naşterii copilului.
- Din cauza furtunii a avut loc o ***pană*** de curent.
- La întoarcerea de la Azuga a avut o ***pană*** de cauciuc.

9. Compunere descriptivă:

Un animal extraordinar

Privesc cu încântare în *Atlasul zoologic* şi mă minunez de diversitatea faunei terestre. Totuşi, admir în mod deosebit pinguinul, cu silueta lui armonioasă, în veşnic frac negru-abanos şi cămaşă imaculată, cu o ţinută elegantă şi mers graţios. Aripioarele îmi par mâini oricând gata să facă o reverenţă ori să acorde braţul unei doamne distinse şi să pornească maiestuos, legănaţi de o melodie numai de ei auzită. Capul se înclină uşor, ochii, ca două mărgele fosforescente, lucesc în lumina vrăjită a lunii. Mersul lor este o lunecare pe luciul cristalin al gheţii. Aşa se pierd în umbrele polare, sub lina fulguire, curând transformată în ninsoare abundentă, care adaugă alte straturi pe trupul înghețat al Terrei.

Varianta 11

1. În acest fragment apar, ca moduri de expunere, narațiunea și descrierea. Naratorul este personaj implicat în acțiune.

2. Personajul-narator face portretul surorii sale, Phoebe, cu care ar dori să vorbească. Caracterizarea directă – portretul – se referă la trăsături fizice și morale. Phoebe este o fetiță de zece ani, cu părul roșu, uneori scurt, alteori lung, împletit în codițe, dar foarte frumos, este „*foarte deșteaptă*" și „*foarte sensibilă pentru un copil*"; îi stă bine pe patine cu rotile, îi plac filmele și-și dă seama care sunt bune și care nu. Învață foarte bine, scrie cărți, pe care nu le termină, despre o fetiță detectiv. Uneori se comportă ca o adevărată doamnă. Din acest portret, realizat și prin raportarea la frații ei, rezultă dragostea nețărmurită față de fetiță. „*Și Allie era topit după ea,* [...] *toți sunt nebuni după ea, toți cei care au cap*". (caracterizare indirectă: fapte, comportamente, opinii și sentimente ale altora).

3. Personajul narator simte nevoia să vorbească cu surioara lui pentru că se află într-o situație dramatică: plecase de acasă, fiind dat afară de la colegiu. Nevoia de comunicare pe care-o simte este o modalitate de a depăși starea de criză, este o manifestare a dorului de casă, de unde și repetarea ușor modificată a enunțului „*tare mi-ar fi plăcut să stau puțin de vorbă cu Phoebe*", „*în orice caz, e un om cu care îți face plăcere oricând să vorbești...*".

4. Se repetă anumite enunțuri care par laitmotivul evocării și prin care naratorul își exprimă dragostea frățească: „*v-ar plăcea*", „*ar trebui s-o cunoașteți*", „*sunt singurul imbecil*".

5. • *E isteață foc* = predicat nominal, exprimat prin verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, și numele predicativ exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil, patru forme, genul feminin, numărul singular, cazul nominativ, gradul superlativ absolut (cuvântul *foc*, prin conversie devine adverb cu ajutorul căruia se exprimă gradul superlativ).

6. Formarea cuvintelor prin:
   - **compunere prin sudare:**
     - *câte + o + dată = câteodată*;
     - *ori + ce = orice*;
     - *între + una = întruna*;
     - *domnia + voastră = dumneavoastră*.

7. **Predicatele:**
   - *păcat* = predicat nominal, exprimat prin adverb predicativ;
   - *nu cunoaşteţi* = predicat verbal;
   - *nu cred* = predicat verbal;
   - *aţi văzut* = predicat verbal.

   P$_1$: *Păcat* = propoziţie enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă, principală;

   P$_2$: *că n-o cunoaşteţi* = propoziţie enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, dezvoltată, subordonată subiectivă;

   P$_3$: *nu cred* = propoziţie enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, negativă, simplă, principală;

   P$_4$: *că aţi văzut niciodată o fetiţă mai frumoasă şi mai isteaţă ca ea* = propoziţie enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată completivă directă.

Varianta 12

1. În fragment apare ca mod de expunere dialogul; naratorul este personaj implicat în acţiune.

2. Personajul pasionat de comori îi spune naratorului cum a descoperit locul tezaurului, mergând la hanul episcopului şi, mai ales, folosind scarabeul. Recunoaşte că a complicat puţin lucrurile pentru că naratorul îl considerase bolnav mintal. Scheletele găsite în groapa comorii crede că sunt ale celor care l-au ajutat pe piratul Kidd să-şi ascundă bogăţia şi pe care acesta i-a omorât.

3. **Elemente poliţiste sunt**:

enigma, descoperirea comorii, metodele de reconstituire.

4. • *enigma* = taină, mister, secret;

• *ingenios* = inventiv, dibaci, isteţ, inspirat;

• (*a*) *sugera* = a inspira, a determina, a isca o idee;

• *interpretare* = comentariu, explicare, analiză, tălmăcire;

• (*a*) *indica* = a semnala, a arăta, a preciza.

5. ◗ S-au închis alte ***mine*** de cărbuni ineficiente.

◗ Negăsind culoare albastră, a trebuit să cumpăr pentru pix ***mine*** verzi.

◗ Am instalat în baie o ***cadă*** nouă.

◗ La concursul de skate-bord a căzut şi şi-a fracturat o ***coastă***.

◗ La cald, aluminiul ***se îndoaie*** uşor.

◗ Şi-***a încheiat*** haina ca să aibă o ţinută elegantă.

6. P_1: *dar a crezut* = propoziţie enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă, principală;

P_2: *după ce munca s-a încheiat* = propoziţie enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă, subordonată circumstanţială temporală;

P_3: *că este mai bine* = propoziţie enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, simplă, subordonată completivă directă;

P_4: *să-i facă dispăruţi pe toţi cei* = propoziţie enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată subiectivă;

P_5: *care-i ştiau secretul* = propoziţie enunţiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată atributivă.

7. • *este mai bine* = predicat nominal, exprimat prin verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular, şi numele predicativ exprimat prin adverb de mod, gradul comparativ de superioritate.

8. **Cuvinte care conțin diftongi:**
*com**oa**ră, s**ă-i**, er**oa**r**ea**, greş**ea**la, m**ai**, gr**eu**, c**ei**, priv**ea**, un**ui*** etc.
Cuvinte care conțin hiat:
*treb**ui**t, id**ee**, tez**au**rul, gr**eu**tatea, scarab**eu**l, c**a u**n, pozi**ția**.*

Varianta 13

1. În text apar, ca moduri de expunere, narațiunea şi dialogul.
2. Împăratul şi împărăteasa erau mâhniți că nu aveau copii. Plecând la război, împăratul i-a spus soției sale că la întoarcere vrea să găsească un copil. Împăratul, biruitor în război, se bucură de băiețelul care-l întâmpină.
3. Fragmentul aparține unui basm pentru că are formula de început specifică acestei creații epice şi personajele sunt caracteristice basmului: împărat împărăteasă..
4. **Adverbe:**
   - *odată, acuma* = adverbe de timp;
   - *cum, când, unde* = adverbe relative;
   - *tot, degeaba, aproape, măcar, numai, nu, mai, aşa, încet, destul, foarte, mult* = adverbe de mod;
   - *departe, acolo, acasă* = adverbe de loc;
   - *de prisos, cu de-amănuntul* = locuțiune adverbială de mod.
5. Numerale cardinale: zece, o (lună), trei, cinci, nouă, un (an);
   Numeral colectiv: amândouă.
6. - *de grijă, de supărare* = complement circumstanțial de cauză;
   - *sta* = predicat verbal;
   - *împărăteasa* = subiect;
   - *biata* = atribut adjectival;
   - *în odaia* = complement circumstanțial de loc:
   - *ei* = atribut pronominal.
7. **Atribut:**
   - adjectival: *sănătoşi, voinici, mâhniți, zece, oricărui, niciun, biata, credincioasă, de rând, zdrențeroasă, lihnită, acea, gol, biruitor, mare, împărătesc, mândrețe, oacheşe, orice*;

- substantival genitival: *unui copil, soarelui*;
- pronominal: ei;
- substantival prepozițional: *de cocon.*

Varianta 14

1. **Repetiții:** Primele patru versuri se repetă în ultima strofă; „*Sfântul Domn*“, în poziție inversă, „*dragostea de țară*“, „*Dar ce-a fost, a fost poveste*“ (și metaforă), „*voi*“.

2. Modul conjunctiv, cu sens imperativ, exprimă dragostea de țară prin rugăciunea („*să ne iubească, să plutească*“) şi îndemnul direct, mobilizator la libertate („*Să se nalțe amărâta / Țară prin puterea ei!*“), dar şi un avertisment dat năvălitorilor („*Să vă-nvățăm!*“), ce înseamnă voința de libertate.

3. Poezia se compune mai ales din enunțuri exclamative prin care se exprimă manifestările sentimentului patriotic: credința în Dumnezeu, în puterea lui ocrotitoare şi nevoia de libertate, acestea fiind scutul şi arma. După o istorie zbuciumată, poporul a învățat să se-ncreadă în Duhul Sfânt şi în puterea brațelor, în dorința de neatârnare capabilă să-nvingă: „*ne-a fost destul!*“, „*Fruntea sus, voi frați ai mei!*“, „*Dragostea de țară*“ este mai puternică. Enunțurile exclamative imprimă patos poeziei.

4. Poezia aparține genului liric prin exprimarea directă a sentimentelor şi a aspirațiilor naționale, de la elementele de rugăciune cu care începe şi cu care se încheie, la acelea de îndemn la demnitate şi la apărarea țării, a neamului, a idealurilor strămoşeşti, de aici rolul expresiv al enunțurilor exclamative şi ale verbelor la modul conjunctiv cu sens imperativ. În exprimarea sentimentului patriotic, se folosesc puține figuri de stil: „*Sfântul Domn-scut*“ – metaforă (altă metaforă: „ *a fost poveste*“), mai ales repetiții, pe lângă cele notate la cerința **1**, repetarea adverbului *mai*, gradul comparativ de superioritate: „*mai fățiş, mai fără veste*“, „*mai tare*“ şi antiteza: *noi-voi*.

   Poezia este o odă pentru că exaltă sentimentul patriotic, oferă un model de demnitate şi datorie patriotică.

5. „*Dar ce-a fost, a fost poveste!*“

P$_1$: *Dar a fost poveste* → propoziție enunțiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, simplă, principală;

P$_2$: *Ce-a fost* → propoziție enunțiativă propriu-zisă, exclamativă, afirmativă, simplă, subordonată subiectivă;

- *dar* = conjuncție coordonatoare adresativă;
- *a fost poveste* = predicat nominal, exprimat prin verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfectul compus, persoana a III-a, numărul singular şi numele predicativ, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul nominativ, nearticulat.
- *a fost* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul perfectul compus, persoana a III-a, numărul singular;
- *ce* = în frază element de relație, introduce propoziția subiectivă, în propoziție subiect, exprimat prin pronume relativ, invariabil.

6. Versificația: în ultima strofă măsura este de 7-8 silabe, ritmul trohaic, rimează 1, 3, 4 şi 2 cu 5 (combinație de rimă încrucişată şi îmbrățişată).

7.

Despre patrie

Uneori, trebuie să te sfieşti să vorbeşti despre patrie. Cuvintele tale nu trebuie să sune fals ca într-o sală goală, lipsită de vibrație. Despre patrie să vorbeşti din suflet, să spui cuvinte simple, dar adânci şi sincere. Patria te însoțeşte oriunde fără să ştii, ea este chipul luminos al mamei şi al tatălui, bucuria familiei, munții cu păduri şi vietățile de-acolo, este marea, când agitată, când blândă. Patria este tot ceea ce te înconjoară, frumos şi urât. Tot ce se transmite din ființa națională, este drumul vieții tale cu vise, împliniri şi neîmpliniri... Dar tu ce faci pentru patria ta?!

Varianta 15

1. Câmp lexical: *slove*, *cuvinte*.

2. Antonime:

▸ *dragoste* ≠ ură; ▸ *suferințe* ≠ bucurii; ▸ *viață* ≠ morminte.

3. **Figuri de stil:**
   - ***dominantă este metafora:*** „*împerecheri ciudate*“ (și epitet), „*farmec*“, „*veşminte*“, „*juvaere*“, „*singurele-amante*“ (și epitet), „*val*“, „*ecouri depărtate*“ (și epitet), „*morminte*“;
   - ***comparație:*** „*ca nişte diamante*“;
   - ***personificare:*** „*trăiesc trecutul şi clipa care bate*“ (și metaforă).

4. **Propozițiile:**
   „*De n-ați fi fost voi oare*“ → propoziție interogativă, dezvoltată, negativă, subordonată, circumstanțială condițională;
   „*Atunci cu ce veşminte / S-ar fi-mbrăcat pe lume dragostea şi ura*“ → propoziție interogativă, principală, dezvoltată, afirmativă.

5. - *n-ați fi fost* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul condițional-optativ, timpul perfect, persoana a II-a, numărul plural, forma negativă;
   - *s-ar fi îmbrăcat* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea I, diateza reflexivă, modul condițional optativ, timpul perfect, persoana a III-a, numărul plural.

6. Poezia este un imn pentru că invocă şi elogiază limba, valoarea ei expresivă, magia cuvântului inspirat. Limbajul poetic, dominant metaforic, transmite emoția, sentimente prin mijloace ale stilului retoric: invocație, frecvente cuvinte la cazul vocativ (exemplu primul vers „*cuvinte, juvaere*“ metaforă repetată), prin enunțurile interogative.

7. **Locuțiuni / expresii:**
   • *pe viață, de-o viață, plin de viață, a-şi pune viața în primejdie, a da viață, om de viață, în viața mea* (*niciodată*), *fără pic de viață, a fi în viață* (*a trăi*), *cu prețul vieții*.

8. ***Jocurile copilăriei***

Îmi amintesc de jocurile din copilărie. Ne jucam „*de-a mama şi copilul*“, îmbrăcam şi culcam păpuşa ori reparam maşinuțe. Mergeam „*La coafor / la frizer*“, realizând coafuri şi frizuri ciudate, „*La cumpărături*“ foloseam bani confecționați de noi din hârtie şi „*În parcul de distracții*“

asumându-ne diverse roluri. Mai jucam, din când în când, „*Baba oarba*“, „*Şotronul*“ ş.a. La şcoală am inventat alte jocuri: întreceri cu bicicletele, cu rolele sau skate-board. Ne atrag jocurile pe computer, jocuri de inteligenţă şi imaginaţie.

Mi-ar plăcea să creez şi eu astfel de jocuri. Mă gândesc la situaţii în care personajele îşi pot schimba înfăţişarea şi modul de acţiune, şi câştigător va fi cel mai inteligent şi mai rapid.

Varianta 16

1. **Familie lexicală:** *fior, fioros - oasa, (a) înfiora, înfiorare, înfiorat, înfiorător - oare;*
2. **Câmp lexical**: *ai zice, să spună, grădina, ramuri, frunză.*
3. ▸ prefix + verb + sufix: ***de*** - săvârşi - ***it*** → desăvârşit;
   ▸ prefix + substantiv + sufix: ***în*** - fior - ***at*** → înfiorat;
   ▸ prefix + verb: ***dez*** - lega → dezlega;
   ră - suna → răsuna.
4. ▸ *i liniştită şi pustie* = predicat nominal;
   ▸ *ai zice* = predicat verbal;
   ▸ *i zugrăvită* = predicat nominal;
   ▸ *ascult* = predicat verbal;
5. • articol hotărât enclitic:
   a (*grădina, trecerea, clipa*), *l* (*sufletul*), *i* (*grădinii*);
   • articol nehotărât: *o* (*simfonie, undă, frunză, vară*), *un* (*vânt*).
6. **Figuri de stil:**
   ▸ ***epitete:*** „*liniştită şi pustie*“, *tăcerea* „*desăvârşită*“, *undă* „*răzvrătită*“ (și personificare), „*molcom vânt*“, „*prinde lin*“
   ▸ ***metafore:*** „*o simfonie*“, „*pânză zugrăvită*“ (*pictură*), „*undă răzvrătită*“, „*sufletul grădinii*“, „*povestea*“;
   ▸ ***personificare:*** (*frunza*) „*să se înfioare*“, (*frunză*) „*să nu-mi spună*“, „*trece-o undă ...*“.
7. Rima din terţine (ultimele două strofe): rimează versurile 1-2, 3-5, 4-6.
8. Poezia este un pastel, descrierea unui tablou al naturii - grădina, prin intermediul căruia eul liric îşi comunică sentimentul iubirii. În

absența iubitei, amintirea ei, „*și frunză nu-i de tine să nu-mi spună*“, este întreținută de grădina în care ea a visat „*o vară-ntreagă*“, și-a manifestat prezența și iubirea. Există o îngemănare, o corespondență, între aspectele naturii și sentimentele umane. Grădina pustiită este expresia stării sufletești a eului liric singur, numai cu amintirea unei iubiri de-o vară. Vibrația sufletească se regăsește în „*simfonia*“ naturii, în vântul care adie molcom, în frunzele înfiorate, în „*sufletul grădinii*“. Visul de iubire s-a transmis grădinii.

9. **Compunere descriptivă:** Fascinația muntelui, Constantin Brâncoveanu, Peisaj, Un animal extraordinar , paginile: 154, 162, 196, 198.

Varianta 17

1. **Se repetă:** „*dai*“, „*dreaptă*“, „*Doamne*“, primul vers în final, ca vers izolat.

   Paralelism: „*Când dai marilor puterea*“; „*Când dai răilor cruzime*“.

2. **Sinonime:**
   - *mângâiere* = alinare, consolare, încurajare;
   - *drept* = corect, nepărtinitor, echitabil, just;
   - *mulțumire* = satisfacție, mângâiere, har, bucurie;
   - *cruzime* = asprime, neîndurare, răutate;
   - *blândețe* = bunătate.

3. **Enumerație:** „*Și avere, și puterea, / Fericirea, mângâierea*“; „*Mulțumiri și suferință*“.

4. **Figuri de stil:**
   - ***epitete:*** „*Dreaptă socotință*“, „*putere înțeleaptă*“, „*justiția cea dreaptă*“;
   - ***comparație:*** „*ca o rouă*“.

5. Poezia este un psalm, pentru că proslăvește divinitatea, eul liric mărturisindu-și convingerea în versul care se repetă, ca laitmotiv: „*Doamne, toate sunt prin tine*“.

   Discursul liric este definirea lui Dumnezeu atotputernic, cel care dă „*cu dreaptă socotință*“ oamenilor „*Mulțumiri și suferință*“. Pildă pentru conduita și credința fiecărui om este Iisus, care și-a purtat crucea pentru mântuirea oamenilor. Dumnezeu este „*puterea înțeleaptă și justiția cea dreaptă*“. Eul liric apare în ipostaza credinciosului care se închină și se roagă divinității, convins de înțelepciunea și atotputernicia Creatorului: „*Fă oricând ce vrei din mine*“.

În poezie apar elemente lingvistice specifice unei rugi: substantiv la vocativ, ca o adresare directă: „*Doamne*“, verbe la modul indicativ, timpul prezent, persoana a II-a, numărul singular: „*știi, dai*“, verbul „*fă*“ la modul imperativ. Sunt puține figuri de stil, totuși poezia impresionează prin stilul simplu și direct.

6. Propozițiile:

P_1: *Ești puterea înțeleaptă și justiția cea dreaptă* = propoziție enunțiativă, propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, principală;

P_2: *Fă oricând din mine* = propoziție enunțiativă imperativă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, principală;

P_3: *Ce vrei* = propoziție enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, subordonată completivă directă;

P_4: *Doamne, toate sunt prin tine* = propoziție enunțiativă propriu-zisă, neexclamativă, afirmativă, dezvoltată, propoziție principală.

7. P_1: „*Ești puterea înțeleaptă / Și justiția cea dreaptă*“

- *ești puterea și justiția* = predicat nominal, exprimat prin verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a II-a, numărul singular, forma afirmativă și numele predicativ multiplu, exprimat prin substantive, genul feminin, numărul singular, cazul nominativ, articulat cu articolul hotărât „*a*“, „*și*“ conjuncție coordonatoare copulativă;
- *înțeleaptă* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil, patru forme, se acordă în gen, număr și caz cu substantivul „*puterea*“, genul feminin, numărul singular, cazul nominativ, gradul pozitiv;
- *cea dreaptă* = atribut adjectival, exprimat prin adjectiv propriu-zis, variabil , patru forme, se acordă în gen, număr și caz cu substantivul „*justiția*“, genul feminin, numărul singular, cazul nominativ, articulat cu articolul adjectiv-demonstrativ „*cea*“.

P$_2$: „*Fă oricând din mine*“

- *fă* = predicat verbal, exprimat prin verb, conjugarea a III-a, diateza activă, modul imperativ, persoana a II-a, numărul singular;
- *oricând* = complement circumstanțial de timp, exprimat prin adverb de timp;
- *din mine* = complement indirect, exprimat prin pronume personal, persoana I, numărul singular, cazul acuzativ, formă accentuată, precedat de prepoziția „*din*“.

Varianta 18

1. **Enumerație:** „*credințele, eresurile, datinile, obiceiurile, limba, poezia, morala, filozofia poporului*“; „*prin sensibilitate, prin ton, prin turnura stilului*“.

2. **Sinonime:**
   - eres = superstiție, prejudecată;
   - fluctuație = instabilitate, schimbare;
   - perfect = desăvârşit, deplin, absolut;
   - fidelă = exactă.

3. „*Creangă este Homer al nostru*“
   - *Creangă* = subiect;
   - *este Homer* = predicat nominal;
   - *al nostru* = atribut adjectival pronominal posesiv.

4. - preopziții simple: *în, de, la, între, de, prin, de, prin*;
   - prepoziție provenită din adverb: *dedesubtul*;
   - prepoziție compusă: *de la.*

5. Originalitatea scriitorului Creangă este subliniată în următoarele structuri: „*sensibilitate, ton, turmura stilului, care sunt ale sale*“.

6. ***La Muzeu…***

Păşesc sfios în săli ale Muzeului de Istorie, acolo unde sunt păstrate prețioase vestigii ale oamenilor care-au trăit în comuna primitivă şi mai târziu. Trebuie să le privim drept comori inestimabile, tocmai pentru că puține ne-au rămas. Ele sunt rădăcinile neamului nostru. Încerc să-mi imaginez cine a mânuit ulcica aceea restaurată cu grijă, cine a purtat podoabele acestea, „colier şi cercei“, cine a meditat la lumina opaiţului stingher din colţul vitrinei. Mă gândesc la comorile înstrăinate şi le duc dorul. Suntem un popor prea ospitalier, paşnic şi naiv. Toţi care trec pe la noi iau… iau… dar până când?!!...

FIȘE BIOGRAFICE

1. GRIGORE ALEXANDRESCU (1810–1888)

- S-a născut la Târgovişte. Rămas orfan de ambii părinţi, pleacă la Bucureşti.
- Va urma Şcoala de la Sf. Sava.
- Avea o memorie prodigioasă; recita impresionant versuri.
- A scris poezii: meditaţii, fabule, epistole, satire, de exemplu: *Umbra lui Mircea. La Cozia*; *Epistolă către Voltaire*; *Satiră. Duhului meu*.
- Volume: *Poezii* (1838); *Poezii* (1842); *Suvenire şi impresii, epistole şi fabule* (1847), *Meditaţii, elegii, epistole, satire şi fabule* (1863); „*Memorial de călătorie*“ este rodul unei excursii la mănăstirile din Oltenia.

2. DIMITRIE BOLINTINEANU (1819–1872)

- S-a născut în Bolintinul din Vale, ca fiu al lui Enache Cosmad, român macedonean, originar din Ohrida.
- Învaţă cu dascăl în casă (la Bucureşti), apoi la Şcoala de la Colţea şi la Sf. Sava.
- Rămâne orfan de ambii părinţi.
- În 1843 aderă la Societatea literară care îl trimite la Paris pentru studii. Aici îl susţine pe N. Bălcescu, îi împărtăşeşte ideile revoluţionare: participă în ţară la mişcarea revoluţionară de la 1848, conduce ziarul *Poporul suveran*, care avea ca subtitlu *Libertate, egalitate, fraternitate* unde colaborează Bălcescu, Bolliac, Gr. Alexandrescu.
- După înăbuşirea revoluţiei se stabileşte la Paris.
- Se va întoarce în ţară după 10 ani.
- Opera: primul volum: *Colecţie din poeziile domnului D. Bolintineanu*; *Cântece şi plângeri* (1852); *Poezii vechi şi noi* (1855); *Legende noi* (1862); *Florile Bosforului* (1866); romane: *Manoil*, *Elena*; *Note de călătorie/Impresii*: *Călătorii în Palestina şi Egipt*, *Călătorie pe Dunăre şi în Bulgaria* etc.

3. MIHAI EMINESCU (1850–1889)

- S-a născut la 15 ianuarie 1850, la Botoşani.
- Copilăria a petrecut-o la Ipoteşti, îndrăgind natura şi creaţiile populare.
- Şcoala la Cernăuţi. Îndrăgeşte teatrul, citeşte cărţile din biblioteca profesorului său: Aron Pumnul.
- 1866 publică în broşura „Lăcrămioarele învăţăceilor la mormântul prea-iubitului lor profesoriu“, poezia *La mormântul lui Aron Pumnul*.
- 1866 debutează la Revista *Familia din Pesta*, condusă de Iosif Vulcan, cu poezia *De-aş avea*...; directorul revistei îi schimbă numele din Eminovici în Eminescu.
- Din 1866-1869 are contact cu mai multe trupe teatrale, a lui Fany Tardini-Vlădicescu, Iorgu Caragiale, Mihail Pascaly cu care colindă ţara, având posibilitatea să cunoască folclorul.
- Ca membru al cercului literar „Orientul“ culege creaţii populare din Moldova.
- 1869–1870 se află la Viena pentru studii. Debutează în 1870 la revista *Convorbiri literare* a societăţii literare *Junimea* (din Iaşi), cu poezia *Venere şi Madone*.
- 1872–1874 se află la Berlin. Titu Maiorescu îl îndeamnă să-şi ia doctoratul în filozofie pentru a putea fi numit profesor la Universitatea din Iaşi.
- 1874–1876 se află la Iaşi, ocupând postul de director al Bibliotecii Centrale din Iaşi, apoi revizor şcolar în judeţele Iaşi, Vaslui, redactor la *Curierul de Iaşi*, marea prietenie cu Ion Creangă pe care-l îndemnase să scrie povestirile şi amintirile sale.
- 1877–1889 la Bucureşti; perioada 1877–1883 este aceea a capodoperelor şi a unei intense activităţi publicistice.
- Acum apar: cele cinci *Scrisori*, *Luceafărul*, *Mai am un singur dor* cu variantele sale.
- Moare la 15 iunie 1889.

Opere:

- *Poezii* primul volum, 1883, editat de Titu Maiorescu.
- proză: nuvela *Sărmanul Dionis*, roman rămas neterminat, *Geniu pustiu*, basmul *Făt-Frumos-din-lacrimă*, publicistică.

4. ION LUCA CARAGIALE

- 1852 s-a născut la 30 ianuarie, în satul Haimanale, județul Prahova.
- Între 1860-1867 urmează şcoala primară şi gimnazială la Ploieşti, unde se mutase familia.
- Între 1868-1870 frecventează cursul de declamație şi mimică a unchiului său, Costache Caragiale, la *Conservatorul de artă dramatică* din Bucureşti.
- Între 1871-1872 este sufleur şi copist de roluri la Teatrul Național din Bucureşti.
- 1873 debutează în revista satirică *Ghimpele*; în 1878 se află la ziarul *Timpul*, alături de M. Eminescu şi Ioan Slavici. 1879 se reprezintă comedia *O noapte furtunoasă* la *Teatrul Național*.
- La 13 noiembrie 1884 are loc premiera comediei *O scrisoare pierdută*, iar în 1885 *D'ale carnavalului*.
- În 1888 ocupă funcția de director al *Teatrului Național* din Bucureşti, părăsită, prin demisie, anul următor.
- În 1890 se reprezintă drama *Năpasta*, iar în 1893 editează revista umoristică *Moftul român*, în colaborare cu Anton Bacalbaşa.
- În 1901 apare volumul *Momente*. Între 1901-1902 are loc procesul de calomnie, Caion acuzându-l că a plagiat drama *Năpasta*; este apărat de prietenul său, Barbu Delavrancea, scriitor, avocat şi orator strălucit.
- În 1905 Caragiale se expatriază, stabilindu-se la Berlin.
- În 1910 apare volumul *Schițe nouă*.
- Moare în noaptea de 8 spre 9 iunie 1912 la Berlin.
- Opera: comediile menționate; drama *Năpasta*, schițe; nuvele: *O făclie de Paşte*, *În vreme de război*, *Păcat*, *Două loturi*, *Kir Ianulea*, proză fantastică: *La hanul lui Mânjoală*.
- Activitate publicistică.

5. NICHITA HRISTEA STĂNESCU

- S-a născut la 31 martie 1933 la Ploieşti unde urmează şi şcoala cu rezultate foarte bune până la clasele de liceu, apoi inegal ca pregătire, dar cu lecturi enorme, deşi eterogene. Urmează *Facultatea de filologie* a *Universității Bucureşti*.
- În 1960 apare primul volum de poezii: *Sensul iubirii*; 1964 volumul *O viziune a sentimentelor*, premiat cu *Premiul Uniunii Scriitorilor*.
- Alte volume de versuri: *Dreptul la timp*; *11 Elegii*, *Laus Ptolemei*, *Necuvintele*, *În dulcele stil clasic*, *Opere imperfecte*, *Noduri şi semne*.
- Volumul de eseuri: *Carte de recitire*.
- Volum pentru copii: *Carte de citire, carte de iubire*, în colaborare cu Gh. Tomozei.
- Moare la 13 decembrie 1983.

6. Pastorul JOHANN RUDOLF WYSS (1781–1830)

- A fost scriitor şi filosof elvețian, pasionat culegător de folclor şi poveşti elvețiene. Este autorul imnului național elvețian.
- *Un Robinson elvețian*, inspirată din *Robinson Crusoe* de Daniel Defoe, este povestea unei familii naufragiate pe o insulă pustie, familie care, în pofida dificultăților, rămâne unită şi cu speranța supraviețuirii.

7. WILHELM HAUFF (1802–1827)

- A scris basme, cultivând fantasticul popular german şi oriental, poveşti umoristice fantastice (*Fantezii din crama oraşului Bremen*) şi nuvele cu caracter satiric, social-politic (*Nuvele*, apărute în 1827). Este, de asemenea, întemeietorul romanului istoric german, în maniera lui Walter Scott, de exemplu, *Lichtenstein*, scris în 1826 şi a romanului de moravuri: *Omul în lună*, 1926.
- Reprezentative pentru basmele scrise de Hauff sunt *Muck cel mic*, *Califul Barză*, *Hanul din Spessart*, povestiri în povestire („poveşti în ramă“), cu mare varietate de personaje şi cu o acțiune desfăşurată pe mai multe planuri.

8. EDGAR ALLAN POE

- Este precursorul literaturii fantastice a secolului al XX-lea, figură remarcabilă a literaturii americane, se distinge prin imaginaţie stranie, prin viziuni macabre, fiind deschizător de drumuri în investigarea necunoscutului din lăuntrul şi din afara fiinţei umane.
- Opera: romanul *Aventurile lui Arthur Gordon Pym* ne poartă de-a lungul şi de-a latul globului pământesc până la trecerea spre Polul Sud, spaţiu al unor aventuri fantastice de neînchipuit.
- *Scarabeul de aur*, *Aventura unui anume Hans Phaall* şi alte povestiri oferă fantastic, umor negru, analiză de tip poliţist.

BIBLIOGRAFIE

1. *DEX, Dicționar explicativ al limbii române*, ed. a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998;
2. *DOOM, Dicționarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, ed. a II-a, revăzută şi adăugită, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005;
3. *Gramatica limbii române*, *I Cuvântul*, *II Enunțul*, Editura Academiei Române, București, 2005;
4. Bucă, Marin — *Dicționar de antonime*, Editura Vox, București, 2000;
5. Bulgăre Gh., Felecan, N. — *Dicționar de omonime*, Editura Vox, București, 1997;
6. Seche Luiza, Seche Mircea — *Dicționar de sinonime al limbii române*, Editura Academiei RSR, București 1982;
7. Agârbiceanu, Ion — *Nuvela română contemporană*, Editura pentru literatură, București, 1964;
8. Alecsandri, Vasile — *Ostaşii noştri*, Editura Minerva, București 1977;
9. *Antologia poeziei simboliste româneşti*, Editura pentru literatură, 1968
10. Blaga, Lucian — *Elanul insulei, aforisme şi însemnări*, ediție îngrijită de D. Blaga şi G. Goma, Editura Dacilor, Cluj-Napoca, 1977; *Hronicul şi cântecul vârstelor*, ediție îngrijită şi cuvânt înainte de G. Ivaşcu, Editura Tineretului, 1965;
11. Eliade, Mircea — *Despre Eminescu şi Haşdeu*, Editura Junimea, Iaşi 1987;
12. Boerescu, Dan-Silviu — *Mica Antologie a poeziei române*, Editura Regis, București, 1998;
13. Caragiale — *O făclie de Paşti. Nuvele şi povestiri*, Editura Minerva, București 1971.

14. Coşbuc, George — *Poezii*, I, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1982;

15. Eminescu, Mihai — *Poezii-Proză*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1978;

16. Hogaş, Calistrat — *Amintiri,* Proză II, EPL, Bucureşti, 1969;

17. Ibrăileanu, Garabet — *Povestirile lui Creangă*, în scriitori români şi străini, I, EPL, Bucureşti, 1968;

18. Micle, Veronica — *Poezii*, Ediţie îngrijită şi prefaţă de augustin Z.N. Pop, EPL, Bucureşti, 1969;

19. Minulescu, Ion — *Scrieri*, vol. II, Bucureşti 1966;

20. Stănescu, Nichita — *Necuvinte. Versuri şi proză*, ediţie îngrijită, prefaţă şi cronologie de Alexandru Condeescu, Editura Doinea, Bucureşti, 2001;

21. Slavici, Ioan– *Amintiri*, Ediţie îngrijită de George Sanda, EPL, 1967;

22. Topârceanu, George — *Balade vesele şi triste*, Editura Exigent, Bucureşti;

23. Camus, I, A — *Primul om*, Editura RAO Internaţional Publishing Company, Bucureşti, 1994;

24. Daudet, Alphonse — *Piciul*, Editura Herra, Bucureşti, 2004;

25. Durrell, Gerald — *Familia mea şi alte animale*,Traducere de Lidia Ionescu, Editura Univers, Bucureşti, 1986;

26. Poe, Edgar, Allan — *Aventurile lui Arthur Gordon Pym*, Editura Corint, Bucureşti, 2004; *Scarabeul de aur*, traducere de Dan Stancu, Editura Corint, Bucureşti, 2003;

27. Hauff, Wilhelm — *Hanul din Spessart şi alte povestiri*;

28. Salinger, J.D. — *De veghe în lanul de secară*, traducere şi note de Catinca Ralea şi Lucian Bratu, Editura Polirom, Bucureşti, 2001;

29. Twain, Mark — *Aventurile lui Tom Sawyer*, traducere de Herţiu, Editura Regis, Bucureşti;

30. Verne, Jules — *Robur Cuceritorul*, traducere de Traian Fințescu, Editura Corint, București, 2003;

31. Verne, Jules — *Doi ani de vacanță*, traducere de Laura M. Dragomirescu, Editura Tedit F2H, București, 2002;

32. Verne, Jules — *Raza Verde*, traducere de Constantin Ionescu-Boeru, Editura Corint, București, 2002;

- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994;
- *Manualul de Limba română*, clasa a VII-a, Editura Corint, București, 1997;
- *Manualul de Limba română*, clasa a VII-a, Editura Humanitas, București, 1997.

Caba Educațional

Oferta de carte 2007 - 2008

ÎNVĂȚĂMÂNT PREȘCOLAR

Seria ***Prichindel***

Caiete de lucru pentru grădiniță avizate de MECT

ALFABETUL VESEL
Educarea comunicării orale și scrise în grădiniță
Valeria Cincă

5 lei

format 20,5 x 26 cm, 48 pagini

nr. exemplare

SĂ VORBIM CORECT
Educarea comunicării orale și scrise în grădiniță
Valeria Cincă

5 lei

format 20,5 x 26 cm, 48 pagini

nr. exemplare

DESCOPERIM MATEMATICA
Activități matematice în grădiniță
caiet de lucru
Cătălina Mocanu

5 lei

format 20,5 x 26 cm, 40 pagini

nr. exemplare

NE PLACE MATEMATICA
Activități matematice în grădiniță
caiet de lucru
Cătălina Mocanu

5 lei

format 20,5 x 26 cm, 48 pagini

nr. exemplare

ARICIU-PICIU
Cunoașterea mediului în grădiniță
Caiet de lucru

5 lei

format 20,5 x 26 cm, 48 pagini

nr. exemplare

ARICEL ȘTIE TOT
Cunoașterea mediului în grădiniță
Caiet de lucru

5 lei

format 20,5 x 26 cm, 48 pagini

nr. exemplare

ENGLISH FOR LITTLE CHILDREN
Activități opționale în grădiniță
caiet de lucru
Cătălina Mocanu

4 lei

format 20,5 x 26 cm, 32 pagini

nr. exemplare

SĂ NE COMPORTĂM CIVILIZAT
Educație pentru societate în grădiniță
Caiet de lucru

5 lei

format 20,5 x 26 cm, 48 pagini

nr. exemplare

ÎNVĂȚĂM SĂ COMUNICĂM
Educarea limbajului în grădiniță
caiet de lucru

5 lei

format 20,5 x 26 cm, 40 pagini

nr. exemplare

NE PREGĂTIM PENTRU ȘCOALĂ
Educarea limbajului în grădiniță
caiet de lucru

5 lei

format 20,5 x 26 cm, 48 pagini

nr. exemplare

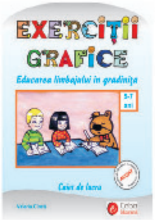
EXERCIȚII GRAFICE
Educarea limbajului în grădiniță
Caiet de lucru
Valeria Cincă

5 lei

format 20,5 x 26 cm, 48 pagini

nr. exemplare

HAIDEȚI LA SERBARE
Versuri, scenete, dramatizări
Valeria Cincă
Valentina Nicolae

Apariție - noiembrie 2007

nr. exemplare

ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR

Seria NE JUCAM ȘI ÎNVAȚAM

NE JUCAM ȘI ÎNVAȚAM
1
Caiet de vacanță pentru clasa I

format 16,5 x 23,5 cm, 64 pagini

5 lei

nr. exemplare ☐

NE JUCAM ȘI ÎNVAȚAM
2
Caiet de vacanță pentru clasa a II-a

format 16,5 x 23,5 cm, 64 pagini

5 lei

nr. exemplare ☐

NE JUCAM ȘI ÎNVAȚAM
3
Caiet de vacanță pentru clasa a III-a

format 16,5 x 23,5 cm, 80 pagini

6 lei

nr. exemplare ☐

NE JUCAM ȘI ÎNVAȚAM
4
Caiet de vacanță pentru clasa a IV-a

format 16,5 x 23,5 cm, 80 pagini

6 lei

nr. exemplare ☐

ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR

Seria *mate zi de zi*

Lorena Rujan
Daniela Dumitrescu
Petru Asaftei
Exerciții și probleme de
MATEMATICĂ
1
editura Caba

format 16,5 x 23,5 cm, 176 pagini

6 lei

nr. exemplare ☐

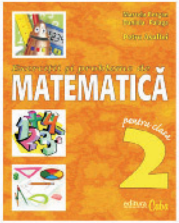
Exerciții și probleme de
MATEMATICĂ
pentru clasa
2
editura Caba

format 16,5 x 23,5 cm, 152 pagini

6 lei

nr. exemplare ☐

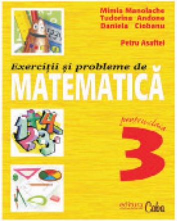
Mirela Manolache
Tudorina Andone
Daniela Ciobanu
Petru Asaftei
Exerciții și probleme de
MATEMATICĂ
pentru clasa
3
editura Caba

format 16,5 x 23,5 cm, 152 pagini

6 lei

nr. exemplare ☐

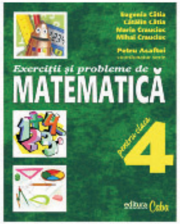
Eugenia Cîtia
Cătălin Cîtia
Maria Crauciuc
Mihai Crauciuc
Petru Asaftei
Exerciții și probleme de
MATEMATICĂ
pentru clasa
4
editura Caba

format 16,5 x 23,5 cm, 128 pagini

5 lei

nr. exemplare ☐

Concursuri

Viorel-George DUMITRU
Alexandrina DUMITRU
Prima mea olimpiadă la
LIMBA și LITERATURA
ROMÂNĂ
4
editura Caba

format 14,5 x 20,5 cm, 160 pagini

6 lei

nr. exemplare ☐

Viorel-George DUMITRU
Tatiana UDREA
Prima mea olimpiadă la
MATEMATICĂ
4
editura Caba

format 14,5 x 20,5 cm, 160 pagini

6 lei

nr. exemplare ☐

ÎNVĂȚĂMÂNT GIMNAZIAL

Seria 1 TEST săptămână

1 TEST săptămână
1 test pe săptămână la
MATEMATICĂ
clasa a V-a

4 lei

format 14,5 x 20,5 cm, 112 pagini

nr. exemplare

1 TEST săptămână
1 test pe săptămână la
MATEMATICĂ
clasa a VI-a

4 lei

format 14,5 x 20,5 cm, 112 pagini

nr. exemplare

1 TEST săptămână
1 test pe săptămână la
MATEMATICĂ
clasa a VII-a

4 lei

format 14,5 x 20,5 cm, 112 pagini

nr. exemplare

1 TEST săptămână
1 test pe săptămână la
MATEMATICĂ
clasa a VIII-a

4 lei

format 14,5 x 20,5 cm, 128 pagini

nr. exemplare

ÎNVĂȚĂMÂNT GIMNAZIAL

Seria *Bun la mate*

MATEMATICĂ
Exerciții și probleme pentru clasa a V-a
Partea 1
Aritmetică - algebră
Elemente de geometrie

8 lei

format 14,5 x 20,5 cm, 192 pagini

nr. exemplare

MATEMATICĂ
Exerciții și probleme pentru clasa a VI-a
Partea 1
Algebră
Geometrie

8 lei

format 14,5 x 20,5 cm, 208 pagini

nr. exemplare

MATEMATICĂ
Exerciții și probleme pentru clasa a VII-a
Partea 1
Algebră
Geometrie

8 lei

format 14,5 x 20,5 cm, 178 pagini

nr. exemplare

MATEMATICĂ
Exerciții și probleme pentru clasa a VIII-a
Partea 1
Algebră
Geometrie

8 lei

format 14,5 x 20,5 cm, 192 pagini

nr. exemplare

CARTE DE INVĂȚĂTURĂ

LIMBA ȘI
LITERATURA
ROMÂNĂ
Teorie
Aplicații
Evaluare
Florica Mitu

8 lei

format 14,5 x 20,5 cm, 296 pagini

nr. exemplare

LIMBA ȘI
LITERATURA
ROMÂNĂ
Teorie
Aplicații
Teste de evaluare
Florica Mitu

8 lei

format 14,5 x 20,5 cm, 296 pagini

nr. exemplare

LIMBA ȘI
LITERATURA
ROMÂNĂ
Teorie
Aplicații
Teste de evaluare
Florica Mitu

8 lei

format 14,5 x 20,5 cm

nr. exemplare

GIMNAZIU

Seria *mate zi de zi*

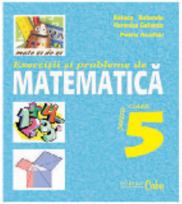
Exerciții și probleme de MATEMATICĂ
5

6 lei

nr. exemplare

Exerciții și probleme de MATEMATICĂ algebră 6
MATEMATICĂ geometrie 6

6 lei

6 lei

nr. exemplare

Exerciții și probleme de MATEMATICĂ algebră 7
MATEMATICĂ geometrie 7

6 lei

6 lei

nr. exemplare

Exerciții și probleme de MATEMATICĂ algebră 8
MATEMATICĂ geometrie 8

6 lei

6 lei

nr. exemplare

LICEU

Matematică pentru bacalaureat
BREVIAR TEORETIC ȘI TESTE
M2

12 lei

nr. exemplare

Limba și literatura română
pentru bacalaureat și admitere în învățământul superior
Concepte operaționale
Șt. M. Ilinca

12 lei

nr. exemplare

Teste de Chimie anorganică
pentru bacalaureat și admitere în învățământul superior

9 lei

nr. exemplare

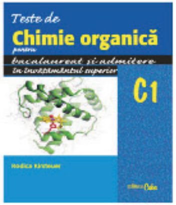
Teste de Chimie organică
pentru bacalaureat și admitere în învățământul superior
C1

10 lei

nr. exemplare

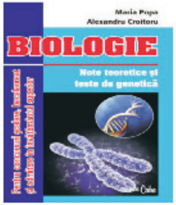
Maria Popa
Alexandru Croitoru
BIOLOGIE
Note teoretice și teste de genetică

10 lei

nr. exemplare

Viorica Lulus
Anca-Doina Ciobotaru
Lorena Bujor
Învață LIMBA ENGLEZĂ prin teatru
Manual opțional pentru anul I și II de studiu
Piese
Scenete
Dialoguri
Cântece
Poezii

8 lei

nr. exemplare

Mic memorator de MATEMATICĂ pentru clasele V–VIII
Gina Caba

4 lei

nr. exemplare

mic memorator de CHIMIE
pentru clasele VII-XII
Ilie Cojocaru

4 lei

nr. exemplare

Informații și comenzi

www.edituracaba.ro; e-mail: comenzi@edituracaba.ro; OP 39-CP D4, sector 2, București, cod 021711

Tel: 021/327.32.44, fax: 021/327.32.44; mobil: 0722/652.899; 0747/048.670; 0723/563.570

www.edituracaba.ro; tel/fax: 021/327.32.44; 0747.048.670; 0722.652.899

Această ofertă educațională răspunde necesității pregătirii temeinice a elevilor de **clasa a VII-a la limba și literatura română**.

Lucrarea cuprinde:

- actualizarea cunoștințelor din clasele anterioare;
- elemente de comunicare;
- înțelegerea textului;
- elaborarea unei compuneri libere;
- consolidarea cunoștințelor acumulate;
- 25 de teste pentru evaluarea pe unități de învățare;
- 18 teste pentru evaluare finală;
- propuneri de subiecte pentru teza unică.

Titluri apărute în colecția CARTE DE ÎNVĂȚĂTURĂ:

CARTE DE ÎNVĂȚĂTURĂ
LIMBA ȘI
LITERATURA
ROMÂNĂ
pentru clasa a V-a
Teorie
Aplicații
Evaluare
Florica Mitu
Caba

CARTE DE ÎNVĂȚĂTURĂ
LIMBA ȘI
LITERATURA
ROMÂNĂ
pentru clasa a VI-a
Teorie
Aplicații
Evaluare
Florica Mitu
Caba

CARTE DE ÎNVĂȚĂTURĂ
LIMBA ȘI
LITERATURA
ROMÂNĂ
pentru clasa a VII-a
Evaluare curentă
Subiecte pentru teza unică
Evaluare finală
Florica Mitu
Caba

ISBN: 978-973-1840-01-7
9789731840017

ROMÂNĂ VII MITU
8 lei
TVA INCLUS